

Tehniskie palīgīdzekļi administrēšanas līkločos

Rīga 2024

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Revīzijas ziņojums

“Tehniskie palīglīdzekļi administrēšanas līkločos”

Lietderības revīzija “Vai valsts finansētie tehniskie palīglīdzekļi tiek nodrošināti atbilstoši mērķgrupas vajadzībām un iespējami labākajā veidā?”

Revīzija veikta, pamatojoties uz Valsts kontroles Trešā revīzijas departamenta 02.10.2023. revīzijas grafiku Nr. 2.4.1-41/2023.

Revīzijas ziņojums apstiprināts ar Valsts kontroles Trešā revīzijas departamenta 28.11.2024. lēmumu Nr. 2.4.1-41/2023.

Vāka noformējumā izmantots attēls no tīmekļvietnes www.depositphotos.com.

Cienījamais lasītāj!

Tehniskie palīglīdzekļi ir būtisks sociālais pakalpojums, ko ik gadu saņem vairāk nekā 20 tūkstoši Latvijas iedzīvotāju.

Nepieciešamība izmantot tehniskos palīglīdzekļus ir ne tikai cilvēkiem ar invaliditāti, bet tā var rasties ikvienam – gan pēc operācijām atlabšanas periodā, gan pēc dažādām traumām (piemēram, lūzumiem, izmežģījumiem), gan vecuma un slimību rezultātā. Tie atvieglo cilvēka spējas pārvietoties, aprūpēt sevi un integrēties sabiedrībā, tajā skaitā izglītības procesā un darba vidē, kas ir priekšnoteikums ikvienas personas labklājībai.

Jau vairākus gadus publiskajā telpā diskutē par nepieciešamajām reformām šīs funkcijas nodrošināšanā – ir pasūtīti vairāki pētījumi, kuros ir apzinātas jomas problēmas un piedāvāti vairāki risinājumi, tomēr būtiskas reformas nav īstenotas.

Kā kompromiss ir pilnveidots valsts finansēto tehnisko palīglīdzekļu “grozs” un ir ieviests līdzfinansējuma princips: persona ar iepriekšēju atļauju tehnisko palīglīdzekli var iegādāties par saviem līdzekļiem un pēc tam no valsts budžeta līdzekļiem saņemt iegādes izdevumu kompensāciju valsts noteiktā apmērā.

Tomēr publiskajā telpā arvien ir negatīvi komentāri gan par garajām rindām tehnisko palīglīdzekļu saņemšanai, gan par līdzmaksājuma mehānismu, jo tehniskie palīglīdzekļi, piemēram, riteņkrēsli, ir dārgi un cilvēkiem nav tādu līdzekļu, lai tos vispirms iegādātos par personīgajiem līdzekļiem.

Turklāt, ņemot vērā sabiedrības novecošanos, pieprasījums pēc tehniskajiem palīglīdzekļiem

nākotnē tikai pieaugs. Tāpēc Labklājības ministrijai ir jā dara viss iespējamais, lai pakalpojumam pieejamais finansējums tiek izmantots jēgpilni un atbilstoši mērķgrupas vajadzībām.

Atzinīgi novērtējam, ka līdz ar vadības maiņu 2024. gada maija beigās Vaivaru Tehnisko palīglīdzekļu centrs jau revīzijas laikā uzsāka darbu daudzu revīzijā konstatēto problēmu sakārtošanai.

Pateicamies par sadarbību Labklājības ministrijai un tās līgumorganizācijām – Vaivaru Tehnisko palīglīdzekļu centram, Latvijas Neredzīgo biedrībai un Latvijas Nedzirdīgo savienībai, kā arī Veselības ministrijai.

Īpašs paldies par sniegto atbalstu un domapmaiņu Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācijai “Sustento”, Invalīdu un viņu draugu apvienībai “Apeirons”, Bērnu slimnīcas fondam un Ziedot.lv, kā arī jomas profesionāļiem par dalību revīzijā organizētajā ekspertu diskusijā: Rīgas Stradiņa universitātes (RSU) studiju programmas “Ergoterapija” direktorei, docētājai, ergoterapeitei, Latvijas Ergoterapeitu asociācijas viceprezidentei Zanei Liepiņai, prof. dr. med. Signei Tomsonei (RSU), doc., *PhD* Daigai Behmanei (RSU), Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas rehabilitācijas klīnikas vadītājai, fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārstei Guntai Kristapsonei, fizioterapeitei, rehabilitācijas centra “Poga” valdes loceklei Egijai Bidiņai un “Sustento” valdes priekšsēdētājai Guntai Ancai un politikas koordinatorei Ivetai Neimanei.

Cienā

departamenta direktore

Maija Āboliņa

Saturs

Kopsavilkums	7
Galvenie secinājumi	7
➤ Speciālistu pieejamība atzinuma saņemšanai ir ierobežota	8
➤ Neattaisnojama birokrātija un neizdarība tehnisko palīglīdzekļu piešķiršanas procesā	9
➤ Tehnisko palīglīdzekļu saņemšana iedzīvotājiem ir apgrūtināta	11
➤ Valsts nodrošinātais tehnisko palīglīdzekļu “grozs” nav pietiekami elastīgs	12
➤ Kārtīga un rūpīga saimnieka pieejas trūkums tehnisko palīglīdzekļu aprītē un utilizācijā ...	13
Būtiskākie ieteikumi.....	15
Ziņojuma struktūra	15
Vispārīga izpratne par revidējamās jomas galvenajiem jēdzieniem un raksturojošiem rādītājiem	16
Kas ir tehniskie palīglīdzekļi, un kādos gadījumos tie tiek piešķirti?	16
Kādas institūcijas ir iesaistītas tehnisko palīglīdzekļu nodrošināšanā?.....	17
Kā tehnisko palīglīdzekļu pakalpojumu var saņemt?.....	18
Cik personas ir saņēmušas tehnisko palīglīdzekļu pakalpojumu, un kāds ir finansējums pakalpojuma nodrošināšanai?	19
Revīzijas secinājumi, konstatējumi un ieteikumi	21
1. Vai tehnisko palīglīdzekļu vajadzības noteikšana atbilst personu interesēm un tiek organizēta iespējami labākajā veidā?	21
Vai ir pieejami speciālisti, kuri ir tiesīgi sniegt atzinumu Vaivaru TPC nodrošināto tehnisko palīglīdzekļu saņemšanai?	23
Vai personām savlaicīgi ir pieejama padziļināta funkcionēšanas novērtēšana?.....	26
Kādi ir pētījumos ieteiktie risinājumi un citu valstu prakse, lai uzlabotu tehnisko palīglīdzekļu vajadzības novērtēšanu?	31
Ieteikums	37
2. Vai tehnisko palīglīdzekļu piešķiršana tiek organizēta atbilstoši iedzīvotāju interesēm un iespējami labākajā veidā?	38
Kāds ir gaidīšanas laiks uz tehniskajiem palīglīdzekļiem?.....	40
Vai rindu administrēšana tiek organizēta iespējami labākajā veidā?	41

Vai līgumorganizācijas tehnisko palīglīdzekļu iepirkumus plāno un organizē tā, lai iedzīvotāji var saņemt to vajadzībām atbilstošus tehniskos palīglīdzekļus?	48
Vai jaunā informācijas sistēma, kas ir izveidota tehnisko palīglīdzekļu administrēšanai, uzlabos pakalpojuma administrēšanu?.....	52
Ieteikums	55
3. Vai tehniskos palīglīdzekļus personām ir iespēja saņemt, tiklīdz tie ir pieejami un iespējami tuvu dzīvesvietai?	57
Kā tiek organizēta tehnisko palīglīdzekļu izsniegšana?	57
Kādi ir risinājumi, lai nodrošinātu tehnisko palīglīdzekļu savlaicīgu izsniegšanu pēc iespējas tuvāk personas dzīvesvietai?	61
Ieteikums	66
4. Vai valsts nodrošinātais tehnisko palīglīdzekļu “grozs” ir pietiekams un atbilst iedzīvotāju vajadzībām?.....	67
Kādi tehniskie palīglīdzekļi ir iekļauti un tiek plānoti valsts finansēto tehnisko palīglīdzekļu “grozā”?	67
Vai iespēja tehniskos palīglīdzekļus iegādāties ar līdzmaksājumu nodrošina personām nepieciešamo palīglīdzekļu saņemšanu?	70
Ieteikumi	75
5. Vai Vaivaru TPC rīcība, organizējot tehnisko palīglīdzekļu apriti, ir saimnieciska?.....	76
Vai patapināmo tehnisko palīglīdzekļu apriti Vaivaru TPC ir organizēta labākajā veidā?	76
Kāda ir Vaivaru TPC rīcība ar tehniskajiem palīglīdzekļiem, kuru izsniegšanu normatīvie akti vairs neparedz?	84
Ieteikums	86
Informācija par revīziju	87
Revīzijas mērķis	87
Juridiskais pamatojums.....	87
Revidentu un revidējamās vienības atbildība	87
Revīzijas apjoms.....	87
Revīzijas metodes	88
Revīzijas ierobežojumi	90
Revīzijas kritēriji	91
Saīsinājumi, termini un skaidrojumi.....	100
Pielikumi.....	101

1. pielikums	101
2. pielikums	103
3. pielikums	104
4. pielikums	105
5. pielikums	106
6. pielikums	108
7. pielikums	109
8. pielikums	110
Atsauces.....	112

Kopsavilkums

Galvenie secinājumi

Revīzijā konstatētais ļāvis secināt, ka valsts finansētie tehniskie palīglīdzekļi iedzīvotājiem netiek nodrošināti iespējami labākajā veidā, jo pakalpojuma piešķiršana nav organizēta tā, lai iedzīvotāji tehniskos palīglīdzekļus saņemtu savlaicīgi un iespējami tuvu dzīvesvietai.

Iespējami labāko rezultātu no pakalpojuma sniedzējiem – savām līgumorganizācijām, kurām ir deleģēta funkcijas izpilde, proti, Vaivaru Tehnisko palīglīdzekļu centra (Vaivaru TPC), Latvijas Neredzīgo biedrības (LNB) un Latvijas Nedzirdīgo savienības (LNS), – nav prasījusi arī Labklājības ministrija. Neiedziļinoties problēmu cēloņos, tā lielākoties kā problēmu risinājumu redzēja tikai papildu finansējuma piešķiršanu, lai gan pakalpojuma sniedzēju darbību bija iespējams organizatoriski uzlabot jau ar piešķirto finansējumu.

Revīzijā konstatētās problēmas galvenokārt attiecas uz Vaivaru TPC, kas tehniskos palīglīdzekļus nodrošina 69 % no visiem tehnisko palīglīdzekļu saņēmējiem.

No 2023. gada finansējums funkcijas izpildei tika palielināts par 2,1 milj. *euro* un 2023. gadā kopā ar līgumorganizāciju iepriekšējos periodos neizlieto to finansējumu sasniedza 17,1 milj. *euro*¹. No šī finansējuma Vaivaru TPC 2023. gadā neizlietoja vismaz 3,14 milj. *euro*², bet Labklājības ministrija 2023. gada decembrī 0,83 milj. *euro* pārdalīja citu labklājības nozarei aktuālu problēmu risināšanai.

Lai vairākas revīzijā konstatētās problēmas jau atrisinātu, saskaņā ar revidentu aplēsēm Vaivaru TPC 2023. gadā bija nepieciešami tikai 179 tūkst. *euro*³.

- ❖ Pirmkārt, bija iespējams būtiski mazināt rindas Vaivaru TPC nodrošināto tehnisko palīglīdzekļu saņemšanai. Revīzijā konstatēts, ka vismaz 877 gadījumos gaidīšana rindā nebija pamatota, jo Vaivaru TPC noliktavā bija pieejams pietiekams tehnisko palīglīdzekļu skaits, bet Vaivaru TPC netika galā ar to izsniegšanu. Kopā 31.12.2023. Vaivaru TPC noliktavās bija uzkrāts 5721 rūpnieciski ražots tehniskais palīglīdzeklis, bet rindās uz to gaidīja 3486 iedzīvotāji⁴.
- ❖ Otrkārt, bija iespējams uzlabot tehnisko palīglīdzekļu pakalpojuma saturu un pieejamību. Piemēram, palielināt valsts kompensācijas apmēru, ja personai funkcionālo traucējumu kompensēšanai ir nepieciešams īpašas modifikācijas tehniskais palīglīdzeklis, un noteiktus tehnisko palīglīdzekļu veidus piegādāt uz personas dzīvesvietu, tā būtiski atvieglot un paātrinot to saņemšanu.

Revidenti vērs uzmanību, ka 2024. gadā situācija ir līdzīga. Funkcijas izpildei visām līgumorganizācijām kopā ir pieejami gandrīz 14 milj. *euro*⁵. No šī finansējuma līdz septembra beigām ir apgūti 74 %, bet līdz gada beigām jāapgūst vēl 3,5 milj. *euro*. Savukārt Vaivaru TPC noliktavās 30.09.2024. bija pieejami 4330 rūpnieciski ražotie tehniskie palīglīdzekļi, bet rindās uz tiem gaidīja 3530 iedzīvotāji.

➤ Speciālistu pieejamība atzinuma saņemšanai ir ierobežota

Lai saņemtu tehnisko palīglīdzekli, personai ir nepieciešams ārstniecības personas atzinums.

Vaivaru TPC nodrošināto tehnisko palīglīdzekļu saņemšanai ārstniecības personas – ārstējošā ārsta vai funkcionālā speciālista – atzinums ir jāiesniedz visos gadījumos neatkarīgi no tā, vai šī informācija Vaivaru TPC ir jau pieejama (tajā skaitā, ja tehniskais palīglīdzeklis tiek pieprasīts atkārtoti).

Savukārt tiftotehnikas vai surdotehnikas saņemšanai ārstniecības personas atzinums ir jāiesniedz tikai gadījumā, ja šī informācija jau nav pakalpojuma sniedzēja – LNB un LNS – rīcībā. Tāpēc speciālistu pieejamība, kuri var sniegt atzinumu tiftotehnikas vai surdotehnikas saņemšanai, nav tik izšķiroša.

Revīzijā konstatēts, ka speciālisti, kuri var sniegt atzinumu Vaivaru TPC nodrošināto tehnisko palīglīdzekļu saņemšanai, ne vienmēr ir pieejami, un tas kavē iespēju saņemt tehnisko palīglīdzekli savlaicīgi, tiklīdz pēc tā radusies nepieciešamība.

Analizējot fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārstu, ergoterapeitu un fizioterapeitu pieejamību, kuru tiešā kompetencē ir personas funkcionālā stāvokļa novērtēšana un vajadzības pēc tehniskajiem palīglīdzekļiem noteikšana, ir konstatēts, ka gaidīšanas laiks pie tiem uz valsts apmaksātu vizīti ir vidēji 103 dienas un var sasniegt pat gadu.

Īpaši kritiska ir tehnisko ortopēdu pieejamība, kuru tiešā kompetencē ir novērtēt nepieciešamību pēc protēzes, ortozes un ortopēdiskajiem apaviem, kā arī tos izgatavot un pielāgot. Lai gan 02.05.2024. Ārstniecības personu reģistrā bija reģistrēti 82 tehniskie ortopēdi, tikai septiņi no tiem (seši Rīgā un viens Jūrmalā) bija noslēguši līgumu ar Nacionālo veselības dienestu.

Savukārt daļai personu Vaivaru TPC nodrošināto tehnisko palīglīdzekļu saņemšanai papildus ārstniecības personas atzinumam ir nepieciešams veikt arī padziļinātu funkcionēšanas novērtēšanu. To atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem⁶ nodrošina tikai Vaivaru TPC struktūras ietvaros izveidotā Funkcionēšanas novērtēšanas laboratorija⁷, kurā personu funkcionēšanas novērtēšanu veic multiprofesionāla speciālistu komanda – fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsts, ergoterapeits, fizioterapeits, tehniskais ortopēds, audiologopēds u. c.

Tā kā Vaivaru TPC laboratorija darbojas vienīgi Rīgā, Vaivaru TPC telpās, personām ar dažādiem funkcionēšanas ierobežojumiem no visiem Latvijas reģioniem ir jāmēro ceļš līdz galvaspilsētai. Turklāt uz izvērtējumu ir jāgaida, jo laboratorijas kapacitāte ir ierobežota.

Jau vairākus gadus dažādos pētījumos tiek piedāvāts tehnisko palīglīdzekļu piešķiršanu integrēt arī veselības aprūpes sistēmā, kā tas ir Igaunijā. Tomēr, revidentu vērtējumā, primāri risinājumi tehnisko palīglīdzekļu vajadzības noteikšanas procesa pilnveidei ir jārod jau esošās sistēmas ietvaros.

Lai samazinātu gaidīšanas laiku ārstniecības personas atzinuma saņemšanai, revidentu vērtējumā, ir jāievieš pētījumos jau piedāvātā iespēja tehniskos palīglīdzekļus grupēt pēc to sarežģītības un katrai grupai noteikt speciālistu loku, kuri ir tiesīgi sniegt atzinumu.

Vienkāršiem tehniskajiem palīglīdzekļiem tas būtu visplašākais speciālistu loks, tajā skaitā ģimenes ārsti vai pat sociālo dienestu speciālisti, kuri jau pašlaik novērtē klienta funkcionēšanas stāvokli vairāku sociālo pakalpojumu saņemšanai (piemēram, asistenta pakalpojumam pašvaldībā, atzinumam īpašas kopšanas nepieciešamībai). Vidēji sarežģītu tehnisko palīglīdzekļu nepieciešamību varētu izvērtēt ārsti speciālisti, bet sarežģītu – multiprofesionālas speciālistu komandas, nodrošinot to pieejamību arī ārpus Vaivaru TPC citās ārstniecības iestādēs Rīgā un citviet Latvijā.

Tāpat ir jānodrošina, ka visas ārstniecības personas izvērtēšanā izmanto un elektroniski sagatavo NRC “Vaivari” izstrādātos vienotos funkcionēšanas novērtēšanas protokolus, no kuriem automātiski var ģenerēt atzinumu tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai, tā būtiski uzlabojot arī atzinumu kvalitāti.

Lai padarītu šo procesu draudzīgāku tehnisko palīglīdzekļu lietotājiem, ir jāpārskata, vai ārstniecības personas atzinums ir nepieciešams visos gadījumos, kad persona tehnisko palīglīdzekli pieprasa atkārtoti, t. i., tikai to nomaina. Kā jau tas norādīts iepriekš, šādu pieeju izmanto LNB un LNS, kas ārstniecības personas atzinumu pieprasa tikai tad, ja nepieciešamā informācija nav to rīcībā.

➤ Neattaisnojama birokrātija un neizdarība tehnisko palīglīdzekļu piešķiršanas procesā

Tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai persona vēršas līgumorganizācijā, iesniedzot iepriekš minēto ārstniecības personas atzinumu.

Revīzijā, vērtējot tehnisko palīglīdzekļu piešķiršanas procesu, ir konstatēts, ka kopumā lēmumi par tehnisko palīglīdzekļu pakalpojuma piešķiršanu un/vai personu uzņemšanu rindā visās trijās līgumorganizācijās tiek pieņemti, ievērojot normatīvajos aktos paredzēto kārtību un termiņus. Savukārt nākamajos tehnisko palīglīdzekļu piešķiršanas posmos ir konstatētas būtiskas nepilnības.

Revīzijā konstatētās nepilnības galvenokārt attiecas uz Vaivaru TPC, kura darbībā, ņemot vērā apkalpoto klientu skaitu un nodrošināto tehnisko palīglīdzekļu apjomu, īpaši būtiska ir informācijas tehnoloģiju izmantošana. Tomēr pašlaik Vaivaru TPC speciālisti lielāko daļu administrēšanas darbību veic manuāli, kas prasa būtisku cilvēkresursu iesaisti. Iemesls ir izmantotā informācijas sistēma, kas ir tehnoloģiski novecojusi un nespēj nodrošināt visas nepieciešamās funkcijas.

Turklāt arī paši darba procesi Vaivaru TPC nav organizēti iespējami labākajā veidā – jau 10 gadus nav aktualizēta tehnisko palīglīdzekļu pakalpojuma administrēšanas kārtība, nav izvērtēts, kuros procesa soļos ir nepieciešama Vaivaru TPC ārstniecības personu (ergoterapeitu) iesaiste un kurus var veikt citi darbinieki, kā arī nav noteikti darbību izpildes termiņi.

Problēmas sākas jau ar izveidoto kārtību, kā tiek pārvaldītas rindas uz tehniskajiem palīglīdzekļiem. Kopā ir izveidotas 63 rindas, kas tiek organizētas vienlaikus uz vairākiem tehnisko palīglīdzekļu veidiem, nevis uz katru no 225 tehnisko palīglīdzekļu veidiem. Tāpēc, izskatot rindu, informācija par personai nepieciešamo tehnisko palīglīdzekli (veidu, izmēru, modeli u. c.) tiek pārbaudīta manuāli par katru personu.

Nav noteikts, kad un cik bieži katra no 63 rindām ir jāizvērtē. Piemēram, 2023. gadā rindas uz individuāli izgatavotajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem tika skatītas katru nedēļu, bet uz rūpnieciski ražotajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem – retāk nekā vienu reizi mēnesī (rinda uz bērnu aktivitāšu krēsliem tika skatīta četras reizes gadā, savukārt rinda uz staigāšanas rāmjiem – 11 reizes gadā)⁸.

Arī tām personām, kurām Ministru kabineta noteikumos⁹ paredzētajos gadījumos ir tiesības tehnisko palīglīdzekli saņemt steidzamības kārtā, gaidīšanas laiks rindā ir atkarīgs no rindas izskatīšanas biežuma un laika, kad persona tika reģistrēta rindā, jo visas personas tiek reģistrētas kopējā rindā. Prioritāte tiek ievērota tikai rindas izskatīšanas laikā, kad noliktavā pieejamos tehniskos palīglīdzekļus prioritāri rezervē tām personām, kurām tie ir nepieciešami steidzami. Laikā no 01.01.2020. līdz 31.12.2023. personas tehnisko palīglīdzekli steidzamības kārtā vidēji saņēma pēc 71 dienas, bet parastā kārtībā – pēc 110 dienām.

Turklāt revīzijā konstatēts, ka pat tādos gadījumos, kad noliktavā ir pieejams pietiekams skaits attiecīgo tehnisko palīglīdzekļu, rindas izskatīšanas laikā tiek aptverta tikai daļa no pieejamajiem palīglīdzekļiem un tiek pieņemts lēmums izsniegt tehniskos palīglīdzekļus tikai ierobežotam personu skaitam.

Revīzijā konstatēti vismaz 1474 gadījumi, kad personas gaidīja rindā uz Vaivaru TPC nodrošināto tehnisko palīglīdzekļu saņemšanu un tie Vaivaru TPC noliktavā bija pieejami. Tomēr uzaicinājuma vēstules saņemt tehnisko palīglīdzekli bija sagatavotas tikai 597 personām (41 %). Tas nozīmē, ka attiecībā uz 877 personām izveidotās rindas nebija pamatotas un šos tehniskos palīglīdzekļus varēja jau izsniegt.

Pat ja atbildīgais darbinieks ir pieņēmis lēmumu personai izsniegt nepieciešamo tehnisko palīglīdzekli, uzaicinājuma vēstules par tehniskā palīglīdzekļa saņemšanu netiek sagatavotas uzreiz, bet pat vairāk nekā mēneša garumā, neņemot vērā, vai un kurām personām tehniskais palīglīdzeklis bija nepieciešams steidzamības kārtā. Piemēram, pēc rindas “Rollatori” izskatīšanas 30.10.2023. uzaicinājuma vēstules tika gatavotas līdz pat 28.11.2023. No tām vienai personai, kurai tehniskais palīglīdzeklis tika piešķirts parastā kārtībā, vēstule tika sagatavota 13.11.2023., bet personai, kurai rollators bija nepieciešams steidzamības kārtā, divas nedēļas vēlāk – tikai 28.11.2023.

Revīzijā konstatēts, ka personu tiesības savlaicīgi saņemt tehniskos palīglīdzekļus ietekmē arī tas, kā līgumorganizācijas plāno un organizē tehnisko palīglīdzekļu iepirkumus un nosaka nepieciešamo tehnisko palīglīdzekļu skaitu. Lai gan kopumā līgumorganizācijas iepirkumus organizē tā, lai nebūtu tehnisko palīglīdzekļu pakalpojuma pārtraukumu, revīzijā konstatēti vairāki gadījumi, kad pārtraukums tomēr izveidojās, jo nebija savlaicīgi uzsākta iepirkuma plānošana, nebija izdevies noslēgt līgumu par tehnisko palīglīdzekļu piegādi vai izgatavošanu vai arī iepirkumos tika plānots un tika iegādāts nepietiekams tehnisko palīglīdzekļu skaits.

Personas iespēju saņemt Vaivaru TPC nodrošināto tehnisko palīglīdzekli ietekmē, kad un cik bieži atbildīgais darbinieks izvērtē attiecīgo rindu.

Vaivaru TPC netiek piešķirti pat noliktavā esoši tehniskie palīglīdzekļi un rindas ne visos gadījumos ir pamatotas.

Lai uzlabotu tehnisko palīglīdzekļu piešķiršanas efektivitāti, Labklājības ministrija jau no 2023. gada decembra Valsts sociālās politikas monitoringa informācijas sistēmā (turpmāk – SPOLIS) plānoja ieviest jaunu un uz procesiem balstītu funkcionalitāti – Tehnisko palīglīdzekļu administrēšanas moduli (turpmāk – TPL modulis), kuru izmantos visas līgumorganizācijas.

Revīzijā nebija iespēja novērtēt, vai TPL modulis novērsīs visas konstatētās problēmas pakalpojuma administrēšanā: līdz 2024. gada oktobrim bija pabeigta moduļa izstrāde, bet arvien turpinājās tā funkcionalitātes testēšana un pilnveide, kā arī vairāku darba procesu izveide.

Revidentu vērtējumā, TPL modulis tikai daļēji automatizēs tehnisko palīglīdzekļu administrēšanas procesus. Piemēram, TPL modulī nav izveidota rindu uz tehniskajiem palīglīdzekļiem sasaiste ar operatīvo informāciju par noliktavā pieejamo tehnisko palīglīdzekļu skaitu. Tāpēc pastāv risks, ka, izvērtējot personas iesniegumu, Vaivaru TPC arvien nebūs iespēja operatīvi pārbaudīt, vai personai nepieciešamais tehniskais palīglīdzeklis noliktavā ir pieejams. Tāpat vēl nav ieviesta iespēja no moduļa automātiski ģenerēt vēstules un iekšējās kontroles sistēmas paziņojumus, kā arī nav nodrošināta iespēja sagatavot nepieciešamos pārskatus un atskaites.

TPL moduļa nepilnības galvenokārt ir saistītas ar to, ka Labklājības ministrija kā projekta virzītāja pirms tā izstrādes neveica pietiekamu līgumorganizāciju darba procesu izpēti un optimizāciju, lai piedāvātu progresīvākus informācijas tehnoloģiju risinājumus. TPL modulī pamatā ir iestrādāti esošie pakalpojuma administrēšanas procesi ar dažiem kosmētiskiem uzlabojumiem.

➤ Tehnisko palīglīdzekļu saņemšana iedzīvotājiem ir apgrūtināša

Pēc tam, kad ir pienākusi rinda tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai, tos izsniedz, personai vai tās pārstāvim ierodoties līgumorganizācijā vai pie līgumorganizācijas norādītā pakalpojuma sniedzēja.

Izveidotā kārtība, ka tehniskie palīglīdzekļi neatkarīgi no to funkcionalitātes un sarežģītības tiek izsniegti tikai klātienē līgumorganizāciju nodaļās/filiālēs vai izbraukumu vietās, kas aptver tikai daļu pašvaldību, ierobežo iedzīvotājus tiem nepieciešamos tehniskos palīglīdzekļus saņemt iespējami tuvu dzīvesvietai, tiklīdz tie ir pieejami.

Revīzijā konstatēts, ka laikā no 2020. līdz 2023. gadam Vaivaru TPC klientiem, kuri tehnisko palīglīdzekli saņēma Vaivaru TPC darbinieku izbraukumā vai mājas vizītē, no uzaicinājuma saņemt tehnisko palīglīdzekli līdz faktiskai tā saņemšanai bija jāgaida vidēji 57 dienas, bet vairākos gadījumos – pat ilgāk nekā trīs mēneši¹⁰.

Viens no risinājumiem, kā paātrināt tehnisko palīglīdzekļu saņemšanu, ir vienkāršos tehniskos palīglīdzekļus (piemēram, zeķu uzvilcēju, vannas dēli vai krēslu, dušas vai tualetes krēslu, tualetes poda paaugstinājumu, satveršanas stangas, atbalsta rokturus), kas neprasa speciālas zināšanas un apmācību to lietošanā (it īpaši gadījumos, ja klients tos saņem atkārtoti), piegādāt pa pastu, ar kurjerpastu vai izmantojot pakomātu.

Tāpat ir apsverama iespēja piegādi ietvert arī apjomīgu un smagu jeb lielgabarīta tehnisko palīglīdzekļu (vismaz funkcionālo gultu, mobilo pacēlāju, elektropiedziņas riteņkrēslu) pakalpojumā. Šo palīglīdzekļu nogādāšana no Vaivaru TPC nodaļas uz personas dzīvesvietu ir būtisks slogs tehnisko palīglīdzekļu saņēmējiem vai to tuviniekiem, jo ir nepieciešams transports un pat uznešanas pakalpojums, bet šādu pakalpojumu Vaivaru TPC nepiedāvā, pat ja ir pieteikta mājas vizīte.

Šādi personas iegūtu ne tikai finansiāli, jo samazinātos to izmaksas nokļūšanai no dzīvesvietas uz pakalpojuma saņemšanu un atpakaļ, bet būtiski samazinātos arī tehnisko palīglīdzekļu saņemšanas laiks. Piemēram, vienkāršajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem laiks no lēmuma pieņemšanas par pakalpojuma piešķiršanu līdz saņemšanai samazinātos vidēji par 79 dienām un būtu 12 dienas.

Vienkāršie un lielgabarīta tehniskie palīglīdzekļi pašlaik veido 51 % no Vaivaru TPC izsniegtajiem rūpnieciski ražotajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem. Tāpēc, ja tiek atbrīvoti resursi, kas ir saistīti ar šo tehnisko palīglīdzekļu izsniegšanu klātienē, ir iespējams izbraukumus un mājas vizītes mērķēt uz tām personām, kurām tehnisko palīglīdzekļu izsniegšanā ir būtiska Vaivaru TPC speciālistu klātbūtne, kā arī organizēt papildu izbraukumus, it īpaši uz tām pašvaldībām, kurās pašlaik netiek nodrošināta tehnisko palīglīdzekļu saņemšana.

Uzlabojot tehnisko palīglīdzekļu saņemšanas iespējas, ieguvēji būs gan iedzīvotāji, gan pašas līgumorganizācijas.

➤ Valsts nodrošinātais tehnisko palīglīdzekļu “grozs” nav pietiekami elastīgs

Revīzijā ir arī vērtēts, vai valsts finansēto tehnisko palīglīdzekļu “grozs” tiek regulāri pārskatīts un aktualizēts, jo tehniskie palīglīdzekļi funkcionālo traucējumu kompensēšanai ir dažādi, turklāt tie pastāvīgi attīstās.

Valsts nodrošinātais tehnisko palīglīdzekļu “grozs” kopumā ir pietiekams un atbilst iedzīvotāju vajadzībām, jo pēdējos gados, ņemot vērā mērķgrupu vajadzības, tas ir būtiski papildināts.

Iedzīvotāju iespējas saņemt to funkcionālo traucējumu kompensēšanai nepieciešamos tehnisko palīglīdzekļu veidus papildina arī līdzmaksājuma (kompensācijas) mehānisms, kad persona nepieciešamo tehnisko palīglīdzekli – konkrētu modeli, īpaši aprīkotu, ar paaugstinātu funkcionalitāti – var iegādāties pati, savukārt līgumorganizācija kompensē iegādes izmaksas. Šis mehānisms ir risinājums arī tajos gadījumos, kad personai nepieciešamā tehniskā palīglīdzekļa modelis (modifikācija) ir iekļauts tehnisko palīglīdzekļu “grozā”, bet konkrētā brīdī nav pieejams.

Tomēr personu izvēli tehnisko palīglīdzekli iegādāties ar līdzmaksājumu ietekmē valsts kompensācijas apmērs, kas ne visos gadījumos ir pietiekams. Šī iemesla dēļ iedzīvotājiem to vajadzībām atbilstoša tehniskā palīglīdzekļa iegādei bieži vien ir nepieciešams ziedotāju atbalsts.

Revīzijā, veicot pārbaudes par 112 ar līdzmaksājumu iegādātiem tehniskajiem palīglīdzekļiem, ir konstatēts, ka 21 tehniskā palīglīdzekļa iegādes izmaksas bija par 23 803 *euro* jeb 51 % lielākas nekā Vaivaru TPC piešķirtās valsts kompensācijas apmērs.

Revidentu vērtējumā, tas galvenokārt ir saistīts ar to, ka valsts kompensācijas apmērs vairākiem tehnisko palīglīdzekļu veidiem ir noteikts, ņemot vērā budžeta iespējas, nevis faktiskās tehniskā palīglīdzekļa iegādes izmaksas. Turklāt Vaivaru TPC šādu informāciju nemaz neuzkrāj un neizmanto kompensācijas apmēra noteikšanā un aktualizēšanā.

Revidenti neatbalsta arī pieeju, kā Labklājības ministrija 2024. gadā plāno aktualizēt Ministru kabineta noteikumus¹¹ paredzēto tehnisko palīglīdzekļu “grozu”: tā papildināšana ar tehnisko palīglīdzekļu veidiem / to modifikācijām, kas ir nepieciešamas tikai dažiem cilvēkiem (piemēram, elektropiedziņas riteņkrēsls ar zoda vadāmību), un valsts kompensācijas apmēra pārskatīšana tikai dažiem tehniskajiem palīglīdzekļiem nav laba prakse.

Tā kā normatīvo aktu grozījumu izstrāde prasa būtisku resursu ieguldījumu, normatīvajos aktos ir nepieciešams iekļaut mehānismu, kādā tehniskos palīglīdzekļus nodrošina tajos gadījumos, ja tehnisko palīglīdzekļu “grozs” neparedz kādu konkrētu tehniskā palīglīdzekļa modifikāciju, bet personai tas ir objektīvi nepieciešams vai ja noteiktais līdzmaksājuma apmērs nav pietiekams īpašas modifikācijas tehniskā palīglīdzekļa iegādei.

Šāda pieeja Ministru kabineta noteikumos¹² jau ir paredzēta attiecībā uz ortožu grupā ietilpstošiem tehniskajiem palīglīdzekļiem, kas nav iekļauti tehnisko palīglīdzekļu “grozā”¹³, bet ir ar paaugstinātu funkcionalitāti. Lai gan atzinumu par šādu palīglīdzekļu nepieciešamību sniedz multiprofesionāla medicīniskās rehabilitācijas komanda stacionārā rehabilitācijas kursa laikā, tomēr arī šis mehānisms nav pilnīgs, jo Ministru kabineta noteikumi¹⁴ ierobežo valsts kompensācijas apmēru.

➤ Kārtīga un rūpīga saimnieka pieejas trūkums tehnisko palīglīdzekļu aprītē un utilizācijā

LNB un LNS visu tiftelnetiku un surdotelnetiku nodod personām tikai īpašumā. Savukārt Vaivaru TPC tehniskos palīglīdzekļus personām nodod arī patapinājumā. Tas nozīmē, ka, iestājoties patapinājuma termiņam vai ja tehniskais palīglīdzeklis personai vairs nav nepieciešams, personai (tās tuviniekiem) patapinātais palīglīdzeklis ir jāatdod Vaivaru TPC vai jākompensē izsniegtā tehniskā palīglīdzekļa vērtība Ministru kabineta noteikumos¹⁵ paredzētajā apmērā.

Atdotie palīglīdzekļi, ja tie ir lietošanai derīgā stāvoklī, ir resurss, kā nodrošināt tehnisko palīglīdzekļu pieprasījumu, tajā skaitā mazināt rindas. Tādam būtu jābūt arī mērķim, kāpēc daļa tehnisko palīglīdzekļu tiek izsniegti nevis īpašumā, bet tikai patapinājumā.

Pašlaik Vaivaru TPC rīcība, organizējot patapināto tehnisko palīglīdzekļu apriti, nav saimnieciska un nenodrošina lietderīgu rīcību ar Vaivaru TPC atbildībā nodotajiem valsts resursiem.

Revīzijā konstatēts, ka patapinātos tehniskos palīglīdzekļus Vaivaru TPC atgūst tikai tajos gadījumos, ja persona tos atdod labprātīgi – galvenokārt, lai saņemtu jaunu tehnisko palīglīdzekli.

Kopā laikā no 2020. līdz 2023. gadam Vaivaru TPC uzskaitē atradās vismaz 4677 tehniskie palīglīdzekļi, kuriem bija iestājies patapinājuma termiņš, bet tie arvien nebija atdoti. Vismaz 1043 tehnisko palīglīdzekļu lietotāju jeb ceturtdaļa (25 %) bija miruši, daži lietotāji jau 2014., 2015. un 2016. gadā. Vēstules par patapinātā palīglīdzekļa atdošanu bija nosūtītas mazāk nekā pusē gadījumu, turklāt vidēji 341 dienu pēc personas miršanas, bet par dažām personām – līdz pat pieciem gadiem pēc to nāves.

Ja tehnisko palīglīdzekļu lietotāji, tajā skaitā mirušo personu tuvinieki, nav atdevuši patapināto palīglīdzekli vai atmaksājuši to vērtību, šo personu lietas *stāv plauktā*. Iestājoties Civillikumā paredzētajam noilgumam – 10 gadiem –, saistības tiek norakstītas, slēdzot arī klienta lietu.

Revidentu vērtējumā, Vaivaru TPC resursi patapinājumā nodoto tehnisko palīglīdzekļu administrēšanai primāri ir jākoncentrē uz to palīglīdzekļu atgūšanu, kurus ir iespējams izmantot atkārtoti. Proti, tehniskajiem palīglīdzekļiem, kuri būtiski nenolietojas un praksē tiek izsniegti atkārtoti. Piemēram, funkcionālās gultas, kuru patapinājuma termiņš, ņemot vērā to iespējamo nolietojumu, jau sākotnēji ir 10 gadi, vai daļa bērniem paredzēto tehnisko palīglīdzekļu, kas tiek lietoti salīdzinoši īsu periodu, jo bērni aug un ir nepieciešams cits palīglīdzeklis. Turklāt darbības patapinājumu administrēšanai ir jāveic regulāri un savlaicīgi.

Savukārt pārējos gadījumos, kad patapinātie tehniskie palīglīdzekļi nolietojas, tajā skaitā ir lietoti jau divus termiņus vai pat vairāk, Vaivaru TPC, ir jāvērtē, vai šādu tehnisko palīglīdzekļu turpmāka administrēšana ir lietderīga, ņemot vērā tehniskā palīglīdzekļa vērtību un iespējamo nolietojumu.

Būtiskas nepilnības revīzijā ir konstatētas arī Vaivaru TPC rīcībā ar tiem patapinātajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem, kas ir atdoti, netiek izsniegti atkārtotā lietošanā un gadiem krājas Vaivaru TPC noliktavās.

Apsekojot Vaivaru TPC noliktavas Rīgā, ir konstatēts, ka tajās ir uzkrājies liels lietoto, tajā skaitā norakstīto, palīglīdzekļu apjoms (elektropiedziņas riteņkrēsli un skūteri, funkcionālās gultas, pretizgulējumu matračī u. c.), kas noliktavās atrodas gan starp krājumiem, kas paredzēti nodošanai personām, gan atsevišķā noliktavā, kurā atradās tikai norakstītie riteņkrēsli.

Revīzijā nebija iespējams novērtēt, cik no atdotajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem, kas nav izsniegti atkārtoti un nav arī norakstīti, ir vēl lietošanai derīgā stāvoklī, jo, pieņemot no personas tehnisko palīglīdzekli, Vaivaru TPC nenovērtē un pieņemšanas un nodošanas aktā nenorāda tehniskā palīglīdzekļa stāvokli. To vēlāk novērtē noliktavas darbinieki: ja atdotais palīglīdzeklis ir nolietots un/vai bojāts un to nav iespējams saremontēt un nodot turpmākai lietošanai, tiek sagatavots defektācijas akts un palīglīdzeklis tiek norakstīts.

Vaivaru TPC patapinātos tehniskos palīglīdzekļus, kuriem ir iestājies patapinājuma termiņš vai kuru lietotājs ir miris, atgūst neregulāri un novēloti.

Personu labprātīgi atdotos tehniskos palīglīdzekļus (tajā skaitā lietošanai nederīgos) Vaivaru TPC gadiem krāj noliktavās.

Vaivaru TPC nav izstrādāta arī kārtība par rīcību ar norakstītajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem. Daļa norakstīto palīglīdzekļu tiek izjaukti, un to detaļas tiek uzkrātas un izmantotas palīglīdzekļu remontam, daļa – nodota metāllūžņos, lielākoties nešķirojot tos pa metālu veidiem, bet daļa palīglīdzekļu tiek aizvesti uz atkritumu poligonu, kas atrodas Rēzeknes novadā. Piemēram, uz atkritumu poligonu Rēzeknes novadā ar Vaivaru TPC transportu tiek vesti atdotie pretizgulējumu matračī (arī tie, kas tiek atdoti Kuldīgas filiālē), kas no 2022. gada vairs netiek izsniegti otrreizējā lietošanā.

Turklāt Vaivaru TPC nav rasts arī risinājums, kā apsaimniekot tehnisko palīglīdzekļu iepakojumu – kartonu un koka paletes –, kuru ir iespējams nodot pārstrādei vai otrreizējai lietošanai.

Būtiskākie ieteikumi

Pamatojoties uz revīzijas secinājumiem, Labklājības ministrijai kā vadošajai valsts pārvaldes iestādei sociālās aizsardzības, kā arī personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju jomā ir sniegti seši ieteikumi.

Valsts kontrole sagaida, ka, ieviešot ieteikumus:

- ✓ tiks uzlabota atzinumu tehnisko palīglīdzekļu saņemšanai kvalitāte un iedzīvotājiem būs iespēja tos saņemt ātrāk un ērtāk;
- ✓ tiks būtiski uzlabota līgumorganizāciju darbība tehnisko palīglīdzekļu administrēšanā, nodrošinot iespēju tehniskos palīglīdzekļus saņemt iespējami tuvu dzīvesvietai, tiklīdz tie līgumorganizācijā ir pieejami;
- ✓ tiks pilnveidots mehānisms tehnisko palīglīdzekļu iegādei ar līdzmaksājumu, veicinot, ka piešķirtais valsts kompensācijas apmērs ir aktuāls un pēc iespējas atbilst tehniskā palīglīdzekļa faktiskajai cenai, kā arī tā ietvaros persona var saņemt īpašas modifikācijas tehnisko palīglīdzekli, kas nav iekļauts tehnisko palīglīdzekļu “grozā”, bet personai objektīvi ir nepieciešams;
- ✓ tiks veicināta valsts budžeta līdzekļu produktīva izmantošana, Vaivaru TPC organizējot patapināto tehnisko palīglīdzekļu apriti.

Labklājības ministrijai
revīzijā sniegti
seši ieteikumi.

Ziņojuma struktūra

Informācija ziņojumā izklāstīta šādā secībā:

- ✓ vispārīga izpratne par tehnisko palīglīdzekļu pakalpojumu un galvenajiem to raksturojošajiem rādītājiem;
- ✓ revīzijas secinājumi, konstatējumi un ieteikumi, sadalot tos piecās nodaļās: katras nodaļas ievadā ir sniegts Valsts kontroles viedoklis un būtiskākie secinājumi, tos tālāk pamatojot ar revīzijas konstatējumiem;
- ✓ revīziju raksturojošā informācija – tās mērķis, apjoms, juridiskais pamatojums, pušu atbildība u. c.

Vispārīga izpratne par revidējamās jomas galvenajiem jēdzieniem un raksturojošiem rādītājiem

Kas ir tehniskie palīglīdzekļi, un kādos gadījumos tie tiek piešķirti?

Saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumu tehnisko palīglīdzekļu pakalpojums ir viens no valsts finansētajiem sociālajiem pakalpojumiem.

Tas ietver ne tikai personas nodrošināšanu ar tehniskajiem palīglīdzekļiem (aprīkojumu vai tehniskām sistēmām, kas novērš, kompensē, atvieglo vai neitralizē funkcijas pazeminājumu vai invaliditāti¹⁶), bet arī personas funkcionālo novērtēšanu, tehnisko palīglīdzekļu izgatavošanu, pielāgošanu, lietošanas apmācību, remontu, aprītes nodrošināšanu, kā arī piegādi personas dzīvesvietā¹⁷.

Tehnisko palīglīdzekļu pakalpojumu ir tiesības saņemt šādām personām ar ilgstošiem vai nepārejošiem organisma funkciju traucējumiem* vai anatomiskiem defektiem, ja tās ir saņēmušas ārstniecības personas atzinumu par šāda pakalpojuma nepieciešamību:

- ✓ personām ar invaliditāti;
- ✓ personām, kurām tehniskais palīglīdzeklis nepieciešams, lai samazinātu vai novērstu funkcionālo mazspēju;
- ✓ personām ar prognozējamu invaliditāti, kurām šāda pakalpojuma nepieciešamība noteikta individuālajā rehabilitācijas plānā;
- ✓ personām ar anatomiskiem defektiem – protēzi vai ortopēdiskos apavus¹⁸.

**Funkcionālais traucējums – slimības, traumas vai iedzimta defekta izraisīts fiziska vai garīga rakstura traucējums, kas ierobežo personas spējas strādāt, aprūpēt sevi un apgrūtina personas iekļaušanos sabiedrībā¹⁹.*

Tehniskos palīglīdzekļus nosacīti var iedalīt trīs pamatgrupās:

- ✓ tiftotehnika, kas ir paredzēta personām ar redzes traucējumiem, piemēram, pulkstenis, asinsspiediena mērītājs, svāri u. c. ar runas funkciju, acu protēzes, taktilie spieķi;
- ✓ surdotehnika, kas ir paredzēta personām ar dzirdes traucējumiem, – dzirdes aparāti, laikrāži ar vibrācijas funkciju u. c.;
- ✓ pārējie tehniskie palīglīdzekļi, kas ir paredzēti personām ar kustību traucējumiem un citiem funkcionāliem traucējumiem; plašākai sabiedrībai zināmākie ir dažādi riteņkrēsli, ortozes, ortopēdiskie apavi, vannas/dušas/tualetes krēsli, pretizgulējumu matračī u. c.

Tehnisko palīglīdzekļu pakalpojums ir arī transportlīdzekļa pielāgošana²⁰, kas revīzijā nav vērtēts.

Transportlīdzekļu pielāgošanas pakalpojums tiek nodrošināts personām ar invaliditāti, kurām Veselības un darbības ekspertīzes ārstu valsts komisija ir noteikusi speciāli pielāgota vieglā automobiļa nepieciešamību. Vidēji gadā tiek veikta 28 transportlīdzekļu pielāgošana.

Kādas institūcijas ir iesaistītas tehnisko palīglīdzekļu nodrošināšanā?

Tehnisko palīglīdzekļu pakalpojumu, pamatojoties uz likumu²¹, kā valsts deleģēto funkciju nodrošina trīs Labklājības ministrijas līgumorganizācijas:

- ✓ tiftelnieku – biedrība “Latvijas Neredzīgo biedrība” (turpmāk – LNB);
- ✓ surdotehniku – biedrība “Latvijas Nedzirdīgo savienība” (turpmāk – LNS);
- ✓ pārējos tehniskos palīglīdzekļus – Veselības ministrijas kapitālsabiedrība valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Nacionālais rehabilitācijas centrs “Vaivari”” (turpmāk – NRC “Vaivari”), ja nepieciešams, iesaistot kapitālsabiedrības, kurās tā ir dalībnieks (akcionārs); šo funkciju NRC “Vaivari” nodrošina atsevišķa struktūrvienība – Vaivaru Tehnisko palīglīdzekļu centrs (turpmāk – Vaivaru TPC).

Līdz 06.07.2009. šī NRC “Vaivari” struktūrvienība bija Labklājības ministrijas padotības iestāde – valsts aģentūra “Tehnisko palīglīdzekļu centrs”, kas tika likvidēta ar Ministru kabineta rīkojumu²².

Likums arī paredz²³, ja nepieciešams, LNB, LNS un NRC “Vaivari” izvēlas arī citus pakalpojumu sniedzējus publiskos iepirkumos regulējošos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

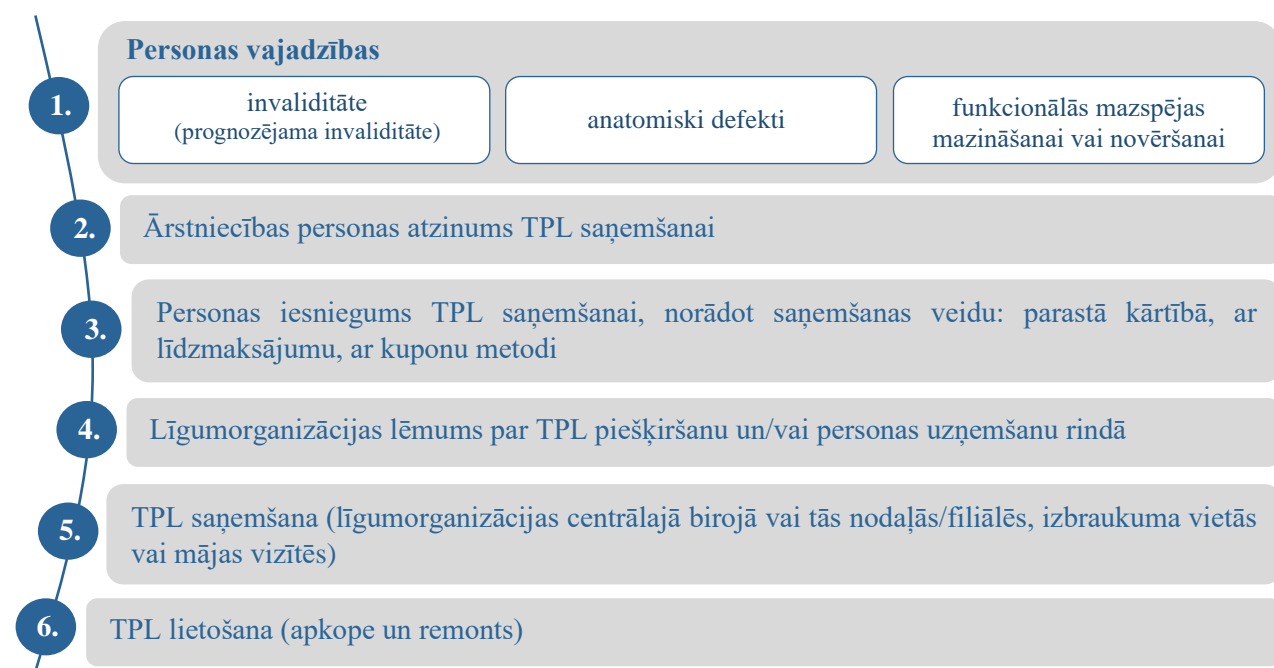
Pildot deleģētos uzdevumus, LNB, LNS, un NRC “Vaivari” atrodas Labklājības ministrijas funkcionālā pārraudzībā, nodrošina piešķirto valsts budžeta līdzekļu racionālu izlietojumu un kontroli, administrēšanas izdevumiem izlietojot ne vairāk kā 10 % no šo pakalpojumu nodrošināšanai piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem. Šo pienākumu izpildes nodrošināšanai minētās organizācijas ir tiesīgas izdot administratīvos aktus.

Lai stiprinātu Labklājības ministrijas lomu Vaivaru TPC pārvaldībā, ar Ministru kabineta 10.10.2023. rīkojumu²⁴ Labklājības ministrija noteikta par nozares ministriju NRC “Vaivari”.

Kā tehnisko palīglīdzekļu pakalpojumu var saņemt?

Tehnisko palīglīdzekļu pakalpojuma piešķiršanas kārtību, kā arī valsts finansēto tehnisko palīglīdzekļu veidus nosaka, pamatojoties uz Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumu, izdotie Ministru kabineta noteikumi²⁵.

Tehnisko palīglīdzekļu nodrošināšanas process visos gadījumos pēc būtības ir līdzīgs un paredz šādus galvenos procesa soļus (skat. 1. attēlu).

1. attēls. Tehnisko palīglīdzekļu (TPL) nodrošināšanas process

Cik personas ir saņēmušas tehnisko palīglīdzekļu pakalpojumu, un kāds ir finansējums pakalpojuma nodrošināšanai?

Tehniskos palīglīdzekļus ik gadu saņem ap 20 tūkst. cilvēku, un šim skaitam ir tendence pieaugt.

Tehnisko palīglīdzekļu nodrošināšanai līdz pat 2022. gadam (ieskaitot) bāzes finansējums bija ap 6,5 milj. *euro*, un uz pakalpojumu bija rindas, kurām bija tendence pieaugt. 2022. gada beigās rindā uz tehniskajiem palīglīdzekļiem gaidīja gandrīz 8000 personas.

Visus šos gadus Labklājības ministrijai bija prakse funkcijas izpildei nepieciešamo papildu finansējumu piešķirt, pārdalot citiem pakalpojumiem neizlietoto finansējumu, un tikai 2023. gadā tieši tehnisko palīglīdzekļu rindu mazināšanai jau sākotnējais finansējums bija paredzēts aptuveni par 22 % lielāks, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, un kopā ar papildus piešķirto finansējumu sasniedza gandrīz 12 milj. *euro*. Tomēr samazinājās tikai rindas uz tiftotehniku un surdotehniku un 2023. gada beigās kopā rindā arvien bija gandrīz 6800 personas. Skat. 1. tabulu.

1. tabula

Valsts budžeta finansējums tehnisko palīglīdzekļu pakalpojuma nodrošināšanai, tehnisko palīglīdzekļu saņēmēju skaits un personu skaits rindā no 2020. līdz 2023. gadam

Gads	Finansējuma atlikums gada sākumā	Valsts budžeta dotācija ar izmaiņām			Pieejamais finansējums gadam, t. sk. atlikums gada sākumā	Tehnisko palīglīdzekļu saņēmēju skaits	Personu skaits rindā gada beigās
		Bāze +Prioritārie pasākumi*	Izmaiņas gada laikā**	Kopā gadam			
2020	379 794	6 460 286	1 190 987	7 651 273	8 031 067	18 959	7195
2021	167 553	6 559 882	4 232 804	10 792 686	10 960 238	19 269	6733
2022	3 331 041	9 710 414	2 866 296	12 576 710	15 907 750	22 015	7999
2023	5 337 317	11 858 380	-776 829***	11 081 551	16 418 869	26 975	6776
2024	2 186 044	11 535 377	2225	11 537 602	13 723 646		

*Prioritārie pasākumi:

2022. gadā – 1 353 781 euro (rindu mazināšanai), 1 738 729 euro (TPL pieejamības nodrošināšanai);

2023. gadā – 4 400 000 euro (rindu mazināšanai);

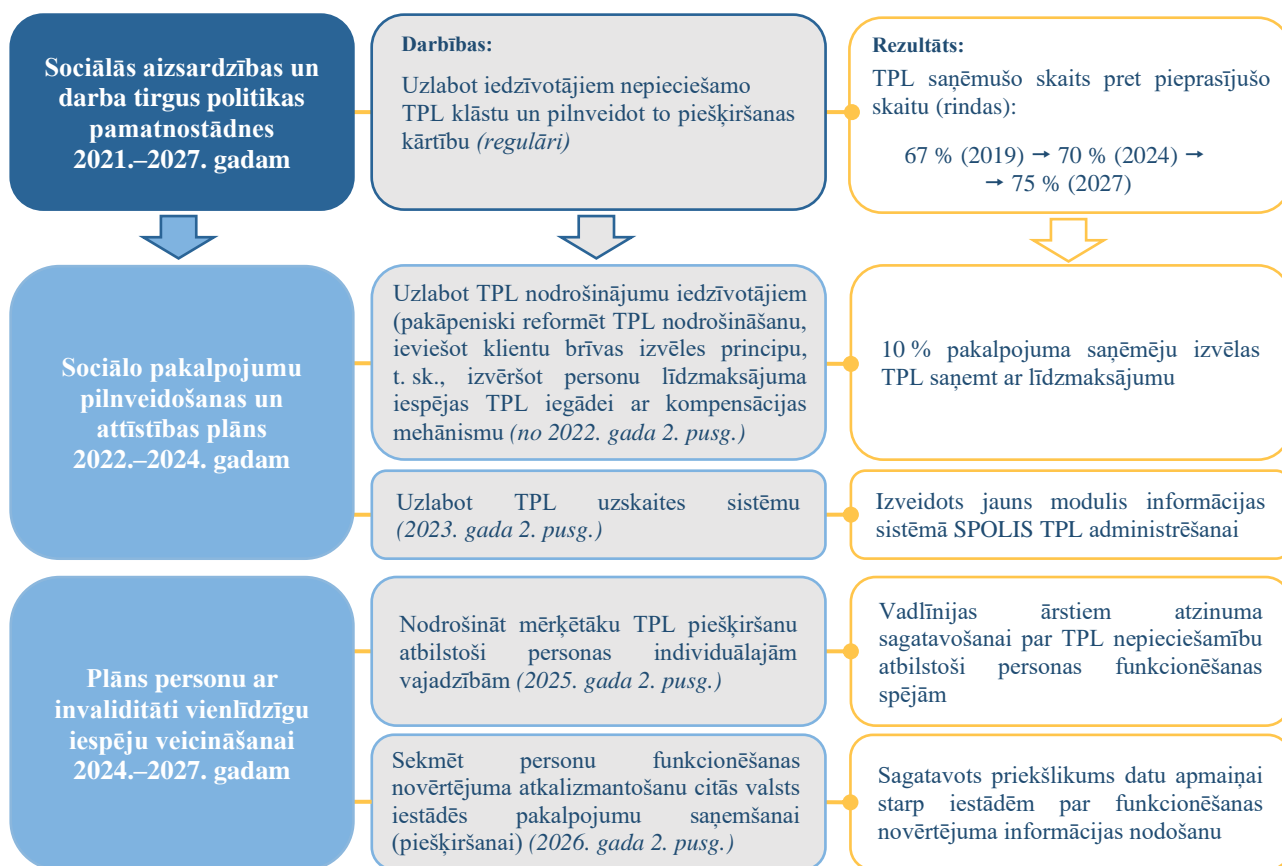
2024. gadā – 11 234 euro (ārstniecības personu atlīdzībai).

**Apropriācijas un iekšējās pārdales.

*** 830 755 euro pārdales citu labklājības nozares problēmu risināšanai (1 219 176 euro samazinājums Vaivaru TPC un 388 421 euro palielinājums LNB) un papildu piešķirums 33 707 euro (ārstniecības personu atlīdzībai) un 20 219 euro piemaksām darbiniekiem par SPOLIS TPL moduļa ieviešanu.

Rindu mazināšana uz tehniskajiem palīglīdzekļiem Sociālās aizsardzības un darba tirgus politikas pamatnostādņēs 2021.–2027. gadam ir izvirzīts arī kā mērķis (politikas rezultāts) jomas pilnveidei²⁶, ko ir paredzēts sasniegt, uzlabojot iedzīvotājiem nepieciešamo tehnisko palīglīdzekļu klāstu un pilnveidojot piešķiršanas kārtību (regulāri).

Detalizētāki uzdevumi izvirzītā mērķa (politikas rezultāta) sasniegšanai ir iekļauti īstermiņa plānošanas dokumentos – Sociālo pakalpojumu pilnveidošanas un attīstības plānā 2022.–2024. gadam²⁷ un Plānā personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju veicināšanai 2024.–2027. gadam²⁸.

2. attēls. Politikas plānošanas dokumentos paredzētās darbības un rezultāti jomas pilnveidei

Revīzijas secinājumi, konstatējumi un ieteikumi

1. Vai tehnisko palīglīdzekļu vajadzības noteikšana atbilst personu interesēm un tiek organizēta iespējami labākajā veidā?

Tehnisko palīglīdzekļu vajadzības noteikšana ne visos gadījumos tiek organizēta atbilstoši iedzīvotāju interesēm un iespējami labākajā veidā.

Lai gan revīzijā ir konstatēts, ka kopumā iedzīvotājiem tiek nodrošināti nepieciešamie speciālisti, kuri var sniegt atzinumu tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai, tomēr tie ne vienmēr ir pieejami. Tas nozīmē, ka personai nav iespējas tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai nepieciešamo atzinumu saņemt, tiklīdz tai ir radusies nepieciešamība pēc tehniskā palīglīdzekļa.

Daļai personu tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai papildus ārstniecības personas atzinumam ir nepieciešams veikt padziļinātu funkcionēšanas novērtēšanu. To nodrošina tikai Vaivaru TPC struktūras ietvaros izveidotās Funkcionēšanas novērtēšanas laboratorijas²⁹ multiprofesionāla speciālistu komanda – fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsts, ergoterapeits, fizioterapeits, tehniskais ortopēds, audiologopēds u. c.

Laboratorija darbojas vienīgi Vaivaru TPC telpās Rīgā, tāpēc personām ar dažādiem funkcionēšanas ierobežojumiem no visiem Latvijas reģioniem ir jāmēro ceļš līdz galvaspilsētai un uz izvērtējumu ir jāgaida, jo Laboratorijas kapacitāte ir ierobežota.

Lai saņemtu tehnisko palīglīdzekli, personai ir nepieciešams ārstniecības personas atzinums.

Ministru kabineta noteikumi “Medicīnisko dokumentu lietvedības kārtība”³⁰ arī paredz speciālu atzinuma formu (veidlapa “Atzinums tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai”), kurā jānorāda funkcionālo traucējumu apraksts un rekomendācijas, kā arī ieteicamais tehniskā palīglīdzekļa veids atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajam valsts finansētajam tehnisko palīglīdzekļu “grozam”.

Tiflotehnikas vai surdotehnikas saņemšanai, ja Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas (turpmāk – VDEĀVK) Invaliditātes informācijas sistēmā un/vai arī pakalpojuma sniedzēja rīcībā jau nav informācijas par personas konkrēto traucējumu veidu, personai:

- ✓ LNB ir jāiesniedz oftalmologa atzinums, kas apliecina konkrētus redzes traucējumus;
- ✓ LNS ir jāiesniedz otolaringologa vai ģimenes (vispārējās prakses) ārsta atzinums par noteiktas pakāpes dzirdes zudumu³¹.

Savukārt Vaivaru TPC nodrošināto tehnisko palīglīdzekļu saņemšanai personai ārstniecības personas – ārstējošā ārsta vai funkcionālā speciālista – atzinums ir jāiesniedz visos gadījumos neatkarīgi no tā, vai persona jau iepriekš ir saņēmusi pieprasīto tehnisko palīglīdzekli³².

Revīzijā nav konstatētas problēmas attiecībā uz tiftelētikas vai surdotelētikas piešķiršanai nepieciešamā ārstniecības personas atzinuma saņemšanu. Šis atzinums personām ir jāsaņem un jāiesniedz pakalpojuma sniedzējam tikai tajos gadījumos, ja personai nav noteikta invaliditāte un/vai tehniskā palīglīdzekļa izsniegšanai nepieciešamā informācija LNB vai LNS nav pieejama VDEĀVK informācijas sistēmā.

LNB papildu dokumenti ir jāiesniedz tikai dažos gadījumos. Piemēram, neredzīgām vai vājredzīgām personām glikometra saņemšanai ir nepieciešams endokrinologa atzinums. Savukārt, lai saņemtu diktofonu un rakstu zīmju lasīšanas aparātu, personai jāiesniedz mācības, nodarbinātību vai saimniecisko darbību apliecinājoši dokumenti.

Lai gan dzirdes aparātu saņemšanai LNS atzinumam ir jāpievieno arī dzirdes traucējumus apliecinājoša audiogramma, arī pati LNS, izsniedzot dzirdes aparātus, veic šo izmeklējumu, lai precizētu parametrus dzirdes aparāta pielāgošanai. Papildus FM radiofrekvenču pārraides sistēmas saņemšanai personai jāapliecina, ka tā mācās vai strādā.

Savukārt par ārstniecības personas atzinumu, kas ir jāiesniedz Vaivaru TPC pārējo tehnisko palīglīdzekļu saņemšanai, neapmierināti ir gan tehnisko palīglīdzekļu saņēmēji, gan Vaivaru TPC.

Pakalpojumu saņēmēju vērtējumā, atzinuma saņemšanas process ir apgrūtināts. Tas, pirmkārt, jau ir saistīts ar atbilstošu speciālistu trūkumu un/vai pieejamību, kuri ir kompetenti novērtēt personai nepieciešamo tehnisko palīglīdzekli un/vai pārzina valsts nodrošināto tehnisko palīglīdzekļu veidus.

Otrkārt, atzinumi bieži vien ir nepilnīgi – neprecīzi tehnisko palīglīdzekļu nosaukumi, nav aprakstīti personas funkcionēšanas traucējumi un grūtības, ko tie rada, nav noteikti personai piemērotākie tehniskie palīglīdzekļi vai arī ir noteikti tādi, kas nav nepieciešami, u. c. Tāpēc lēmuma pieņemšanai Vaivaru TPC pieprasa personai iesniegt precizētu atzinumu vai papildu dokumentus un/vai arī ierasties uz padziļinātu funkcionēšanas novērtēšanu, kas attiecīgi pagarina tehnisko palīglīdzekļu saņemšanas laiku.

No revīzijā vērtētā 21 gadījuma divos gadījumos personai ārstniecības personas izsniegtais atzinums bija jāprecizē, jo atzinumā nebija norādīti personas funkcionālie traucējumi, 15 atzinumi bija sagatavoti uz vecā parauga veidlapas (redakcijā, kuru varēja izmantot līdz 31.12.2023.) un četros gadījumos uz atzinuma nebija ārsta zīmoga. Revīzijas laikā Vaivaru TPC ir mainījies praksi, kuros gadījumos ir nepieciešams precizēt ārstniecības personas atzinumu, t. i., tikai gadījumos, kad atzinumā nav norādīta būtiska informācija (piemēram, tehniskā palīglīdzekļa veids, funkcionālo traucējumu apraksts). Šajos gadījumos Vaivaru TPC speciālisti turpmāk ar ārstniecības personu iespēju robežās sazināsies paši.

Personu padziļinātai funkcionēšanas novērtēšanai kopš 2012. gada Vaivaru TPC ir izveidota Funkcionēšanas novērtēšanas komisija (turpmāk – Komisija), un tās uzdevums Ministru kabineta noteikumos³³ paredzētajos gadījumos bija pārvērtēt, precizēt vai apstiprināt personas veselības stāvokļa un funkcionēšanas spēju ierobežojumus un pieprasītā tehniskā palīglīdzekļa atbilstību tiem.

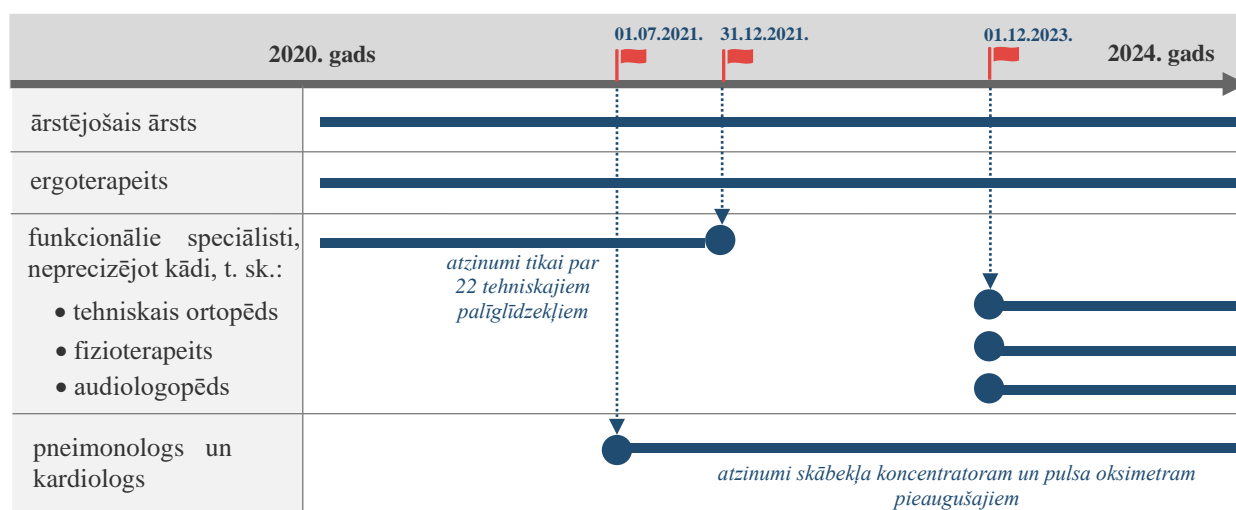
Lai veidotu uz pierādījumiem balstītu personu funkcionēšanas novērtēšanas sistēmu, no 01.10.2021. Vaivaru TPC ESF projektā³⁴ tika izveidota arī Funkcionēšanas novērtēšanas laboratorija (turpmāk – Laboratorija), kas pakāpeniski pārņēma Komisijai noteiktos uzdevumus. Komisijas un Laboratorijas kompetenci skat. 5. attēlā.

No 01.12.2023. personu funkcionēšanas novērtēšanu visos gadījumos nodrošina tikai Laboratorija. Ir izdarīti arī attiecīgi grozījumi Ministru kabineta noteikumos³⁵.

Vai ir pieejami speciālisti, kuri ir tiesīgi sniegt atzinumu Vaivaru TPC nodrošināto tehnisko palīglīdzekļu saņemšanai?

No 01.12.2023. Ministru kabineta noteikumi³⁶ paredz, ka Vaivaru TPC nodrošināto tehnisko palīglīdzekļu saņemšanai personai nepieciešamo atzinumu var izsniegt ārstējošais ārsts vai arī šādi funkcionālie speciālisti – ergoterapeits, fizioterapeits, tehniskais ortopēds vai audiologopēds. Izņēmums ir divi tehniskie palīglīdzekļi – skābekļa koncentrators un pulsa oksimetrs. Šo palīglīdzekļu saņemšanai ir nepieciešams pneimonologa vai kardiologa izsniegts atzinums³⁷.

Līdz tam funkcionālo speciālistu uzskaitījums vairākkārt mainījās: līdz 31.12.2021. visu veidu tehnisko palīglīdzekļu saņemšanai atzinumu varēja sniegt tikai ergoterapeits, bet citi funkcionālie speciālisti, neprecizējot kādi, – vairāk nekā 20 pašaprūpei un māsasaimniecībai un mājas pielāgošanai paredzētiem palīglīdzekļiem³⁸. Laikā no 01.01.2022. līdz 30.11.2023. no funkcionālajiem speciālistiem atzinumu jebkura tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai varēja sniegt tikai ergoterapeits³⁹. Skat. 3. attēlu.

3. attēls. Speciālisti, kuri ir tiesīgi izsniegt atzinumus Vaivaru TPC administrēto tehnisko palīglīdzekļu saņemšanai

Dažu tehnisko palīglīdzekļu saņemšanai personai ir nepieciešams iesniegt arī noteiktu novērtējumu/izmeklējumu rezultātus (piemēram, ārstniecības personas novērtējumu pēc *Braden* skalas funkcionālās gultas, gultas galda un pretizgulējumu matrača saņemšanai)⁴⁰.

Saskaņā ar likumu⁴¹ personas ārstējošais ārsts var būt jebkuras specialitātes ārsts, kurš vada pacienta ārstniecību, pieņem ar pacienta ārstniecību saistītus lēmumus, kopumā atbild par visas pacienta ārstniecības pamatotību, mērķtiecību, nepārtrauktību, kvalitāti un rezultātiem.

Praksē no ārstējošiem ārstiem atzinumu tehnisko palīglīdzekļu saņemšanai visbiežāk sniedz ģimenes ārsts⁴², kas ir skaidrojams ar to pieejamību un to, ka ģimenes ārsts ir centrālais posms primārajā veselības aprūpē, kuram ir koordinējoša loma primārajā un citos veselības aprūpes līmeņos⁴³.

Arī revīzijā veiktajās pārbaudēs⁴⁴ visvairāk jeb 63 % gadījumu atzinumu bija sniedzis ģimenes ārsts, bet no citiem ārstiem speciālistiem visvairāk jeb 20 % gadījumu – fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsts, kura kompetencē ir slimību un traumu, kā arī to radīto pārejošu un nepārejošu funkcionēšanas traucējumu diagnostika, ārstēšana, profilakse un rehabilitācija visām pacientu vecuma grupām visos ārstēšanas posmos⁴⁵.

Savukārt no funkcionālajiem speciālistiem atzinumu 3 % gadījumu bija sniedzis tikai ergoterapeits, kas ir skaidrojams ar to, ka revīzijā veiktajās pārbaudēs iekļautajos gadījumos atzinums galvenokārt bija izsniegts līdz 30.11.2023., kad pārējiem funkcionāliem speciālistiem nebija tiesības sniegt atzinumu.

Lai gan publiskajā telpā bieži vien tiek norādīts uz ģimenes ārstu trūkumu reģionos, revīzijā tiek pieņemts, ka tie iedzīvotājiem ir pieejami visplašāk, jo ģimenes ārsts ir primārās veselības aprūpes speciālists, kuram ir jāsniedz veselības aprūpes pakalpojumi pacientam, kura dzīvesvieta atrodas ārsta darbības pamatteritorijā⁴⁶.

Revīzijā tika analizēta fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārstu, ergoterapeitu un fizioterapeitu pieejamība, kuru tiešā kompetencē saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem⁴⁷ ir personas funkcionālā stāvokļa novērtēšana un kuri, Valsts kontroles uzrunāto ekspertu vērtējumā, ir kompetenti tieši tehnisko palīglīdzekļu jomā. Konstatēts, ka 10.05.2024. līgumu ar Nacionālo veselības dienestu (turpmāk – NVD) bija noslēguši 990 speciālisti: 155 fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsti, 150 ergoterapeiti un 685 fizioterapeiti, kuri darbojās 36 no 43 pašvaldībām.

Lai gan septiņās pašvaldībās – Ādažu, Mārupes, Ventspils, Dienvidkurzemes, Jelgavas, Līvānu un Varakļānu novadā – nebija pieejams neviens no šiem speciālistiem, minētie novadi atrodas blakus pašvaldībām, kurās šie speciālisti tiek nodrošināti:

- ✓ Ādažu un Mārupes novadam blakus ir Jūrmala un Rīga, kurās ir vislielākais šo speciālistu skaits (Rīgā – 356 un Jūrmalā – 137), attiecīgi arī tehnisko palīglīdzekļu saņēmēju skaits uz vienu speciālistu ir viens no mazākajiem (Rīgā – 14 un Jūrmalā – 3);
- ✓ Jelgavas, Ventspils un Dienvidkurzemes novada iedzīvotāji, revidentu vērtējumā, ārstniecības pakalpojumus vairumā gadījumu saņem šiem novadiem blakus esošajās valstspilsētās – Jelgavā, Ventspilī un Liepājā;
- ✓ Līvānu un Varakļānu novadam blakus ir Madonas, Preiļu un Jēkabpils novads, kā arī Daugavpils un Rēzeknes valstspilsēta, kurās šie speciālisti tiek nodrošināti.

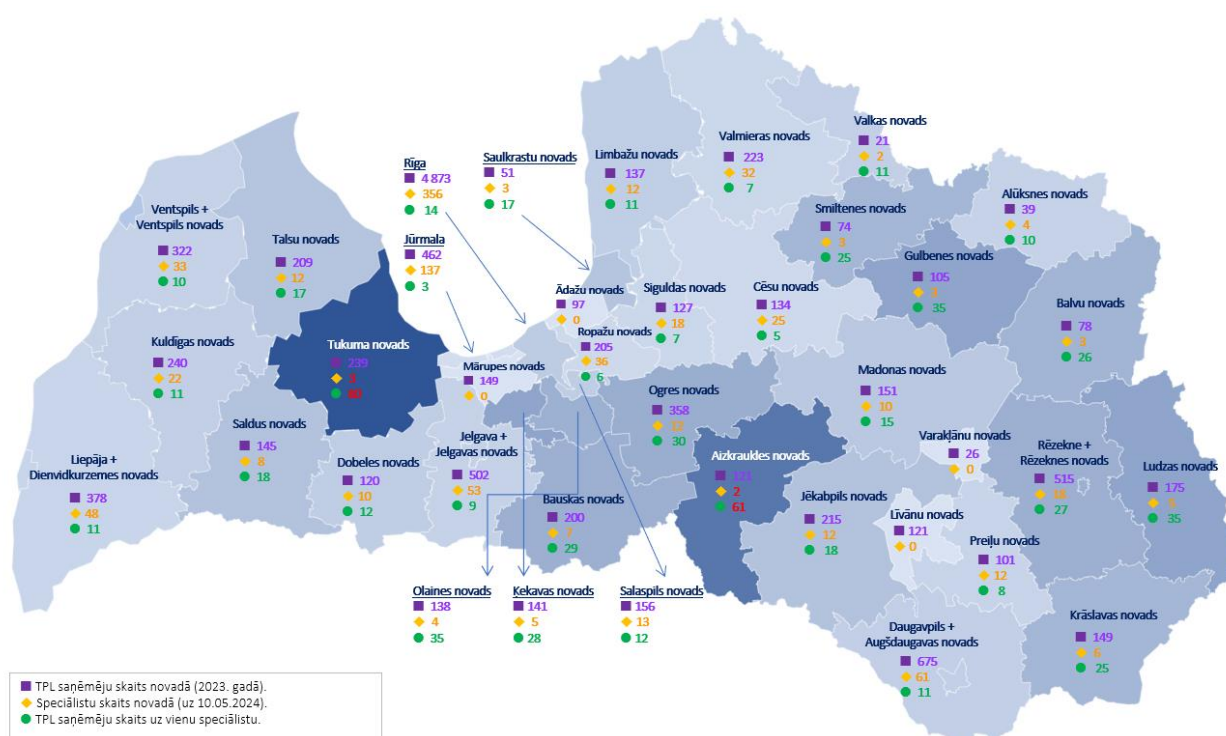
2023. gadā tehnisko palīglīdzekļu saņēmēju skaits abos novados bija salīdzinoši neliels (Varakļānu novadā – 26 personas, bet Līvānu novadā – 121 persona).

2023. gadā atzinumu tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai visbiežāk sniedza ģimenes ārsts un fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsts.

Lielākais tehnisko palīglīdzekļu saņēmēju skaits uz vienu speciālistu 2023. gadā bija Tukuma novadā (80 personas uz trim fizioterapeitiem) un Aizkraukles novadā (61 persona uz diviem fizioterapeitiem), bet arī šo pašvaldību iedzīvotājiem ir iespēja speciālistus apmeklēt blakus novados.

Piemēram, Tukuma pilsētas un tuvāko pagastu – Tumes, Sēmes un Smārdes – iedzīvotāji speciālistus var apmeklēt Jūrmalā un Rīgā. Lestenes un Jaunpils pagasta iedzīvotāji, visticamāk, dosies uz Jelgavu vai Dobeli, kurās ir Zemgales veselības centrs un Dobeles un apkārtnes slimnīca. Zentes un Vānes pagasta iedzīvotājiem tuvākā vieta būtu Saldus medicīnas centrs, savukārt Kandavas pagasta iedzīvotājiem vieglāk ir nokļūt līdz Kuldīgas ārstniecības iestādēm. Līdzīgi ir Aizkraukles novada iedzīvotājiem, kuriem ir iespēja pakalpojumus saņemt gan Jēkabpils reģionālajā slimnīcā, gan Ogrē. (skat. 4. attēlu).

4. attēls. Speciālistu pieejamība pašvaldībās 2024. gada maijā

Avots: Revīzijā apkopotā informācija⁴⁸

Savukārt no pārējiem Ministru kabineta noteikumos⁴⁹ uzskaitītajiem speciālistiem kritiski zema ir tehnisko ortopēdu pieejamība, kuru tiešā kompetencē ir novērtēt nepieciešamību izgatavot, kā arī izgatavot un pielāgot tehniskos palīglīdzekļus⁵⁰ – protēzes, ortozes un ortopēdiskos apavus.

Saskaņā ar Vaivaru TPC pārskatu informāciju 2023. gadā protēzes tika izgatavotas 821 personai, individuāli izgatavojamās ortozes – 2789 personām, bet ortopēdiskie apavi – 4519 personām.

Lai gan saskaņā ar Veselības inspekcijas datiem⁵¹ 02.05.2024. Ārstniecības personu reģistrā bija reģistrēti 82 tehniskie ortopēdi, tikai septiņi no tiem (seši Rīgā un viens Jūrmalā) bija noslēguši līgumu ar NVD⁵².

No audiologopēdiem, kuru iesaiste ir vajadzīga, izvērtējot alternatīvās komunikācijas tehnisko palīglīdzekļu (piemēram, runas iekārtas, runas dēļa) nepieciešamību, līgumu ar NVD bija noslēguši 107 speciālisti 28 pašvaldībās⁵³.

Alternatīvās komunikācijas tehnisko palīglīdzekļu saņēmēju skaits ir salīdzinoši neliels – revidējamā periodā kādu no tiem saņēma tikai 82 personas, bet 2023. gadā – 29 personas.

Tomēr speciālistu esamība vēl nenozīmē, ka tie personai ir pieejami, tiklīdz tai ir nepieciešams tehniskais palīglīdzeklis.

Revīzijā, analizējot NVD tīmekļvietnē pieejamo informāciju⁵⁴, ir konstatēts, ka gaidīšanas laiks uz valsts apmaksātu vizīti pie fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsta, ergoterapeita un fizioterapeita dažādās ārstniecības iestādēs būtiski atšķiras – tas ir no piecām dienām līdz pat 3,5 gadiem. Skat. 2. tabulu.

2. tabula

Gaidīšanas laiks plānveida ārstniecībai ambulatorajās ārstniecības iestādēs 01.05.2024. un 01.06.2024., dienās (no/līdz)

Reģions, periods	Kurzemes		Zemgales		Latgales		Vidzemes		Rīgas	
	maijs	jūnijs	maijs	jūnijs	maijs	jūnijs	maijs	jūnijs	maijs	jūnijs
Fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsts	5–118	5–108	35–210	40–240	10–249	14–246	23–184	20–216	5–740	5–750
Ergoterapeits	7–169	10–183	5–184	5–191	5–240	5–200	22–158	8–216	5–240	5–240
Fizioterapeits	14–150	14–180	5–363	5–363	28–690	38–690	5–160	5–216	5–1200	5–1230

Lai pārliecinātos, vai NVD tīmekļvietnē publicētā informācija ir aktuāla, revidenti izlases veidā zvanīja uz 17 ārstniecības iestādēm⁵⁵, kurās gaidīšanas laiks ir vismazākais – no piecām dienām līdz mēnesim –, aptverot visus Latvijas reģionus.

No izlasē iekļautajām 17 ārstniecības iestādēm tikai divās ārstniecības iestādēs⁵⁶ gaidīšanas laiks rindā pie fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsta, ergoterapeita un fizioterapeita neatšķīrās vai bija mazāks par NVD tīmekļvietnē norādīto.

Pārējās iestādēs gaidīšanas laiks pie speciālista bija līdz 60 dienām vai pat pusgadam (t. i., 180 dienas). Savukārt dažas iestādes valsts apmaksātu pakalpojumu pie speciālistiem, uz kuru vizītēm bija norādīts salīdzinoši mazs gaidīšanas laiks, nemaz nenodrošina. Skat. tabulu [1. pielikumā](#).

Tas nozīmē, ka ir jāmeklē risinājumi, kā uzlabot šo speciālistu pieejamību, it īpaši tajos gadījumos, kad funkcionālie traucējumi ir specifiski/sarežģīti un ģimenes ārsta kompetence var nebūt pietiekama.

Vai personām savlaicīgi ir pieejama padziļināta funkcionēšanas novērtēšana?

Kā jau iepriekš minēts, daļai personu tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai papildus ārstējošā ārsta vai funkcionālā speciālista atzinumam ir nepieciešams veikt padziļinātu funkcionēšanas novērtēšanu Laboratorijā (līdz 30.11.2023. arī Vaivaru TPC Komisijā). Skat. 5. attēlu.

Nr.p.k.	Tehnisko palīglīdzekļu grupa	Komisija (23.04.2015. + lēmums)	Laboratorijas izmēģinājuma projekts laikā no 01.10.2021. līdz 31.10.2023.	Laboratorija no 25.07.2024. (pēc izmēģinājuma projekta rezultātu analīzes)
1	protēzes apakšējām ekstremitātēm ⇨	visos gadījumos	✓	pirmreizēji – visos gadījumos atkārtoti – pēc nepieciešamības
2	elektropiedziņas riteņkrēsli un elektriskie skūteri ⇨	visos gadījumos	✓	pirmreizēji – visos gadījumos atkārtoti – pēc nepieciešamības
3	alternatīvās komunikācijas TPL ⇨	visos gadījumos	✓	pirmreizēji – visos gadījumos atkārtoti – pēc nepieciešamības
4	protēzes augšējām ekstremitātēm ⇨	visos gadījumos	✓	pēc nepieciešamības
5	gatavie ortopēdiskie apavi ⇨	pēc nepieciešamības	✓	pēc nepieciešamības
6	individuāli izgatavojamie ortopēdiskie apavi ⇨	pēc nepieciešamības	✓	pēc nepieciešamības
7	ortozes ⇨	pēc nepieciešamības	✓	pēc nepieciešamības
8	riteņkrēslā ievietojama individuāli izgatavojama sēdēšanas sistēma (no 01.01.2022.) ⇨		✓	pēc nepieciešamības
9	elektriskais vilcējritenis un riteņkrēsla riteņos iebūvēta elektromotoru sistēma (<i>riteņkrēsla papildaprīkojums</i>) (no 01.01.2022.) ⇨		✓	pēc nepieciešamības
10	sarežģīts tehnisko palīglīdzekļu risinājums ⇨		✓	pēc nepieciešamības
11	bimantuālie riteņkrēsli (aktīvie) pirmreizējiem klientiem ⇨		✓	
12	autosēdekļi bērniem (no 01.01.2022.) ⇨		✓	

5. attēls. Tehnisko palīglīdzekļu veidi, kuru piešķiršanai veic padziļinātu personas funkcionēšanas novērtēšanu Vaivaru TPC Laboratorijā (Komisijā) (2020.–2024. gada septembris)

Avots: Vaivaru TPC Laboratorijas (Komisijas) darbu regulējošie dokumenti⁵⁷

Kopā laikā no 2020. līdz 2024. gada vidum Komisijā un Laboratorijā tika izvērtēta tehnisko palīglīdzekļu nepieciešamība gandrīz 6000 gadījumos, no tiem gandrīz puse gadījumu izvērtēti Laboratorijā un lielākoties cilvēkiem bija nepieciešamas protēzes vai ortozes (1433) un elektropiedziņas riteņkrēsli (663)⁵⁸.

Tā kā Laboratorija (Komisija) darbojas vienīgi Vaivaru TPC telpās Rīgā, personām ar dažādiem funkcionēšanas ierobežojumiem no visiem Latvijas reģioniem ir jāmēro ceļš līdz galvaspilsētai.

Piemēram, 2023. gadā Laboratorijā tika izskatīti 72 gadījumi, kad personām bija nepieciešami elektropiedziņas riteņkrēsli, kuru nepieciešamība un pamatojuma visos gadījumos tiek izvērtēta Laboratorijā. No šiem gadījumiem tikai 30 personu dzīvesvieta bija Rīgas reģionā, bet pārējo

personu dzīvesvietas bija citos reģionos: 14 – Latgales reģionā, 10 – Kurzemes reģionā un pa deviņām personām – Zemgales un Vidzemes reģionā.

Turklāt personai uz izvērtējumu Laboratorijā (Komisijā) bija jāgaida, jo Laboratorijas kapacitāte ir ierobežota, tā pagarinot tehnisko palīglīdzekļu saņemšanas laiku.

Piemēram, personām, kuras 14.12.2023. bija reģistrētas rindā “Elektriskie rati”, uz izvērtējumu Laboratorijā bija jāgaida no 93 līdz 183 dienām.

Tāpēc, lai veicinātu padziļinātas funkcionēšanas novērtēšanas pieejamību, revīzijā ir vērtēts, vai multiprofesionālas speciālistu komandas var izveidot jau esošajās Vaivaru TPC reģionālajās nodaļās Rēzeknē un Kuldīgā, kā arī lielākajās ārstniecības iestādēs.

Revīzijā konstatēts, ka Vaivaru TPC Laboratorijas multiprofesionālas speciālistu komandas darbā tiek iesaistīti šādi speciālisti: fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsts, kurš procesu vada, un vismaz divi no trim sertificētiem funkcionālajiem speciālistiem – ergoterapeits, fizioterapeits vai tehniskais ortopēds. Dažos gadījumos komandā tiek iekļauts arī sertificēts audiologopēds (alternatīvās komunikācijas tehniskajiem palīglīdzekļiem), psihologs un/vai inženiertehniķis (iekārtu darbības nodrošināšanai).

No Vaivaru TPC Laboratorijas multiprofesionālajā komandā paredzētajiem speciālistiem Vaivaru TPC reģionālajās nodaļās Rēzeknē un Kuldīgā 2023. gadā bija plānotas tikai sertificētu fizioterapeitu amatu vietas. Tas nozīmē, ka atbilstoši pašlaik plānotajiem resursiem Vaivaru TPC reģionālajās nodaļās padziļināta funkcionālā izvērtēšana var notikt, tikai organizējot Rīgas nodaļas speciālistu izbraukumus vai arī piesaistot speciālistus no citām ārstniecības iestādēm.

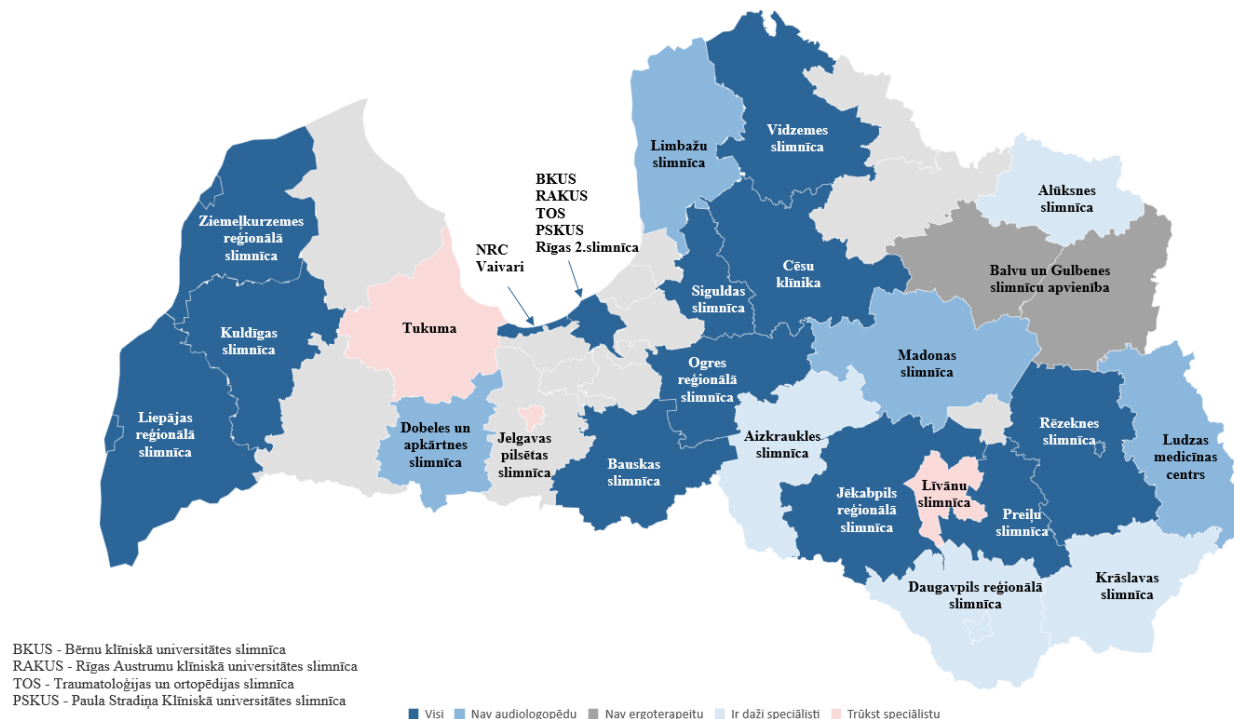
Savukārt, vērtējot iespēju multiprofesionālas speciālistu komandas izveidot arī citās iestādēs, ir konstatēts turpmāk minētais.

Saskaņā ar revīzijā analizētajiem datiem⁵⁹ visvairāk speciālistu, kuru tiešā kompetencē ir izvērtēt tehnisko palīglīdzekļu nepieciešamību, vienkopus ir nodarbināti Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā, Paula Stradiņa Klīniskajā universitātes slimnīcā, Rīgas Austrumu klīniskajā universitātes slimnīcā, Rīgas 2. slimnīcā, Traumatoloģijas un ortopēdijas slimnīcā, Nacionālajā rehabilitācijas centrā “Vaivari”, bet ārpus Rīgas un Jūrmalas – reģionu slimnīcās.

2024. gadā Latvijas teritorijā kopā bija 29 I līdz V līmeņa ārstniecības iestādes⁶⁰ (tajā skaitā specializētās ārstniecības iestādes⁶¹).

Revīzijā konstatēts, ka 21 no šīm iestādēm ir iespējams nokomplektēt gandrīz pilnu speciālistu komandu, lai izveidotu līdzīgu multiprofesionālu speciālistu komandu, kāda darbojas Vaivaru TPC:

- ✓ trīs ārstniecības iestādes⁶² spēj nodrošināt pilnu speciālistu kopumu, tajā skaitā arī tehnisko ortopēdu, kuru, kā jau minēts iepriekš, akūti trūkst visā Latvijā;
- ✓ 13 ārstniecības iestādēs⁶³ ir pieejams gan fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsts, gan fizioterapeits, ergoterapeits un audiologopēds;
- ✓ piecās ārstniecības iestādēs⁶⁴ bez tehniskā ortopēda nav tikai audiologopēda, kurš ir nepieciešams, izvērtējot vajadzību pēc alternatīvajām komunikācijas ierīcēm; Dobeles un Limbažu novadā audiologopēdi ir pieejami citās novada ārstniecības iestādēs.

6. attēls. Speciālistu pieejamība Latvijas ārstniecības iestādēs 2024. gada maijā

Avots: NVD dati par līgumattiecībās esošajām ārstniecības personām 10.05.2024.

Multiprofesionālu speciālistu komandu izveides nepieciešamību citās iestādēs, tajā skaitā iespēju to veidot Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā, kurā ir pieejams plašs speciālistu klāsts, revīzijā akcentēja arī uzrunātie eksperti. Kā papildu argumentu tie norādīja, ka dažos gadījumos, piemēram, sarežģītu ortožu noteikšanai, komandā ir nepieciešams iesaistīt arī citus speciālistus – neirologu, ortopēdu u. c. Tāpēc, ja šādas komandas tiek veidotas lielākajās Latvijas slimnīcās, šie speciālisti tajās ir pieejami vai ir pat pacienta ārstējošie ārsti. Savukārt, ja tie nav pieejami, tos var piesaistīt arī attālināti, ņemot vērā, ka pēdējos gados attīstās prakse konsultācijas saņemt arī attālināti.

Revīzijā ilustratīvi tika aplēsts, kādas būtu aptuvenās izmaksas multiprofesionālas speciālistu komandas atbildībai vienas personas izvērtēšanai, ja tās organizētu kādā no minētajām ārstniecības iestādēm.

2023. gadā Vaivaru TPC Laboratorijā vienas personas izvērtēšanai bija nepieciešams norādītais laiks un speciālisti:*

- *ja personai bija nepieciešams elektropiedziņas riteņkrēsls, izvērtēšanai bija nepieciešama viena stunda un tajā piedalījās fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsts, ergoterapeits un fizioterapeits;*
- *ja personai bija nepieciešami ortopēdiskie apavi, izvērtēšanai bija nepieciešama viena stunda un tajā piedalījās fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsts, fizioterapeits un tehniskais ortopēds;*
- *ja personai bija nepieciešamas ortozes vai protēzes augšējām vai apakšējām ekstremitātēm, izvērtēšanai bija nepieciešama viena stunda un tajā piedalījās fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsts, ergoterapeits, fizioterapeits un tehniskais ortopēds;*
- *ja personai bija nepieciešama alternatīvās komunikācijas ierīce, izvērtēšana noritēja visilgāk – tai bija nepieciešamas trīs stundas un izvērtēšanā piedalījās fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsts, ergoterapeits un audiologopēds.*

Saskaņā ar revidentu aplēsēm vidējās speciālistu atalgojuma izmaksas vienai izvērtēšanai ir no 56,09 euro līdz 172,79 euro atkarībā no tehniskā palīglīdzekļa veida**

* Vaivaru TPC Laboratorijas pārskati par 2023. gadā izvērtētajām personām.

**Atalgojuma aprēķināšanai ir izmantoti aktuālie un publiski pieejamie VID dati 10.09.2024. "Par darba vietām 2024. gada jūlijā atbilstoši darba devēju iesniegtajiem pārskatiem".

Kādi ir pētījumos ieteiktie risinājumi un citu valstu prakse, lai uzlabotu tehnisko palīglīdzekļu vajadzības novērtēšanu?

Uz nepilnībām tehnisko palīglīdzekļu vajadzības noteikšanas procesā ir norādīts pētījumos, kas ir izstrādāti gan pēc Labklājības ministrijas, gan pēc citu ieinteresēto pušu pasūtījuma. Šajos pētījumos ir sniegti vairāki būtiski un pēc satura līdzīgi ieteikumi, kurus var iedalīt trijās grupās (skat. 7. attēlu).

Ieteikums	Pētījuma avots, pasūtītājs un izpildītājs
ievieš vienotu un uz Starptautisko funkcionēšanas, nespējas un veselības klasifikāciju (SFK) balstītu funkcionēšanas novērtēšanas sistēmu, tajā skaitā nodrošināt, ka ārstniecības personas izmanto pētījumā izstrādātos un aprobētos funkcionēšanas novērtēšanas protokolus, kas tiek sagatavoti elektroniski un no kuriem tiek ģenerēts atzinums tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai	ESF projektā ⁶⁵ pēc Labklājības ministrijas iniciatīvas, izpildītāji: RSU (2018–2020) ⁶⁶ un NRC “Vaivari” (2024) ⁶⁷
nodalīt akūti nepieciešamos un ilgstošai lietošanai nepieciešamos tehniskos palīglīdzekļus: akūti nepieciešamos tehniskos palīglīdzekļus nodrošināt no veselības resora finansējuma jau ārstniecības iestādē vai izrakstoties no tās, bet pārējos – no labklājības resora finansējuma	SIA “Vivendo” (2023) ⁶⁸ – pēc Labklājības ministrijas pasūtījuma – un nodibinājums “Bērnu slimnīcas fonds” (2023) ⁶⁹
tehniskos palīglīdzekļus grupēt pēc to sarežģītības, lai katrai no grupām piemērotu dažādu vajadzības pēc tehniskā palīglīdzekļa noteikšanas procesu un paredzētu dažādu speciālistu iesaisti, kuri izvērtē to nepieciešamību	RSU (2018–2020), NRC “Vaivari” (2024) un SIA “AengCurum” (2018) ⁷⁰ – pēc Labklājības ministrijas pasūtījuma – un nodibinājums “Bērnu slimnīcas fonds” (2023)

7. attēls. Pētījumos sniegtie būtiskie ieteikumi

Vienotas pieejas ieviešana personu funkcionēšanas novērtēšanai

Revīzijā konstatēts, ka pašlaik ESF projektā paredzētā vienotā un uz Starptautisko funkcionēšanas, nespējas un veselības klasifikāciju (SFK) balstītā funkcionēšanas novērtēšanas sistēmas ieviešana tuvojas noslēguma fāzei – ir izstrādāti un Vaivaru TPC Laboratorijā izmēģināti projektā paredzētie personu funkcionēšanas novērtēšanas protokoli.

Vaivaru TPC speciālistu un revīzijā uzrunāto ekspertu vērtējumā, tos ir nepieciešams ievieš arī pārējo ārstniecības personu darbā. Tas nodrošinātu vienotu personu funkcionēšanas izvērtēšanu un to, ka Vaivaru TPC nebūtu personām jāpieprasa precizēt ārstniecības personu atzinumus, jo ir plānots, ka atzinums tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai tiks automātiski ģenerēts no elektroniski aizpildītā protokola.

Tomēr līdz 25.11.2024. nav vēl veiktas darbības, lai šos protokolus izmantotu visas ārstniecības personas: pašlaik tos izmanto tikai NRC “Vaivari” speciālisti, kā arī ir uzrunāta Sociālās integrācijas valsts aģentūra, kas sniedz valsts finansētus sociālās rehabilitācijas pakalpojumus. Savukārt Rīgas Austrumu klīniskā

universitātes slimnīca ir uzsākusi izmēģināt protokolus personu izvērtēšanai, ja tām ir nepieciešami alternatīvās komunikācijas tehniskie palīglīdzekļi.

Atzinumu kvalitātes uzlabošanai no 01.01.2024. E-veselībā ir vien nodrošināta iespēja elektroniski sagatavot Ministru kabineta noteikumos⁷¹ jau paredzēto atzinuma formu, kurā personai nepieciešamo tehnisko palīglīdzekli ārstniecības persona izvēlas no sistēmā jau ievietota valsts finansēto tehnisko palīglīdzekļu kataloga jeb “groza” (ar ISO kodiem).

Pieklūve E-veselībā sagatavotajiem atzinumiem ir nodrošināta arī Vaivaru TPC speciālistiem – līdz 27.08.2024. kopā 17 ārstniecības personām, bet ir plānots, ka tā tiks nodrošināta arī citiem klientu apkalpošanā iesaistītajiem Vaivaru TPC darbiniekiem.

Savukārt LNB un LNS nav pieklūves E-veselībai, bet no 2025. gada e-atzinums visām līgumorganizācijām būs pieejams SPOLIS TPL modulī.

Lai gan, Veselības ministrijas vērtējumā, bija sagaidāms, ka arī šis risinājums jau no tā stāšanās spēkā būtiski uzlabos atzinumu kvalitāti, praksē elektroniskajam atzinumam ir būtiski trūkumi, kuru dēļ ne visas ārstniecības personas izvēlas iespēju atzinumu sagatavot elektroniski E-veselībā, bet arvien izmanto papīra veidlapu vai ikdienas darbā izmantoto informācijas sistēmu:

- ✓ funkcionālo traucējumu apraksts nav obligāti aizpildāms lauks, bet šī informācija Vaivaru TPC ir būtiska, lai saprastu, kādēļ personai ir ieteikts konkrēts palīglīdzeklis un vai persona ir jāaicina uz padziļināto funkcionēšanas novērtēšanu Laboratorijā;
- ✓ veidlapā nav pieejams Ministru kabineta noteikumos⁷² paredzētais lauks informācijai, vai un kāpēc personai tehniskais palīglīdzeklis ir nepieciešams steidzamības kārtā;
- ✓ atzinuma formā iekļautais tehnisko palīglīdzekļu katalogs nav lietotājam “draudzīgs”, jo neļauj palīglīdzekļus ērti atlasīt: tā kā tehniskie palīglīdzekļi nav sagrupēti, nepieciešamais palīglīdzeklis ir jāmeklē visā sarakstā.

Revīzijā Labklājības ministrija norādīja, ka projektā izstrādāto protokolu izmantošana visu ārstniecības personu darbā ir nepieciešama, jo tā būtisku uzlabotu atzinumu kvalitāti. Tomēr par šo jautājumu konstruktīvas sarunas ar Veselības ministriju nav uzsāktas, tik vien kā par to tiek diskutēts semināros.

Savukārt par nepilnībām E-veselībā jau ievietotajā atzinumā Labklājības ministrija paskaidroja, ka ir uzsākta E-veselībā ievietotā tehnisko palīglīdzekļu kataloga pilnveide, tajā skaitā ir plānots, ka no 2025. gada janvāra atzinumi tiks sagatavoti tikai elektroniski E-veselībā. Pārējo nepilnību novēršanai Veselības ministrijai ir nepieciešami papildu līdzekļi, tāpēc nav iespējams sniegt informāciju, kad tās tiks novērstas.

Izšķiršana starp akūtiem un hroniskiem veselības/funkcionēšanas traucējumiem

Latvijā veiktie pētījumi vairākkārt uzsvēruši arī nepieciešamību nošķirt akūtus pacientus no hroniskiem, un akūtiem pacientiem, kuriem vajadzība pēc tehniskā palīglīdzekļa rodas ārstniecības procesā, tehnisko palīglīdzekli finansēt no veselības resora.

Uz šādas reformas nepieciešamību norādīja arī revīzijā uzrunātie eksperti, uzsverot, ka daļa no valsts finansētajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem pēc savas būtības ir medicīniskās ierīces⁷³, piemēram, daļa ortožu, skābekļa koncentratori, pulsa oksimetri. Ārstniecības procesā palīglīdzeklis nodrošina pacienta

atvēršanos, turklāt var būt vajadzība īsā laika posmā nomainīt vairākus dažādus tehniskos palīglīdzekļus.

Revīzijā konstatēts, ka līdzīga sistēma pašlaik darbojas Igaunijā, kurā šī funkcija ir nodalīta starp veselības resora Igaunijas Veselības apdrošināšanas fondu (*Tervisekassa*), kas nodrošina medicīniskās ierīces, un labklājības resora Sociālās apdrošināšanas padomi (*Sotsialkindlustusamet*).

Piemēram, kopš 2022. gada Igaunijas tehnisko palīglīdzekļu sarakstā vairs nav iekļautas ortozes. Visas ortozes nodrošina no Igaunijas Veselības apdrošināšanas fonda medicīnisko ierīču saraksta⁷⁴. Tāpat medicīnisko ierīču sarakstā ir iekļautas un no veselības resora tiek finansētas arī pirmreizējas lietošanas protēzes, kas ir lietojamas sešu mēnešu laikā pēc traumām un operācijām⁷⁵. Pēc tam personai nepieciešamās protēzes nodrošina Sociālās apdrošināšanas padome.

Revidenti piekrīt, ka tehniskie palīglīdzekļi ir neatņemama ārstniecības procesa sastāvdaļa un šajos gadījumos to izmaksas būtu jāfinansē no veselības resora. Tas izriet arī no Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma⁷⁶, kas paredz, ka valsts finansētu tehnisko palīglīdzekļu pakalpojumu ir tiesības saņemt tikai personām ar ilgstošiem vai nepārejošiem organisma funkciju traucējumiem vai anatomiskiem defektiem.

Tomēr bieži vien ārstniecības procesā nemaz nav iespējams novērtēt funkcionālā traucējuma ilgumu un to, vai tas būs pārejošs, jo to var ietekmēt vairāki faktori.

Tāpēc, revidentu vērtējumā, ņemot vērā kopējās veselības aprūpes sistēmas problēmas, nav sagaidāms, ka šādu reformu Latvijā varētu īstenot tuvākajos gados. Turklāt tāpat veselības resoram būs nepieciešams tehnisko palīglīdzekļu administrētājs, kas organizē palīglīdzekļu iegādi, finansēšanu u. c., tā daļēji dublējot arī Vaivaru TPC funkciju.

Igaunijā to tehnisko palīglīdzekļu saņemšanai, kurus finansē no veselības resora, personai tiek izrakstīta e-recepte, kurā ārsts vispirms izvēlas ierīču grupu un tad no piedāvātā saraksta arī izrakstāmo medicīnisko ierīci. Recepti iespējams izrakstīt tikai tad, ja ārsts sistēmā norāda atbilstošos kritērijus (kas ir pacients, kādai slimībai ierīce piemērojama, cik reizes periodā ierīce izsniedzama). Pacients ierīci var iegādāties vai nu aptiekā, vai pie līgumsaistībās esoša ierīču izplatītāja. Igaunijas Veselības apdrošināšanas fonds sistēmā redz, vai pacients ierīci jau iegādājies.⁷⁷

Revīzijā Labklājības ministrija norādīja, ka šo problēmu apzinās un pašlaik plāno uzsākt sarunas ar Veselības ministriju par iespēju bērniem nodrošināt ortozes no veselības resora finansējuma.

Ņemot vērā iepriekš minēto, revidentu ieskatā, kamēr ārstniecības laikā nepieciešamie tehniskie palīglīdzekļi netiek finansēti no veselības resora, ir jāpilnveido jau esošais tehnisko palīglīdzekļu piešķiršanas process, nodrošinot kvalitatīvu ārstniecības personas atzinumu sagatavošanu un savlaicīgu tehnisko palīglīdzekļu piešķiršanu un izsniegšanu.

Revidenti vērs uzmanību, ka arī pašlaik personām ar pirmreizējiem funkcionēšanas traucējumiem, pamatojoties uz stacionārā vai ambulatorā pacienta medicīniskās kartes izrakstu vai stacionārā pacienta medicīniskās kartes pirmo ieliekamo lapu ar epikrīzi, Ministru kabineta noteikumi⁷⁸ paredz tehnisko palīglīdzekli izsniegt steidzamības kārtā. Tomēr šī steidzamības prioritāte visos gadījumos nedarbojas.

Revīzijas konstatējumus par tehnisko palīglīdzekļu faktisko izsniegšanu, tajā skaitā, kā šo procesu būtu iespējams uzlabot, skat. ziņojuma 2. nodaļā [Vai tehnisko palīglīdzekļu piešķiršana un izsniegšana atbilst personu interesēm un tiek organizēta iespējami labākajā veidā?](#)

Tehnisko palīglīdzekļu grupēšana pēc sarežģītības

Lai uzlabotu tehnisko palīglīdzekļu vajadzības noteikšanas procesu un atzinumu kvalitāti, revīzijā vērtētajos pētījumos ieteikts arī tehniskos palīglīdzekļus grupēt pēc to sarežģītības, lai katrai grupai piemērotu dažādu vajadzības pēc tehniskā palīglīdzekļa noteikšanas procesu un dažādu speciālistu iesaisti.

Lai gan pētījumos tiek piedāvātas vairākas pieejas tehnisko palīglīdzekļu grupēšanā, tomēr galvenie pamatprincipi neatšķiras – tehniskie palīglīdzekļi tiek iedalīti:

- ✓ vienkāršos, kuru saņemšanai atzinumu varētu sniegt plašāks ārstniecības personu loks, tajā skaitā ģimenes ārsti;
- ✓ vidēji sarežģītos, kuru nepieciešamību novērtē speciālisti;
- ✓ sarežģītos, kuru nepieciešamību izvērtē multiprofesionāla speciālistu komanda (skat. 8. attēlu).

8. attēls. Tehnisko palīglīdzekļu grupēšana pēc to sarežģītības

Avots: Pētījumi, kuros ir sniegti ieteikumi saistībā ar tehnisko palīglīdzekļu nodrošināšanu⁷⁹

Revīzijā konstatēts, ka Igaunijā tehnisko palīglīdzekļu sarakstā jau uzreiz pie katra tehniskā palīglīdzekļa ir norādīti speciālisti, kuri ir tiesīgi noteikt vajadzību pēc tehniskā palīglīdzekļa. Tāpat sarakstā ir arī norādīts, kuru tehnisko palīglīdzekļu atkārtotai saņemšanai nav nepieciešams atkārtoti vērsties pie ārstniecības personas⁸⁰.

Piemēram, vajadzību pēc protēzes var noteikt ģimenes ārsts, ārsts rezidents, speciālists un rehabilitācijas komanda. Atzinums nav nepieciešams, ja protēze tiek izsniegta atkārtoti.

Revidenti piekrīt, ka tehnisko palīglīdzekļu grupēšana pēc to sarežģītības ir viens no risinājumiem, lai uzlabotu tehnisko palīglīdzekļu vajadzības noteikšanas procesu. Tās nepieciešamību uzsvēra arī revīzijā uzrunātie eksperti.

Tomēr, lai padarītu šo procesu draudzīgāku arī tehnisko palīglīdzekļu lietotājiem, ir nepieciešams pārskatīt, vai ārstniecības personas atzinums ir nepieciešams:

- ✓ visos gadījumos, ja persona tehnisko palīglīdzekli pieprasa atkārtoti, t. i., to nomaina;
- ✓ sarežģītos gadījumos, kad izvērtēšanā tiek iesaistīta arī Vaivaru TPC Laboratorija (multiprofesionāla speciālistu komanda), kas veic padziļinātu funkcionēšanas novērtējumu un gatavo savu atzinumu.

Lai gan iespēja – personai sarežģītos gadījumos vērsties uzreiz Vaivaru TPC Laboratorijā, kas pašlaik veic padziļinātu funkcionēšanas novērtēšanu un nodrošina multiprofesionālas speciālistu komandas funkciju, – tika vērtēta arī NRC “Vaivari” īstenotajā ESF projektā⁸¹, tomēr izmēģinājumu projekta pārskatā⁸² tiek norādīts, ka atteikties no sākotnējā ārstniecības personas atzinuma nav racionāli, jo tas radīs haosu sistēmā. Tāpat tiek norādīts uz Vaivaru TPC Laboratorijas kapacitātes trūkumu, ja ar nosūtīšanu uz Laboratoriju tiks risināta speciālistu nepieejamība veselības aprūpes sistēmā.

Kā jau tas norādīts iepriekš, Vaivaru TPC Laboratorijas pieejamība jau pašlaik ir ierobežota gan tāpēc, ka tā darbojas tikai Rīgā, Vaivaru TPC centrālajā birojā, gan tāpēc, ka uz to ir jāgaida, kas paildzina tehnisko palīglīdzekļu saņemšanu.

Tāpēc ir jāapsver iespēja paplašināt Laboratorijas pieejamību, tajā skaitā jāvērtē iespēja šo funkciju ieviest arī citās iestādēs, piemēram, slimnīcās, no kurām lielākajā daļā jau pašlaik ir pieejami nepieciešamie speciālisti multiprofesionālas speciālistu komandas darbam. Skat. sadaļu [Vai personām savlaicīgi ir pieejama padziļināta funkcionēšanas novērtēšana?](#)

Tāpat ir apsverama iespēja vienkāršāko tehnisko palīglīdzekļu vajadzības izvērtēšanā iesaistīt arī citus speciālistus. Piemēram, Igaunijā⁸³, Norvēģijā⁸⁴, Dānijā⁸⁵ un Kanādā⁸⁶ noteikta veida tehnisko palīglīdzekļu nepieciešamību var noteikt arī medicīnas māsas.

Revidentu vērtējumā, Latvijā viens no resursiem ir pašvaldību sociālie dienesti, kuros ir nodarbināti arī funkcionālie speciālisti, jo vairāku valsts/pašvaldību finansēto pakalpojumu saņemšanai ir nepieciešams sociālā darbinieka vai ergoterapeita veikts personas funkcionēšanas novērtējums (piemēram, asistenta pakalpojumam pašvaldībā, atzinumam īpašas kopšanas nepieciešamībai).

Saskaņā ar revīzijā veiktās pašvaldību aptaujas rezultātiem 2024. gadā funkcionālie speciālisti – ergoterapeiti un/vai fizioterapeiti – bija pieejami 10 no 43 pašvaldībām. Tie sociālajos dienestos galvenokārt bija piesaistīti kā algoti darbinieki uz pilnu slodzi vai arī nepilnu slodzi (septiņās pašvaldībās), no tām divas pašvaldības šos speciālistus piesaistīja arī ārpalpojuma, piemēram, konkrētu izvērtējumu veikšanai. Trīs pašvaldības izmantoja tikai ārpalpojumu.

Tajās 33 pašvaldībās, kuru sociālajos dienestos funkcionālie speciālisti nebija pieejami, personas funkcionēšanas novērtēšanu veic un nepieciešamo atbalsta apjomu (piemēram, aprūpes mājās pakalpojumam) nosaka sociālie darbinieki. Dažas pašvaldības arī norādīja, ka nepieciešamības gadījumā piesaista ģimenes ārstus (Ludzas un Cēsu novads), kā arī ārstniecības un sociālo aprūpes iestāžu speciālistus (Valmieras novads). Skat. 3. tabulu.

Pašvaldībās nodarbinātie funkcionālie speciālisti

Pašvaldība	Speciālists		Nodarbinātības veids		
			Algots darbinieks		Ārpakalpojums (piemēram, konkrētu izvērtējumu veikšanai)
	Ergoterapeits	Fizioterapeits	uz pilnu slodzi	uz nepilnu slodzi	
Mārupes novads	✓	✓	✓	✓	
Ādažu novads	✓	✓	✓		
Jelgavas valstspilsēta	✓		✓		✓
Salaspils novads	✓				✓
Olaines novads	✓			✓	
Tukuma novads	✓	✓	✓		✓
Ventspils valstspilsēta	✓				✓
Jūrmalas valstspilsēta	✓				✓
Bauskas novads	✓		✓		
Rīga	✓		✓		

Priekšlikums izvērtēt iespēju personu funkcionēšanas novērtēšanā iesaistīt sociālo dienestu speciālistus ir sniegts arī SIA “Vivendo” (2023) pētījumā⁸⁷, kā arī uz to norādīja revīzijā uzrunātie eksperti.

Valsts kontroles uzrunāto ekspertu vērtējumā, sociālo dienestu speciālistus varētu iesaistīt tajos gadījumos, kad sociālā dienesta ergoterapeits vai sociālais darbinieks pēc VDEĀVK pieprasījuma personas dzīvesvietā veic personas funkcionēšanas novērtēšanu, lai persona varētu saņemt atzinumu īpašas kopšanas nepieciešamībai. Šajā gadījumā attiecīgais speciālists vienlaikus izvērtē, vai personai ir nepieciešami, piemēram, pašaprūpes tehniskie palīgīdzekļi – dušas, vannas un tualetes krēsli, slīddēļi.

Revidentu vērtējumā, pašvaldību sociālie dienesti ir arī resurss iedzīvotāju informēšanā un izglītošanā par valsts finansētajiem tehniskajiem palīgīdzekļiem, kā arī personas dzīvesvietas un vides, aktivitāšu, atbalsta tīkla apstākļu noskaidrošanā, lai palīdzētu noteikt personas iespēju un gatavību palīgīdzekļi arī turpmāk lietot.

Ieteikums

Lai uzlabotu ārstniecības personu atzinumu kvalitāti tehnisko palīglīdzekļu saņemšanai un iedzīvotājiem uzlabotu to saņemšanas iespējas, Labklājības ministrijai sadarbībā ar Veselības ministriju un Vaivaru TPC pilnveidot tehnisko palīglīdzekļu vajadzības noteikšanas procesu.

Valsts kontrole sagaida, ka ieteikuma ieviešanai tiks veiktas šādas darbības:

- ❖ *nodrošināts, ka E-veselībā tiek pilnveidots atzinums tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai, lai tas ietvertu visas Ministru kabineta noteikumos⁸⁸ paredzētās veidlapas sadaļas un tās būtu obligāti aizpildāmas;*
- ❖ *nodrošināts, ka personu izvērtēšanā ārstniecības personas izmanto un elektroniski sagatavo NRC "Vaivari" izstrādātos vienotos funkcionēšanas novērtēšanas protokolus, no kuriem automātiski tiek ģenerēti atzinumi tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai;*
- ❖ *izvērtēta iespēja tehniskos palīglīdzekļus grupēt pēc to sarežģītības un katrai grupai noteikt speciālistu loku, kuri ir tiesīgi sniegt atzinumu;*
- ❖ *izvērtēta iespēja personu padziļinātu funkcionēšanas novērtēšanu nodrošināt ne tikai Vaivaru TPC telpās Rīgā, Ventspils ielā 53, bet arī Vaivaru TPC reģionālajās filiālēs un ārstniecības iestādēs Rīgā un citviet Latvijā;*
- ❖ *izvērtēts, vai ārstniecības personas atzinums tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai ir nepieciešams visos gadījumos, kad persona tehnisko palīglīdzekli pieprasa atkārtoti vai kad tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai personai ir nepieciešama arī padziļināta funkcionēšanas novērtēšana Vaivaru TPC Laboratorijā.*

2. Vai tehnisko palīglīdzekļu piešķiršana tiek organizēta atbilstoši iedzīvotāju interesēm un iespējami labākajā veidā?

Tehnisko palīglīdzekļu piešķiršana ne visos gadījumos tiek organizēta atbilstoši iedzīvotāju interesēm un iespējami labākajā veidā, lai iedzīvotāji tehniskos palīglīdzekļus saņemtu savlaicīgi.

Revīzijā, vērtējot tehnisko palīglīdzekļu piešķiršanu, ir konstatēts, ka kopumā lēmumi par tehnisko palīglīdzekļu pakalpojuma piešķiršanu un/vai personu uzņemšanu rindā visās trijās līgumorganizācijās tiek pieņemti, ievērojot normatīvajos aktos paredzēto kārtību un termiņus.

Savukārt nākamajos procesa soļos ir konstatētas būtiskas nepilnības.

Tās galvenokārt attiecas uz Vaivaru TPC, kura darbībā, ņemot vērā apkalpoto klientu skaitu un nodrošināto tehnisko palīglīdzekļu apjomu, īpaši būtiska ir informācijas tehnoloģiju izmantošana. Tomēr Vaivaru TPC speciālisti lielāko daļu administrēšanas darbību veic manuāli, jo pakalpojuma uzskaitē izmantotā informācijas sistēma ir tehnoloģiski novecojusi un nespēj nodrošināt klientu vajadzību pēc tehniskajiem palīglīdzekļiem detalizētu uzskaiti, automatizētu rindu kārtošānu, kā arī tās sasaisti ar noliktavas uzskaiti, lai izvērtētu iespēju klientiem izsniegt tehniskos palīglīdzekļus.

Turklāt arī paši darba procesi Vaivaru TPC nav organizēti iespējami labākajā veidā – jau 10 gadus nav aktualizēta tehnisko palīglīdzekļu pakalpojuma administrēšanas kārtība, nav izvērtēts, kuros procesa soļos ir nepieciešama Vaivaru TPC ārstniecības personu (ergoterapeitu) iesaiste un kurus var veikt citi darbinieki, kā arī nav noteikti termiņi procesa soļa izpildei.

Tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai persona vēršas ar iesniegumu līgumorganizācijā, kuram pievieno iepriekš minēto ārstniecības personas atzinumu (ja tas nav izsniegts elektroniski E-veselībā) un pēc nepieciešamības – arī papildu speciālistu novērtējumus u. c. dokumentus.

Personai ir arī jāizvēlas, kā tā saņems tehnisko palīglīdzekli:

- ✓ parastā kārtībā, kad persona pēc līgumorganizācijas lēmuma pieņemšanas par pakalpojuma piešķiršanu rūpnieciski ražoto tehnisko palīglīdzekli saņem tieši līgumorganizācijā, bet individuāli izgatavojamu vai pielāgojamu tehnisko palīglīdzekli – pie līgumorganizācijas izvēlētajā pakalpojuma sniedzēja;
- ✓ ar līdzmaksājumu jeb kompensāciju – persona pati pēc līgumorganizācijas lēmuma pieņemšanas par pakalpojumu piešķiršanu, kurā ir norādīts arī valsts finansētais kompensācijas apmērs, izvēlas

piegādātāju Latvijā vai kādā Eiropas valstī un iegādājas tai nepieciešamo palīglīdzekli, tajā skaitā ar paaugstinātu funkcionalitāti;

- ✓ ar kuponu metodi – ar šo metodi no 2019. gada novembra persona var saņemt bimanuālo riteņkrēslu ar X veida vai nesalokāmu rāmi (aktīvo riteņkrēslu) un to pēc Vaivaru TPC lēmuma pieņemšanas par pakalpojuma piešķiršanu persona var saņemt pie Vaivaru TPC izvēlētajiem pakalpojuma sniedzējiem.

Ministru kabineta noteikumi⁸⁹ paredz iespēju tehnisko palīglīdzekli saņemt arī steidzamības kārtā:

- ✓ personām ar pirmreizējiem funkcionēšanas traucējumiem, kas radušies slimības vai traumas rezultātā;
- ✓ personām ar prognozējamu invaliditāti – individuālajā rehabilitācijas plānā paredzēto tehnisko palīglīdzekli, ja VDEĀVK apstiprinātajā individuālajā rehabilitācijas plānā ir paredzēts, ka personai tehniskais palīglīdzeklis ir jāsaņem steidzamības kārtā;
- ✓ bērniem;
- ✓ nodarbinātām personām vai personām, kuras apgūst izglītības programmu, ja tehniskais palīglīdzeklis nepieciešams izglītības ieguvei vai darba pienākumu veikšanai (izņemot tehniskos palīglīdzekļus pašaprūpes veikšanai un dalībai pašaprūpē un personīgās aprūpes un aizsardzības palīglīdzekļus) u. c.

Līgumorganizācijas personas iesniegumu un pievienotos dokumentus reģistrē lietvedības sistēmā vai žurnālā, pārbauda tos un pieņem vienu no šādiem lēmumiem⁹⁰:

- ✓ par tehnisko palīglīdzekļu pakalpojuma piešķiršanu un tehniskā palīglīdzekļa nodošanu patapinājumā, īpašumā vai nomā;
- ✓ par tehnisko palīglīdzekļu pakalpojuma piešķiršanu un personas uzņemšanu rindā (ja tehnisko palīglīdzekli nav iespējams izsniegt/izgatavot uzreiz);
- ✓ par atteikumu piešķirt tehnisko palīglīdzekli⁹¹.

Līdz lēmuma pieņemšanai līgumorganizācija var pieprasīt personai iesniegt trūkstošo informāciju un/vai precizējumus, kas nepieciešami lēmuma pieņemšanai. Tāpat, kā jau tas ir norādīts iepriekš, Vaivaru TPC lēmuma pieņemšanai Ministru kabineta noteikumos⁹² paredzētajos gadījumos personu var uzaicināt arī uz padziļinātu funkcionēšanas novērtēšanu Vaivaru TPC Laboratorijā (iepriekš – arī Komisijā).

Ja persona tiek uzņemta rindā, pēc tam, kad ir pienākusi rinda tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai, līgumorganizācija par to informē personu, nosūtot uzaicinājumu saņemt/izgatavot tehnisko palīglīdzekli.

Revīzijā, vērtējot tehnisko palīglīdzekļu piešķiršanas procesu, ir konstatēts, ka kopumā lēmumi par tehnisko palīglīdzekļu pakalpojuma piešķiršanu un/vai personu uzņemšanu rindā visās trijās līgumorganizācijās tiek pieņemti, ievērojot normatīvajos aktos paredzēto kārtību un termiņus.

Savukārt nākamajos procesa soļos ir konstatētas būtiskas nepilnības, kas ietekmē personas tiesības savlaicīgi saņemt tai nepieciešamo tehnisko palīglīdzekli.

Kāds ir gaidīšanas laiks uz tehniskajiem palīglīdzekļiem?

No 2022. gada visās līgumorganizācijās ir pieaudzis izsniegto tehnisko palīglīdzekļu skaits. Tas galvenokārt ir saistīts ar to, ka tehnisko palīglīdzekļu “grozs” ir papildināts ar vairākiem jauniem tehnisko palīglīdzekļu veidiem, kā arī to, ka no 2023. gada būtiski tika palielināts tehnisko palīglīdzekļu finansējums. 2022. gadā tika atcelti arī Covid-19 pandēmijas laikā noteiktie ierobežojumi klientu apkalpošanai.

Tā 2023. gadā, salīdzinot ar 2022. gadu, LNS izsniegto tehnisko palīglīdzekļu skaits pieauga par trešdaļu, bet LNB un Vaivaru TPC – par piektdaļu (skat. 4. tabulu).

4. tabula

Izsniegto tehnisko palīglīdzekļu skaits līgumorganizācijās no 2020. līdz 2023. gadam

Līgumorganizācija	2020. gads	2021. gads		2022. gads		2023. gads	
	Izsniegto TPL skaits	Izsniegto TPL skaits	Izmaiņas, salīdzinot ar iepriekšējo gadu	Izsniegto TPL skaits	Izmaiņas, salīdzinot ar iepriekšējo gadu	Izsniegto TPL skaits	Izmaiņas, salīdzinot ar iepriekšējo gadu
LNB	2909	2540	-13 %	3641	43 %	4395	21 %
LNS	6183	6629	7 %	7632	15 %	10 070	32 %
Vaivaru TPC	14 539	15 146	4 %	16 606	10 %	19 877	20 %

Tomēr rindā reģistrēto personu skaits 2022. un 2023. gadā samazinājās tikai LNB un LNS. Vaivaru TPC tas nesamazinājās, bet tieši pretēji – pat palielinājās (skat. 5. tabulu).

5. tabula

Rindā reģistrēto personu skaits līgumorganizācijās 2020., 2021., 2022. un 2023. gada beigās

Līgumorganizācija	2020. gads	2021. gads		2022. gads		2023. gads	
	Personu skaits rindā gada beigās	Personu skaits rindā gada beigās	Izmaiņas, salīdzinot ar iepriekšējo gadu	Personu skaits rindā gada beigās	Izmaiņas, salīdzinot ar iepriekšējo gadu	Personu skaits rindā gada beigās	Izmaiņas, salīdzinot ar iepriekšējo gadu
LNB	319	900	182 %	983	9 %	611	-38 %
LNS	3807	2973	-22 %	2607	-12 %	1346	-48 %
Vaivaru TPC	3079	2860	-7 %	4409	54 %	4819	9 %

Revīzijā, visās trijās līgumorganizācijās salīdzinot personu gaidīšanas laiku⁹³ uz rūpnieciski ražotajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem, ir konstatēts, ka no personām, kuras 2023. gada pirmajā pusgadā bija reģistrētas rindā, LNB un LNS lielākajai daļai personu uzaicinājuma vēstuli saņemt tehnisko palīglīdzekli sagatavoja pirmo triju mēnešu laikā (LNB – 74 % gadījumu, LNS – 70 % gadījumu), savukārt Vaivaru TPC – tikai 55 % gadījumu.

Ņemot vērā, ka individuāli izgatavojamos tehniskos palīglīdzekļus nodrošina galvenokārt Vaivaru TPC (LNB nodrošina tikai vienu individuāli izgatavojamo tehnisko palīglīdzekli – acu protēzes), salīdzinājums ir veikts par rūpnieciski ražotajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem, ieskaitot dzirdes aparātus, kuriem individuāli tiek izgatavots auss ieliktnis.

Visās trijās līgumorganizācijās bija arī personas, kuras rindā gaidīja pat vairāk nekā pusgadu, bet Vaivaru TPC – arī gadu. LNB gadījumā tas galvenokārt bija saistīts ar to, ka vairāki tehniskie palīglīdzekļi bija iekļauti tehnisko palīglīdzekļu “grozā” no 01.05.2021., tāpēc vēl līdz 2023. gadam bija sarežģīti prognozēt nepieciešamo tehnisko palīglīdzekļu skaitu, bet LNS – ar speciālistu pieejamību reģionos, kuri, izsniedzot dzirdes aparātu, veic dzirdes pārbaudi un dzirdes aparātu pielāgošanu (skat. 6. tabulu).

6. tabula

Personu, kuras reģistrētas rindā 2023. gada pirmajā pusgadā, gaidīšanas laiks rindā

Gaidīšanas laiks	Personu īpatsvars*		
	Vaivaru TPC	LNB	LNS
izsniegts uzreiz	0,33 %	50 %	0,56 %
līdz 3 mēnešiem	55 %	24 %	69 %
<i>no tiem: 1 mēnesis</i>	<i>24 %</i>	<i>7 %</i>	<i>19 %</i>
<i>2 līdz 3 mēneši</i>	<i>31 %</i>	<i>17 %</i>	<i>50 %</i>
3 līdz 6 mēneši	35 %	9 %	18 %
6 līdz 12 mēneši	8 %	17 %	12 %
vairāk nekā gadu	1,48 %	0 %	0 %

* Gaidīšanas laiks rindā Vaivaru TPC uz rūpnieciski ražotajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem, LNB – uz visiem tehniskajiem palīglīdzekļiem (izņemot acu protēzes) un LNS – uz visiem tehniskajiem palīglīdzekļiem.

Vai rindu administrēšana tiek organizēta iespējami labākajā veidā?

Lai nodrošinātu tehniskos palīglīdzekļus, līgumorganizācijām ir pienākums uzturēt informācijas sistēmu, kurā tās administrē arī rindas uz tehniskajiem palīglīdzekļiem.

LNB un LNS nodrošināto tehnisko palīglīdzekļu klāsts nav plašs. No 01.05.2021. tie attiecīgi ir 29 un 12 tehniskie palīglīdzekļi, kas tiek nodoti personai īpašumā⁹⁴, tāpēc arī to administrēšana ir salīdzinoši vienkārša.

Savukārt Vaivaru TPC nodrošina 225 tehniskos palīglīdzekļus, kas personai tiek nodoti gan īpašumā, gan patapinājumā (arī nomā)⁹⁵.

Jau no 2023. gada decembra bija plānots visu līgumorganizāciju nodrošināto tehnisko palīglīdzekļu pakalpojumu administrēšanu nodrošināt valsts informācijas sistēmas Valsts sociālās politikas monitoringa informācijas sistēmas Tehnisko palīglīdzekļu administrēšanas modulī (TPL modulī). Tomēr šī moduļa izveide ir būtiski aizkavējusies: tikai 08.04.2024. darbu tajā uzsāka LNB, savukārt LNS un Vaivaru TPC pāreja uz pakalpojuma administrēšanu jaunajā informācijas sistēmā ir plānota tikai 2025. gadā. Revīzijas konstatējumus par jaunās informācijas sistēmas ieviešanu skat. [Vai jaunā informācijas sistēma, kas ir izveidota tehnisko palīglīdzekļu administrēšanai, uzlabos pakalpojuma administrēšanu?](#)

Lai gan revīzijā LNB un LNS līdz šim izmantotajās informācijas sistēmās ir konstatētas vairākas problēmas⁹⁶, šo līgumorganizāciju informācijas sistēmas nodrošina rindu administrēšanu tieši informācijas sistēmā.

Savukārt Vaivaru TPC pārziņā esošā valsts informācijas sistēma “No valsts budžeta līdzekļiem finansējamo tehnisko palīglīdzekļu lietotāju reģistrs”⁹⁷ nespēj nodrošināt nepieciešamās funkcijas pakalpojuma, it īpaši rindu, administrēšanā.

Tā sastāv no trim datubāzēm: datubāzē *db1* administrē rūpnieciski ražotus tehniskos palīglīdzekļus, datubāzē *db2* – individuāli izgatavojamos vai pielāgojamos tehniskos palīglīdzekļus, savukārt datubāzē *db3* – tehnisko palīglīdzekļu piešķiršanu ar kuponu metodi.

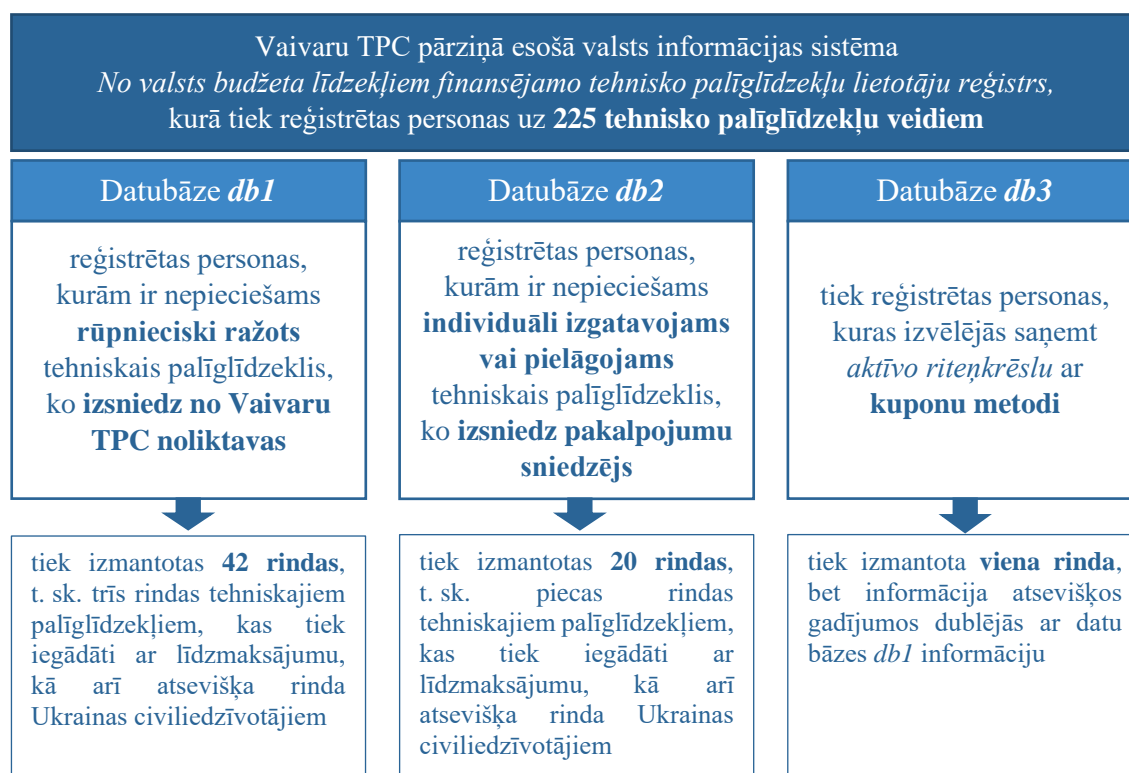
Rindas datubāzē *db1* un *db2* tiek organizētas nevis uz katru no 225 tehniskajiem palīglīdzekļiem, bet uz vairākiem tehnisko palīglīdzekļu veidiem ir izveidota viena rinda. Kopā visās trijās datubāzēs ir izveidotas 63 rindas (skat. 9. attēlu).

Piemēram, rindā “Rollatori” personas tiek reģistrētas uz septiņiem tehniskajiem palīglīdzekļiem: 1) rollatori ar diviem riteņiem ar sēdekli, 2) rollatori ar diviem riteņiem bez sēdekļa, 3) rollatori ar trīs riteņiem, 4) rollatori ar četriem riteņiem, 5) rollatori ar četriem riteņiem (ar apakšdelma balstiem), 6) rollatori ar četriem riteņiem (ar vieglāku svaru) un 7) rollatori ar četriem riteņiem (ar palielinātā svara izturību).

Tāpat vienā rindā tiek reģistrētas arī personas, kurām ir nepieciešami dažādu izmēru tehniskie palīglīdzekļi. Informāciju par to, kāda izmēra tehniskais palīglīdzeklis personai ir nepieciešams, darbinieks datubāzē var ierakstīt tikai kā komentāru brīvā formā. Turklāt šī informācija datubāzē ir ievadīta tikai daļā gadījumu, kas arī sarežģī rindu izskatīšanu un attiecīgi pagarina tehnisko palīglīdzekļu saņemšanu.

*Piemēram, Vaivaru TPC vannas dēļi ir pieejami divos izmēros – 70 cm un 75 cm. 14.12.2023. rindā “Vannas dēļi” bija reģistrētas 290 personas, bet datubāzē *db1* nepieciešamais vannas dēļa izmērs nebija norādīts 136 personām.*

*Saskaņā ar datubāzē *db1* pieejamo informāciju, lai noskaidrotu tehniskā palīglīdzekļa izmēru, laikā no 19.05.2023. līdz 07.12.2023. ar 33 no 136 personām Vaivaru TPC mēģināja sazināties telefoniski, no tām ar 22 personām neizdevās sazināties, bet 11 personas informēja, ka atzvanīs. Tomēr līdz 14.12.2023. datubāzē nebija informācijas, vai ar kādu no personām Vaivaru TPC sazinājās atkārtoti un kāda izmēra vannas dēlis personai bija nepieciešams.*

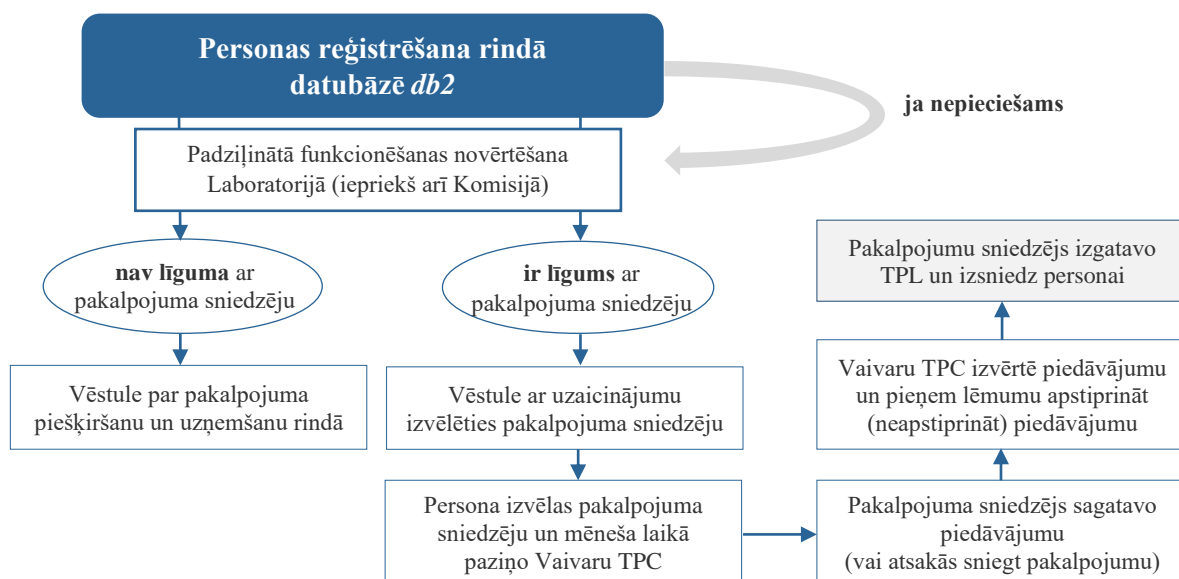

9. attēls. Valsts informācijas sistēmas *No valsts budžeta līdzekļiem finansējamo tehnisko palīglīdzekļu lietotāju reģistrs* datubāzes

Revīzijā, analizējot Vaivaru TPC nodrošināto tehnisko palīglīdzekļu rindu administrēšanu, ir konstatēts, ka gaidīšanas laiku uz individuāli izgatavojamiem/pielāgojamiem tehniskajiem palīglīdzekļiem būtiski neietekmē Vaivaru TPC informācijas sistēmas funkcionalitāte, jo šis process ir salīdzinoši vienkāršāks un labāk organizēts. Proti, Vaivaru TPC, pieņemot lēmumu par pakalpojuma piešķiršanu, ir tikai jāpārlicinās, vai nav nepieciešama personas padziļināta funkcionēšanas izvērtēšana Vaivaru TPC Laboratorijā (Komisijā) un vai ir iespēja personu nosūtīt izvēlēties pakalpojuma sniedzēju (skat. 10. attēlu).

Rindas uz individuāli izgatavojamajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem galvenokārt veidojas tikai tajos gadījumos, ja savlaicīgi nav noslēgts līgums ar tehnisko palīglīdzekļu izgatavotāju (par tehnisko palīglīdzekļu iepirkumiem skat. [Vai līgumorganizācijas tehnisko palīglīdzekļu iepirkumus plāno un organizē tā, lai iedzīvotāji var saņemt to vajadzībām atbilstošus tehniskos palīglīdzekļus?](#)).

Lai gan gaidīšanas laiku uz tehnisko palīglīdzekli ietekmē arī tas, cik ilgā laikā persona izvēlas pakalpojuma sniedzēju un paziņo par to Vaivaru TPC, pakalpojuma sniedzēja kapacitāte, tehniskā palīglīdzekļa sarežģītība un citi faktori, šos apstākļus tiešā veidā Vaivaru TPC nevar ietekmēt.

10. attēls. Individuāli izgatavojamo vai pielāgojamo tehnisko palīglīdzekļu administrēšana datubāzē db2

To apliecina arī revīzijā analizētie dati – lielākajai daļai personu⁹⁸ (85 %) no reģistrēšanas rindā līdz Vaivaru TPC lēmumam apstiprināt pakalpojuma sniedzēja piedāvājumu izgatavot tehnisko palīglīdzekli bija jāgaida līdz trim mēnešiem (skat. 7. tabulu).

Savukārt visilgāk – vidēji piecus mēnešus no reģistrēšanas rindā līdz Vaivaru TPC lēmumam apstiprināt pakalpojuma sniedzēja piedāvājumu izgatavot tehnisko palīglīdzekli – bija jāgaida personām, kuras 2023. gadā saņēma modulārās apakšējo ekstremitāšu protēžu sistēmas un augšējo ekstremitāšu protēžu sistēmas. Šīm personām gaidīšanas laiku pagarināja arī tas, ka pirms personas nosūtīšanas pie pakalpojuma sniedzēja bija nepieciešams veikt arī padziļinātu personas funkcionēšanas novērtēšanu Vaivaru TPC Laboratorijā (Komisijā).

7. tabula

Laiks no reģistrēšanas rindā uz individuāli izgatavojamajiem (pielāgojamajiem) tehniskajiem palīglīdzekļiem līdz Vaivaru TPC lēmumam apstiprināt pakalpojuma sniedzēja piedāvājumu

Laiks no reģistrēšanas rindā līdz Vaivaru TPC lēmumam	Personu skaits	Īpatsvars
līdz 3 mēnešiem	8570	85 %
<i>no tiem: 1 mēnesis</i>	3636	36 %
<i>2–3 mēneši</i>	4934	49 %
4–6 mēneši	1257	12 %
6–12 mēneši	232	2 %
vairāk nekā gads	30	0,30 %
Kopā	10 089	

Savukārt rūpnieciski ražotajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem gaidīšanas laiku būtiski ietekmē izveidotā rindu administrēšanas kārtība un informācijas sistēmas funkcionalitāte, jo datubāze *db1* nespēj nodrošināt automatizētu rindu kārtšanu un sasaisti ar noliktavas uzskaiti, kas ir īpaši būtiska, lai izvērtētu iespēju izsniegt pieejamos tehniskos palīglīdzekļus. Tāpēc lielākā daļa administrēšanas darbību tiek veiktas manuāli un prasa būtisku cilvēkresursu ieguldījumu. Skat. 11. attēlu.

Noliktavas darbinieks **manuāli sagatavo informāciju par noliktavā pieejamo noteiktu TPL skaitu**

Šī informācija tiek sagatavota atsevišķā tabulā, izmantojot datubāzes *db1* informāciju par tehniskajiem palīglīdzekļiem, grupējot to pa modeļiem, izmēriem u. c., t. sk. par patapināmiem palīglīdzekļiem norādot, cik no tiem ir lietoti.

No datubāzes *db1* vecākais ergoterapeits **izdrukā rindu**, kurā ir uzskaitītas visas attiecīgajā rindā reģistrētās personas sadalījumā pa filiālēm

Personas, kurām tehniskais palīglīdzeklis ir nepieciešams steidzamības kārtā, izdrukā ir atzīmētas ar “(!)”.

Rindas izdrukā komentāru sadaļā katrai personai brīvā formā ir norādīta **informācija par nepieciešamo tehnisko palīglīdzekli, tā veidu un tā parametriem.**

Izdrukā tiek iekļautas arī **personas, kuras jau iepriekš ir uzaicinātas saņemt tehnisko palīglīdzekli, bet nav to saņēmušas.** Par šīm personām komentāru sadaļā ir norādīts arī:

- uzaicinājuma vēstules sagatavošanas datums;
- atkārtotās uzaicinājuma vēstules sagatavošanas datums, ja persona TPL vēl nav saņēmusi;
- vai persona vēlas tehnisko palīglīdzekli saņemt mājās vizītē vai izbraukuma vietā;
- personas uzaicinājuma vēstules uz Laboratoriju datums;
- Laboratorijas lēmums un datums u. c.

Vecākais ergoterapeits uz katras rindas izdrukas manuāli **veic atzīmes par personu**, t. sk., atlasot noteiktu personu skaitu, kurām izsniegt tehnisko palīglīdzekli (skat. [2. pielikumu](#))

- tiek veikta atzīme sagatavot atkārtotu uzaicinājuma vēstuli vai vēstuli par personas svīturošanu no rindas tām personām, kuras tehnisko palīglīdzekli nav saņēmušas;
- pārējās personas tiek sakārtotas rindā visas Latvijas griezumā, ņemot vērā steidzamības kārtu, rindā reģistrēšanas datumu un noliktavas darbinieka norādīto tehnisko palīglīdzekļu skaitu.

Vecākais ergoterapeits rindas izdruku ar veiktajām atzīmēm nodod lietvedēm vēstulu sagatavošanai (par uzaicinājumu (t. sk. atkārtotu) saņemt tehnisko palīglīdzekli vai par svīturošanu no rindas)

Vēstules klientiem netiek sagatavotas uzreiz, bet pakāpeniski – pat mēneša laikā.

11. attēls. Vaivaru TPC rūpnieciski ražoto tehnisko palīglīdzekļu rindu administrēšanas process

Saskaņā ar Vaivaru TPC iekšējiem noteikumiem⁹⁹ vecākais ergoterapeits seko rūpnieciski ražoto tehnisko palīglīdzekļu rindas virzībai datubāzē atbilstoši vadītāja vietnieka reizi mēnesī apstiprinātajam *Darba plānam*. Tomēr revīzijā konstatēts, ka šādi darba plāni netiek sagatavoti un atbildīgais darbinieks pats izvēlas rindas izskatīšanas laiku, lai noteiktu, kurām personām būs iespēja izsniegt tehnisko palīglīdzekli.

Iekšējie normatīvie akti, kas attiecas uz valsts finansēto tehnisko palīglīdzekļu piešķiršanas procesu, ir sagatavoti 2014. gadā un kopš tā laika nav grozīti¹⁰⁰.

Revīzijā, analizējot rindu izskatīšanas biežumu¹⁰¹, ir konstatēts, ka 2023. gadā rindas uz rūpnieciski ražotajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem tika skatītas retāk nekā vienu reizi mēnesī – no četrām reizēm (rinda “Aktivitāšu krēsli (bērniem)”) līdz 11 reizēm (rinda “Staigāšanas rāmji”) gadā. Izņēmums bija rindas “Funkcionālās gultas” un “Pretizgulējumu matracis”, kuras tika izskatītas biežāk – attiecīgi 15 un 17 reizes.

Trīs mēnešus un pat ilgāks pārtraukums starp rindu izskatīšanas reizēm¹⁰² bija astoņām rindām. Tas nozīmē, ka tām personām, kuras bija reģistrētas rindā īsi pēc rindas izskatīšanas datuma, līdz nākamajai rindas izskatīšanas reizei rindā bija jāgaida vairāki mēneši.

Piemēram, rinda “Vertikalizācijas rati” nebija skatīta 270 dienas, rinda “Aktivitāšu krēsli (bērniem)” – 256 dienas, rinda “Mobilie pacēlāji” – 140 dienas, bet rinda “Tualetes/dušas krēsli” – 126 dienas.

Lai gan rindu manuālā izskatīšana attiecas arī uz individuāli izgatavojamiem tehniskajiem palīglīdzekļiem (*db2* atšķirībā no *db1* nodrošina rindas kārtošānu visas Latvijas, nevis tikai filiāļu griezumā), revīzijā konstatēts, ka rindas no datubāzes *db2* tika izdrukātas apmēram reizi nedēļā. Uz rindas izdrukas manuāli veiktas atzīmes, kurām personām ir nepieciešams sagatavot vēstuli ar uzaicinājumu izvēlēties pakalpojuma sniedzēju, ar uzaicinājumu uz Laboratoriju, ar informāciju par svītrotānu no rindas u. c.

Izveidotā prakse rindu izskatīšanā būtiski ietekmē arī tās personas, kurām atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem¹⁰³ tehniskos palīglīdzekļus ir nepieciešams izsniegt steidzamības kārtā. Revidējamā laikā rūpnieciski ražotie tehniskie palīglīdzekļi steidzamības kārtā bija nepieciešami vidēji 23 % personu. Skat. 8. tabulu.

8. tabula

Parastā un steidzamības kārtā nepieciešamie tehniskie palīglīdzekļi laikā no 2020. līdz 2023. gadam

Saņemšanas gads	Parastā kārtībā nepieciešamo TPL skaits	Steidzamības kārtā nepieciešamo TPL skaits	Steidzamības kārtā nepieciešamo TPL īpatsvars	Kopā
2020	4756	1881	28 %	6637
2021	5082	1390	21 %	6472
2022	5103	1479	22 %	6582
2023	5830	1525	21 %	7355
Kopā	20 771	6275	23 %	27 046

Revīzijā konstatēts, ka šīs personas tiek reģistrētas kopējā rindā un prioritāte tiek ievērota tikai rindas izskatīšanas laikā, kad noliktavā pieejamos tehniskos palīglīdzekļus prioritāri rezervē tām personām, kurām tie ir nepieciešami steidzami. Tāpēc arī šīm personām gaidīšanas laiks rindā ir atkarīgs no rindas izskatīšanas biežuma un laika, kad persona tika reģistrēta rindā, – pirms vai pēc attiecīgās rindas izskatīšanas.

Analizējot laiku no reģistrēšanas rindā līdz tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai, ir konstatēts, ka laikā no 01.01.2020. līdz 31.12.2023. personas tehnisko palīglīdzekli steidzamības kārtā vidēji saņēma pēc 71 dienas, bet parastā kārtībā – pēc 110 dienām. Maksimālais gaidīšanas laiks personām, kurām tehniskais palīglīdzeklis bija nepieciešams steidzamības kārtā, bija 517 dienas, bet parastā kārtā – 951 diena.

Piemēram, no 78 personām, kuras 14.12.2023. bija reģistrētas rindā Satveršanas stangas, sešām personām satveršanas stangas bija nepieciešamas steidzamības kārtā. Lai gan šīm personām satveršanas stangas varēja izsniegt uzreiz, ņemot vērā rindu izskatīšanas datumus (04.08.2023., 06.10.2023., 07.11.2023. un 11.01.2024.), uzaicinājuma vēstules tika nosūtītas 19 līdz 64 dienu laikā no rindā reģistrēšanas datuma.

Revidenti vērs uzmanību, ka abās pārējās līgumorganizācijās – LNB un LNS – steidzamības kārtā tiek ievērota. LNS uzaicinājuma vēstuli personai sagatavo uzreiz, tāpēc, ja, piemēram, dzirdes aparātus 2023. gadā personas saņēma vidēji 147 dienu laikā no reģistrēšanas rindā, tad steidzamības kārtā – vidēji 37 dienu laikā.

Revīzijā konstatēts, ka Vaivaru TPC pat tādos gadījumos, kad rindas izskatīšanas laikā noliktavā bija pieejams pietiekams skaits attiecīgo tehnisko palīglīdzekļu, lai tos izsniegtu visām vai daļai rindā reģistrēto personu, tas netika nodrošināts. Proti, rindas izskatīšanas laikā tiek aptverta tikai daļa no noliktavā pieejamajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem un tiek pieņemts lēmums izsniegt tehniskos palīglīdzekļus tikai ierobežotam personu skaitam.

Revīzijā konstatēti vismaz 1474 gadījumi, kad personas gaidīja rindā uz Vaivaru TPC nodrošināto tehnisko palīglīdzekļu saņemšanu un tie Vaivaru TPC noliktavā bija pieejami. Tomēr uzaicinājuma vēstules saņemt tehnisko palīglīdzekli bija sagatavotas tikai 597 personām (41 %). Tas nozīmē, ka attiecībā uz 877 personām izveidotās rindas nebija pamatotas un šos tehniskos palīglīdzekļus personām varēja jau izsniegt (skat. [5. pielikumu](#)).

Saskaņā ar Vaivaru TPC sniegto informāciju tehniskie palīglīdzekļi netiek izsniegti uzreiz, pat ja tie ir pieejami noliktavā, jo Vaivaru TPC trūkst kapacitātes tehnisko palīglīdzekļu izsniegšanai, t. i., trūkst darbinieku, kas sagatavo dokumentus (tajā skaitā uzaicinājuma vēstules), kā arī sagatavo un izsniedz tehnisko palīglīdzekļus.

Revidentu vērtējumā, Vaivaru TPC kapacitāti tehnisko palīglīdzekļu administrēšanā būtiski ietekmē arī izveidotā kārtība, kādā personas tiek informētas par to, ka ir pienākusi rinda tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai, t. i., uzaicinājuma vēstulu sūtīšana.

Arī šo funkciju Vaivaru TPC izmantotā informācijas sistēma nenodrošina, un šis darbs tiek veikts manuāli: pēc tam, kad atbildīgais darbinieks ir izskatījis rindu, rindas izdruka tiek nodota lietvedēm, kuras sagatavo nepieciešamās vēstules.

Turklāt uzaicinājuma vēstules netiek sagatavotas uzreiz, bet pat vairāk nekā mēneša garumā, neņemot vērā, vai un kurām personām tehniskais palīglīdzeklis bija nepieciešams steidzamības kārtā.

Piemēram, pēc rindas “Satveršanas stangas” izskatīšanas 07.11.2023. uzaicinājuma vēstules tika gatavotas līdz pat 18.12.2023., bet pēc rindas “Zeķu uzvilcēji” izskatīšanas 13.11.2023. – līdz pat 12.12.2023.

Savukārt pēc rindas “Rollatori” izskatīšanas 30.10.2023. uzaicinājuma vēstules tika gatavotas līdz pat 28.11.2023. No tām vienai personai, kurai tehniskais palīglīdzeklis tika piešķirts parastā kārtībā, vēstule tika sagatavota 13.11.2023., bet personai, kurai rollators bija nepieciešams steidzamības kārtā, divas nedēļas vēlāk – tikai 28.11.2023.

Tāpat gadījumos, ja personai nepieciešami vairāki tehniskie palīglīdzekļi un tie ir pieejami noliktavā, Vaivaru TPC izveidotā pakalpojuma administrēšanas kārtība tikai dažos gadījumos nodrošina personai iespēju tos saņemt vienlaikus, jo uz katru tehnisko palīglīdzekli persona tiek reģistrēta atsevišķā rindā, bet rindas, kā jau minēts iepriekš, tiek izskatītas dažādos laikos. Pēc tam par katru tehnisko palīglīdzekli tiek gatavota uzaicinājuma vēstule, un, izsniedzot palīglīdzekli, tiek slēgts līgums un parakstīts pieņemšanas un nodošanas akts, kas ir papildu administratīvās izmaksas.

Piemēram, persona 26.06.2023. tika reģistrēta rindā uz sešiem tehniskajiem palīglīdzekļiem. Pirmā uzaicinājuma vēstule par vienu palīglīdzekli ir sagatavota 03.07.2023., un persona to saņēma klātienē 14.07.2023. Uzaicinājuma vēstules par otrā un trešā tehniskā palīglīdzekļa saņemšanu tika gatavotas vienu dienu iepriekš – 13.07.2023., tāpēc informāciju par to, ka rinda ir pienākusi arī uz šiem palīglīdzekļiem, persona vēl nebija saņēmusi un tie arī netika izsniegti, personai ierodoties pēc pirmā palīglīdzekļa. Uzaicinājuma vēstules par ceturtā un piektā palīglīdzekļa saņemšanu personai Vaivaru TPC sagatavoja 08.08.2023., par šiem palīglīdzekļiem tika gatavotas arī atkārtotās uzaicinājuma vēstules – 16.10.2023. un 17.10.2023. Uzaicinājuma vēstuli saņemt pēdējo (sesto) palīglīdzekli Vaivaru TPC sagatavoja 04.09.2023. Šie tehniskie palīglīdzekļi tika piegādāti mājas vizītē 02.11.2023.

Vai līgumorganizācijas tehnisko palīglīdzekļu iepirkumus plāno un organizē tā, lai iedzīvotāji var saņemt to vajadzībām atbilstošus tehniskos palīglīdzekļus?

Personu tiesības savlaicīgi saņemt tehniskos palīglīdzekļus ietekmē arī tas, vai personām nepieciešamie tehniskie palīglīdzekļi ir iegādāti, turklāt – atbilstošā apjomā.

Tehnisko palīglīdzekļu iegādei līgumorganizācijām ir pienākums organizēt iepirkumus Publisko iepirkumu likumā noteiktajā kārtībā, lai iepirkumu procedūrās izvēlētos atbilstošus tehniskos palīglīdzekļus, attiecīgi iepirkumu tehniskajās specifikācijās jau izvirzot konkrētas prasības (atbilstība ISO, materiāls, svara izturība, tehniskā palīglīdzekļa svars, izmēri u. c.).

LNB un LNS līgumus par tiftotehnikas un surdotehnikas nodrošināšanu slēdz uz diviem līdz trim gadiem, bet Vaivaru TPC – galvenokārt uz vienu, bet retāk – uz diviem gadiem.

Lai gan kopumā līgumorganizācijas iepirkumus organizē tā, lai nebūtu tehnisko palīglīdzekļu pakalpojuma pārtraukumu, tomēr pat saplānoti iepirkumi negarantē to, ka līgumorganizācijai būs iespēja arī tehniskos palīglīdzekļus nodrošināt, jo iepirkumu procedūra var beigties bez rezultāta – var nepieteikties neviens pretendents, pretendentu piedāvājums var nebūt atbilstošs, var būt kļūdas piedāvājumos un dokumentācijā u. c., vai arī noslēgtais līgums var tikt izbeigts pirms termiņa.

Laikā no 01.01.2020. līdz 31.12.2023. no līgumorganizāciju izsludinātā 91 iepirkuma, no kura 52 iepirkumi bija sadalīti 390 daļās, 26 % gadījumu iepirkumi vai to daļas noslēdzās bez rezultāta. Piemēram, no Vaivaru TPC 67 iepirkumu daļām, kas noslēdzās bez rezultāta, – uz 20 iepirkumu daļu nepieteicās neviens pretendents, bet uz pārējām 47 iepirkumu daļām tika iesniegti nolikuma prasībām neatbilstoši piedāvājumi vai arī tika konstatētas citas neatbilstības.

Revīzijā konstatēti vairāki gadījumi, kad pārtraukums tehnisko palīglīdzekļu pakalpojumā tomēr izveidojās, jo nebija noslēgts līgums par tehnisko palīglīdzekļu piegādi vai izgatavošanu.

Piemēram, LNB 2021. gadā piecus mēnešus nebija spēkā līgums par acu protēžu izgatavošanu. Bija izsludināts atklāts konkurss, kurš, ņemot vērā divu potenciālo pretendentu iesniegtās sūdzības Iepirkumu uzraudzības biroja par iepirkuma nolikumā noteiktajām prasībām un attiecīgi biroja pieņemto lēmumu¹⁰⁴, tika pārtraukts. Pēc divarpus mēnešiem iepirkums tika izsludināts atkārtoti, bet abi pretendenti tika noraidīti, jo tika konstatētas neatbilstības noteiktajām prasībām. Vēl pēc četriem mēnešiem iepirkums tika izsludināts vēlreiz, un tika noslēgts līgums. Šo piecu mēnešu laikā, kad nebija spēkā līgums par acu protēžu izgatavošanu, rindā uz acu protēzēm bija reģistrētas vismaz 138 personas, kurām no reģistrēšanas rindā līdz uzaicinājuma vēstulei bija jāgaida no 170 līdz 329 dienām.

Ņemot vērā, ka Vaivaru TPC nodrošina lielāko tehnisko palīglīdzekļu klāstu, visvairāk pārtraukumu pakalpojuma nodrošināšanā nenoslēgtu līgumu ar pakalpojuma sniedzēju dēļ bija Vaivaru TPC.

Pārtraukumi starp līgumiem būtiski ietekmē individuāli izgatavojamo un pielāgojamo tehnisko palīglīdzekļu saņemšanu: ja nav spēkā līguma, Vaivaru TPC nevar nosūtīt personu pie pakalpojuma sniedzēja.

Laikā no 2020. līdz 2023. gadam Vaivaru TPC lielākais pārtraukums – 3,5 mēneši – starp līgumiem bija ādas–stieņu¹⁰⁵ un koka protēžu izgatavošanai, bet 2022. gadā – 2,5 mēneši – cieto un mīksto ortožu izgatavošanai. Pārtraukumi starp līgumiem nebija individuāli izgatavojamām mīkstajām kompresijas ortozēm un skābekļa koncentratoriem hroniskām un subakūtām personām. Savukārt līdz piecām dienām ilgi pārtraukumi starp līgumiem bija individuāli izgatavojamiem ortopēdiskajiem apaviem un ādas–stieņu ortozēm. Skat. [3. pielikumu](#).

Pārtraukumi starp līgumiem galvenokārt izveidojušies pārāk vēlu izsludinātu iepirkumu dēļ: tie tika izsludināti īsi pirms vai pēc iepriekšējā līguma termiņa beigām, bet, ņemot vērā iepirkumu procedūru ilgumu, līgumi ar pakalpojumu sniedzējiem tika noslēgti vēl vēlāk.

Tomēr revīzijā konstatēts, ka arī gadījumos, kad iepirkumi kavējās, vēstules personām par uzaicinājumu izvēlēties pakalpojuma sniedzēju netika sagatavotas uzreiz pēc līguma noslēgšanas ar pakalpojuma sniedzēju, bet tika sūtītas pēc vairākām nedēļām vai pat mēnešiem. Piemēram, uzaicinājuma vēstules par mīksto ortožu pakalpojuma sniedzēja izvēli Vaivaru TPC uzsāka gatavot 02.06.2022., t. i., divas nedēļas pēc līguma noslēgšanas, bet vienai personai tā tika sagatavota pēc trim mēnešiem.

Revīzijā konstatēts, ka Vaivaru TPC savlaicīga iepirkumu organizēšana netika nodrošināta arī tiem tehniskajiem palīglīdzekļiem, kas tehnisko palīglīdzekļu grozā tika iekļauti no 2022. gada janvāra. Piemēram, iepirkums uz atbalsta rokturiem tika izsludināts 403 dienas pēc tehniskā palīglīdzekļa iekļaušanas “grozā”, bet līgums tika noslēgts pēc 487 dienām. Skat. [4. pielikumu](#).

Saskaņā ar Vaivaru TPC sniegto skaidrojumu iemesli novēlotai iepirkumu izsludināšanai ir dažādi: gan Vaivaru TPC kapacitāte iepirkumu organizēšanā, gan pieejamais finansējums. Tāpat 2022. gada pavasarī tika pārrēķinātas ortožu bāzes cenas, un tās tika apstiprinātas tikai 31.03.2022. Tiklīdz cenas tika apstiprinātas, tās tika iekļautas iepirkuma dokumentācijā un tika izsludināts iepirkums.

Revīzijā konstatēts, ka tehnisko palīglīdzekļu savlaicīgu saņemšanu ietekmē arī tas, ka iepirkumos tiek plānots un tiek iegādāts nepietiekams tehnisko palīglīdzekļu skaits: viss līgumā paredzētais tehnisko palīglīdzekļu apjoms tiek izpirkts pirms līguma termiņa beigām, bet līdz nākamā līguma noslēgšanai paiet vairāki mēneši.

Tā vismaz 458 personām, kuras līdz 14.12.2023. bija reģistrētas rindā Vaivaru TPC datubāzē *db1*, nepieciešamie tehniskie palīglīdzekļi pietiekamā skaitā nebija pieejami noliktavā. Skat. [5.pielikumu](#).

Piemēram, saskaņā ar 11.11.2021. apstiprināto iepirkumu plānu 2022. gadam par laiku no 09.11.2022. līdz 08.11.2023. bija noslēgts līgums par 570 rollatoru ar četriem riteņiem (bāzes modeli) iegādi. Līdz 27.06.2023. bija iegādāti visi līgumā paredzētie rollatori, un ar tiem varēja nodrošināt tikai tās personas, kuras bija reģistrētas rindā līdz 15.08.2023., bet pēc 15.08.2023. līdz līguma termiņa beigām rindā bija reģistrētas vēl 140 personas. Nākamais līgums par rollatoru piegādi tika noslēgts tikai 07.03.2024., kas nozīmē, ka personām rindā bija jāgaida vismaz pusgads.

Lai gan 2021. un 2022. gadā nepilnības tehnisko palīglīdzekļu skaita plānošanā var skaidrot ar nepietiekamo bāzes finansējumu tehnisko palīglīdzekļu nodrošināšanai, no 2023. gada funkcijas izpildei jau sākotnēji paredzētais finansējums ir būtiski palielināts, tomēr šī situācija arvien turpinās.

Piemēram, 2023. un 2024. gadā arvien nepietiekamā skaitā tiek plānota zeķu uzvilcēju iegāde. Līgums par 290 zeķu uzvilcēju iegādi tika noslēgts par laiku no 12.04.2023. līdz 11.04.2025., bet jau līdz 12.12.2023. bija iegādāts viss līgumā paredzētais zeķu uzvilcēju skaits un līdz 12.12.2023. rindā bija reģistrētas jau 11 personas.

Nākamais iepirkums par personīgās aprūpes tehnisko palīglīdzekļu, tajā skaitā zeķu uzvilcēju, piegādi tika izsludināts tikai 31.07.2024., bet, ņemot vērā potenciālā pretendenta iesniegto sūdzību Iepirkumu uzraudzības birojā par iepirkuma nolikumā noteiktajām prasībām un attiecīgi biroja pieņemto lēmumu¹⁰⁶, tika pārtraukts. 01.10.2024. rindā uz zeķu uzvilcējiem bija reģistrētas jau 195 personas. Atkārtots iepirkums uz šo palīglīdzekli ir izsludināts 03.10.2024. ar piedāvājumu iesniegšanas termiņu 11.11.2024.

Ar finansējuma trūkumu nevar attaisnot arī iepriekš minēto piemēru par nepietiekamu rollatoru ar četriem riteņiem (bāzes modeli) un pārējo tehnisko palīglīdzekļu iegādi.

Saskaņā ar revidentu aplēsēm, lai iegādātos visus [6. pielikumā](#) norādītos tehniskos palīglīdzekļus, kuriem bija plānots nepietiekams apjoms, papildus bija nepieciešami 77 826 tūkst. *euro*, kurus varēja segt no Vaivaru TPC 2023. gadā neapgūtā finansējuma 1,2 milj. *euro*, kurus Labklājības ministrija gada beigās novirzīja citu nozares vajadzību segšanai.

Revīzijā konstatēts, ka dažos gadījumos rindas veidojās, jo Vaivaru TPC ilgstoši neizdevās noslēgt līgumu ar tehnisko palīglīdzekļu piegādātāju. Visbiežāk tie bija “sarežģīti” tehniskie palīglīdzekļi.

2023. gadā nevienam bērnam, kas bija reģistrējies rindā uz *aktivitāšu krēsliem (bērniem)*, šis tehniskais palīglīdzeklis netika piešķirts, jo Vaivaru TPC ilgstoši neizdevās noslēgt līgumu par *aktivitāšu krēslu*

(bērniem) piegādi. Iepriekšējais līgums šo palīglīdzekļu piegādei beidzās 23.05.2022., bet nākamais līgums tika noslēgts tikai pēc diviem gadiem – 04.03.2024. Lai gan Vaivaru TPC sludināja iepirkumus vairākkārt (16.06.2022., 11.11.2022., 19.12.2022.) un 17.04.2023. bija pat noslēgts līgums, iegādāties nepieciešamos *aktivitāšu krēslus (bērniem)* neizdevās, jo piegādātie tehniskie palīglīdzekļi neatbilda iepirkuma līgumā paredzētajām prasībām, tāpēc līgums tika izbeigts.

Tāpat vairāk nekā divus gadus rindā gaidīja arī personas, kuras 14.12.2023. reģistrētas rindā *Aktīvie riteņkrēsli*, jo ilgstoši neizdevās noslēgt līgumu par *aktīvo riteņkrēslu* piegādi. Pārtraukums starp līgumiem par *bimanuālo riteņkrēslu ar mugurējo piedziņu pieaugušajiem ar x veida rāmi* piegādi bija nepilnus 10 mēnešus (no 16.05.2023. līdz 07.03.2024.), bet par *bimanuālo riteņkrēslu ar mugurējo piedziņu pieaugušajiem ar nesalokāmu rāmi* piegādi – četrus mēnešus (no 31.10.2023. līdz 04.03.2024.).

Saskaņā ar Vaivaru TPC sniegto informāciju *aktīvie riteņkrēsli* tiek pasūtīti individuāli pēc lietotāja iepriekš sniegtiem parametriem, kuri tiek norādīti, aizpildot mērījumu veidlapu. Tāpēc rindā gaidīšanas laiku pagarināja ne tikai tas, ka ilgstoši nebija noslēgts līgums ar piegādātāju, bet arī tas, ka mainījās tehniskā palīglīdzekļa piegādātājs, un visām personām, kuras bija reģistrētas rindā un vēl nebija saņēmušas tehnisko palīglīdzekli, bija atkārtoti jāiesniedz mērījumu veidlapa. Vaivaru TPC ar šīm personām sazinājās gan telefoniski, gan gatavoja vēstules.

Tomēr revidenti norāda, ka arī šajā gadījumā vēstules par nepieciešamību iesniegt jauno mērījumu veidlapu Vaivaru TPC uzsāka sagatavot tikai mēnesi pēc jaunā līguma noslēgšanas, 20 personām vēstule tika nosūtīta tikai četrus mēnešus pēc līguma noslēgšanas.

Piemēram, saskaņā ar Vaivaru TPC datubāzes db1 datiem personai, kura rindā bija reģistrēta no 11.05.2023., pirmā mērījuma veidlapa aktīvajam riteņkrēslam tika sagatavota jau 27.04.2023., bet, ņemot vērā, ka 07.03.2024. bija noslēgts iepirkuma līgums ar jaunu piegādātāju par cita aktīvā riteņkrēsla modeļa piegādi, Vaivaru TPC 02.07.2024. personai sagatavoja vēstuli par aktīvā riteņkrēsla modeļa maiņu, t. i., vairāk nekā pēc gada kopš personas reģistrēšanas rindā un četrus mēnešus pēc līguma noslēgšanas ar jauno piegādātāju.

Revidenti uzsver, ka šādos gadījumos, kad ilgstoši nav iespējams noslēgt līgumu ar piegādātāju, risinājums ir aicināt klientu izvēlēties nepieciešamo tehnisko palīglīdzekli iegādāties ar līdzmaksājumu, kas visbiežāk tiek izmantots tajos gadījumos, kad klienta antropometriskie rādītāji un/vai funkcionēšanas ierobežojumi neatbilst standarta izmēra tehniskajiem palīglīdzekļiem, par kuru iegādi ir izsludināti iepirkumi.

Par šādu iespēju Vaivaru TPC 13.07.2023. informēja arī to bērnu pilnvarotos pārstāvjus, kuriem bija nepieciešams *aktivitāšu krēsls (bērniem)*. Tomēr lielākā daļa bērnu likumisko pārstāvju izvēlējās gaidīt Vaivaru TPC iepirkto tehnisko palīglīdzekli.

Saskaņā ar Vaivaru TPC sniegto informāciju, lai nodrošinātu pēc iespējas ātrāku *aktīvo riteņkrēslu* saņemšanu, ir plānots mainīt to saņemšanas kārtību, paredzot tos saņemt tikai ar līdzmaksājumu vai kuponu metodi. Tā tiktu izslēgts liekais posms – Vaivaru TPC iesaiste mērījumu veidlapas pieprasīšanā no personas un tās nodošana piegādātājam, gatavā palīglīdzekļa saņemšana un nodošana personai utt. –, bet pakalpojumā tiktu ietverts arī pēcgarantijas remonts un apkope.

Vai jaunā informācijas sistēma, kas ir izveidota tehnisko palīglīdzekļu administrēšanai, uzlabos pakalpojuma administrēšanu?

Lai uzlabotu tehnisko palīglīdzekļu piešķiršanas efektivitāti, ERAF projektā “Deinstitucionalizācijas procesu atbalsta informācijas sistēma (2. kārtā)” laikā no 01.07.2020. līdz 15.12.2023. Valsts sociālās politikas monitoringa informācijas sistēmā (turpmāk – SPOLIS) bija plānots ieviest jaunu un uz procesiem balstītu funkcionalitāti – Tehnisko palīglīdzekļu administrēšanas moduli (turpmāk – TPL modulis), kuru izmantos visas līgumorganizācijas¹⁰⁷.

SPOLIS ir Labklājības ministrijas pārziņā esoša valsts informācijas sistēma, kas ir izveidota ar mērķi to izmantot valsts politikas veidošanā sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības jomā, kā arī lai organizētu un koordinētu tās īstenošanu un pārraudzīšanu¹⁰⁸. Informācijas sistēmā iekļauj datus par sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības sniegšanu personām, kuras tos pieprasījušas¹⁰⁹.

Izveidojot TPL moduli, bija plānots¹¹⁰:

- ✓ veikt vēsturisko datu migrāciju no visu trīs līgumorganizāciju informācijas sistēmām;
- ✓ nodrošināt datu apmaiņu ar Nacionālā veselības dienesta informācijas sistēmu E-veselība, VDEĀVK Invaliditātes informācijas sistēmu un Vaivaru TPC Funkcionēšanas novērtēšanas informācijas datubāzi¹¹¹, kā arī ieviest regulāru datu apmaiņu ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Vienotās migrācijas informācijas sistēmu (VMIS) par personas statusu;
- ✓ sakārtot un elektronizēt tādus administrēšanas procesus kā klienta pieteikšanās tehnisko palīglīdzekļu pakalpojuma saņemšanai, lēmuma pieņemšana par tehnisko palīglīdzekļu piešķiršanu un personas uzņemšanu rindā, rindas uz tehniskajiem palīglīdzekļiem koordinēšana, tehnisko palīglīdzekļu noliktavas datubāzes uzturēšana, patapinājumu līgumu uzraudzība un pieraksts pie speciālista, izmantojot kalendāra funkcionalitāti;
- ✓ nodrošināt noliktavas resursu pārvaldības sasaisti ar aktuālo pieprasījumu (rindu koordinēšana);
- ✓ nodrošināt notifikācijas sistēmu, izveidojot nepieciešamās kontroles un atgādinājumu ģenerēšanu;
- ✓ organizēt saziņu ar klientu pa klienta izvēlēto saziņas kanālu, automātiski ģenerējot vēstules vai paziņojumus;
- ✓ nodrošināt plašākas iespējas statistisko pārskatu sagatavošanai un datu analīzei;
- ✓ paplašināt tehnisko palīglīdzekļu pakalpojuma saņemšanas kanālu skaitu, tajā skaitā ieviest jaunu e-pakalpojumu “Mani tehniskie palīglīdzekļi” u. c.

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem¹¹² sākotnēji bija plānots, ka visas līgumorganizācijas darbu TPL modulī uzsāks līdz 01.12.2023. Tomēr 13.02.2024. Ministru kabineta noteikumos¹¹³ tika izdarīti grozījumi, paredzot, ka LNB darbu TPL modulī uzsāks 01.04.2024., LNS – 01.07.2024. bet Vaivaru TPC – tikai 01.11.2024.

Revīzijā konstatēts, ka aktualizētajā termiņā darbu TPL modulī uzsāka tikai LNB. Pārējām līgumorganizācijām termiņi tika vēlreiz pārcelti: LNS – līdz 02.01.2025., bet Vaivaru TPC – līdz 31.03.2025.

Revīzijā nebija iespēja novērtēt, vai TPL modulis novērsīs visas revīzijā konstatētās problēmas pakalpojuma administrēšanā: lai gan līdz 25.11.2024. bija pabeigta moduļa izstrāde, tajā arvien turpinājās funkcionalitātes testēšana un pilnveide, kā arī nebija izveidoti visi paredzētie procesi.

Tomēr, iepazīstoties ar jau paveikto un plānotajām darbībām, revidenti norāda uz vairākām nepilnībām.

Pirmkārt, lai uzsāktu darbu TPL modulī, bija nepieciešams veikt vēsturisko datu migrāciju no līgumorganizāciju pašlaik izmantotajām informācijas sistēmām.

Lai gan visām līgumorganizācijām datu migrācija bija jāpabeidz jau 2023. gadā, līdz 01.10.2024. tā ir pabeigta tikai LNB. LNS datu migrācija turpinās visu 2024. gadu, un to ir plānots pabeigt līdz 28.12.2024.

Savukārt Vaivaru TPC datu migrācijai līdz 01.10.2024. nav pat uzsākta esošās informācijas sistēmas datubāzu izpēte (skat. 9. attēlu), lai gan datu migrāciju ir plānots pabeigt līdz 28.03.2025. Ņemot vērā, ka LNS vēsturisko datu migrācija norisinās jau vairāk nekā deviņus mēnešus, pastāv risks, ka Vaivaru TPC arī pārceļtajā termiņā – 01.04.2025. – nespēs TPL modulī uzsākt pakalpojuma administrēšanu.

Otrkārt, viens no TPL moduļa mērķiem, lai optimizētu pakalpojuma administrēšanai izmantotos resursus un paaugstinātu administrēšanas procesa produktivitāti, bija elektronizēt tehnisko palīgīdzekļu pakalpojuma administrēšanas procesus, kuros dominēja manuālais darbs.

Revidenti atzinīgi novērtē, ka TPL modulī ir nodrošināta datu apmaiņa ar šādām informācijas sistēmām, kas atvieglos dokumentu apriti starp klientu un līgumorganizācijām:

- ✓ Vaivaru TPC Funkcionēšanas laboratorijas datubāzi (DB)¹¹⁴, no kuras Vaivaru TPC saņems Laboratorijas atzinumus par personu padziļinātu funkcionēšanas novērtēšanu un tās rezultātiem;
- ✓ NVD informācijas sistēmu E-veselība par ārstniecības personu atzinumiem tehnisko palīgīdzekļu saņemšanai;
- ✓ VDEĀVK Invaliditātes informācijas sistēmu par invaliditātes statusu, personas funkcionālajiem traucējumiem un atzinumiem īpašas kopšanas nepieciešamībai;
- ✓ Pašvaldību sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu administrēšanas lietojumprogrammu (SOPA) par trūcīgas mājsaimniecības statusu, lai atbrīvotu personu no vienreizējās iemaksas tehniskā palīgīdzekļa saņemšanai, kā arī Ministru kabineta noteikumos¹¹⁵ noteiktā līdzmaksājuma atsevišķu tehnisko palīgīdzekļu saņemšanai;
- ✓ Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes informācijas sistēmām, tajā skaitā no Fizisko personu reģistra par personas miršanas faktu.

Tomēr, vērtējot plānoto datu apmaiņu ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Fizisko personu reģistru, ir konstatēts, ka izveidotais risinājums nenodrošinās regulāru un automātisku datu apmaiņu par klientu statusu, lai operatīvu administrētu klientu lietas (piemēram, svītrotu klientu no rindas vai uzsāktu patapinātā tehniskā palīgīdzekļa atgūšanu, ja klients ir miris). Izveidotajā TPL modulī informācijas noskaidrošanai par personas miršanas faktu arvien ir jāveic manuāla pārbaude, “klikšķinot” uz speciālas pogas katras personas kartītē.

Saskaņā ar Labklājības ministrijas sniegto informāciju 2024. gada novembrī risinājums automatizētai datu apmaiņai par klientu statusu (miršanas faktu) arvien nav rasts.

TPL modulī ir ieviestas arī vairākas izmaiņas, lai samazinātu manuālo darbu Vaivaru TPC rindu administrēšanā: rindas tiks veidotas visas valsts, nevis filiāļu griezumā, tās tiks organizētas katrai Ministru kabineta noteikumos¹¹⁶ paredzēto tehnisko palīglīdzekļu grupai (nevis viena rinda vairākiem tehnisko palīglīdzekļu veidiem kā līdz šim), kā arī rindu administrēšanā tiks ievērota steidzamības kārtā.

Tomēr TPL modulī nav izveidota sākotnēji plānotā tehnisko palīglīdzekļu pieprasījuma (rindu) sasaiste ar noliktavu, kas ir nepieciešama, lai, pieņemot lēmumu par tehnisko palīglīdzekļu piešķiršanu, atbildīgajam darbiniekam būtu pieejama operatīva informācija, vai pieprasītais tehniskais palīglīdzeklis noliktavā ir pieejams.

Pašlaik izveidotajā TPL modulī, lai noskaidrotu, vai personai nepieciešamais tehniskais palīglīdzeklis ir pieejams, ir nepieciešams sadaļā *Noliktava* pēc noteiktajiem parametriem izveidot sarakstu ar tehniskajiem palīglīdzekļiem. Tas nozīmē, ka arvien, lai noskaidrotu nepieciešamā tehniskā palīglīdzekļa atlikumu, ir jāveic papildu darbības. Turklāt operatīva informācija par pieprasītajam tehniskajiem palīglīdzekļiem un to aktuālo atlikumu noliktavā ir būtiska arī tehnisko palīglīdzekļu iepirkumu un piegāžu plānošanai.

Revīzijā Vaivaru TPC norādīja, ka apzinās, ka TPL modulī izveidotais risinājums, iespējams, nenodrošinās visas nepieciešamās funkcijas tehnisko palīglīdzekļu administrēšanai. Tāpēc Vaivaru TPC izvērtē iespēju tehnisko palīglīdzekļu uzskaiti un ar to saistītu administrēšanu nodrošināt arī resursu vadības un grāmatvedības programmā *Horizon*, kas jau tiek izmantota Vaivaru TPC grāmatvedības vajadzībām. *Horizon* ietilpst arī funkcionalitāte detalizētai noliktavas uzskaitē, noliktavas procesu kontrolei un pārvaldībai, kuru ir iespējams pielāgot Vaivaru TPC vajadzībām.

Līdz 01.10.2024. TPL modulī nav izveidoti arī citi Vaivaru TPC pamatdarbības procesi. Piemēram, nav pabeigta patapinājumā nodoto tehnisko palīglīdzekļu administrēšanas procesa izstrāde (to ir plānots pabeigt tikai līdz 06.02.2025.). Pašlaik nevar arī novērtēt, vai un kā TPL modulī tiks administrēta tehnisko palīglīdzekļu izsniegšana izbraukumos un mājās vīzītēs.

Treškārt, arvien TPL modulī turpinās darbs pie automātiskas vēstuļu, līgumu uz citas dokumentācijas ģenerēšanas, kā arī pakalpojuma administrēšanai ir izveidota tikai viena no nepieciešamajām kontrolēm termiņu ievērošanai.

Proti, kontrole ir izveidota, lai ievērotu Ministru kabineta noteikumos¹¹⁷ paredzēto termiņu lēmuma pieņemšanai par pakalpojuma piešķiršanu. Tomēr arī šo informāciju var izgūt tikai kā atsevišķu pārskatu, kas darbiniekam ir jāveido pēc iepriekš noteiktajiem parametriem, nevis saņemt kā atgādinājumu par nepieciešamību sagatavot lēmumu.

Revidentu vērtējumā, automātiskas kontroles un ģenerēti atgādinājumi ir nepieciešami arī citos pakalpojuma administrēšanas posmos.

Piemēram, ja mēneša laikā pēc uzaicinājuma nosūtīšanas persona vai viņas pārstāvis, nebrīdinot par neierašanās iemesliem, neierodas saņemt tehnisko palīglīdzekli, personai vai viņas pārstāvim nosūta atkārtotu uzaicinājumu, savukārt, ja divu nedēļu laikā pēc atkārtotā uzaicinājuma persona vai viņas pārstāvis, nebrīdinot par neierašanās iemesliem, neierodas saņemt tehnisko palīglīdzekli, tiek pieņemts lēmums par atteikumu piešķirt personai tehnisko palīglīdzekli un persona tiek svītrotā no rindas uz tehnisko palīglīdzekli u. c.¹¹⁸

Ceturtkārt, izmantojot TPL modulī uzkrāto informāciju, bija paredzēts nodrošināt plašākas iespējas statistiskas pārskatu sagatavošanai un datu analīzei. Tomēr revīzijā konstatēts, ka visos gadījumos tas nebūs iespējams.

Piemēram, TPL modulī ir paredzēts uzkrāt datus par tehniskajiem palīglīdzekļiem, kuri ir iegādāti ar līdzmaksājumu (tajā skaitā par tehniskā palīglīdzekļa faktiskajiem iegādes izdevumiem, valsts kompensācijas apmēru, izvēlēto piegādātāju). Tomēr TPL modulī nevar izveidot pārskatu, kurā šī informācija apkopojošā veidā ir iekļauta par visiem ar līdzmaksājumu iegādātajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem. Šāda informācija apkopojošā veidā ir nepieciešama, lai regulāri izvērtētu, vai paredzētais valsts kompensācijas apmērs ir aktuāls (skat. [Vai iespēja tehniskos palīglīdzekļus iegādāties ar līdzmaksājumu nodrošina personām nepieciešamo palīglīdzekļu saņemšanu?](#)).

Pakalpojuma saņēmēju ērtībām valsts pārvaldes pakalpojumu portālā latvija.gov.lv ir izveidots arī e-pakalpojums *Mani tehniskie palīglīdzekļi*. Izmantojot šo pakalpojumu, persona var iesniegt iesniegumu pakalpojuma saņemšanai, kā arī iegūt informāciju par rindas kārtas numuru uz konkrētu palīglīdzekli, par saņemtajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem u. c.

Pašlaik e-pakalpojumu *Mani tehniskie palīglīdzekļi* var izmantot tikai LNB klienti. Tomēr līdz 01.10.2024. šo pakalpojumu neviens klients nav izmantojis.

Savukārt Vaivaru TPC un LNS tehnisko palīglīdzekļu klienti šo e-pakalpojumu varēs izmantot tikai pēc tam, kad Vaivaru TPC un LNS uzsāks darbu TPL modulī.

Tā kā TPL moduļa ieviešana būtiski kavējas, revidenti atzinīgi novērtē, ka līdz 01.10.2024. Vaivaru TPC ir radis risinājumu pāriet uz klientu apmeklējumu elektronisko pierakstu sistēmu, kas iepriekš tika organizēta papīra formātā.

Ieteikums

Lai nodrošinātu, ka iedzīvotājiem ir iespēja tiem nepieciešamos tehniskos palīglīdzekļus saņemt pēc iespējas ātrāk un tehnisko palīglīdzekļu administrēšanai paredzētie valsts resursi tiek izmantoti produktīvi, Labklājības ministrijai sadarbībā ar tās līgumorganizācijām pilnveidot tehnisko palīglīdzekļu administrēšanas procesu.

Valsts kontrole sagaida, ka ieteikuma ieviešanai tiks veiktas šādas darbības:

- ❖ *pārskatīti tehnisko palīglīdzekļu piešķiršanas procesa soļi un izstrādāta tehnisko palīglīdzekļu administrēšanas kārtība, lai minimizētu manuālo darbu visos posmos, kur tas iespējams, un tiks noteikti arī termiņi katra procesa soļa izpildei;*
- ❖ *pārskatīta SPOLIS TPL moduļa funkcionalitāte (vai tā atbilst optimizētajiem procesiem/kārtībai, pēc nepieciešamības to pilnveidojot un papildinot) un ieviesta visu līgumorganizāciju (Vaivaru TPC, LNB un LNS) ikdienas darbā tehnisko palīglīdzekļu pakalpojuma administrēšanā (tajā skaitā nodrošināta regulāra datu apmaiņa ar Fizisko personu reģistru un iestrādātas visas nepieciešamās kontroles attiecībā uz personas statusu (mirusi), atkārtotiem uzaicinājumiem, patapinājuma termiņiem, nodrošināta operatīva informācija iepirkumu plānošanai un piegāžu organizēšanai u. c.);*

- ❖ *pilnveidota iepirkumu organizēšanas kārtība, lai iepirkumu plāni tiktu sagatavoti un aktualizēti savlaicīgi un iepirkumi veikti tā, lai neveidotos pārtraukumi rūpnieciski ražotu tehnisko palīglīdzekļu piegādēs un/vai līgumos par individuāli izgatavojamo palīglīdzekļu izgatavošanu.*

3. Vai tehniskos palīglīdzekļus personām ir iespēja saņemt, tiklīdz tie ir pieejami un iespējami tuvu dzīvesvietai?

Kārtība, ka tehniskie palīglīdzekļi neatkarīgi no to funkcionalitātes un sarežģītības tiek izsniegti tikai klātienē, personai vai tās likumiskajam pārstāvim ierodoties līgumorganizāciju nodaļās/filiālēs vai izbraukumu vietās, kas aptver tikai daļu pašvaldību, ierobežo personu tiesības tām nepieciešamos tehniskos palīglīdzekļus saņemt, tiklīdz tie ir pieejami un iespējami tuvu dzīvesvietai.

Kā tiek organizēta tehnisko palīglīdzekļu izsniegšana?

Pēc tam, kad ir pienākusi rinda, tehniskos palīglīdzekļus izsniedz, personai vai tās pārstāvim ierodoties līgumorganizācijā vai pie līgumorganizācijas norādītā pakalpojuma sniedzēja.

Ja tehnisko palīglīdzekli izsniedz pati līgumorganizācija, tai, ievērojot sociālo pakalpojumu sniegšanas pamatprincipus¹¹⁹, palīglīdzeklis ir jāizsniedz iespējami tuvu personas dzīvesvietai. Tāpēc visām trim līgumorganizācijām ir filiāles un/vai izbraukuma vietas.

Lai gan atbilstoši likumam¹²⁰ valsts finansētais tehnisko palīglīdzekļu pakalpojums ietver arī tehniskā palīglīdzekļa piegādi uz klienta dzīvesvietu, revīzijā konstatēts, ka piegāde uz dzīvesvietu ierobežoto budžeta iespēju dēļ netiek nodrošināta.

LNS un Vaivaru TPC kā maksas pakalpojumu (mājas vizīte) to nodrošina tām personām, kuras funkcionēšanas traucējumu dēļ nevar ierasties līgumorganizācijā (tās filiālēs/nodaļās vai izbraukuma vietās)¹²¹.

LNS pakalpojuma maksa par mājas vizīti Rīgā ir 50,63 euro, bet ārpus Rīgas – 50,63 euro plus ceļa izdevumi (0,50 euro par katru nobraukto kilometru turp un atpakaļ uz klienta atrašanās vietu)¹²².

Savukārt Vaivaru TPC pakalpojuma maksa par mājas vizīti ir 8,67 euro plus ceļa izdevumi (0,46 euro par katru kilometru). Ceļa izdevumi tiek aprēķināti no tuvākās pakalpojuma sniegšanas vietas (tajā skaitā izbraukuma vietas) (skat. 13. attēlu) līdz klienta dzīvesvietai.

Tehnisko palīglīdzekļu izsniegšanas vieta	LNB Tiflotehnikas nodaļa	LNS SIA “LNS Surdotehnikās palīdzības centrs”	Vaivaru TPC
<i>centrālais birojs</i>	Braila ielā 3, Rīgā	Elvīras ielā 19, Rīgā	Ventspils ielā 53, Rīgā
<i>filiāles/reģionālās nodaļas</i>	–	4 – Daugavpilī, Rēzeknē, Liepājā un Ventspilī	2 – Rēzeknē un Kuldīgā
<i>izbraukuma vietas</i>	9 (8 teritoriālās organizācijas un Liepājas Neredzīgo biedrība)	–	15
<i>mājas vizītes</i>	–	maksas pakalpojums	maksas pakalpojums

12. attēls. Tehnisko palīglīdzekļu izsniegšana līgumorganizācijās

LNB vismaz pusi tehnisko palīglīdzekļu izsniedz uzreiz, ja persona vēršas LNB centrālajā birojā – Tiflotehnikas nodaļā Rīgā, kur atrodas noliktava. Savukārt, ja palīglīdzeklis noliktavā nav pieejams vai arī persona iesniegumu iesniedz reģionālajā organizācijā, uz kuru tiek organizēti izbraukumi, persona tiek reģistrēta rindā un tehniskais palīglīdzeklis tai tiek izsniegts vēlāk – LNB Tiflotehnikas nodaļā Rīgā vai arī kādā no izbraukuma vietām.

2022. un 2023. gadā LNB izbraukumi no vienas līdz četrām reizēm gadā tika organizēti uz astoņām no deviņām izbraukuma vietām (skat. 11. tabulu).

Kopā tika aptvertas 15 (35 %) no 43 pašvaldībām¹²³, kurās kopā dzīvo 71,9 % no visām personām, kuras tehnisko palīglīdzekli saņēma 2023. gadā. Iespēja tehnisko palīglīdzekli saņemt savas dzīvesvietas pašvaldībā 2023. gadā netika nodrošināta 534 tiflotehnikas saņēmējiem.

Tā kā šo palīglīdzekļu klāsts un arī klientu skaits ir neliels, revidentu vērtējumā, reģionālais pārklājums kopumā tiek nodrošināts.

LNB izbraukumi 2022. un 2023. gadā

Tehnisko palīgīdzekļu izsniegšanas vieta	Izbraukumu skaits		Pašvaldībā deklarēto TPL saņēmēju skaits 2023. gadā	
	2022. gadā	2023. gadā	Skaits	Īpatsvars no kopējā TPL saņēmēju skaita
Rīga	<i>neattiecas</i>		754	39,7 %
Balvi	0	1	17	0,9 %
Cēsis	2	4	60	3,2 %
Daugavpils	2	4	114*	6,0 %
Jelgava	2	2	63*	3,3 %
Jēkabpils	2	4	63	3,3 %
Jūrmala	1	0	40	2,1 %
Liepāja	2	2	101*	5,3 %
Rēzekne	2	1	103*	5,4 %
Ventspils	2	4	51*	2,7 %
Kopā	15	22	1366	71,9 %

* TPL saņēmēju skaitā ir ieskaitīts arī valstspilsētai blakus esošajā novadā (attiecīgi Augšdaugavas, Jelgavas, Dienvidkurzemes, Rēzeknes un Ventspils novadā) deklarēto TPL saņēmēju skaits.

LNS surdotehniku izsniedz tikai LNS Surdotehniskās palīdzības centrā Rīgā un četrās filiālēs – Daugavpilī, Rēzeknē, Liepājā un Ventspilī –, kas darbojas pastāvīgi. LNS neorganizē izbraukumus uz citām vietām, jo, izsniedzot dzirdes aparātus, ir nepieciešama speciāla aparatūra: tie ir jāpārbauda un jāpielāgo atbilstoši personas dzirdes stāvoklim.

Ja personai nav iespējas ierasties uz LNS Surdotehniskās palīdzības centru Rīgā vai tā filiālēm, persona var pieteikt mājas vizīti¹²⁴. Laikā no 2020. līdz 2023. gadam LNS nodrošināja līdz 27 mājas vizītēm gadā (tehnisko palīgīdzekļi dzīvesvietā saņēma vidēji 0,4 % personu).

Savukārt Vaivaru TPC, kura klienti ir apmēram 69 % no visiem tehnisko palīgīdzekļu saņēmējiem, klientu apkalpošanu nodrošina visos trijos veidos: gan trijās pastāvīgajās nodaļās – Rīgā, Kuldīgā un Rēzeknē –, gan izbraukumos uz 15 pakalpojumu sniegšanas vietām, gan kā maksas pakalpojumu mājas vizītēs.

No 15 izbraukumu vietām deviņos gadījumos izbraukuma vieta ir pašvaldību sociālo dienestu telpas (Limbažos, Cēsīs, Madonā, Jēkabpilī, Preiļos, Krāslavā, Liepājā, Dagdā, Talsos), bet vienā gadījumā – Valsts probācijas dienesta teritoriālā struktūrvienība (Līvānos). Pārējos gadījumos tās ir biedrību¹²⁵ vai ārstniecības iestāžu¹²⁶ telpas.

Kopā tiek aptvertas 20 (47 %) no 43 pašvaldībām¹²⁷, kurās kopā dzīvo 68,1 % no visām personām, kuras tehnisko palīgīdzekļi saņēma laikā no 2020. līdz 2023. gadam (skat. 13. attēlu). Tas nozīmē, ka iespēja tehnisko palīgīdzekļi saņemt savas dzīvesvietas pašvaldībā pašlaik netiek nodrošināta 10 147 (32 %) tehnisko palīgīdzekļu saņēmēju.

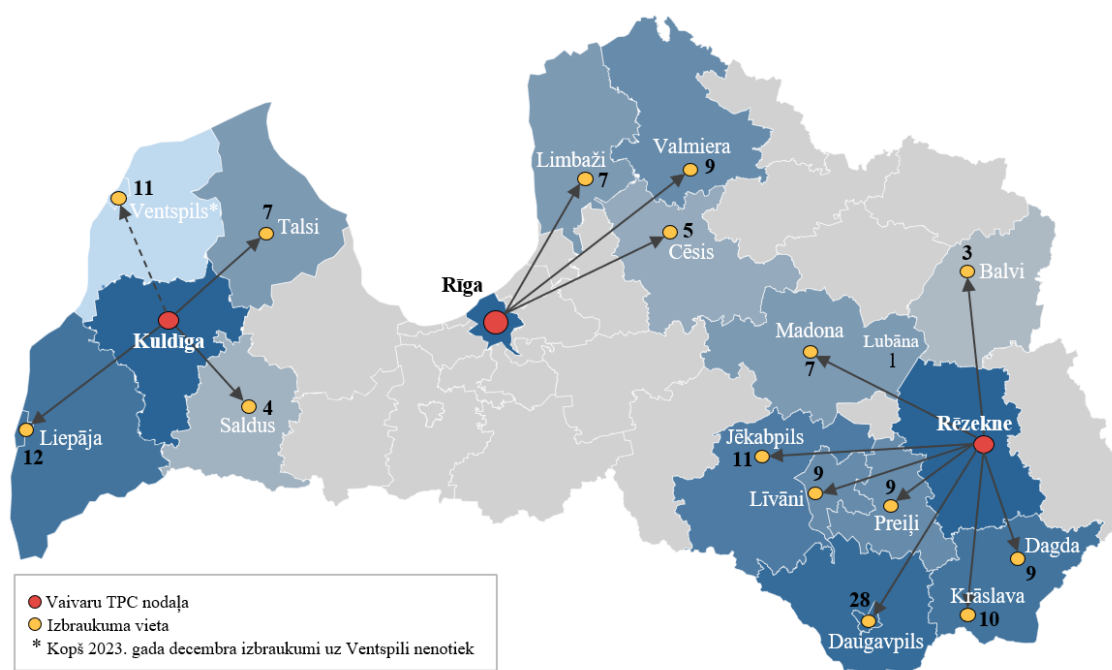
Laikā no 2020. līdz 2023. gadam Vaivaru TPC vidēji gadā nodrošināja 106 izbraukumus un 460 mājas vizītes, tajās apkalpojot vidēji 1756 personas gadā, kas ir aptuveni 13 % no kopējā apkalpoto klientu skaita (skat. 12. tabulu).

12. tabula

Vaivaru TPC laikā no 2020. līdz 2023. gadam nodrošināto izbraukumu un mājās vizīšu un tajās apkalpoto personu skaits¹²⁸

Gads	Kopējais apkalpoto klientu skaits	no tiem:					
		Mājas vizītēs			Izbraukumos		
		Skaits	Apkalpotās personas		Izbraukumu skaits	Apkalpotās personas	
			Skaits	Īpatsvars no kopējā skaita		Skaits	Īpatsvars no kopējā skaita
2020	12 250	383	383	3,1 %	94	1186	9,7 %
2021	12 730	349	349	2,7 %	91	1067	8,4 %
2022	14 014	525	525	3,7 %	113	1617	11,5 %
2023	17 005	584	584	3,4 %	127	1314	7,7 %
Vidēji	14 000	460	460	3,3 %	106	1296	9,3 %

Revīzijā konstatēts, ka uz daļu viet Vaivaru TPC izbraukumus organizē katru mēnesi, bet uz dažām vietām – tikai dažas reizes gadā. Piemēram, 2023. gadā izbraukumi uz Saldu notika četras reizes, uz Balviem – trīs reizes, bet uz Cēsīm – piecas reizes. Visvairāk izbraukumu 2023. gadā nodrošināja Rēzeknes nodaļa, kurai ir arī visvairāk izbraukumu vietu. Skat. 13. attēlu.

13. attēls. Vaivaru TPC nodaļas un pakalpojumu sniegšanas vietas izbraukumos un izbraukumu skaits 2023. gadā

Revīzijā konstatēts, ka personām, kuras tehnisko palīglīdzekļi saņēma izbraukumā vai mājas vizītē, no uzaicinājuma saņemt tehnisko palīglīdzekli līdz faktiskai tā saņemšanai bija jāgaida vidēji 57 dienas, bet 12 gadījumos – pat ilgāk nekā trīs mēneši¹²⁹.

Piemēram, persona 05.07.2022. vērsās Vaivaru TPC, lai saņemtu pielāgotu virtuves nazi, un 06.07.2022. tika reģistrēta rindā. Uzaicinājums saņemt tehnisko palīglīdzekli personai tika nosūtīts 27.10.2022., taču palīglīdzekli persona saņēma izbraukumā tikai pēc 112 dienām – 16.02.2023. Savukārt cita persona, lai saņemtu palīglīdzekli zeķu uzvilšanai, no uzaicinājuma līdz izbraukumam gaidīja 147 dienas.

Turklāt no 2023. gada decembra līdz pat 25.11.2024. netiek organizēti izbraukumi uz Ventspili, jo netika panākta vienošanās ar biedrību “Ventspils invalīdu biedrība” par telpu turpmāku izmantošanu (Ventspilī un Ventspils novadā dzīvo 823 jeb 2,6 % tehnisko palīglīdzekļu saņēmēju).

2024. gada sākumā starp Vaivaru TPC un Ventspils valstspilsētas pašvaldību tika uzsākta sarakste par izbraukumu atjaunošanu. Lai gan no Ventspils valstspilsētas pašvaldības Vaivaru TPC saņēma arī vairākus telpu piedāvājumus, nevienu no tiem Vaivaru TPC nepieņēma, pamatojot, ka tiek pieprasīta nomas maksa, bet līdz šim Vaivaru TPC telpas izbraukumiem izmantoja bez maksas. Vaivaru TPC vērtējumā, pašvaldību nodrošinātājām telpām ir jābūt bez maksas: tas ir izdevīgi pašām pašvaldībām, jo nav jāorganizē savu iedzīvotāju nokļūšana uz Vaivaru TPC nodaļām.

Piemēram, 14.05.2024. tika saņemts telpu nomas piedāvājums no SIA “Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca” par nomas maksu 12 euro (ar PVN) dienā. Pēc tam piedāvājums par telpām tika saņemts arī no Ventspils sociālā dienesta, bet arī šis piedāvājums nederēja.

Revidenti vērs uzmanību, ka Vaivaru TPC līgums par telpu izmantošanu izbraukumos nav noslēgts arī par pārējām 14 izbraukumu vietām. Izbraukumi uz šīm vietām tiek organizēti saskaņā ar mutisku vienošanos, kas ir panākta jau daudzus gadus atpakaļ.

Kādi ir risinājumi, lai nodrošinātu tehnisko palīglīdzekļu savlaicīgu izsniegšanu pēc iespējas tuvāk personas dzīvesvietai?

Viens no risinājumiem, kā padarīt tehnisko palīglīdzekļu saņemšanu vienkāršāku un ātrāku, revidentu vērtējumā, ir vienkāršos tehniskos palīglīdzekļus, kas neprasa speciālas zināšanas un apmācību to lietošanā (it īpaši gadījumos, ja klients tos saņem atkārtoti), personai piegādāt pa pastu, ar kurjerpastu vai izmantojot pakomātu.

Vienkāršs tehniskais palīglīdzeklis ir rūpnieciski ražots zema riska tehniskā palīglīdzekļa bāzes modelis (nav pielāgojams individuālām vajadzībām), ko persona izmanto, veicot pazīstamas darbības un savā ikdienas vidē, tā pielāgošanai un lietošanas apmācībai nav nepieciešama speciālistu iesaiste: zeķu uzvilcējs, vannas dēlis vai krēsls, dušas vai tualetes krēsls, tualetes poda paaugstinājums, satveršanas stangas, slīddēlis, spilvens izgulējumu profilaksei, atbalsta rokturis, pielāgoti virtuves piederumi, kvadripods, staigāšanas rāmis un rollators ar diviem riteņiem¹³⁰.

Kā jau tas ir norādīts iepriekš, pašlaik visi tehniskie palīglīdzekļi neatkarīgi no tā funkcionalitātes/sarežģītības tiek izsniegti tikai klātienē – klientam vai tā pilnvarotajam pārstāvim ierodoties līgumorganizācijā (tajā skaitā filiālē/nodaļā vai izbraukuma vietā).

Revīzijā Vaivaru TPC kā galveno argumentu tehnisko palīglīdzekļu izsniegšanai tikai klātienē norādīja, ka, saņemot tehnisko palīglīdzekli, personai vai tās pilnvarotajam pārstāvim ir jāparaksta dokumenti (līgums par tehniskā palīglīdzekļa nodošanu īpašumā vai patapinājumā un pieņemšanas un nodošanas akts), kā arī ir nepieciešams personu apmācīt to lietot.

Revidentu vērtējumā, dokumentu noformēšanu, kuras galvenais mērķis ir apliecināt tehniskā palīglīdzekļa saņemšanu, var risināt piegādes ietvaros.

Piemēram, parakstītu dokumentu nogādāšanu sūtītājam iekļaut piegādes pakalpojumā vai, ņemot vērā, ka dokumentos ir personas dati, sūtījuma piegādes datumu var uzskatīt par tehniskā palīglīdzekļa nodošanu personai.

Savukārt attiecībā uz apmācību lietošanā revīzijā uzrunātie eksperti norādīja, ka ne visos gadījumos un ne katra tehniskā palīglīdzekļa lietošana ir jāparāda un jāizskaidro. Tā galvenokārt ir nepieciešama tajos gadījumos, ja klients tehnisko palīglīdzekli saņem pirmo reizi un/vai ja tiek izsniegti tādi tehniskie palīglīdzekļi, kurus ir nepieciešams personai pielāgot. Daudzos gadījumos Vaivaru TPC nodrošināto apmācību, izsniedzot tehnisko palīglīdzekli, ir iespējams aizstāt ar lietošanas instrukcijām vienkāršā valodā un/vai videoformātā vai arī ar cita speciālista, piemēram, sociālā dienesta darbinieka, atbalstu lietošanas uzsākšanai.

Arī LNB piekrita, ka vairākus tehniskos palīglīdzekļus personām varētu nosūtīt, īpaši gadījumos, kad persona palīglīdzekli saņem atkārtoti (ja ir nepieciešama apmācība, tā tiek nodrošināta arī LNB Rehabilitācijas centrā).

Saskaņā ar revīzijā analizētajiem datiem¹³¹ laikā no 01.01.2020. līdz 31.12.2023. 8216 Vaivaru TPC klienti saņēma 13 840 vienkāršos tehniskos palīglīdzekļus un vidējais gaidīšanas laiks uz to saņemšanu bija trīs mēneši (91 diena) (no lēmuma piešķirt tehnisko palīglīdzekli līdz izsniegšanai).

Tāpēc revīzijā tika aplēsts, kāds būtu personas ieguvums, ja Vaivaru TPC vienkāršos tehniskos palīglīdzekļus personai nosūtītu, un secināts, ka, izmantojot piegādi, tehnisko palīglīdzekļa saņemšanas laiks samazinātos vidēji par 87 % jeb par 79 dienām un no lēmuma pieņemšanas par pakalpojuma piešķiršanu būtu 12 dienas.

Revīzijā konstatēts, ka vienkāršie tehniskie palīglīdzekļi laikā no 01.01.2020. līdz 31.12.2023. kopumā bija pieejami (rindas uz tiem ir saistītas ar izveidoto pakalpojumu administrēšanu – rindu izskatīšanu, uzaicinājumu sagatavošanu). Tāpēc revidenti pieņem, ka to izsniegšanu (ja ar SPOLIS TPL moduļa ieviešanu tiek atvieglota pakalpojuma administrēšana) ir iespējams uzsākt jau pēc lēmuma pieņemšanas par tehniskā palīglīdzekļa piešķiršanu.

Aplēses veikšanai:

- izmantoti VAS “Latvijas Pasts” Eksprespasta departamenta “Express pasts” kurjera pakalpojuma izcenojumi, kas ietver arī sūtījumam pievienoto un klientu parakstīto dokumentu nogādāšanu sūtītājam*;
- revidenti pieņēma, ka tehniskā palīglīdzekļa piegādei tā saņēmējam ir nepieciešamas 12 dienas: sūtījuma sagatavošana un nodošana piegādātājam aizņem līdz trim dienām, četras piecas dienas ir nepieciešamas piegādei, bet pārējās dienas – sūtījuma izņemšanai (ja tiek izmantots pakomāts).

Laikā no 01.01.2020. līdz 31.12.2023. 8216 personas saņēma 13 840 vienkāršos tehniskos palīglīdzekļus:

- vidējais gaidīšanas laiks, lai saņemtu vienu tehnisko palīglīdzekli, **bija 91 diena**;
- nosakot optimālo palīglīdzekļa saņemšanas laiku 12 dienas, gaidīšanas laiks uz vienu palīglīdzekli vidēji **samazinās par 79 dienām**.

* Dokumentu parakstīšana papīra formātā pašlaik ir nepieciešama, saņemot tehnisko palīglīdzekli.

Revidentu vērtējumā, šādā gadījumā persona tehnisko palīglīdzekli saņemtu ne tikai ātrāk, bet daudzām personām samazinātos arī izmaksas, kas ir saistītas ar tehniskā palīglīdzekļa saņemšanu (piemēram, nebūtu ceļa izdevumu nokļūšanai uz Vaivaru TPC nodaļu un/vai izbraukuma vietu).

Piemēram, revīzijā konstatēts, ka trim personām, kurām bija nepieciešams vannas dēlis, atbalsta rokturi un spilvens izgulējumu profilaksei, no to dzīvesvietas līdz tehniskā palīglīdzekļa saņemšanas vietai bija jāmēro līdz pat 57 km.

Otrkārt, Vaivaru TPC nodrošināto tehnisko palīglīdzekļu savlaicīgu izsniegšanu var uzlabot, ja pārskata arī esošo izbraukumu vietu pārklājumu un/vai palielina izbraukumu biežumu.

Revidenti izprot, ka izbraukumu organizēšanu ietekmē ne tikai pieejamās telpas izbraukumu norisei, bet arī pieejamie cilvēkresursi, jo izbraukumos dodas tie paši darbinieki (tajā skaitā vismaz viens funkcionālais speciālists), kuri ikdienā nodrošina klientu apkalpošanu Vaivaru TPC nodaļās Rīgā, Kuldīgā un Rēzeknē.

Tāpēc, ja tiek atbrīvoti resursi, kas ir saistīti ar vienkāršo tehnisko palīglīdzekļu izsniegšanu, ir iespējams izbraukumus mērķēt uz tām personām, kurām tehnisko palīglīdzekļu izsniegšanā ir nepieciešama Vaivaru TPC speciālistu klātbūtne, tā rodot arī resursus papildu izbraukumu organizēšanai, it īpaši uz tām pašvaldībām, kurās pašlaik netiek nodrošināta tehnisko palīglīdzekļu saņemšana.

Revīzijā veiktajā pašvaldību aptaujā noskaidrots, ka no tām 32 pašvaldībām, kurās neatrodas Vaivaru TPC nodaļas un kuras pašlaik nenodrošina telpas Vaivaru TPC izbraukumiem, vismaz 27 pašvaldības būtu gatavas tās nodrošināt. No tām uz 21 pašvaldību (ieskaitot Ventspili) pašlaik izbraukumi netiek organizēti.

Tikai piecas pašvaldības – Jūrmalas valstspilsēta, kā arī Jelgavas, Siguldas, Smiltenes un Dobeles novads – norādīja, ka tām nav iespējas nodrošināt piemērotas telpas līgumorganizāciju izbraukumiem. Tomēr Jūrmala, Jelgavas novads un Dobeles novads paskaidroja, ka tās saviem iedzīvotājiem nodrošina vai varētu nodrošināt transportu nokļūšanai līdz līgumorganizācijai vai tās izbraukuma vietai.

Revidenti vērs uzmanību, ka Vaivaru TPC ir jārod arī risinājums, lai ar izbraukumu telpu īpašniekiem noslēgtu līgumus par telpu nomu, lai notiktu līdzīgi kā ar Ventspili, kur izbraukumi nav notikuši jau gandrīz gadu.

Treškārt, ir jāvērtē arī iespēja pārskatīt kārtību, kādā Vaivaru TPC tiek izsniegti apjomīgi un smagi jeb lielgabarīta tehniskie palīglīdzekļi, kuru nogādāšanai no pakalpojuma sniegšanas vietas uz personas dzīvesvietu ir nepieciešams transports un pat uznešanas pakalpojums.

Piemēram, vismaz četri tehnisko palīglīdzekļu veidi ir smagāki par 40 kg: mobilais pacēlājs (no 40 līdz 45 kg), divu veidu¹³² elektropiedziņas riteņkrēsli (no 70 līdz 110 kg) un funkcionālā gulta (līdz 120 kg).

Lai gan tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai dzīvesvietā ir iespēja pieteikt mājas vizīti (kā maksas pakalpojumu), revīzijā konstatēts, ka pašlaik mājas vizītē nav iespējams saņemt funkcionālās gultas, pretizgulējumu matračus un mobilos pacēlājus. Tos persona vai tās tuvinieki saņem, ierodoties Vaivaru TPC nodaļās ar savu transportu.

Savukārt, ja tiek pieteikta mājas vizīte, elektropiedziņas riteņkrēsli, kuru svars ir līdz pat 110 kg, tiek aizvesti tikai līdz dzīvesvietai. Parasti šos tehniskos palīglīdzekļus izmanto ārpus telpām, bet, ja plānots tos izmantot iekštelpās, to ienešana dzīvesvietā ir jāorganizē pašai personai vai tās tuviniekiem.

Saskaņā ar revīzijā analizētajiem datiem¹³³ laikā no 01.01.2020. līdz 31.12.2023. 1591 persona saņēma 1633 lielgabarīta tehniskos palīglīdzekļus.

Tāpēc, ņemot vērā, ka šādu lielgabarīta tehnisko palīglīdzekļu piegādes izmaksas ir būtisks slogs arī pašiem tehnisko palīglīdzekļu saņēmējiem, ir jārod risinājums, kā piegādi nodrošināt vismaz šiem tehniskajiem palīglīdzekļiem.

Tā kā visi piedāvātie risinājumi ir saistīti ar papildu izmaksām, revīzijā ir aplēstas aptuvenās piegādes izmaksas vienkāršo un liелgabarīta tehnisko palīglīdzekļu piegādēm uz personas dzīvesvietu un konstatēts, ka kopējie piegādes izdevumi 2023. gadā būtu nepilni 60 tūkst. euro gadā.

Revīzijā konstatēts, ka visā Latvijas teritorijā 2023. gadā:

- 2449 personas saņēma 3595 vienkāršos tehniskos palīglīdzekļus (51 % no visiem 2023. gadā izsniegtajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem);
- 409 personas saņēma 414 liелgabarīta tehniskos palīglīdzekļus.

Vienkāršo tehnisko palīglīdzekļu piegādes izmaksu aprēķinam izmantoti VAS "Latvijas Pasts" Eksprespasta departamenta "Express pasts" kurjera pakalpojuma izcenojumi, kas ietver arī sūtījumam pievienoto un klientu parakstīto dokumentu nogādāšanu sūtītajam. Aprēķinā tika ņemts vērā tehniskā palīglīdzekļa svars*, piegādes zonas, piegādes un līguma parakstīšanas izmaksas, kā arī vidējais degvielas koeficients**.

Liелgabarīta tehnisko palīglīdzekļu piegādes izmaksu aprēķinam izvēlēts medicīnas preču internetveikala "Ortotēka", kas piedāvā gan funkcionālas gultas piegādi, gan montāžu, cenrādis.***

Ņemot vērā minēto par izmaksām saistībā ar tehniskā palīglīdzekļa nogādāšanu personai, revidenti aplēsa, ka tehnisko palīglīdzekļu piegādes izmaksas būtu nepilni **60 tūkst. euro gadā**:

- vienkāršajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem – 28 959 euro (ar PVN);
- liелgabarīta tehniskajiem palīglīdzekļiem – 29 175 euro (ar PVN).

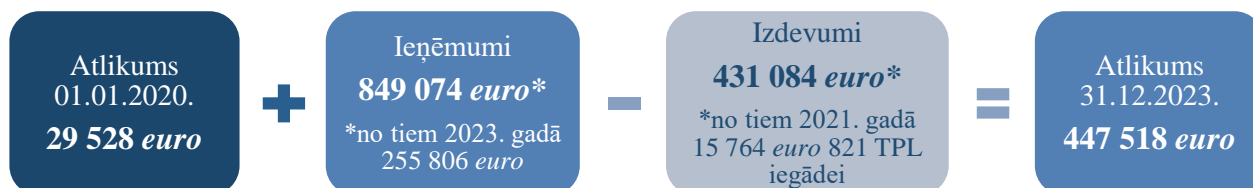
* Tehnisko palīglīdzekļu svars noteikts saskaņā ar Vaivaru TPC izsludināto iepirkumu tehniskajām specifikācijām, publiski pieejamo informāciju Vaivaru TPC tīmekļvietnē un tehnisko palīglīdzekļu piegādātāju/ražotāju tīmekļvietnēs.

** Informācija par pakalpojumu (piegādes zonas un piegādes izmaksas) noskaidrota "Express pasts" tīmekļvietnē: <https://expresspasts.lv/pakalpojumi/latvija/x1-ekonomisks/> (skatīts 11.09.2024.).

*** Internetveikala "Ortotēka" cenrādis pieejams: <https://ortoteka.lv/pegade-apmaks/> (skatīts 12.09.2024.)

Revidentu vērtējumā, minētās piegādes izmaksas Vaivaru TPC var segt no tiem līdzekļiem, kas tiek gūti no vienreizējām iemaksām vai līdzmaksājuma, kas personai ir jāsamaksā, saņemot tehnisko palīglīdzekli.

No minētajiem maksājumiem laikā no 2020. līdz 2023. gadam Vaivaru TPC kopā iekasēja 849 074 *euro*, no tiem 2023. gadā – vismaz 255 806 *euro*. No šīm iemaksām līdz 31.12.2023. bija izveidojies to uzkrājums 447 518 *euro*. Skat. 14. attēlu.

14. attēls. Vienreizējo iemaksu ieņēmumi un izlietojums no 2020. līdz 2023. gadam

Avots: Vaivaru TPC līgumsaistību izpildes pārskati

Vaivaru TPC vienreizējās iemaksas ir paredzētas izlietot tehnisko palīglīdzekļu apkopei un rezerves daļu iegādei, tehnisko palīglīdzekļu iegādei un ar tehnisko palīglīdzekļu izsniegšanu saistīto pakalpojumu sniegšanai.

Laikā no 2020. gada līdz 2023. gadam šie ieņēmumi galvenokārt ir izlietoti tikai remontam un apkopei, tikai 2021. gadā par 15 764 *euro* ir iegādāts 821 tehniskais palīglīdzeklis.

Izmaksas, kas ir saistītas ar tehnisko palīglīdzekļu izsniegšanu, kas, revidentu vērtējumā, ietver arī piegādi (kaut vai uz izbraukuma vietām), no šiem līdzekļiem nav segtas, jo līgums ar Labklājības ministriju paredz atsevišķu finansējumu tieši ar tehnisko palīglīdzekļu nodrošināšanu saistīto izmaksu segšanai – sakaru pakalpojumiem (tajā skaitā pasta izdevumiem), transporta izdevumiem u. c.

Ieteikums

Lai nodrošinātu, ka iedzīvotājiem ir iespēja tehniskos palīglīdzekļus saņemt, tiklīdz tie ir pieejami un iespējami tuvu dzīvesvietai, Labklājības ministrijai sadarbībā ar tās līgumorganizācijām pārskatīt kārtību, kādā tiek organizēta tehnisko palīglīdzekļu izsniegšana.

Valsts kontrole sagaida, ka ieteikuma ieviešanai tiks veiktas šādas darbības:

- ❖ *izvērtēts, kurus tehniskos palīglīdzekļus personām var nosūtīt pa pastu, ar kurjeru vai izmantojot pakomātu, un izstrādāta kārtība, kādā nosūtīšana tiek organizēta (tajā skaitā atrisināt jautājumu par dokumentu parakstīšanu un izstrādāt lietošanas instrukcijas);*
- ❖ *pārskatīts izbraukumu pārklājums un biežums;*
- ❖ *sakārtotas līgumattiecības ar izbraukumu vietu telpu īpašniekiem (Vaivaru TPC).*

4. Vai valsts nodrošinātais tehnisko palīglīdzekļu “grozs” ir pietiekams un atbilst iedzīvotāju vajadzībām?

Valsts nodrošinātais tehnisko palīglīdzekļu “grozs” kopumā ir pietiekams un atbilst iedzīvotāju vajadzībām, jo pēdējos gados, ņemot vērā mērķgrupu vajadzības, tas ir būtiski paplašināts.

Iedzīvotāju iespējas saņemt to funkcionālo traucējumu kompensēšanai nepieciešamos tehnisko palīglīdzekļu veidus papildina arī izveidotais līdzmaksājuma (kompensācijas) mehānisms, kad persona sev nepieciešamo tehniskā palīglīdzekļa veidu – konkrētu modeli, īpaši aprīkotu, ar paaugstinātu funkcionalitāti – var iegādāties pati, līgumorganizācijai kompensējot iegādes izmaksas.

Tomēr personu izvēli tehnisko palīglīdzekli iegādāties ar līdzmaksājumu būtiski ietekmē valsts kompensācijas apmērs, kas ne visos gadījumos ir pietiekams, jo tas vairākiem tehnisko palīglīdzekļu veidiem ir noteikts, ņemot vērā budžeta iespējas, nevis faktiskās tehniskā palīglīdzekļa iegādes izmaksas.

Revidenti neatbalsta arī pieeju, kā Labklājības ministrija 2024. gadā plāno aktualizēt Ministru kabineta noteikumus¹³⁴ paredzēto tehnisko palīglīdzekļu “grozu”. Lai gan tehnisko palīglīdzekļu “grozs” regulāri ir jāpārvērtē un nepieciešamības gadījumā – arī jāaktualizē, tomēr tā papildināšana tikai ar tehnisko palīglīdzekļu veidiem / to modifikācijām, kas ir nepieciešamas dažiem cilvēkiem, un valsts kompensācijas apmēra pārskatīšana dažiem tehniskajiem palīglīdzekļiem nav labā prakse. Šādiem gadījumiem ir jārod cits risinājums.

Kādi tehniskie palīglīdzekļi ir iekļauti un tiek plānoti valsts finansēto tehnisko palīglīdzekļu “grozā”?

Tehniskie palīglīdzekļi funkcionālo traucējumu kompensēšanai ir dažādi, turklāt tie pastāvīgi attīstās, jo tirgū ienāk arvien jaunas tehnoloģijas. Tāpēc ir būtiski, lai valsts finansēto tehnisko palīglīdzekļu “grozs” tiek regulāri pārskatīts un aktualizēts.

Revīzijā konstatēts, ka pēdējo reizi valsts finansēto tehnisko palīglīdzekļu “grozs” ir aktualizēts 01.05.2021. (attiecībā uz surdotehniku un tiflotehniku)¹³⁵ un 01.01.2022. (attiecībā uz pārējiem tehniskiem palīglīdzekļiem)¹³⁶, kad spēkā stājās pašlaik spēkā esošie Ministru kabineta noteikumi.

Saskaņā ar Labklājības ministrijas sniegto skaidrojumu šie noteikumi tika izstrādāti, ņemot vērā pēdējos gados pasūtītos pētījumus saistībā ar tehnisko palīglīdzekļu “grozu”¹³⁷, un tie ir Labklājības ministrijas un līgumorganizāciju sadarbības rezultāts.

Tā, piemēram, tiftotehnikas “grozā” iekļauts *mobīlā tīkla telefons, skaņas ierakstīšanas un atskaņošanas ierīce (Daisy), rakstu zīmju lasīšanas aparāts* u. c. Surdotehnikas “grozā” iekļautas *signalizēšanas ierīces ar vibrāciju un/vai gaismas signālu bērnu un kopjamu personu uzraudzībai (“videoauklītes”)* un *vides avārijas signalizācijas sistēmas*.

Savukārt attiecībā uz Vaivaru TPC nodrošināto tehnisko palīglīdzekļu “grozu” par neatbilstošām tika atzītas rūpnieciski ražotas ortozes un no 2022. gada cilvēkiem tiek nodrošinātas tikai individuāli izgatavotas (pielāgotas) ortozes.

Izmaiņas tika veiktas arī citās palīglīdzekļu grupās: tehnisko palīglīdzekļu “grozs” tika papildināts ar *autosēdekļi bērnam*, ar diviem alternatīvās komunikācijas palīglīdzekļiem (*programmatūra komunikācijai un alternatīvās komunikācijas iekārta ar skatienvadību (Tobii Dynavox PCEye)*), ar dažiem elpošanas palīglīdzekļiem, ar papildaprīkojumu riteņkrēsliem, lai atvieglotu personu pārvietošanos tajos, – ar *elektrisko vilcējriteni un riteņkrēsli riteņos iebūvējamu elektromotoru sistēmu* u. c.

Revīzijas sākuma posmā – 2023. gada beigās – Labklājības ministrija norādīja, ka, tās vērtējumā, Ministru kabineta noteikumos¹³⁸ paredzētais tehnisko palīglīdzekļu “grozs” ir optimāls un tuvākajā laikā to ir plānots papildināt vien ar dažiem elpošanas palīglīdzekļiem, kuru iekļaušana “grozā” pēdējā tā pārskatīšanā netika atbalstīta. Turklāt tehnisko palīglīdzekļu “groza” pārskatīšana ir jāaskaņo arī ar valsts budžeta iespējām.

Revīzijā konstatēts, ka aktuālais tehnisko palīglīdzekļu “grozs” kopumā atbilst arī 2016. gadā Pasaules Veselības organizācijas GATE iniciatīvas (*Global Cooperation on Assistive Technology – Globālā Sadarbība tehnisko palīglīdzekļu jomā*) ietvaros publicētajam prioritāro palīglīdzekļu sarakstam (*Priority Assistive Products List*), kas ir kā paraugmodelis nacionālo tehnisko palīglīdzekļu sarakstu veidošanai.¹³⁹

Pasaules Veselības organizācija ar prioritāriem palīglīdzekļiem saprot tādus palīglīdzekļus, kas ir absolūti nepieciešami indivīda funkcionēšanas uzturēšanai vai uzlabošanai.

Sarakstā ir iekļauti 50 prioritārie palīglīdzekļi, kas izvēlēti, balstoties uz plaši izplatītām funkcionālo traucējumu radītām vajadzībām un to ietekmi uz personas dzīvi. Šī saraksta mērķis ir visās valstīs uzlabot iedzīvotāju piekļuvi palīglīdzekļiem.

Arī revīzijā uzrunāto līgumorganizāciju, nevaldības organizāciju un ekspertu vērtējumā, pašlaik spēkā esošais valsts finansētais tehnisko palīglīdzekļu klāsts kopumā ir pietiekams. Nevaldības organizācijas norādīja tikai uz dažām nepilnībām, piemēram:

- ✓ lai gan tehnisko palīglīdzekļu “grozs” paredz alternatīvās komunikācijas palīglīdzekļu programmatūru, “grozā” nav ietverts dators vai planšetdators, kurā to uzstādīt, tāpēc tas ir jānodrošina pašam lietotājam;
- ✓ bērniem nav pieejami kvadripodi. Revidenti norāda, ka šāds palīglīdzeklis “grozā” ir iekļauts, bet bez norādes, vai tas ir paredzēts bērniem vai pieaugušajiem. Tāpēc šī palīglīdzekļa nodrošināšana bērniem risināma Vaivaru TPC, iekļaujot to iepirkumu plānos;
- ✓ bērniem nav pieejami SPIO kostīmi (ķermeņa ortozes neiroloģiskiem pacientiem, kas ar spiediena palīdzību palīdz uzlabot stabilitāti/balsta muskuļus). Saskaņā ar Labklājības ministrijas skaidrojumu “grozā” ir paredzētas dažādas individuāli izgatavojamās dziļā spiediena mīkstās kompresijas ortozes (t. sk. SPIO (*Stabilizing Pressure Input Orthosis*)), kuras persona var iegādāties ar līdzmaksājumu¹⁴⁰;

- ✓ nav pieejamas dažu tehnisko palīglīdzekļu “grozā” esošu palīglīdzekļu modifikācijas, kuras nepieciešamas dažiem vai pat vienam cilvēkam Latvijā. Piemēram, *ar zodu vadāms riteņkrēsls*.

Tomēr 23.07.2024. Labklājības ministrija Tiesību aktu projektu (TAP) portālā publiskai apspriešanai ir izsludinājusi Ministru kabineta noteikumu¹⁴¹ grozījumu projektu, kuros ir piedāvāti arī grozījumi tehnisko palīglīdzekļu “grozā”:

- ✓ ir iekļauti iepriekš plānotie, bet neapstiprinātie elpošanas palīglīdzekļi, norādot, ka šādu palīglīdzekļu nepieciešamība ir konstatēta līdz 50 personām:
 - *inhalatori ar smidzinātājsistēmu*, kas piemērojami infekcijas gadījumā elpceļos un/vai deguna blakusdobumu terapijai, kur nepieciešama medikamentu iedarbība;
 - *divlīmeņu pozitīvā spiediena elpceļos nodrošināšanas iekārta (BiPAP)* ar vai bez papildaprīkojuma nomas smagu elpošanas saslīmšanu gadījumā;
- ✓ ir iekļauti divi jauni alternatīvās komunikācijas palīglīdzekļi – *runas ģenerēšanas ierīce (skatienu vadāma)* un *runas ģenerēšanas ierīce (rokas vadāma)* –, t. i., planšetdatori ar attiecīgu programmnodrošinājumu;
- ✓ ir iekļauts jauns elektropiedziņas riteņkrēsla veids – *elektropiedziņas riteņkrēsls ar zoda vadāmību*, norādot, ka šāds palīglīdzeklis varētu būt nepieciešams sešiem cilvēkiem Latvijā;
- ✓ ir papildināts un precizēts ortožu saraksts, tajā skaitā iekļautas *ādas–stieņu ortozes*¹⁴², kas iepriekš tika svītrotas no valsts finansēto tehnisko palīglīdzekļu “groza”, norādot, ka tās arvien ir nepieciešamas;
- ✓ ir papildināts un precizēts protēžu saraksts, iekļaujot apakšējo ekstremitāšu protēzes (to komponentes) personām ar augstu aktivitātes līmeni (aktīviem cilvēkiem darbības vecumā). Plānots, ka kopā ar cilvēkiem, kuri saņem protēzes sportam, tie varētu būt 13 % no visiem protēžu saņēmējiem.

Bija plānots, ka izstrādātie grozījumi stāsies spēkā 01.01.2025., tomēr līdz 25.11.2024. projekts arvien nav virzīts tālākai saskaņošanai.

Saskaņā ar Labklājības ministrijas sniegto skaidrojumu ministrija izvērtēs grozījumu projektu un turpmākai izskatīšanai virzīs tikai tās sadaļas, kurām nav finanšu ietekmes. Ir plānots precizēt/papildināt grozījumu redakciju, lai vismaz daļēji tajā iekļautu arī risinājumus šajā revīzijā sniegto ieteikumu ieviešanai. Plānots, ka precizētie/papildinātie grozījumi stāsies spēkā 01.01.2026.

Revīzijā Labklājības ministrija norādīja, ka grozījumu projekts tapa sadarbībā ar jomas profesionāļu organizācijām, jo no tām tika saņemti priekšlikumi tehnisko palīglīdzekļu saraksta (“groza”) papildināšanai. Par jaunu tehnisko palīglīdzekļu veidu vai modifikāciju iekļaušanu sarakstā ministrija paskaidroja:

- ✓ saraksts pamatā tiek veidots atbilstoši starptautiskajai tehnisko palīglīdzekļu ISO 9999 kodu klasifikācijai, tomēr viena koda ietvaros tehnisko palīglīdzekļu veidi un modifikācijas var atšķirties, un attiecīgi var būtiski atšķirties arī palīglīdzekļu cenas. Tāpēc atbilstoši valsts budžeta iespējām saraksts ir detalizēts, lai parādītu gan palīglīdzekļu lietotājiem, gan potenciālajiem piegādātājiem, kādus tieši tehniskos palīglīdzekļus valsts nodrošina;

- ✓ informācija par personu skaitu, kurām ir nepieciešams *ar zodu vadāms elektropiedziņas riteņkrēsls*, iegūta no Vaivaru TPC Laboratorijas. Divām personām, kuras Laboratorijas darbības periodā ieradās uz padziļinātu funkcionālo izvērtēšanu, *ar zodu vadāms elektropiedziņas riteņkrēsls* būtu bijis piemērotāks. Tika pieņemts, ka ir vēl personas, kurām šāda veida riteņkrēsls būtu piemērotāki par tiem, kurus personas lieto pašlaik.

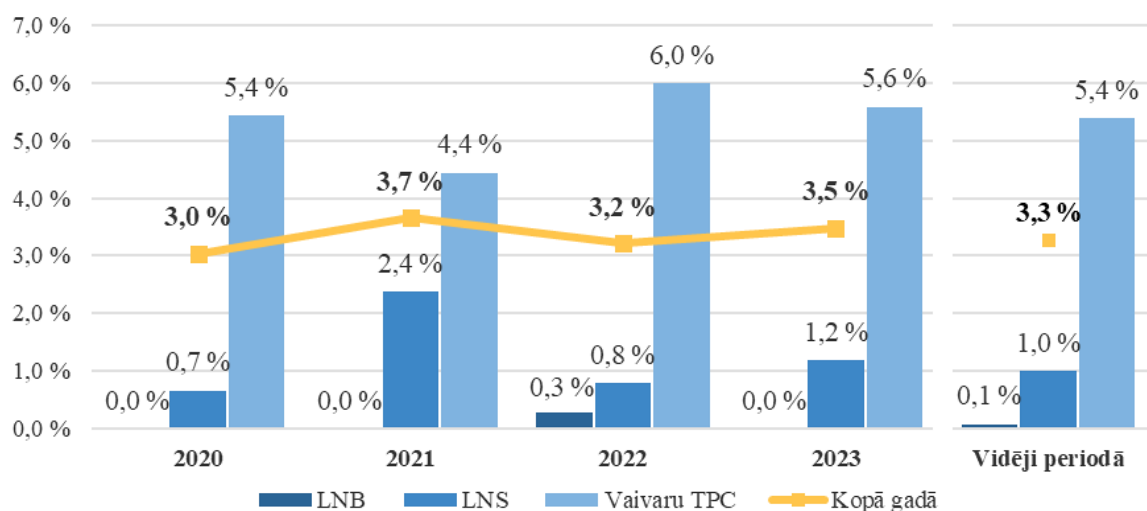
Vai iespēja tehniskos palīglīdzekļus iegādāties ar līdzmaksājumu nodrošina personām nepieciešamo palīglīdzekļu saņemšanu?

Revidenti norāda, ka risinājums, kā persona var saņemt sev nepieciešamo tehnisko palīglīdzekli – konkrētu modeli, īpaši aprīkotu, ar paaugstinātu funkcionalitāti u. tml. –, jau ir paredzēts normatīvajā regulējumā, t. i., iegādāties nepieciešamo palīglīdzekli ar līdzmaksājumu jeb kompensācijas mehānismu.

Kā jau minēts iepriekš, tehniskā palīglīdzekļa iegāde ar līdzmaksājumu ir risinājums arī tajos gadījumos, kad personai nepieciešamā tehniskā palīglīdzekļa modelis (modifikācija) ir iekļauts tehnisko palīglīdzekļu “grozā”, bet konkrētā brīdī nav pieejams (par gadījumiem, kad nepieciešamais palīglīdzeklis nav bijis pieejams, skat. [Vai rindu administrēšana tiek organizēta iespējami labākajā veidā?](#)).

Politikas plānošanas dokumentos¹⁴³ attiecībā uz līdzmaksājuma mehānisma izmantošanu ir izvirzīts mērķis panākt, ka no 2022. gada 10 % pakalpojuma saņēmēju izvēlas tehniskos palīglīdzekļus saņemt ar līdzmaksājumu.

Tomēr revīzijā konstatēts¹⁴⁴, ka laikā no 2020. līdz 2023. gadam no kopējā izsniegto tehnisko palīglīdzekļu skaita šī iespēja ir izmantota tikai 3,3 % palīglīdzekļu iegādei (skat. 15. attēlu). Ņemot vērā, ka viena persona ar līdzmaksājumu var iegādāties vairākus tehniskos palīglīdzekļus, personu jeb pakalpojumu saņēmēju līmenī šis rādītājs ir vēl zemāks¹⁴⁵.

15. attēls. Ar līdzmaksājumu (kompensāciju) iegādāto tehnisko palīglīdzekļu īpatsvars, % no kopējā skaita

Revīzijā LNB un LNS līdzmaksājuma mehānismu atzina par labu, tomēr norādīja, ka praksē ļoti maz personu to izvēlas:

- ✓ LNB 2022. gadā ar līdzmaksājumu tika iegādāti tikai 0,3 % no visas tiftotehnikas – viens no 25 iegādātajiem *krāsu noteicējiem ar runas funkciju* un astoņas no 719 *acu protēzēm*, bet 2020., 2021. un 2023. gadā šis mehānisms nav izmantots;
- ✓ LNS laikā no 2020. līdz 2023. gadam ar līdzmaksājumu tika iegādāts 1 % no visas surdotehnikas, t. i., 376 no visiem 37 848 šajā laikā iegādātajiem palīglīdzekļiem. Visbiežāk cilvēki ar līdzmaksājumu izvēlējās iegādāties *FM radiofrekvenču pārraides sistēmas (raidītājs un uztvērējs)* (57,8 %) un *savienotājvienības radio un televīzijas uztvērējiem* (12,8 %), bet dzirdes aparātus – tikai 0,6 % gadījumu.

LNS to skaidroja ar līgumorganizācijā pieejamās surdotehnikas labo kvalitāti, kā dēļ personām nav nepieciešams meklēt citus risinājumus augstākas funkcionalitātes nodrošināšanai. Savukārt, lai ar līdzmaksājumu iegādātos, piemēram, dzirdes aparātu citā krāsā, nekā piedāvā LNS, personai ar līdzmaksājuma apmēru, ko tā var saņemt, izvēloties šo mehānismu, var nepietikt un var būt jāpiemaksā pat daži simti euro.

No Vaivaru TPC nodrošinātajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem laikā no 2020. līdz 2023. gadam visbiežāk ar līdzmaksājumu tika iegādāti individuāli izgatavojamie palīglīdzekļi – 96,1 % individuāli izgatavojamo sēdēšanas sistēmu (“grozā” no 01.01.2022. un no 01.12.2023. var saņemt tikai ar līdzmaksājumu), 10,5 % protēžu un 8,2 % ortožu. Retāk – nedaudz virs 5 % gadījumu – ar līdzmaksājumu tika iegādātas funkcionālās gultas, pretizgulējumu matračī, spilveni izgulējumu profilaksei un dažādi pārvietošanās palīglīdzekļi (riteņkrēsli, pārvietošanās krēsli, rollatori u. c.) (skat. [7. pielikumu](#)).

Revīzijā Vaivaru TPC norādīja, ka protēzes un ortozes cilvēki bieži izvēlas iegādāties/izgatavot pie tā paša piegādātāja/izgatavotāja, ar kuru jau uzsākuši sadarbību, bet Vaivaru TPC kādā periodā var nebūt noslēgts līgums ar to. Tāpēc šiem palīglīdzekļiem ar līdzmaksājumu iegādāto palīglīdzekļu īpatsvars ir būtiski augstāks.

Personu izvēli ietekmē arī tas, ka līdzmaksājuma gadījumā palīglīdzeklis ir personas īpašums un persona pati ir atbildīga par palīglīdzekļa remontu pēcgarantijas periodā un apkopi visā ekspluatācijas laikā, kas ne visiem ir pieņemami.

Šis aspekts galvenokārt attiecas tikai uz tiem 45 tehnisko palīglīdzekļu veidiem, kurus personām izsniedz patapinājumā, jo tikai šiem tehniskajiem palīglīdzekļiem bezmaksas tehniskā apkope un remonts tiek nodrošināts visu patapinājuma laiku, kā arī pēc garantijas termiņa beigām.

Revidentu vērtējumā, personu izvēli tehnisko palīglīdzekli iegādāties ar līdzmaksājumu būtiski ietekmē noteiktais valsts kompensācijas apmērs, kas ne visos gadījumos ir pietiekams.

Vairākiem tehniskajiem palīglīdzekļiem valsts kompensācijas apmērs ir norādīts jau Ministru kabineta noteikumos¹⁴⁶, piemēram, *bērnu autosēdekļim* kompensācijas apmērs ir ne vairāk kā 1500 euro. Turklāt *autosēdekļi, elektrisko vilcējriteni, riteņkrēsla riteņos iebūvētu elektromotoru sistēmu* un no 01.12.2023. arī *riteņkrēslā ievietojamu individuāli izgatavojamu sēdēšanas sistēmu* persona var iegādāties tikai ar līdzmaksājumu (skat. 13. tabulu).

Tehniskie palīglīdzekļi, kurus var saņemt tikai ar līdzmaksājumu un/vai kuru iegādei valsts kompensācijas apmērs ir norādīts jau Ministru kabineta noteikumos

Nr. MK 878	Tehniskā palīglīdzekļa nosaukums	Kompensācijas apmērs
133	Augšējās ekstremitātes protēzes (sportam)*	Visiem trim kopā nepārsniedzot 30 000 euro kalendārajā gadā
143	Apakšējās ekstremitātes protēzes (sportam)*	
193	Bimanuālais riteņkrēsls ar mugurējo piedziņu (sportam)*	
185	Autosēdekļītis bērniem*	ne vairāk kā 1500 euro
206	Elektriskais vilcējritenis*	Izmaksas tiek pielīdzinātas elektropiedziņas riteņkrēslam ar motorizēti vadāmu rokas stūrēšanas sistēmu
207	Riteņkrēsla riteņos iebūvēta elektromotoru sistēma*	
213	Riteņkrēslā ievietojama individuāli izgatavojama sēdēšanas sistēma**	nosaka vispārējā kārtībā
-	Ortožu grupā ietilpstošs tehniskais palīglīdzeklis, kas nav sarakstā ¹⁴⁷ , bet ir ar paaugstinātu funkcionalitāti***	ne vairāk kā 8500 euro ¹⁴⁸

* Tiek nodrošināts tikai ar līdzmaksājumu.
 ** No 01.12.2023. tiek nodrošināts tikai ar līdzmaksājumu.
 *** Nepieciešams multiprofesionālās medicīniskās rehabilitācijas komandas atzinums¹⁴⁹, kurā norādīts personas funkcionēšanas raksturojums, tehniskā palīglīdzekļa nepieciešamības pamatojums, izmaiņas dinamikā, palīglīdzekļa veids atbilstoši ISO 9999 klasifikācijai u. c.¹⁵⁰

Savukārt pārējiem tehniskajiem palīglīdzekļiem valsts kompensācijas apmēru nosaka Vaivaru TPC: līdz 31.12.2021. atbilstoši pēdējai personu pieprasītā vai tam analoga tehniskā palīglīdzekļa iepirkuma cenai¹⁵¹. No 01.01.2022. Ministru kabineta noteikumi neregulē, kāda informācija izmantojama kompensācijas apmēra noteikšanai, vien noteikts, ka tās apmērs aktualizējams ne retāk kā reizi trijos gados¹⁵².

Tāpēc 11.08.2022. tika apstiprināta “Kompensācijas apmēra noteikšanas metodika”¹⁵³, kas, tāpat kā Ministru kabineta noteikumi¹⁵⁴, paredz, ka kompensācijas apmēru aktualizē ne retāk kā reizi trijos gados¹⁵⁵. Metodikā noteikts, ka rūpnieciski ražotiem tehniskajiem palīglīdzekļiem kompensācijas apmēru nosaka atbilstoši iepirkumu cenām, bet individuāli izgatavojamiem tehniskajiem palīglīdzekļiem – protēzēm¹⁵⁶, sēdēšanas sistēmām¹⁵⁷, ortozēm¹⁵⁸ un ortopēdiskiem apaviem¹⁵⁹ – kompensācijas apmēra noteikšanai ir izstrādāta speciāla metodika – “Bāzes cenas aprēķina metodika”¹⁶⁰.

Saskaņā ar metodiku individuāli izgatavojamo tehnisko palīglīdzekļu bāzes cena ietver materiālu izmaksas, iekārtu, aprīkojuma un datortehnikas izmaksas, darbinieku atlīdzību un ar to saistītās izmaksas, darbnīcas un klientu pieņemšanas telpu izmaksas, administratīvās u. c. izmaksas.

Revīzijā konstatēts, ka Vaivaru TPC neuzkrāj datus par faktisko palīglīdzekļa iegādes/izgatavošanas cenu – informācijas sistēmā tā tiek norādīta piešķirtās kompensācijas apmērā. Tāpat Vaivaru TPC neapkopo un neanalizē informāciju, kāpēc kompensācijas apmērs nebija pietiekams, piemēram, izvēlēts “dārgāks” piegādātājs, papildu aprīkojums (šādā gadījumā ir jāvērtē, vai objektīvi) vai arī cita krāsa (kas nebūtu jākompensē).

Revīzijā Vaivaru TPC paskaidroja, ka persona jau zina, kāda summa tiks kompensēta, jo tā tiek norādīta lēmumā par tehnisko palīglīdzekļu pakalpojuma piešķiršanu. Tāpēc piegādātāju rēķini Vaivaru TPC lielākoties tiek iesniegti jau par kompensējamo summu. Kopējā palīglīdzekļa iegādes

cena parasti ir norādīta tikai ārvalstīs iegādātajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem (visbiežāk tie ir individuāli izgatavojamie tehniskie palīglīdzekļi).

Revīzijā, veicot pārbaudes par 112 ar līdzmaksājumu (jeb kompensāciju) iegādātiem tehniskajiem palīglīdzekļiem, ir konstatēts, ka 21 tehniskā palīglīdzekļa iegādes izmaksas bija par 23 803 euro jeb 51 % lielākas nekā Vaivaru TPC piešķirtā valsts kompensācija.

Kopējā šī 21 palīglīdzekļa iegādes vērtība bija 46 339 euro: 14 gadījumos tehniskā palīglīdzekļa faktiskā iegādes cena bija norādīta personu lietās esošajos iegādes dokumentos, bet septiņos gadījumos faktisko iegādes cenu revidenti noskaidroja, izmantojot nodibinājuma “Bērnu slimnīcas fonds” iesniegtos datus un Ziedot.lv publiski pieejamo informāciju par rīkotajiem ziedojumu vākšanas projektiem.

Revidenti uzrunāja lielākās labdarības organizācijas – nodibinājumu “Bērnu slimnīcas fonds”, kas ziedotāju līdzekļus tehnisko palīglīdzekļu iegādei nodrošina bērniem, un Ziedot.lv, kas nodrošina ziedojumu vākšanu gan bērniem, gan pieaugušajiem.

Nodibinājums “Bērnu slimnīcas fonds” laikā no 2020. līdz 2023. gadam kopā ir nodrošinājis ziedotāju līdzekļus 477 844 euro 133 bērniem 198 palīglīdzekļu iegādei (visbiežāk iegādātas ortozes un ortopēdiskie apavi¹⁶¹).

Abas organizācijas norādīja, ka pēdējos gados, kad ir pārskatīts un paplašināts valsts finansēto tehnisko palīglīdzekļu “grozs”, galvenais iemesls, kāpēc cilvēki lūdz ziedotāju atbalstu, ir nepietiekamais valsts kompensācijas apmērs.

Īpašu uzmanību revidenti vērš uz noteikto valsts kompensācijas apmēru bērnu autosēdekļiem, kas 1500 euro apmērā Ministru kabineta noteikumos¹⁶² ir noteikts kopš 01.01.2022., kad šis palīglīdzeklis tika iekļauts tehnisko palīglīdzekļu “grozā”.

No 2022. līdz 2023. gadam autosēdekļi ir iegādāti 34 bērniem. Faktisko autosēdekļa iegādes cenu revīzijā izdevās noskaidrot 16 gadījumos – vidējā iegādes cena bija 3506 euro jeb par vismaz 2000 euro augstāka nekā valsts noteiktais kompensācijas apmērs.

Revidenti vērš uzmanību, ka arī Vaivaru TPC Laboratorijas vajadzībām tika iegādāti trīs autosēdekļu paraugi, kuru vidējā cena bija 4185 euro.

Lai gan Ministru kabineta noteikumos¹⁶³ paredzētais valsts kompensācijas apmērs ir vismaz divas reizes zemāks par faktisko iegādes cenu, Labklājības ministrija šādu kompensācijas apmēru nevarēja pamatot citādi kā tikai ar tā brīža finanšu iespējām.

23.07.2024. Tiesību aktu projektu (TAP) portālā izsludinātajā Ministru kabineta noteikumu grozījumu projektā¹⁶⁴ ir plānots palielināt valsts kompensācijas apmēru autosēdekļiem un noteikt to līdz 3000 euro, skaidrojot to ar ierobežoto budžetu, lai gan speciāli grozījumu izstrādei Vaivaru TPC veiktajā cenu aptaujā tā cena atkarībā no izmēra un aprīkojuma sasniedza pat 6215 euro.

Savukārt Ministru kabineta noteikumu grozījumu projektā¹⁶⁵ iekļautajam jaunajam elektropiedziņas ritenkrēsla veidam – *elektropiedziņas ritenkrēsls ar zoda vadāmību* – līdzmaksājuma apmērs noteikts ne vairāk kā 15 000 euro, kā arī ir pārskatīts finansējuma apmērs tehniskajiem palīglīdzekļiem, kuri paredzēti sportam.

Apkopojot iepriekš minēto, revidenti secina, ka kopumā līdzmaksājuma mehānisms nodrošina personām iespēju iegādāties to funkcionālo traucējumu kompensēšanai nepieciešamo tehnisko palīglīdzekļu veidus, bet ne visos gadījumos ir pietiekams noteiktais valsts kompensācijas apmērs.

Revidenti piekrīt, ka tehnisko palīglīdzekļu grozs regulāri ir jāpārvērtē un nepieciešamības gadījumā – arī jāaktualizē. Tomēr tā papildināšana tikai ar atsevišķu tehnisko palīglīdzekļu veidiem / to modifikācijām, kas ir nepieciešama tikai dažiem cilvēkiem, un valsts kompensācijas apmēra pārskatīšana tikai dažiem tehniskajiem palīglīdzekļiem nav laba prakse. Šis process ir jāveic kompleksi: var būt nepieciešamas arī citas tehnisko palīglīdzekļu modifikācijas un komplektācijas, kuras personām ir objektīvi nepieciešamas, bet kuru cenas var būtiski atšķirties un pārsniegt noteikto valsts kompensācijas apmēru. Turklāt normatīvo aktu grozījumu izstrāde prasa būtisku resursu ieguldījumu.

Tāpēc, revidentu vērtējumā, ir nepieciešams izvērtēt iespēju izveidot mehānismu, kādā tehniskos palīglīdzekļus nodrošina tajos gadījumos, ja tehnisko palīglīdzekļu “grozs” neparedz kādu konkrētu tehniskā palīglīdzekļa modifikāciju, bet personai tas ir objektīvi nepieciešams vai arī ja noteiktais valsts kompensācijas apmērs nav pietiekams īpašas modifikācijas tehniskā palīglīdzekļa iegādei, piešķirot arī konkrētajam gadījumam atbilstošu kompensācijas apmēru (iepriekš izvērtējot pieprasījuma pamatotību).

Revidenti vērs uzmanību, ka šāda pieeja Ministru kabineta noteikumos¹⁶⁶ jau ir paredzēta attiecībā uz ortožu grupā ietilpstošiem tehniskajiem palīglīdzekļiem, kas nav sarakstā¹⁶⁷, bet ir ar paaugstinātu funkcionalitāti, ja atzinumu par šāda palīglīdzekļa nepieciešamību sniedz multiprofesionālās medicīniskās rehabilitācijas komanda stacionārā rehabilitācijas kursa laikā.

Saskaņā ar Vaivaru TPC sniegto informāciju 2023. gadā valsts noteiktā kompensācija 8500 euro paaugstinātas funkcionalitātes ortožu grupā ietilpstošu tehnisko palīglīdzekļu iegādei ir piešķirta 12 personām. Vienā gadījumā piešķirtā kompensācija 8500 euro nebija pietiekama un nepietiekamais finansējums 2519 euro tika finansēts no nodibinājuma “Bērnu slimnīcas fonds” līdzekļiem.

Revidenti norāda, ka arī šos izdevumus, kas Vaivaru TPC ir nepieciešami, lai palielinātu Ministru kabineta noteikumos¹⁶⁸ paredzēto un pašu Vaivaru TPC noteikto valsts kompensācijas apmēru un izveidotu īpašu mehānismu tiem gadījumiem, kad valsts kompensācijas apmērs nav pietiekams personas vajadzībām atbilstoša tehniskā palīglīdzekļa iegādei, pašlaik ir iespējams segt no tehnisko palīglīdzekļu nodrošināšanai jau pieejamā finansējuma.

Kā jau tas ir norādīts iepriekš, Vaivaru TPC 2023. gada beigās neapguva 1,2 milj. euro no tehnisko palīglīdzekļu nodrošināšanai paredzētā finansējuma, kā arī uzkrājums no personu veiktajām vienreizējām iemaksām vai līdzmaksājuma bija aptuveni 400 tūkst. euro, kurus varēja izmantot palīglīdzekļu nodrošināšanai.

Piemēram, lai visiem 24 bērniem, kuriem 2023. gadā bija nepieciešami autosēdekļi, kompensētu visus izdevumus, kas ir saistīti ar to iegādi, papildus bija nepieciešami 30 tūkst. euro.

Ieteikumi

Lai nodrošinātu, ka valsts kompensācijas apmērs tehniskā palīglīdzekļa iegādei ar līdzmaksājumu atbilst aktuālajai situācijai un personas var saņemt to vajadzībām atbilstošus tehniskos palīglīdzekļus, Labklājības ministrijai sadarbībā ar tās līgumorganizācijām:

- ✓ pilnveidot valsts kompensācijas apmēra noteikšanas kārtību;

Valsts kontrole sagaida, ka ieteikuma ieviešanai tiks veiktas šādas darbības:

- ❖ *izvērtēts, vai Ministru kabineta noteikumos¹⁶⁹ paredzētais valsts kompensācijas apmērs tehnisko palīglīdzekļu iegādei ar līdzmaksājumu ir pietiekams, un izstrādāta kārtība, kādā tas tiek pārskatīts, lai tas iespējami atbilstu faktiskajām tehnisko palīglīdzekļu iegādes cenām;*
- ❖ *pilnveidota kārtība, kādā Vaivaru TPC nosaka valsts kompensācijas apmēru tehniskajiem palīglīdzekļiem¹⁷⁰, kura apmērs nav noteikts Ministru kabineta noteikumos¹⁷¹;*
- ❖ *nodrošināts, ka līgumorganizācijās tiek uzkrāta un vienkopus ir pieejama informācija (pārskats) par tehnisko palīglīdzekļu faktiskajām iegādes cenām un analizēti iemesli, kāpēc faktiskās iegādes izmaksas bija lielākas par piešķirto valsts kompensācijas apmēru, un šo informāciju izmantot normatīvo aktu pilnveidei, nosakot valsts kompensācijas apmēru;*
- ❖ *izvērtēts, vai nav nepieciešams pilnveidot līdzmaksājuma izmantošanas kārtību arī tiftotehnikas un surdotehnikas nodrošināšanai.*

- ✓ izvērtēt iespēju izveidot mehānismu, kādā tehniskos palīglīdzekļus nodrošina tajos gadījumos, ja tehnisko palīglīdzekļu “grozs” neparedz kādu konkrētu tehniskā palīglīdzekļa modifikāciju, bet personai tas ir objektīvi nepieciešams vai arī ja valsts noteiktais kompensācijas apmērs nav pietiekams īpašas modifikācijas tehniskā palīglīdzekļa iegādei, piešķirot arī konkrētajam gadījumam atbilstošu kompensācijas apmēru.

Valsts kontrole sagaida, ka ieteikuma ieviešanai tiks veiktas šādas darbības:

- ❖ *noteikta kārtība, kādā izvērtēt pieprasītā tehniskā palīglīdzekļa modeļa / modifikācijas / funkcionalitātes / komplektācijas / papildu aprīkojuma pamatotību, ja tehnisko palīglīdzekļu “grozs” neparedz kādu konkrētu tehniskā palīglīdzekļa modifikāciju, bet personai tas ir objektīvi nepieciešams;*
- ❖ *izveidots mehānisms, kādā pamatota pieprasījuma gadījumā (personai ir objektīvi nepieciešams tieši pieprasītais tehniskais palīglīdzeklis) noteikt valsts kompensācijas apmēru, ja vispārējā kārtībā piešķirtais valsts kompensācijas apmērs nav pietiekams.*

5. Vai Vaivaru TPC rīcība, organizējot tehnisko palīglīdzekļu apriti, ir saimnieciska?

Vaivaru TPC rīcība, organizējot patapināto tehnisko palīglīdzekļu apriti, nav saimnieciska un nenodrošina lietderīgu rīcību ar Vaivaru TPC atbildībā nodotajiem valsts resursiem.

Patapinātos tehniskos palīglīdzekļus Vaivaru TPC atgūst tikai tajos gadījumos, ja persona tos atdod labprātīgi – galvenokārt, lai saņemtu jaunu tehnisko palīglīdzekli. Ja tehnisko palīglīdzekļu lietotāji vai to tuvinieki nav atdevuši patapināto palīglīdzekli vai atmaksājuši to vērtību Ministru kabineta noteikumos¹⁷² paredzētajā apmērā, šo personu lietas *stāv plauktā*. Iestājoties Civillikumā paredzētajam noilgumam – 10 gadiem –, saistības tiek norakstītas, slēdzot arī klienta lietu.

Būtiskas nepilnības revīzijā ir konstatētas arī Vaivaru TPC rīcībā ar tiem patapinātajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem, kas ir atdoti, bet netiek izsniegti atkārtotā lietošanā un gadiem krājas Vaivaru TPC noliktavās. Vaivaru TPC nav izstrādāta arī kārtība par rīcību ar norakstītajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem un nav rasts risinājums, kā apsaimniekot tehnisko palīglīdzekļu iepakojumu – kartonu un koka paletes –, kuru ir iespējams nodot pārstrādei vai otrreizējai lietošanai.

Vai patapināmo tehnisko palīglīdzekļu aprite Vaivaru TPC ir organizēta labākajā veidā?

Kādi ir tehnisko palīglīdzekļu patapinājuma pamatprincipi?

Atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem¹⁷³ LNB un LNS visu tifoldtehniku un surdotehniku nodod personām tikai īpašumā.

Savukārt Vaivaru TPC tehniskos palīglīdzekļus personām nodod gan īpašumā, gan patapinājumā. No Ministru kabineta noteikumos¹⁷⁴ paredzētajiem 225 tehnisko palīglīdzekļu veidiem patapinājumā tiek nodoti 45 tehniskie palīglīdzekļi. Lielākā daļa (62 %) no tiem ir dažāda veida riteņkrēsli.

Viens tehniskais palīglīdzeklis – iekārta ilgstošai skābekļa terapijai ārpus ārstniecības iestādes (skābekļa koncentrators) ar plūsmu līdz 5 l/min – tiek nodots tikai nomā¹⁷⁵.

Ministru kabineta noteikumos¹⁷⁶ ir noteikts arī patapinājuma ilgums. Atkarībā no tehniskā palīglīdzekļa veida tas ir no diviem gadiem – vairākiem bērniem paredzētiem palīglīdzekļiem, piemēram, rollatoriem, pārvietošanās krēsliem; no trim līdz sešiem gadiem – riteņkrēsliem; līdz pat desmit gadiem – funkcionālajām gultām.

Pēc šī termiņa beigām, lai saņemtu jaunu tehnisko palīglīdzekli, personai patapinājumā nodotais palīglīdzeklis ir jāatdod Vaivaru TPC. Tas ir jāatdod arī gadījumos, kad personai patapinājumā esošais tehniskais palīglīdzeklis vairs nav nepieciešams¹⁷⁷.

Persona var lūgt patapinājuma laiku pagarināt vēl uz vienu termiņu vai arī izpirkt palīglīdzekli par cenu, kas ir 15 % no tehniskā palīglīdzekļa iegādes vērtības.

Ja persona tehnisko palīglīdzekli ir lietojusi divas reizes ilgāk par noteikto laiku (līdz 31.12.2021. – pusotras reizes ilgāk), pamatojoties uz personas iesniegumu, tehniskais palīglīdzeklis paliek personas īpašumā¹⁷⁸.

Savukārt, ja patapinātā tehniskā palīglīdzekļa saņēmējs ir miris, viņa ģimenes locekļiem, mantiniekiem, aprūpētājiem, aizbildņiem vai citām personām, pie kurām atrodas tehniskais palīglīdzeklis (turpmāk visi kopā – tuvinieki), ir pienākums to atdot Vaivaru TPC 30 dienu laikā pēc tehniskā palīglīdzekļa saņēmēja nāves¹⁷⁹.

Revīzijā Labklājības ministrija skaidroja, ka bērnu tehniskajiem palīglīdzekļiem patapinājuma termiņš ir noteikts īsāks, jo, bērnam augot, izsniegto tehnisko palīglīdzekli ir nepieciešams nomainīt, bet iepriekš izmantoto ir iespēja nodot lietošanā nākamajam bērnam. Savukārt attiecībā uz pieaugušajiem paredzētajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem ir sagaidāms, ka vismaz pēc pirmreizējā patapinājuma termiņa lielākā daļa no tiem vēl būs lietošanai derīgā stāvoklī un tie būs izsniedzami arī citām personām (ja vien pati persona nav izteikusi vēlmi turpināt to lietot).

Revīzijā konstatēts, ka laikā no 2020. līdz 2023. gadam Vaivaru TPC patapinājumā 9609 personām nodeva 10 640 tehniskos palīglīdzekļus. No tiem Vaivaru TPC atkārtoti izsniedza 20 % jeb 2174 tehniskos palīglīdzekļus, no kuriem gandrīz 90 % sākotnēji bija lietoti mazāk nekā vienu patapinājuma termiņu.

Revīzijā Vaivaru TPC paskaidroja, ka lietotus tehniskos palīglīdzekļus izsniedz, ja nav pieejami jauni konkrētiem parametriem atbilstoši palīglīdzekļi vai arī ja persona tehnisko palīglīdzekli pieprasa pirmo reizi un vēlas pārliecināties par tā atbilstību personas vajadzībām.

No atkārtoti izsniegtajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem visbiežāk otrreizējā lietošanā tika nodotas funkcionālās gultas (64 % gadījumu), pārvietošanās galdi pieaugušajiem (53 % gadījumu) un vairāki bērniem paredzētie tehnisko palīglīdzekļu veidi, bet 103 tehniskie palīglīdzekļi tika izsniegti četras un pat vairāk reizes. Piemēram, viena 13.12.2017. iegādātā funkcionālā gulta līdz 31.12.2023. bija patapināta pat septiņas reizes.

Savukārt būtiski retāk otrreizējā lietošanā tika nodoti vairāki riteņkrēslu veidi, piemēram, aktīvie riteņkrēsli, elektropiedziņas riteņkrēsli, kurus personas lieto ikdienā un ārpus telpām. Skat. [8. pielikumu](#).

Kādas darbības Vaivaru TPC veic patapināto tehnisko palīglīdzekļu atgūšanai?

Revīzijā konstatēts, ka Vaivaru TPC nav noteikta kārtība (iekšējie normatīvie akti), kādā administrējami patapinājumā nodotie tehniskie palīglīdzekļi.

Ikdienā patapinājumā nodoto tehnisko palīglīdzekļu administrēšana galvenokārt tiek nodrošināta, kad persona lūdz izsniegt jaunu tehnisko palīglīdzekli un tai ir pienākusi rinda palīglīdzekļa saņemšanai. Uzaicinājuma vēstulē par tehnisko palīglīdzekļu saņemšanu personai tiek norādīts, ka ir nepieciešams atdot arī iepriekš izsniegto palīglīdzekli.

Ja tiek konstatēts, ka persona ir mirusi, darbinieks izdara atzīmi informācijas sistēmā un sagatavo nosūtīšanai vēstuli personas tuviniekiem par personas svīturošanu no rindas un par patapinātā tehniskā palīglīdzekļa nodošanu.

Savukārt par pārējām personām, kuras nav pieprasījušas jaunu tehnisko palīglīdzekli, šādas manuālas darbības netiek veiktas regulāri – tās tiek veiktas *brīvākos brīžos* izlases veidā.

Personas miršanas faktu, ja vien personas tuvinieki par to nav paziņojuši, Vaivaru TPC darbinieki var konstatēt tikai manuāli, pārbaudot informāciju par personu Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Fizisko personu reģistrā, jo tehnisko palīglīdzekļu administrēšanai izmantotā informācijas sistēma nenodrošina datu apmaiņu ar citām valsts informācijas sistēmām.

Izstrādātajā SPOLIS TPL modulī ir paredzēta datu saņemšana no Fizisko personu reģistra par personas miršanas faktu, bet, kā jau norādīts iepriekš, tā arvien ir manuāla pārbaude par katru personu.

Kopā laikā no 2020. līdz 2023. gadam Vaivaru TPC uzskaitē atrodas vismaz 4677 tehniskie palīglīdzekļi, kuri bija izsniegti 4149 personām un kuriem līdz 01.12.2023. bija iestājies patapinājuma termiņš, bet tie nebija atdoti Vaivaru TPC, tajā skaitā personas nebija lūgušas tos nodot īpašumā (ja persona to bija lietojusi divas termiņus pēc kārtas). Skat. 14. tabulu.

14. tabula

Laikā no 2020. līdz 2023. gadam patapinātie, bet neatdotie tehniskie palīglīdzekļi

	Gads, kurā bija beidzies patapinājuma termiņš				
	2020	2021	2022	2023	Kopā
Bija beidzies pirmais tehniskā palīglīdzekļa patapinājuma termiņš	409	740	1057	797	3003
Persona mirusi pirms pirmā tehniskā palīglīdzekļa patapinājuma termiņa beigām	75	152	195	123	545
Tehniskais palīglīdzeklis nodots lietošanā vairākus patapinājuma termiņus vai arī bija lietošanā vairākām personām	197	224	304	265	990
<i>no tiem palīglīdzekļi, kuru lietotāji ir miruši</i>	76	57	69	39	241
Patapinājumā nodotie pretizgulējumu matračī*		1	42	96	139
Kopā neatdoto tehnisko palīglīdzekļu skaits	681	1117	1598	1281	4677
<i>* No 2022. gada tiek nodoti tikai īpašumā.</i>					

No 4149 personām, kurām laikā no 01.01.2020. līdz 01.12.2023. bija jānodod patapinātais tehniskais palīglīdzeklis, vismaz 1043 jeb ceturtdaļa (25 %) personu bija mirušas. Tikai piektā daļa šo personu bija mirušas 2023. gadā. 230 personas (22 %) bija mirušas līdz 2020. gadam, dažas jau 2014., 2015. un 2016. gadā, bet par daļu personu Vaivaru TPC šo faktu arvien nebija konstatējis.

No 1043 personām, kuras bija mirušas laikā no 01.01.2020. līdz 31.12.2023., vēstules par patapinātā palīglīdzekļa atdošanu bija nosūtītas mazāk nekā pusei personu, turklāt vidēji 341 dienu pēc personas miršanas, bet par dažām personām – līdz pat pieciem gadiem pēc to nāves.

Piemēram, viens tehniskais palīglīdzeklis (elektropiedziņas riteņkrēsls Rapido 44 cm) saskaņā ar uzskaites datiem vēl aizvien atrodas patapinājumā personai, kura ir mirusi 2014. gadā. Palīglīdzeklis personai tika izsniegts 20.02.2014. uz laiku līdz 20.02.2020., bet pēc dažiem mēnešiem – 10.07.2014. – persona nomira. Palīglīdzeklis līdz pat 25.11.2024. ir Vaivaru TPC uzskaitē, un arī vēstule personas tuviniekiem nav nosūtīta.

Ministru kabineta noteikumi¹⁸⁰ paredz, ja patapinātu tehnisko palīglīdzekli atdot Vaivaru TPC nav iespējams, tad personai, tās ģimenes locekļiem, mantiniekiem, aprūpētājiem, aizbildņiem vai citām personām, pie kurām atradies tehniskais palīglīdzeklis, ir pienākums segt tehniskā palīglīdzekļa vērtību 75 % vai 50 % apmērā no iegādes vērtības atkarībā no tā, vai personai patapināts jauns vai lietots tehniskais palīglīdzeklis.

Revīzijā Vaivaru TPC paskaidroja, ka praksē Vaivaru TPC no personām vai tās tuviniekiem (ja nav iespējams atgūt pašu tehnisko palīglīdzekli) atgūst Ministru kabineta noteikumos¹⁸¹ paredzēto tehnisko palīglīdzekļu vērtību tikai tajos gadījumos, ja persona vai tās tuvinieki pēc vēstules (par pienākumu nodot palīglīdzekli vai norēķināties par to) saņemšanas sazinās ar Vaivaru TPC un labprātīgi atmaksā kompensējamo summu.

Tā laikā no 01.01.2020. līdz 31.12.2023. Vaivaru TPC no personām (vai to tuviniekiem) ir atguvusi 9988 euro, tajā skaitā 2026 euro – 2023. gadā¹⁸².

Vaivaru TPC nepastāv prakse celt prasības tiesā, tajā skaitā klientu mantojuma lietās. Ja tehnisko palīglīdzekļu lietotāji, tajā skaitā mirušo personu tuvinieki, nav atdevuši patapinājumā nodotos palīglīdzekļus vai atmaksājuši to vērtību, šo personu lietas vienkārši *stāv plauktā*.

Periodiski tiek apkopota informācija tikai par mirušajām personām, attiecībā uz kurām saskaņā ar Civillikuma 1895. pantu pēc 10 gadiem neatkarīgi no saistību apmēra ir iestājies saistību noilgums. Tiek izveidots saraksts, kas tiek nodots saskaņošanai NRC “Vaivari” valdei. Pēc tam atbilstoši Vaivaru TPC grāmatvedības uzskaites kārtībai¹⁸³ šos palīglīdzekļus un arī personu saistības noraksta (izslēdz no uzskaites), slēdzot arī klienta lietu.

Piemēram, 05.03.2024. Vaivaru TPC Rēzeknes filiālē norakstīti 84 tehniskie palīglīdzekļi, kuru lietotāji ir miruši un par kuriem ir iestājies saistību noilgums (šo palīglīdzekļu kopējā iegādes vērtība ir 22 801 euro) un Kuldīgā filiālē 31 palīglīdzeklis (kopējā iegādes vērtība ir 19 601 euro); 05.04.2024. Rīgas filiālē norakstīti 25 tehniskie palīglīdzekļi, kuru lietotāji ir miruši un par kuriem ir iestājies saistību noilgums (šo palīglīdzekļu kopējā iegādes vērtība ir 14 798 euro).

Revidentu vērtējumā, visos gadījumos, kad persona patapinājumā nodotu palīglīdzekli ir lietojusi jau divus termiņus un nav vērsusies jauna palīglīdzekļa saņemšanai, šo tehnisko palīglīdzekļu turpmāka administrēšana nav lietderīga (regulāri pārbaudīt personas datus Fizisko personu reģistrā, rakstīt atgādinājuma vēstules, tajā skaitā atkārtotas, aicināt uz dokumentu noformēšanu, noformēt tos, turpināt uzskaiti u. tml.).

Ir jāņem vērā, ka patapinājumā nodoto tehnisko palīglīdzekļu vērtība (attiecīgi arī saistību apmērs) būtiski atšķiras. T. i., patapinājumā var būtu izsniegts gan rollators, kura iegādes cena ir 32 euro, bet atgūstamā vērtība ir 24 euro (75 %) vai 16 euro (50 %) (atkarībā no tā, vai rollators personai tika nodots jauns vai

jau lietots), gan elektropiedziņas ritenkrēsls ar rokas vadību ar palielinātā svara izturību, kura iegādes cena ir 5492 euro, bet atgūstamā summa – 4119 euro vai 2746 euro.

Tāpēc Vaivaru TPC resursi patapinājumā nodoto tehnisko palīglīdzekļu administrēšanai, revidentu vērtējumā, ir jākoncentrē uz to tehnisko palīglīdzekļu atgūšanu, kuri ir izmantojami atkārtoti: tiem tehniskajiem palīglīdzekļiem, kas ir nodoti patapinājumā pirmreizējā vai otrreizējā lietošanas termiņā. Turklāt ir jānodrošina, ka šīs darbības tiek veiktas regulāri un savlaicīgi.

Tāpat ir jāvērtē, vai ir lietderīgi lūgt personu pēc otrā termiņa rakstīt iesniegumu par patapinātā tehniskā palīglīdzekļa nodošanu īpašumā.

Revīzijā konstatēts, ka Labklājības ministrija grozījumu projektā Ministru kabineta noteikumos¹⁸⁴ attiecībā uz patapinājumā nodoto tehnisko palīglīdzekļu administrēšanu plāno pārskatīt no personas vai tās tuviniekiem atgūstamo tehnisko palīglīdzekļu vērtību, ja izsniegto tehnisko palīglīdzekli nav iespējams nodot Vaivaru TPC, atkarībā no tā, vai ir beidzies pirmais vai jau otrais patapinājuma termiņš.

Tiek piedāvāts noteikt, ka pienākums atlīdzināt 75 % vai 50 % no tehniskā palīglīdzekļa vērtības (atkarībā no tā, vai personai izsniegts jauns vai iepriekš lietots tehniskais palīglīdzeklis) ir gadījumos, ja nav iestājies pirmais patapinājuma termiņš. Savukārt, ja tas ir iestājies, ir jākompensē tikai 15 % no palīglīdzekļa vērtības, neatkarīgi no tā, vai bijis izsniegts jauns vai iepriekš lietots tehniskais palīglīdzeklis, un 0 %, ja tehniskais palīglīdzeklis bijis personai patapinājumā jau divus termiņus.

Lai gan saskaņā ar Labklājības ministrijas skaidrojumu šo grozījumu mērķis ir panākt, ka attiecībā uz gadījumiem, kad palīglīdzekļa lietotājs ir miris un palīglīdzekli nav iespējams atgūt, kompensācijas apmērs ir atkarīgs no tā lietošanas ilguma, revidentu vērtējumā, ar iecerēto regulējumu to nevarēs panākt, jo personas nāve var iestāties gan dažus mēnešus pēc palīglīdzekļa izsniegšanas, gan dienu pirms patapinājuma termiņa beigām, bet grozījumu projektā abos gadījumos par palīglīdzekli atlīdzināmais apmērs ir vienāds.

Tāpēc ir jārod piemērotāks risinājums, kā noteikt tehniskā palīglīdzekļa vērtību gadījumos, ja to nav iespējams atgūt.

Vai lietošanai nederīgo tehnisko palīglīdzekļu apsaimniekošana tiek veikta iespējami labākajā veidā?

Līdz 31.12.2023. Vaivaru TPC uzskaitē atradās arī 505 tehniskie palīglīdzekļi, kurus no 01.01.2020. līdz 15.12.2023. lietotāji bija atdevuši, bet kuri arvien nebija izsniegti lietošanā citām personām.

Revīzijā nebija iespējams novērtēt, cik no tiem ir vēl lietošanai derīgā stāvoklī.

Lai gan par tehniskā palīglīdzekļa atdošanu tiek sastādīts nodošanas un pieņemšanas akts¹⁸⁵ un jau atdošanas brīdī Vaivaru TPC ir jānovērtē un aktā jāfiksē tā stāvoklis (vizuālais, tehniskais u. c.), revīzijā konstatēts, ka šādas darbības, pieņemot tehnisko palīglīdzekli, netiek veiktas.

Revīzijā Vaivaru TPC paskaidroja, ka palīglīdzekļa stāvokli vēlāk novērtē noliktavas darbinieki un, ja tas ir derīgs turpmākai lietošanai, palīglīdzeklis tiek nodots patapinājumā nākamajai personai. Ja atdotais palīglīdzeklis ir nolietots un/vai bojāts un to nav iespējams saremontēt un nodot turpmākai lietošanai, tiek sagatavots defektācijas akts un palīglīdzeklis tiek norakstīts.

Laikā no 01.01.2020. līdz 10.05.2024. ir norakstīti vismaz 7134 tehniskie palīglīdzekļi, kas šajā laikā tika atdoti pēc patapinājuma. Tikai 52,7 % no tiem bija norakstīti mēneša laikā pēc tehniskā palīglīdzekļa atdošanas, bet 906 jeb 12,7 % bija norakstīti pēc vairāk nekā pusgada, no tiem 2,4 % – pat pēc četriem līdz 14 gadiem pēc tehniskā palīglīdzekļa atdošanas. Skat. 15. tabulu.

No 906 tehniskajiem palīglīdzekļiem, kas bija norakstīti vairāk nekā pēc pusgada, lielākā daļa jeb 564 (62 %) bija riteņkrēsli. Tas nozīmē, ka visu šo laiku palīglīdzeklis aizņēma vietu noliktavā.

15. tabula

Tehnisko palīglīdzekļu norakstīšana pēc to atdošanas Vaivaru TPC

Laiks līdz norakstīšanai (dienas)	Norakstīto tehnisko palīglīdzekļu skaits	Īpatsvars no kopējā skaita
mēneša laikā	3758	52,7 %
32–90	2037	28,6 %
91–180	433	6,1 %
181–365	396	5,6 %
365–1095	341	4,8 %
1095–5067	169	2,4 %
Kopā	7134	

Saskaņā ar Vaivaru TPC sniegto skaidrojumu norakstītos (no uzskaites noņemtos) tehniskos palīglīdzekļus noliktavas darbinieki/mehāniķi izjauc (to veic *brīvajos brīžos*), derīgās detaļas tiek saglabātas un izmantotas palīglīdzekļu remontam, bet pārējais tiek utilizēts.

Vaivaru TPC nav noteikta kārtība, kādā veicama lietošanai nederīgu palīglīdzekļu utilizēšana un nav noteikti utilizēšanas termiņi. Vaivaru TPC nav arī noslēgts līgums ar pakalpojuma sniedzēju par šādu palīglīdzekļu un/vai to detaļu utilizēšanu. Tā kā Vaivaru TPC ir NRC “Vaivari” struktūrvienība, daļu norakstīto palīglīdzekļu tiek nodoti utilizācijai NRC “Vaivari” atkritumu apsaimniekotājam noslēgtā līguma¹⁸⁶ ietvaros (atkritumu poligons atrodas Rēzeknes novadā). Piemēram, uz atkritumu poligonu Rēzeknes novadā ar Vaivaru TPC transportu tiek vesti atdotie pretizgulējumu matračī, kas no 2022. gada vairs netiek izsniegti otrreizējā lietošanā.

Vaivaru TPC pastāv prakse, izjaucot utilizējamus palīglīdzekļus, šķirot metālu un nodot to metāllūžņos. Tā 2023. gadā un 2024. gada piecos mēnešos nodotas kopā vairāk nekā 15 tonnas metāllūžņu (par kopējo summu 1354 euro).

Lai gan tehnisko palīglīdzekļu izgatavošanai tiek izmantoti dažādi metāli, tos pa veidiem ir šķirojusi tikai Rēzeknes nodaļa un ir nodevusi arī tēraudu, kas ir apmēram trīs reizes dārgāks nekā citi metāla veidi. Tā kā Vaivaru TPC tiek norakstīti un izjaukti arī elektropiedziņas riteņkrēsli, Rīgas nodaļa minētā gandrīz pusotra gada laikā ir nodevusi arī svina akumulatorus, kas ir klasificējami kā bīstamie atkritumi, – kopā 0,427 tonnas par 305 euro.

Saskaņā ar publiski pieejamo informāciju¹⁸⁷ metāllūžņu cenas atšķiras gan no metāla veida, gan no to izmēra un stāvokļa. Piemēram, alumīnija, kas tiek izmantots pārvietošanās palīglīdzekļu konstrukcijās, iepirkumu cena ir, sākot no 800 euro par tonnu, kas ir pat desmit reizes augstāka, nekā parasti saņemta maksa par nodotajiem metāllūžņiem. Elektrodzinēju cena ir, sākot no

850 euro par tonnu (klasificējas kā krāsainie metāllūžņi), sadzīves tehnikas plates (klasificējas kā krāsainie metāllūžņi) iepērk par 1000 euro par tonnu.

Revīzijā, 20.06.2024. apsekojot Vaivaru TPC noliktavas Rīgā, Ventspils ielā 53, ir konstatēts, ka noliktavās ir uzkrājies liels norakstīto palīglīdzekļu apjoms (elektropiedziņas riteņkrēsli, funkcionālās gultas, pretizgulējumu matračī¹⁸⁸ u. c.), kas noliktavās atrodas gan starp krājumiem, kas paredzēti nodošanai personām, gan atsevišķā noliktavā, kurā atradās tikai norakstītie riteņkrēsli. Skat. 16. attēlu.

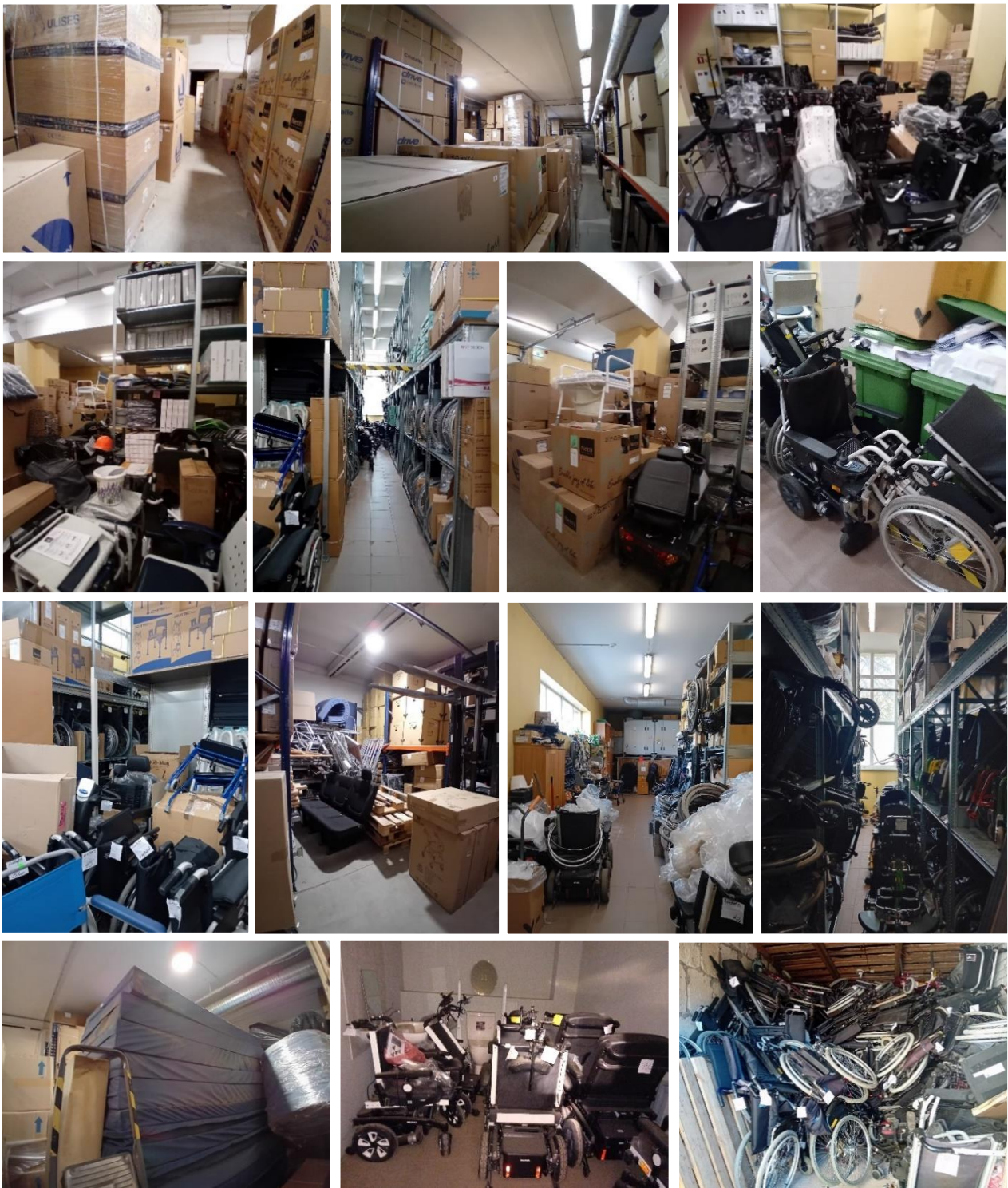
Šī atsevišķā noliktava 28,4 m² platībā, kurā tiek uzglabāti tikai norakstītie riteņkrēsli, tiek nomāta jau no 31.08.2009. un no 29.06.2023. izmaksā 101,37 euro mēnesī jeb 1216,44 euro gadā (t. i., 2,95 euro bez PVN par m²).

Saskaņā ar Vaivaru TPC sniegto informāciju būtisku atkritumu apjomu veido arī kartona iepakojums, tomēr līdz šim nav rasts risinājums tā nodošanai pārstrādei. Tas tiek utilizēts vispārējā kārtībā sadzīves atkritumu konteineros, jo to nav kur uzglabāt, lai uzkrātos tāds apjoms, kas būtu *interesants* pārstrādātājam un tas brauktu tam pakal.

Arī pārbaužu laikā (20.06.2024.) ārpusē pie noliktavas atradās apmēram 2 m³ kartona iepakojuma, kas jau daļēji bija samircis lietū, kas nozīmē, ka tas vairs nebija arī derīgs nodošanai pārstrādei.

Revidenti norādīja arī uz koka paletēm (tajā skaitā EPAL standarta), uz kurām uz noliktavu tiek atvesti palīglīdzekļi. Tās arī ir nododamas, bet tas netiek darīts.

Saskaņā ar publiski pieejamo informāciju lietotas EPAL standarta koka paletes cena otrreizējā tirgū atkarībā no skaita un stāvokļa var būt pat septiņi un vairāk euro¹⁸⁹.

16. attēls. 20.06.2024. apsekošanas laikā revidentu veiktā foto fiksācija Vaivaru TPC noliktavās Ventspils ielā 53, Rīgā

Kāda ir Vaivaru TPC rīcība ar tehniskajiem palīglīdzekļiem, kuru izsniegšanu normatīvie akti vairs neparedz?

Revīzijā ir konstatēts¹⁹⁰, ka 2024. gadā Vaivaru TPC noliktavās atradās arī 1425 tehniskie palīglīdzekļi, kuru piešķiršanu normatīvie akti vairs neparedz un kas ir iegādāti laikā no 2001. līdz 2021. gadam, tajā skaitā daļa no tiem 2009. gadā tika pārņemti no likvidētās valsts aģentūras “Tehnisko palīglīdzekļu centrs”.

No “groza” svītrotu tehnisko palīglīdzekļu kopējā iegādes vērtība ir 56 209 euro	Vērtīgākie tehniskie palīglīdzekļi ir iegādāti 2018. gada februārī: → <i>Mākslīgais plaušu ventilators PB560 un ventilēšanas mitrinātājs MR810</i> par 10 285 euro (tika patapināts tikai divas reizes 2019. un 2021. gadā, bet pēc tam no “groza” svītrots), → <i>Vakuumsūknis Victoria portable</i> par 3630 euro, → <i>Pulsa oksimetra monitors</i> par 4598 euro.
---	--

Šajos krājumos ir arī:

- četri skābekļa koncentratori (katrs par nepilniem 590 euro tika iegādāti 2020. gadā, bet no 2022. gada tiem tika mainīts saņemšanas veids – no patapinājuma uz nomu. Nomu nodrošina iepirkumā izvēlēts pakalpojuma sniedzējs, bet noliktavā esošie skābekļa koncentratori netiek izmantoti),
- rūpnieciski ražotas ortozes (456 gab.), kruķi (657 gab.), spieķi (53 gab.), medikamentu dozēšanas kastītes (136 gab.) u. c. vienkāršāki un ne tik dārgi dažādos laikos iegādāti tehniskie palīglīdzekļi.

Lai gan sākotnēji Vaivaru TPC revidentiem skaidroja, ka normatīvie akti neregulē, kā rīkoties ar šiem krājumiem, revīzijā konstatēts, ka šo jautājumu Vaivaru TPC vairakkārt ir mēģinājis risināt (skat. 17. attēlu). Tomēr šis darbs arvien nav rezultējies un šie tehniskie palīglīdzekļi gadiem aizņem vietu noliktavās, kuru platība arvien pieaug (13.10.2023. tika uzsākta vēl vienas noliktavas noma gandrīz 100 m² platībā), un arī vismaz reizi gadā tiek inventarizēti, tam izlietojot tehnisko palīglīdzekļu nodrošināšanai piešķirtos valsts budžeta līdzekļus.

Revidentu vērtējumā, jautājumi par rīcību ar tehniskajiem palīglīdzekļiem, kuri vairs nav nepieciešami valsts deleģētās funkcijas izpildei, Vaivaru TPC ir jārisina, tiklīdz stājas spēkā jauns regulējums un tiek konstatēts tehnisko palīglīdzekļu pārpalikums.

Šādā gadījumā Vaivaru TPC ir jāapsver, vai šie tehniskie palīglīdzekļi nav nepieciešami pašiem (piemēram, nodošanai nomā) vai arī citai valsts vai pašvaldības institūcijai to funkciju/uzdevumu veikšanai.

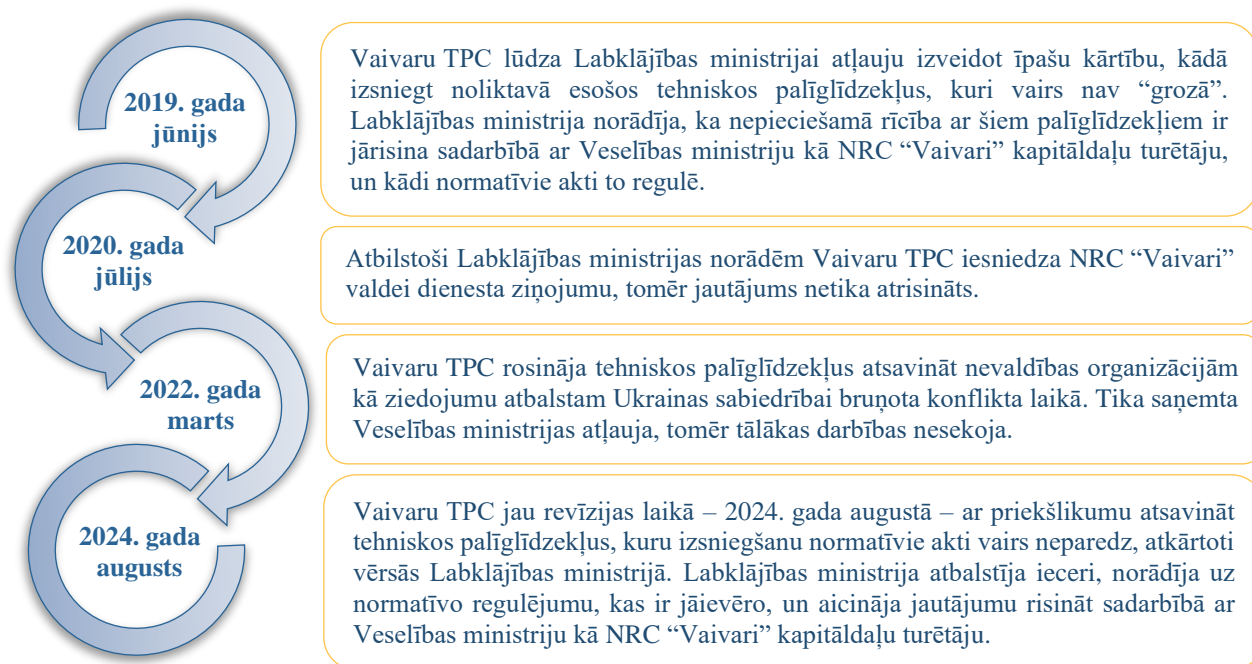
NRC “Vaivari” viens no darbības veidiem ir tehnisko palīglīdzekļu noma: jebkura persona var iznomāt riteņkrēsli, kruķus (ar elkoņa vai paduses atbalstu), spieķi, kvadripodu, tripodu, staigāšanas rāmi, rollatoru u. c. (maksā ir noteikta par diennakti)¹⁹¹. Šie nomas palīglīdzekļi ir iegādāti par NRC “Vaivari” līdzekļiem, un tie ir pieejami arī Vaivaru TPC Rēzeknes un Kuldīgas nodaļās.

Saskaņā ar Vaivaru TPC Rēzeknes nodaļā noskaidroto rudenī un ziemā, kad ir slidens (rudenī – kritušās lapas, bet ziemā – ledus un sniegs), dažādu traumu dēļ pieprasījums pēc pārvietošanās tehniskajiem palīglīdzekļiem pieaug un palīglīdzekļu mēdz arī nepietikt. Tāpēc nodaļai būtu nepieciešami gan kruķi, gan spieķi, kurus iznomāt klientiem.

Arī revīzijā veiktajā aptaujā 33 jeb 76,7 % pašvaldību sociālie dienesti atbildēja, ka arī tiem būtu nepieciešami tehniskie palīglīdzekļi, kuri Vaivaru TPC vairs nav nepieciešami (piemēram, elkoņa kruķi, paduses kruķi, spieķi, medikamentu dozēšanas kastītes, atbalsta rokturi, rūpnieciski ražotas ortozes u. c.), bet kurus pēc nepieciešamības varētu izsniegt saviem iedzīvotājiem.

Saskaņā ar Labklājības ministrijas 2024. gada novembrī sniegto skaidrojumu¹⁹² ir uzsāktas darbības minēto krājumu atsavināšanai – 13.11.2024. informācija par viena veida tehnisko palīglīdzekļu (*paduses atbalsta kruķi (koka)*) atsavināšanu ir izvietota Valsts nekustamo īpašumu tīmekļvietnes sludinājumu sadaļā. Vaivaru TPC 25.11.2024. informēja, ka ir saņemti vairāki interesentu pieteikumi un ka ir sākts ar vienu tehnisko palīglīdzekļu veidu, lai izmēģinātu, kā šāda atsavināšanas kārtība darbosies.

Tāpēc Vaivaru TPC ir jāturpina darbs, lai iespējami ātrākā laikā atbrīvotos no visiem tehniskajiem palīglīdzekļiem, kuri vairs nav nepieciešami valsts deleģētās funkcijas izpildei, tā atbrīvojot arī resursus palīglīdzekļu nodrošināšanai.

17. attēls. Vaivaru TPC darbības, lai atsavinātu tehniskos palīglīdzekļus, kuru izsniegšanu normatīvie akti vairs neparedz

Ieteikums

Lai nodrošinātu valsts budžeta līdzekļu produktīvu izmantošanu, Labklājības ministrijai sadarbībā ar Vaivaru TPC izstrādāt pieeju patapinājumā nododamo tehnisko palīglīdzekļu administrēšanai.

Valsts kontrole sagaida, ka ieteikuma ieviešanai tiks veiktas šādas darbības:

- ❖ *izvērtēti Ministru kabineta noteikumos¹⁹³ paredzētie tehnisko palīglīdzekļu patapinājuma termiņi, ņemot vērā laiku, kādā šie tehniskie palīglīdzekļi nolietojas;*
- ❖ *izstrādāta kārtība, kādā Vaivaru TPC tiek administrēti personām patapinājumā nodotie tehniskie palīglīdzekļi, tajā skaitā nodrošināts, ka kārtība ietver regulāru datu apmaiņu ar Fizisko personu reģistru par personas statusu (mirusi), savlaicīgu vēstuļu nosūtīšanu par nepieciešamību atdot patapināto tehnisko palīglīdzekli, ja persona ir mirusi vai arī ir beidzies patapinājuma termiņš, un nepieciešamo rīcību, ja persona palīglīdzekli lietojusi jau divus termiņus (automātiski paliek personai un Vaivaru TPC to noraksta);*
- ❖ *izstrādāta kārtība, kādā Vaivaru TPC tiek administrēti atdotie tehniskie palīglīdzekļi, tajā skaitā, kā tie tiek uzskaitīti, norakstīti un utilizēti;*
- ❖ *rasts risinājums, lai nodotu Vaivaru TPC krājumos esošos tehniskos palīglīdzekļus, kuru piešķiršanu normatīvie akti vairs neparedz, Vaivaru TPC nodaļām nomas pakalpojumu sniegšanai vai citām valsts un pašvaldību iestādēm to funkciju izpildei, un izstrādāta kārtība par rīcību turpmāk iespējamajiem gadījumiem, ja krājumos esošu tehnisko palīglīdzekļu piešķiršanu normatīvie akti vairs neparedz.*

Informācija par revīziju

Revīzijas mērķis

Revīzijas mērķis ir novērtēt, vai valsts finansētie tehniskie palīglīdzekļi tiek nodrošināti efektīvi un iespējami labākajā veidā (produktīvi), ņemot vērā mērķgrupas vajadzības un pieejamos valsts resursus funkcijas nodrošināšanai.

Juridiskais pamatojums

Lietderības revīzija “Vai valsts finansētie tehniskie palīglīdzekļi tiek nodrošināti atbilstoši mērķgrupas vajadzībām un iespējami labākajā veidā?” ir veikta, pamatojoties uz Valsts kontroles 2023. gada un 2024. gada revīziju darba plānu un Trešā revīzijas departamenta 02.10.2023. revīzijas grafiku Nr. 2.4.1-41/2023.

Revīziju veica revīzijas grupas vadītāja vecākā valsts revidente Aiga Villa, vecākā valsts revidente Olga Buivide, valsts revidente Kintija Roze Gailīte, valsts revidents Elvis Nagla un valsts revidente Baiba Plakane (no 02.01.2024.).

Revidentu un revidējamās vienības atbildība

Valsts kontroles revidenti ir atbildīgi par revīzijas ziņojuma sniegšanu, kas pamatojas uz revīzijas laikā gūtiem atbilstošiem, pietiekamiem un ticamiem revīzijas pierādījumiem.

Labklājības ministrija, tās līgumorganizācijas valsts deleģētā uzdevuma izpildē – biedrība “Latvijas Neredzīgo biedrība”, biedrība “Latvijas Nedzirdīgo savienība” un Veselības ministrijas kapitālsabiedrība valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Nacionālais rehabilitācijas centrs “Vaivari”” un tās struktūrvienība “Vaivaru Tehnisko palīglīdzekļu centrs” –, kā arī Valsts ieņēmumu dienests, Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde un Nacionālais veselības dienests ir atbildīgi par normatīvo aktu ievērošanu un revidentiem sniegtās informācijas patiesumu.

Revīzijas apjoms

Revīzija ir veikta saskaņā ar Latvijas Republikā atzītiem starptautiskajiem revīzijas standartiem *ISSAI 300*, *ISSAI 3000*, *ISSAI 3910* un *ISSAI 3920*.

Revīzija ir plānota un veikta tā, lai iegūtu pietiekamu pārliecību par pārbaudāmo priekšmetu un tā sasaisti ar revīzijas kritērijiem.

Revīzija ir veikta par laiku no 01.01.2020. līdz 31.12.2023., apkopojot informāciju arī ārpus minētā laika.

Revīzijas apjomā ir iekļautas šādas institūcijas:

- ✓ Labklājības ministrija;
- ✓ likumā¹⁹⁴ noteiktās Labklājības ministrijas līgumorganizācijas valsts deleģētā uzdevuma izpildē:
 - biedrība “Latvijas Neredzīgo biedrība” (LNB);
 - biedrība “Latvijas Nedzirdīgo savienība” (LNS);
 - Veselības ministrijas kapitālsabiedrība valsts SIA “Nacionālais rehabilitācijas centrs “Vaivari”” un tās struktūrvienība “Vaivaru Tehnisko palīglīdzekļu centrs” (Vaivaru TPC).

Detalizētajās pārbaudēs līgumorganizācijās ir aptvertas 305 personu lietas par 489 tehniskajiem palīglīdzekļiem, no tām:

- ✓ Vaivaru TPC un filiālēs izskatītas 211 personu lietas par 364 palīglīdzekļiem;
- ✓ LNB – 65 personu lietas par 94 palīglīdzekļiem;
- ✓ LNS – 29 personu lietas par 31 palīglīdzekļiem.

Revīzijas apjomā netika ietverts viens no tehnisko palīglīdzekļu pakalpojuma veidiem – transportlīdzekļa pielāgošana¹⁹⁵ –, kas tiek nodrošināts personām ar invaliditāti, kurām VDEĀVK ir noteikusi speciāli pielāgota vieglā automobiļa nepieciešamību. Pakalpojuma apjoms ir neliels – 2020. gadā par valsts budžeta līdzekļiem veikta 27 transportlīdzekļu pielāgošana atbilstoši personu ar invaliditāti funkcionēšanas traucējumu veidam, 2021. gadā – 30, 2022. gadā – 26 un 2023. gadā veikta 30 transportlīdzekļu pielāgošana¹⁹⁶.

Revīzijas metodes

Attīstības plānošanas dokumentu, normatīvo aktu, institūciju iekšējo normatīvo aktu un citas informācijas apkopošana un analīze, kā arī publiski pieejamās informācijas apkopošana un analīze.

Datu analīze, kurā izmantoti:

- ✓ biedrības “Latvijas Neredzīgo biedrība” dati par personām, kuras laikā no 01.01.2019. līdz 31.12.2023. pieteicās tehnisko palīglīdzekļu saņemšanai un tos saņēma, dati par tehnisko palīglīdzekļu apriti (to iegādi, atlikumu noliktavā u. c.), kā arī cita informācija, kas tika iegūta, izmantojot revidentiem piešķirtās biedrības “Latvijas Neredzīgo biedrība” pārziņā esošās informācijas sistēmas lietotāja tiesības;
- ✓ biedrības “Latvijas Nedzirdīgo savienība” pārziņā esošās pakalpojumu uzskaites sistēmas *db.lns.lv* dati par personām, kuras laikā no 01.01.2019. līdz 31.12.2023. pieteicās tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai, ir reģistrētas rindā uz tehniskajiem palīglīdzekļiem un ir tos saņēmušas, dati par tehnisko palīglīdzekļu apriti (to iegādi, atlikumu noliktavā u. c.), kā arī cita informācija, kas tika iegūta, izmantojot revidentiem piešķirtās informācijas sistēmas *db.lns.lv* lietotāja tiesības;
- ✓ valsts SIA “Nacionālais rehabilitācijas centrs “Vaivari”” pārziņā esošās valsts informācijas sistēmas “No valsts budžeta līdzekļiem finansējamo tehnisko palīglīdzekļu lietotāju reģistrs” datubāzēs uzkrātie dati par personām, kuras laikā no 01.01.2020. līdz 31.12.2023. ir reģistrētas rindā uz tehniskajiem palīglīdzekļiem un ir tos saņēmušas, dati par tehnisko palīglīdzekļu apriti (to iegādi,

atlikumu noliktavā u. c.), kā arī cita informācija, kas tika iegūta, izmantojot revidentiem piešķirtās informācijas sistēmas lietotāja tiesības;

- ✓ valsts SIA “Nacionālais rehabilitācijas centrs “Vaivari”” pārziņā esošās dokumentu vadības sistēmas “Namejs” dati par saraksti ar fiziskām personām saistībā ar tehnisko palīglīdzekļu pieprasīšanu un piešķiršanu;
- ✓ Labklājības ministrijas pārziņā esošās valsts informācijas sistēmas “Valsts sociālās politikas monitoringa informācijas sistēma” (SPOLIS) Tehnisko palīglīdzekļa moduļa (TPL moduļa) pārskati par personām, kuras biedrībā “Latvijas Neredzīgo biedrība” laikā no 01.01.2019. līdz 31.12.2023. bija reģistrētas rindā uz tehniskajiem palīglīdzekļiem, kā arī tos saņēma (informācija ir iegūta, izmantojot revidentiem piešķirtās SPOLIS TPL moduļa lietotāja tiesības);
- ✓ Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārziņā esošā Fizisko personu reģistra to 64 182 personu, kuras laikā no 01.01.2020. līdz 31.12.2023. līgumorganizācijās saņēma valsts finansētos tehniskos palīglīdzekļus, dati par dzimšanas un miršanas datumiem; no tām par 4521 personu arī dati par viņu dzīvesvietu adresēm laikā no 01.01.2020. līdz 31.12.2023.;
- ✓ nodibinājuma “Bērnu slimnīcas fonds” dati par bērniem, kuriem tas ir finansējis vai līdzfinansējis tehnisko palīglīdzekļu iegādi;
- ✓ Nacionālā veselības dienesta dati par līgumattiecībās esošajām ārstniecības personām 10.05.2024.

Labklājības ministrijas pārziņā esošā SPOLIS TPL moduļa testēšanai revidenti izmantoja tiem piešķirtās lietotāja tiesības TPL moduļa testa videi.

Valsts statistikas pārskatu un revīzijas apjomā iekļauto institūciju statistiskās un pārskatu informācijas analīze.

Intervijas Labklājības ministrijā un tās līgumorganizācijās, Veselības ministrijā un nevaldības organizācijās: biedrībā “Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācija “Sustento””, nodibinājumā “Invalidu un viņu draugu apvienība “Apeirons””, fondā “Ziedot.lv” un nodibinājumā “Bērnu slimnīcas fonds”.

Ekspertu fokusgrupa, kurā piedalījās Rīgas Stradiņa universitātes (RSU) studiju programmas “Ergoterapija” direktore, docētāja, ergoterapeite, Latvijas ergoterapeitu asociācijas viceprezidente Zane Liepiņa, prof. dr. med. Signe Tomsone (RSU), doc., *PhD* Daiga Behmane (RSU), Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas rehabilitācijas klīnikas vadītāja, fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārste Gunta Kristapsone, fizioterapeite, rehabilitācijas centra “Poga” valdes locekle Egija Bidiņa, kā arī biedrības “Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācija “Sustento”” pārstāves Gunta Anča un Iveta Neimane.

Pašvaldību aptauja par iesaisti tehnisko palīglīdzekļu pakalpojuma nodrošināšanā, tajā skaitā iespēju nodrošināt telpas līgumorganizāciju izbraukumiem. Aptaujas jautājumi tika nosūtīti visām 43 pašvaldībām, un atbildes sniedza visas pašvaldības.

Izlases veida detalizētās lietu pārbaudes līgumorganizācijās par personām piešķirtajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem.

Revīzijas ierobežojumi

Datu analīzē, izmantojot institūciju iesniegtos datus no to pārziņā esošajām informācijas sistēmām, paļāvāties, ka, pamatojoties uz Valsts kontroles pieprasījumu, iesniegtie dati ir pilnīgi un pareizi un tie atbilst institūciju informācijas sistēmās un reģistros uzskaitītajiem datiem, par ko iestādes sniedza arī atbilstošu apliecinājumu.

Revīzijā nebija iespējams novērtēt rindu izskatīšanu tiem Vaivaru TPC nodrošinātajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem, kurus personas vēlas saņemt ar līdzmaksājumu, jo šo rindu izdrukas no informācijas sistēmas Vaivaru TPC neuzglabā.

Ņemot vērā revīzijas periodu un to, ka līdz 2024. gada oktobrim arvien nebija pabeigta SPOLIS TPL moduļa ieviešana, viedoklis par TPL moduļa funkcionalitāti pakalpojuma administrēšanā ir sniegts tikai par to daļu, kas bija pabeigta.

Revīzijas kritēriji

Revīzijas jautājums, apakšjautājums	Revīzijas kritērijs	Kritērijs ir sasniegts / nav sasniegts
Vai valsts finansētie tehniskie palīglīdzekļi tiek nodrošināti efektīvi un iespējami labākajā veidā (produktīvi), ņemot vērā mērķgrupas vajadzības un pieejamos valsts resursus funkcijas nodrošināšanai?		
1. Vai tehnisko palīglīdzekļu vajadzības noteikšana atbilst personu interesēm un tiek veikta iespējami labākajā veidā? (E un P)		
1.1. Kā tiek noteikta personas vajadzība pēc tehniskā palīglīdzekļa?	✓ Personai ir iespēja saņemt tehniskā palīglīdzekļa piešķiršanai nepieciešamo atzinumu ¹⁹⁷ , tiklīdz tai ir radusies nepieciešamība pēc tehniskā palīglīdzekļa.*	⊙ Daļēji. Lai gan kopumā iedzīvotājiem tiek nodrošināti nepieciešamie speciālisti, kuri var sniegt atzinumu tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai, tomēr tie ne vienmēr ir pieejami. Revīzijā, analizējot fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārstu, ergoterapeitu un fizioterapeitu pieejamību, kuru tiešā kompetencē ir personas funkcionālā stāvokļa novērtēšana un vajadzības pēc tehniskajiem palīglīdzekļiem noteikšana, ir konstatēts, ka gaidīšanas laiks pie tiem uz valsts apmaksātu vizīti ir vidēji 103 dienas un var sasniegt pat gadu. Īpaši kritiska ir tehnisko ortopēdu pieejamība. Lai gan saskaņā ar Veselības inspekcijas datiem 02.05.2024. Ārstniecības personu reģistrā bija reģistrēti 82 tehniskie ortopēdi, tikai septiņi no tiem (seši Rīgā un viens Jūrmalā) bija noslēguši līgumu ar Nacionālo veselības dienestu.
1.2. Kādi ir risinājumi, lai uzlabotu tehnisko palīglīdzekļu vajadzības novērtēšanas procesu?	✓ Atzinums ir pietiekams, lai personai varētu piešķirt tehnisko palīglīdzekli (nav nepieciešams atkārtoti vērsties pie ārstniecības personas vai Laboratorijā).*	⊙ Daļēji. Atzinumi bieži vien ir nepilnīgi (neprecīzi tehnisko palīglīdzekļu nosaukumi, nav aprakstīti personas funkcionēšanas traucējumi un grūtības, ko tie rada, nav noteikti personai piemērotākie tehniskie palīglīdzekļi vai arī ir noteikti tādi, kas nav nepieciešami, u. c.), tāpēc lēmuma pieņemšanai Vaivaru TPC pieprasa personai iesniegt precizētu atzinumu vai papildu dokumentus un/vai arī ierasties uz padziļinātu funkcionēšanas novērtēšanu, kas attiecīgi pagarina tehnisko palīglīdzekļu saņemšanas laiku. Lai gan atzinumu kvalitātes uzlabošanai no 01.01.2024. E-veselībā ir nodrošināta iespēja elektroniski sagatavot Ministru kabineta noteikumos ¹⁹⁸ jau paredzēto atzinuma formu, tomēr praksē elektroniskajam atzinumam ir būtiski trūkumi, kuru dēļ ne visas ārstniecības personas izvēlas iespēju atzinumu sagatavot elektroniski E-veselībā, bet arvien izmanto papīra veidlapu vai ikdienas darbā izmantoto informācijas sistēmu.

Revīzijas jautājums, apakšjautājums	Revīzijas kritērijs	Kritērijs ir sasniegts / nav sasniegts	
<p>✓ Atzinumu personai ir iespēja saņemt pēc iespējas tuvāk dzīvesvietai.*</p>	⊗	<p>Daļēji. Lai gan kopumā iedzīvotājiem savā vai blakus esošajā pašvaldībā ir pieejami nepieciešamie speciālisti, kuri var sniegt atzinumu tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai, tomēr daļai personu tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai papildus ārstniecības personas atzinumam ir nepieciešams veikt arī padziļinātu funkcionēšanas novērtēšanu, ko atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem¹⁹⁹ pašlaik nodrošina tikai Vaivaru TPC struktūras ietvaros izveidotā Funkcionēšanas novērtēšanas laboratorija. Tā kā Vaivaru TPC Laboratorija darbojas vienīgi Vaivaru TPC telpās Rīgā, personām ar dažādiem funkcionēšanas ierobežojumiem no visiem Latvijas reģioniem ir jāmēro ceļš līdz galvaspilsētai. Turklāt uz izvērtējumu ir jāgaida, jo Laboratorijas kapacitāte ir ierobežota, kas attiecīgi arī pagarina tehnisko palīglīdzekļu saņemšanas laiku.</p>	
<p>2. Vai tehnisko palīglīdzekļu piešķiršana un izsniegšana atbilst personu interesēm un tiek organizēta iespējami labākajā veidā? (E un P)</p>			
<p>2.1. Kā tiek piešķirti un izsniegti tehniskie palīglīdzekļi? (izpratne)</p>	<p><i>Neattiecas. Informāciju par to, kā tiek piešķirti un izsniegti tehniskie palīglīdzekļi, skat. ziņojuma nodaļas Vai tehnisko palīglīdzekļu piešķiršana tiek organizēta atbilstoši iedzīvotāju interesēm un iespējami labākajā veidā? ievaddaļā.</i></p>		
<p>2.2. Vai rindu administrēšana tehnisko palīglīdzekļu saņemšanai tiek organizēta iespējami labākajā veidā?</p>	<p>✓ Personas tiek uzņemtas rindā, ievērojot Ministru kabineta noteikumus²⁰⁰ paredzēto kārtību un termiņus.**</p>	⊗	<p>Jā. Revīzijā, vērtējot tehnisko palīglīdzekļu piešķiršanas procesu, ir konstatēts, ka kopumā lēmumi par tehnisko palīglīdzekļu pakalpojuma piešķiršanu un/vai personu uzņemšanu rindā visās trijās līgumorganizācijās tiek pieņemti, ievērojot normatīvajos aktos paredzēto kārtību un termiņus.</p>
	<p>✓ Rindas izvērtēšana tiek veikta nepārtraukti, nodrošinot, ka personas tiek uzaicinātas saņemt tehnisko palīglīdzekli, tiklīdz tas ir pieejams noliktavā (rūpnieciski ražots) vai pieejams izgatavošanai</p>	⊗	<p>Nē. Revīzijā ir konstatētas būtiskas nepilnības izveidotajā kārtībā, kā Vaivaru TPC tiek koordinētas un izskatītas rindas uz tehniskajiem palīglīdzekļiem. Kopā ir izveidotas 63 rindas, kas tiek organizētas vienlaikus uz vairākiem tehnisko palīglīdzekļu veidiem, nevis uz katru no 225 tehniskajiem palīglīdzekļiem. Turklāt nav arī noteikts, cik bieži katra rinda ir jāizskata. Piemēram, 2023. gadā rindas uz individuāli izgatavojamiem tehniskajiem palīglīdzekļiem tika skatītas katru nedēļu, bet uz rūpnieciski ražotajiem – retāk nekā reizi mēnesī. Izveidotā prakse rindu izskatīšanā būtiski ietekmē arī</p>

Revīzijas jautājums, apakšjautājums	Revīzijas kritērijs	Kritērijs ir sasniegts / nav sasniegts
(individuāli izgatavojams), ievērojot pieteikšanās secību un steidzamības prioritāti.*		<p>tās personas, kurām atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem²⁰¹ tehniskos palīglīdzekļus ir nepieciešams izsniegt steidzamības kārtā. Šīs personas tiek reģistrētas kopējā rindā, un prioritāte tiek ievērota tikai rindas izskatīšanas laikā, kad noliktavā pieejamos tehniskos palīglīdzekļus prioritāri rezervē tām personām, kurām tie ir nepieciešami steidzami. Revīzijā arī konstatēts, ka pat tādos gadījumos, kad noliktavā ir pieejams pietiekams daudzums tehnisko palīglīdzekļu, rindas izskatīšanas laikā tiek aptverta tikai daļa no pieejamajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem un tiek pieņemts lēmums izsniegt tehniskos palīglīdzekļus tikai ierobežotam personu skaitam.</p>
<p>✓ Administrējot rindu, atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem²⁰³ no tās tiek izslēgtas personas, kuras neatsaucas uz uzaicinājumu saņemt tehnisko palīglīdzekli.**</p>		<p>⊙ Jā. Lai gan revīzijā LNB un LNS līdz šim izmantotajās informācijas sistēmās ir konstatētas vairākas problēmas²⁰², tās nodrošina rindu administrēšanu tieši informācijas sistēmā. LNB un LNS lielākajai daļai personu uzaicinājuma vēstuli saņemt tehnisko palīglīdzekli sagatavoja pirmo triju mēnešu laikā (LNB – 74 % gadījumu, LNS – 70 % gadījumu). Lai gan abās līgumorganizācijās bija arī personas, kuras rindā gaidīja pat vairāk nekā pusgadu, LNB gadījumā tas galvenokārt bija saistīts ar to, ka vairāki tehniskie palīglīdzekļi bija iekļauti tehnisko palīglīdzekļu “grozā” no 01.05.2021., tāpēc vēl līdz 2023. gadam bija sarežģīti prognozēt nepieciešamo tehnisko palīglīdzekļu skaitu, bet LNS – ar speciālistu pieejamību reģionos, kuri, izsniedzot dzirdes aparātu, veic dzirdes pārbaudi un dzirdes aparātu pielāgošanu. Abās līgumorganizācijās rindu administrēšanā tiek ievērota steidzamības kārtā.</p> <p>⊙ Nē. Vaivaru TPC, administrējot rindu, pretēji Ministru kabineta noteikumiem²⁰⁴ no tās savlaicīgi neizslēdz personas, kuras neatsaucas uz uzaicinājumu saņemt tehnisko palīglīdzekli.</p> <p>⊙ Jā. LNS un LNB kopumā savlaicīgi izslēdz personas rindas, ja tās neatsaucās uz uzaicinājumu saņemt tehnisko palīglīdzekli. LNS un LNB informācijas sistēmās tiek reģistrēti dati par personai nosūtīto uzaicinājumu, tajā skaitā atkārtoto, kas atvieglo darbiniekiem termiņu uzraudzību.</p>

Revīzijas jautājums, apakšjautājums	Revīzijas kritērijs	Kritērijs ir sasniegts / nav sasniegts
<p>✓ Ja persona ir pieteikusies vairāku tehnisko palīglīdzekļu saņemšanai un tie ir pieejami, persona tiek uzaicināta saņemt tos vienlaikus.*</p>	<p>⊗ Nē. Vaivaru TPC, ja persona ir pieteikusies vairāku tehnisko palīglīdzekļu saņemšanai un tie ir pieejami, tikai dažos gadījumos nodrošina personai iespēju šos palīglīdzekļus saņemt vienlaikus, jo uz katru tehnisko palīglīdzekli persona tiek reģistrēta atsevišķā rindā, bet rindas tiek izskatītas dažādos laikos. Turklāt par katru tehnisko palīglīdzekli tiek sūtīta atsevišķa uzaicinājuma vēstule.</p> <p>⊙ Jā, LNB un LNS personai vienlaikus izsniedz visus nepieciešamos tehniskos palīglīdzekļus, kas tajā brīdī ir pieejami.</p>	
<p>2.3. Vai izstrādes stadijā esošais SPOLIS TPL modulis uzlabos pakalpojumu administrēšanu?</p>	<p>✓ Izstrādes stadijā esošais SPOLIS TPL modulis novērs revīzijā konstatētās būtiskās²⁰⁵ nepilnības pakalpojuma administrēšanā.*</p>	<p>⊙ Daļēji. Revīzijā nebija iespējas novērtēt, vai TPL modulis novērsīs visas revīzijā konstatētās problēmas pakalpojuma administrēšanā: līdz 2024. gada oktobrim bija pabeigta moduļa izstrāde, bet arvien turpinājās TPL moduļa funkcionalitātes testēšana un pilnveide, kā arī vairāku pamatdarbības procesu izveide.</p> <p>Revidentu vērtējumā, TPL modulis tikai daļēji automatizēs tehnisko palīglīdzekļu administrēšanas procesus. Piemēram, TPL modulī nav izveidota rindu uz tehniskajiem palīglīdzekļiem sasaiste ar operatīvo informāciju par noliktavā pieejamo tehnisko palīglīdzekļu skaitu. Tāpēc pastāv risks, ka, izvērtējot personas iesniegumu, Vaivaru TPC arvien netiks pārbaudīts, vai personai nepieciešamais tehniskais palīglīdzeklis noliktavā ir pieejams, jo šīs informācijas iegūšanai būs nepieciešamas papildu darbības. Tāpat vēl nav ieviesta iespēja no moduļa automātiski ģenerēt vēstules vai paziņojumus un nepieciešamās kontroles procesa soļu izpildei, kā arī nav nodrošināta iespēja sagatavot nepieciešamos pārskatus darbību uzraudzībai.</p>

Revīzijas jautājums, apakšjautājums	Revīzijas kritērijs	Kritērijs ir sasniegts / nav sasniegts
2.4. Vai tehniskos palīglīdzekļus personām ir iespēja saņemt savlaicīgi un iespējami tuvu savai dzīvesvietai?	<p>✓ Personai tiek nodrošināta iespēja tehnisko palīglīdzekli saņemt, tiklīdz tas ir pieejams noliktavā (rūpnieciski ražots) vai pieejams izgatavošanai (individuāli izgatavojams), ievērojot pieteikšanās secību un steidzamības prioritāti.*</p>	<p>⊗ Nē. Vaivaru TPC nenodrošina personai iespēju tehnisko palīglīdzekli saņemt, tiklīdz tas ir pieejams. To ietekmē gan izveidotā kārtībā, kā tiek koordinētas un izskatītas rindas uz tehniskajiem palīglīdzekļiem, gan kārtība, kādā personas tiek informētas par to, ka ir pienākusi rinda tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai, t. i., uzaicinājuma vēstuļu sūtīšana. Šis darbs tiek veikts manuāli, turklāt uzaicinājuma vēstules netiek sagatavotas uzreiz, bet pat vairāk nekā mēneša garumā, neņemot vērā, vai un kurām personām tehniskais palīglīdzeklis bija nepieciešams steidzamības kārtā. Tāpat revīzijā ir konstatēts, ka Vaivaru TPC pat tādos gadījumos, kad rindas izskatīšanas laikā noliktavā bija pieejams pietiekams daudzums attiecīgo tehnisko palīglīdzekļu, lai tos izsniegtu visām rindā reģistrētajām personām, tas netika nodrošināts, t. i., rindas izskatīšanas laikā tiek aptverta tikai daļa no noliktavā pieejamajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem un tiek pieņemts lēmums izsniegt tehniskos palīglīdzekļus tikai ierobežotam personu skaitam.</p> <p>⊗ Jā. LNB un LNS klienti kopumā tehniskos palīglīdzekļus saņem, tiklīdz tie ir pieejami noliktavā:</p> <ul style="list-style-type: none"> • LNB 50 % gadījumu tiftotehnika tiek izsniegta uzreiz iesnieguma saņemšanas dienā, bet vēl ceturtdaļa klientu tiftotehniku saņem trīs mēnešu laikā; • ņemot vērā, ka surdotehniku pirms izsniegšanas ir nepieciešams pielāgot un dzirdes aparātu izsniegšanai klientiem ir nepieciešams izgatavot arī individuālus ausu ielikņus, uzskatāms, ka arī LNS klienti kopumā surdotehniku saņem, tiklīdz tā ir pieejama noliktavā, jo gandrīz 70 % gadījumu surdotehnika tiek izsniegta trīs mēnešu laikā.
	<p>✓ Personai ir iespēja tai nepieciešamo tehnisko palīglīdzekli saņemt pēc iespējas tuvāk savai dzīvesvietai.*</p>	<p>⊗ Daļēji. Esošā kārtība, ka tehniskie palīglīdzekļi neatkarīgi no to funkcionalitātes un sarežģītības tiek izsniegti tikai klātienē, personai vai tās likumiskajam pārstāvim ierodoties līgumorganizāciju nodaļās/filiālēs vai izbraukumu vietās, kas aptver tikai daļu pašvaldību, ierobežo personu tiesības tām nepieciešamos tehniskos palīglīdzekļus saņemt iespējami tuvu dzīvesvietai.</p> <p>2022. un 2023. gadā LNB klientu apkalpošana tika nodrošināta 15 pašvaldībās²⁰⁶, kurās kopā dzīvo 71,9 % no LNB klientiem. Iespēja tehnisko palīglīdzekli saņemt savas dzīvesvietas pašvaldībā 2023. gadā netika nodrošināta 534 tiftotehnikas saņēmējiem.</p>

Revīzijas jautājums, apakšjautājums	Revīzijas kritērijs	Kritērijs ir sasniegts / nav sasniegts
		<p>LNS surdotehniku izsniedz tikai LNS Surdotehniskās palīdzības centrā Rīgā un četrās filiālēs – Daugavpilī, Rēzeknē, Liepājā un Ventspilī –, kas darbojas pastāvīgi. LNS neorganizē izbraukumus uz citām vietām, jo, izsniedzot dzirdes aparātus, ir nepieciešama speciāla aparatūra: tie ir jāpārbauda un jāpielāgo atbilstoši personas dzirdes stāvoklim. Ja personai nav iespējas ierasties uz LNS Surdotehniskās palīdzības centru Rīgā vai tā filiālēm, persona var pieteikt mājas vizīti²⁰⁷.</p> <p>Vaivaru TPC, kura klienti ir apmēram 69 % no visiem tehnisko palīgglīdzekļu saņēmējiem, klientu apkalpošanu nodrošina gan trijās pastāvīgajās nodaļās – Rīgā, Kuldīgā un Rēzeknē –, gan izbraukumos uz 15 pakalpojumu sniegšanas vietām, gan kā maksas pakalpojumu mājas vizītēs. Kopā tiek aptvertas 20 pašvaldības²⁰⁸, kurās kopā dzīvo 68,1 % no visiem Vaivaru TPC klientiem. Iespēja tehnisko palīgglīdzekli saņemt savas dzīvesvietas pašvaldībā netiek nodrošināta 10 147 (32 %) tehnisko palīgglīdzekļu saņēmēju.</p>
<p>✓ Ja personai veselības vai funkcionālo traucējumu dēļ nav iespējas saņemt tehnisko palīgglīdzekli līgumorganizācijas filiālēs vai pakalpojumu sniegšanas vietās, tai tiek nodrošināta iespēja to saņemt dzīvesvietā (tiek nodrošināta piegāde).*</p>	<p>⊗ Daļēji. Ja personai veselības vai funkcionēšanas traucējumu dēļ nav iespējas saņemt tehnisko palīgglīdzekli līgumorganizāciju nodaļās/filiālēs vai izbraukumu vietās, LNS un Vaivaru TPC kā maksas pakalpojumu piedāvā personām mājas vizītes²⁰⁹. Vaivaru TPC mājas vizītē netiek nodrošināta iespēja saņemt lielgabarīta tehniskos palīgglīdzekļus – funkcionālās gultas, pretizgulējumu matračus un mobilos pacelājus.</p>	
<p>✓ Vismaz apjomīgu un/vai smagu tehnisko palīgglīdzekļu pakalpojums²¹⁰ atbilstoši likumam²¹¹ ietver arī piegādi personas dzīvesvietā.**</p>	<p>⊗ Nē. Lai gan atbilstoši likumam²¹² valsts finansētais tehnisko palīgglīdzekļu pakalpojums ietver arī tehniskā palīgglīdzekļa piegādi uz klienta dzīvesvietu, Vaivaru TPC pakalpojumā, kas ietver arī apjomīgus tehniskos palīgglīdzekļus, piegāde uz dzīvesvietu ierobežoto budžeta iespēju dēļ nav iekļauta.</p>	

Revīzijas jautājums, apakšjautājums	Revīzijas kritērijs	Kritērijs ir sasniegts / nav sasniegts
2.5. Vai līgumorganizāciju izvēlētais veids, kādā personai tiek paziņots par tehniskā palīgīdzekļa piešķiršanu un/vai saņemšanu, ir organizēts iespējami labākajā veidā?	✓ Saziņa ar personu visos gadījumos, kad tas ir iespējams ²¹³ , notiek elektroniski un nedublējas ²¹⁴ .*	⊗ Daļēji. Revīzijā konstatēts, ka LNB un LNS izvēlētais saziņas veids galvenokārt ir vērsts uz ātru dokumentu apstrādi, pielāgojoties klientu interesēm/vajadzībām, ņemot vērā personu redzes un dzirdes funkcionālos traucējumus un maksimāli samazinot drukāto vēstuļu izmantošanu. Savukārt Vaivaru TPC saziņa ar personām galvenokārt norit ar vēstuļu sūtīšanu pa pastu, ko apliecina gan detalizēto pārbaužu rezultāti (vismaz 96 % lēmumu paziņoti pa pastu), gan vidējais ikmēneša nosūtītais vēstuļu apjoms, kas ir ap 3000 vēstulēm. Turklāt Vaivaru TPC vēstules vienlaikus nosūta gan uz deklarēto dzīvesvietu, gan uz personas norādīto faktisko dzīvesvietu.
3. Vai valsts iespējami labākajā veidā nodrošina iedzīvotājiem iespēju saņemt tiem nepieciešamos tehniskos palīgīdzekļus? (E un P)		
3.1. Vai valsts finansēto tehnisko palīgīdzekļu “grozs” atbilst iedzīvotāju vajadzībām?	✓ Valsts finansēto tehnisko palīgīdzekļu “grozs” nodrošina iespēju personai saņemt (parastā kārtībā, ar līdzmaksājumu ²¹⁵ vai ar kupona metodi) tai nepieciešamo tehnisko palīgīdzekli.*	⊗ Daļēji. Valsts nodrošinātais tehnisko palīgīdzekļu “grozs” kopumā ir pietiekams un atbilst iedzīvotāju vajadzībām, jo pēdējos gados, ņemot vērā mērķgrupu vajadzības, tas ir būtiski paplašināts un kopumā nodrošina iedzīvotājiem iespēju saņemt tiem nepieciešamos tehniskos palīgīdzekļus. Tāpat iedzīvotāju iespējas saņemt to funkcionālo traucējumu kompensēšanai nepieciešamos tehnisko palīgīdzekļu veidus papildina arī izveidotais līdzmaksājuma (kompensācijas) mehānisms, kad persona sev nepieciešamo tehniskā palīgīdzekļa veidu var iegādāties pati, līgumorganizācijai kompensējot iegādes izmaksas. Tomēr personu izvēli Vaivaru TPC nodrošināto tehnisko palīgīdzekli iegādāties ar līdzmaksājumu ietekmē piešķirtais valsts kompensācijas apmērs, kas ne visos gadījumos ir pietiekams.
3.2. Vai tehnisko palīgīdzekļu iepirkumu plānošana un organizēšana tiek organizēta tā, lai personas var saņemt to vajadzībām atbilstošus tehniskos palīgīdzekļus?	✓ Līgumorganizāciju iepirkumi tiek organizēti tā, lai nebūtu tehnisko palīgīdzekļu pakalpojuma pārtraukumu.*	⊗ Daļēji. Lai gan kopumā līgumorganizāciju iepirkumi tiek organizēti tā, lai nebūtu tehnisko palīgīdzekļu pakalpojuma pārtraukumu, revīzijā konstatēti vairāki gadījumi, kad pārtraukums tehnisko palīgīdzekļu pakalpojumā attiecībā uz atsevišķiem tehniskajiem palīgīdzekļiem tomēr bija izveidojies, jo nebija savlaicīgi uzsākta iepirkuma plānošana, nebija izdevies noslēgt līgumu par tehnisko palīgīdzekļu piegādi vai izgatavošanu vai arī tika plānots un iegādāts nepietiekams tehnisko palīgīdzekļu daudzums.

Revīzijas jautājums, apakšjautājums	Revīzijas kritērijs	Kritērijs ir sasniegts / nav sasniegts	
<p>✓ Ja iepirkums ir noslēdzies bez rezultāta vai citos gadījumos, kad ir paredzams tehnisko palīgīdzekļu pakalpojuma pārtraukums, ir analizēti iemesli, kas ņemti vērā, organizējot nākamo iepirkumu vai meklējot citu risinājumu.*</p>	⊙	<p>Jā, gadījumos, kad iepirkums ir noslēdzies bez rezultāta vai citos gadījumos, kad ir paredzams tehnisko palīgīdzekļu pakalpojuma pārtraukums, visās trīs līgumorganizācijās kopumā tiek analizēti iemesli, kas tiek ņemti vērā, organizējot nākamo iepirkumu vai meklējot citu risinājumu. Tāpat, lai nodrošinātu pēc iespējas kvalitatīvāku pakalpojumu un sagatavotu kvalitatīvu iepirkuma procedūras dokumentāciju, Vaivaru TPC rīko arī apspriedes ar piegādātājiem, atbilstoši Publisko iepirkumu likuma 18. panta otrajai daļai, iepriekš publicējot piegādātājiem noteiktās kvalifikācijas prasības un iepirkuma priekšmeta tehniskās specifikācijas, par kurām potenciālie piegādātāji var izteikt savus komentārus.</p>	
<p>✓ Ja ir paredzams tehnisko palīgīdzekļu pakalpojuma pārtraukums (piemēram, iepirkums ir noslēdzies bez rezultāta, piegādātājs ir atteicies no līguma), persona pēc iespējas ātrāk par to ir informēta un personai ir piedāvāts tehnisko palīgīdzekli iegādāties ar līdzmaksājumu (ja tas ir attiecināms).*</p>	⊙	<p>Daļēji. Revīzijā konstatēts, ka vairākos gadījumos, kad Vaivaru TPC nebija izdevies noslēgt iepirkumu līgumu un bija sagaidāms ilgāks pārtraukums līdz jaunam iepirkumam, personas tika informētas par to un tām tika piedāvāts tehnisko palīgīdzekli iegādāties ar līdzmaksājumu. Tomēr visu konkrētā rindā esošo personu informēšana gadījumos, kad paredzams attiecīgo tehnisko palīgīdzekļu piegāžu pārtraukums, nav izveidota kā sistēma.</p> <p>Līdzmaksājums kā alternatīva tiek piedāvāts arī gadījumos, kad tehnisko palīgīdzekļu tipveida (standarta) modeļi, izmēri u. c., par kuru iegādi izsludināti iepirkumi, neatbilst personas antropometriskajiem rādītājiem un funkcionālajam stāvoklim.</p>	
<p>3.3. Vai Vaivaru TPC spēj nodrošināt patapinājumā nododamo tehnisko palīgīdzekļu apriti?</p>	<p>✓ Vaivaru TPC veic darbības, lai atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem²¹⁶ atgūtu patapinājumā nodotos tehniskos palīgīdzekļus.**</p>	⊗	<p>Nē. Lai gan normatīvie akti nosaka Vaivaru TPC pienākumu, iestājoties patapinājuma termiņam vai ja tehniskais palīgīdzeklis personai vairs nav nepieciešams, atgūt to vai pieprasīt personai vai tās tuviniekiem Ministru kabineta noteikumos²¹⁷ paredzētajā apmērā kompensēt izsniegtā tehniskā palīgīdzekļa vērtību, revīzijā konstatēts, ka patapinātos tehniskos palīgīdzekļus Vaivaru TPC atgūst tikai tajos gadījumos, ja persona tos atdod labprātīgi – galvenokārt, lai saņemtu jaunu tehnisko palīgīdzekli. Revīzijā konstatēts, ka kopā laikā no 2020. līdz 2023. gadam Vaivaru TPC uzskaitē atradās vismaz 4677 tehniskie palīgīdzekļi, kuriem bija iestājies patapinājuma termiņš, bet tie arvien nebija atdoti.</p>

Revīzijas jautājums, apakšjautājums	Revīzijas kritērijs	Kritērijs ir sasniegts / nav sasniegts
3.4. Vai Vaivaru TPC spēj nodrošināt tehnisko palīglīdzekļu krājumu apriti?	✓ Vaivaru TPC tehnisko palīglīdzekļu krājumos ir tikai tādi tehniskie palīglīdzekļi, kas ir nepieciešami funkcijas izpildei.*	⊗ Nē. Revīzijā, apsekojot Vaivaru TPC noliktavas Rīgā, Ventspils ielā 53, ir konstatēts, ka noliktavās ir uzkrājies liels lietoto, tajā skaitā norakstīto, palīglīdzekļu apjoms (elektropiedziņas riteņkrēsli un skūteri, funkcionālās gultas, pretizgulējumu matrači u. c.), kas noliktavās atrodas gan starp krājumiem, kas paredzēti nodošanai personām, gan atsevišķā noliktavā, kurā atrodas tikai norakstītie riteņkrēsli. Revīzijā nebija iespējams novērtēt, cik no atdotajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem, kas nav izsniegti atkārtoti un nav arī norakstīti, ir vēl lietošanai derīgā stāvoklī, jo, pieņemot no personas atpakaļ tehnisko palīglīdzekli, Vaivaru TPC to nenovērtē un pieņemšanas un nodošanas aktā nenorāda tehniskā palīglīdzekļa stāvokli. To vēlāk novērtē noliktavas darbinieki. Vaivaru TPC gadiem nav rasts risinājums rīcībai ar tiem tehniskajiem palīglīdzekļiem, kuri ir svītroti no tehnisko palīglīdzekļu “groza” un kuru atlikumi līdz ar lietošanai vairs nederīgiem tehniskajiem palīglīdzekļiem aizņem vietu Vaivaru TPC noliktavās un prasa resursus gan to uzglabāšanai, gan ikgadējai inventarizēšanai.

E – efektivitāte

P – produktivitāte

* Revidentu izstrādāts kritērijs atbilstoši revīzijas plānošanā identificētajiem trūkumiem.

** Revidentu izstrādāts kritērijs, kas ietver arī normatīvo aktu prasības.

Sektora vadītāja

Departamenta direktore

Ieva Pīpiķe

Maija Āboliņa

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI
PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Saīsinājumi, termini un skaidrojumi

Saīsinājums, termins	Skaidrojums
Atzinums	Ārstniecības personas atzinums, kas nepieciešams, lai saņemtu tehnisko palīgīdzekli.
Ārstējošais ārsts	Jebkuras specialitātes ārsts, kurš vada pacienta ārstniecību, pieņem ar pacienta ārstniecību saistītus lēmumus, kopumā atbild par visas pacienta ārstniecības pamatotību, mērķtiecību, nepārtrauktību, kvalitāti un rezultātiem.
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ESF	Eiropas Sociālais fonds
Funkcionālais speciālists	Fizioterapeits, ergoterapeits, tehniskais ortopēds vai audiologopēds
Funkcionālais traucējums	Slimības, traumas vai iedzimta defekta izraisīts fiziska vai garīga rakstura traucējums, kas ierobežo personas spējas strādāt, aprūpēt sevi un aprūtināt personas iekļaušanos sabiedrībā.
ISO	Starptautiskā Standartizācijas organizācija (angļu val.: <i>International Organization for Standardization – ISO</i>)
Komisija	Personu padziļinātai funkcionēšanas novērtēšanai 2012. gadā Vaivaru TPC struktūras ietvaros izveidotā Funkcionēšanas novērtēšanas komisija, kuras funkcijas no 01.10.2021. pakāpeniski pārņēma Laboratorija.
Kuponu metode	Ar šo metodi no 2019. gada novembra persona pie kāda no Vaivaru TPC izvēlētajiem pakalpojuma sniedzējiem var saņemt bimanuālo riteņkrēslu ar X veida vai nesalokāmu rāmi jeb tā saukto <i>aktīvo riteņkrēslu</i> .
Laboratorija	No 01.10.2021. Vaivaru TPC ESF projektā izveidotā Funkcionēšanas novērtēšanas laboratorija, kas pakāpeniski pārņēma Komisijai noteiktos uzdevumus. No 01.12.2023. personu funkcionēšanas novērtēšanu visos gadījumos nodrošina tikai Laboratorija.
Līdzmaksājums (kompensācija)	Risinājums, kad persona iegādājas tehnisko palīgīdzekli pati par saviem līdzekļiem Latvijā, kādā no Eiropas Savienības un Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalstīm vai Šveices Konfederācijā un personai no valsts budžeta līdzekļiem tiek atlīdzināti tehniskā palīgīdzekļa iegādes izdevumi atbilstoši Vaivaru TPC noteiktajam kompensācijas apmēram.
LNB	Biedrība “Latvijas Neredzīgo biedrība”
LNS	Biedrība “Latvijas Nedzirdīgo savienība”
NRC “Vaivari”	Veselības ministrijas kapitālsabiedrība – valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Nacionālais rehabilitācijas centrs “Vaivari””
NVD	Nacionālais veselības dienests
SPOLIS	Valsts sociālās politikas monitoringa informācijas sistēma
Surdotehnika	Tehniskie palīgīdzekļi vājdzirdīgām vai nedzirdīgām personām
Tiflotehnika	Tehniskie palīgīdzekļi vājredzīgām vai neredzīgām personām
TPL	Tehniskie palīgīdzekļi
TPL modulis	Informācijas sistēmā SPOLIS izveidotais Tehnisko palīgīdzekļu administrēšanas modulis
Vaivaru TPC	Valsts sabiedrības ar ierobežotu atbildību “Nacionālais rehabilitācijas centrs “Vaivari”” struktūrvienība – Vaivaru Tehnisko palīgīdzekļu centrs
VDEĀVK	Veselības un darbības ekspertīzes ārstu valsts komisija

Pielikumi

1. pielikums

Faktiskais gaidīšanas laiks (dienās) rindā pie valsts apmaksātiem speciālistiem 15.07.2024.

Ārstniecības iestādes nosaukums	Fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsts	Ergoterapeits	Fizioterapeits
Kurzemes reģions			
Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca – Talsu filiāle (Talsi) * speciālists jūlijā ir prombūtnē, bet parasti ir pieejams ātrāk, bet ne 12 dienās.	nav pieejams valsts apmaksāts speciālists	Daļēji atbilst NVD norādīts – 12, faktiski – 37*	Neatbilst NVD norādīts – 14, faktiski – vairāk nekā mēnesis
Saldus medicīnas centrs (Saldus) * pie visiem speciālistiem gaidīšanas laiks bija mazāks vai vienāds ar norādīto	Atbilst NVD norādīts – 21, faktiski – 9*	Atbilst NVD norādīts – 14, faktiski – 14*	Atbilst NVD norādīts – 16, faktiski – 11*
Tukuma slimnīca (Tukums) * ārstniecības iestāde paskaidroja, ka NVD datus norādītais gaidīšanas laiks nav korekts, arī iepriekš pieraksta laiks nekad nav bijis tik īss	nav pieejams valsts apmaksāts speciālists	nav pieejams valsts apmaksāts speciālists	Neatbilst NVD norādīts – 14, faktiski – 109*
Liepājas reģionālā slimnīca (Liepāja) * jūlijā nav iespējams pierakstīties pie fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsta un ergoterapeita, jo pieraksta laiki uz valsts apmaksātām vizītēm pie šiem speciālistiem ir pilni līdz augusta beigām, pieraksta laiki uz rudenī vēl nav atvērti	Neatbilst NVD norādīts – 30, faktiski – vairāk nekā mēnesis*	Atbilst NVD norādīts – 30, faktiski – 17	NVD norādīts – 40**
Līgas Valģes ārsta prakse (Kuldīga) * fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsts pieņem tikai bērnus	Atbilst NVD norādīts – 5, faktiski – 10*	nav pieejams valsts apmaksāts speciālists	Atbilst NVD norādīts – 30, faktiski – 31
Zemgales reģions			
Dobeles un apkārtnes slimnīca (Dobele) * valsts apmaksātas vizītes pie ergoterapeita un fizioterapeita nav pieejamas, tās ir pieejamas tikai par maksu, un pieraksts uz tām ir aizpildīts līdz gada beigām	NVD norādīts – 160**	Neatbilst NVD norādīts – 5, faktiski – nav pieejams*	Neatbilst NVD norādīts – 5, faktiski – nav pieejams*
Jēkabpils reģionālā slimnīca (Jēkabpils) * faktiskais gaidīšanas laiks pie fizioterapeita ir ilgāks par mēnesi, jo sākumā ir nepieciešama fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsta konsultācija	Atbilst NVD norādīts – 40, faktiski – 40	NVD norādīts – N, (pakalpojums šobrīd nav pieejams)	Neatbilst NVD norādīts – 30, faktiski – vairāk nekā mēnesis*

Ārstniecības iestādes nosaukums	Fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsts	Ergoterapeits	Fizioterapeits
Latgales reģions			
Olgas Jakovļevas fizioterapeita prakse (Daugavpils) <i>* piedāvāja iestāties gaidīšanas rindā pie ergoterapeita, jo pieraksta laiki ir aizņemti līdz septembra beigām</i>	NVD norādīts – 90**	Neatbilst NVD norādīts – 5, faktiski – 169*	NVD norādīts – 270**
Rehabilitācijas centrs “Rāzna” – Veczosnas filiāle (Rēzeknes novads) <i>* fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsts jūlijā ir prombūtnē, bet parasti var tikt ātrāk nekā mēneša laikā</i>	Daļēji atbilst NVD norādīts – 20, faktiski – 31*	nav pieejams valsts apmaksāts speciālists	NVD norādīts – 241**
Vidzemes reģions			
Vidzemes slimnīca – Valmieras filiāle (Valmierā) <i>* fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsts ir vienīgais speciālists, pie kura ir iespēja pierakstīties uz valsts finansētu vizīti; valsts finansētas konsultācijas pie funkcionālajiem speciālistiem līdz gada beigām nav pieejamas</i>	Atbilst NVD norādīts – 117, faktiski – 116*	Neatbilst NVD norādīts – 8, faktiski – nav pieejams*	Neatbilst NVD norādīts – 5, faktiski – nav pieejams*
Rīgas reģions			
REHAD, Sabiedrība ar ierobežotu atbildību (Rīga) <i>* sākotnēji ir nepieciešama fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsta konsultācija, tikai pēc tam ir iespēja pierakstīties pie ergoterapeita vai fizioterapeita</i>	nav pieejams valsts apmaksāts speciālists	Neatbilst NVD norādīts – 11, faktiski – 60*	Neatbilst NVD norādīts – 5, faktiski – 60*
Protezēšanas un ortopēdijas centrs (Rīga) <i>* valsts apmaksātas vizītes pie speciālistiem nav pieejamas, ir iespējams pierakstīties tikai par maksu</i>	Neatbilst NVD norādīts – 9 faktiski – nav pieejams*	nav pieejams valsts apmaksāts speciālists	nav pieejams valsts apmaksāts speciālists
** Faktiskais gaidīšanas laiks pie speciālistiem netika pārbaudīts, jo NVD datos norādītais gaidīšanas laiks bija ilgāks par mēnesi.			

2. pielikums

Rinda "Rollatori" un rinda "Akumulatori (elektriskajiem riteņkrēsliem)" (fotofiksācija)²¹⁸

Pieraksti rindā Page 8 of 26

02	30.10.2023 (1)	Komentāri: ar 4 riteņiem, Aug. 173cm, sv. 64kg, Saņemti var...	30
1	13.07.2023	Komentāri: ar 4 riteņiem, Augums 170 cm, svars 25 kg (nodod aprakstītāks rollators)	
2	02.10.2023	Komentāri: ar 4 riteņiem, ar palielinātu svāra sturbi, Svārs 130 kg, Augums 157 cm Vēstule par rollatora (ar palielinātu svāra sturbi) saņemšanu, 02.10.2023, 16-779358, IL	
3	13.07.2023	Komentāri: ar 4 riteņiem, svārs 105 cm, svārs 60 kg Vēstule par rollatora ar 4 riteņiem saņemšanu, 16-78365, 13.07.2023, 16-7712158, IL	1
4	14.08.2023	Komentāri: augums 155 cm, svārs 60 kg, Izniegt...	2
5	24.08.2023	Komentāri: ar 4 riteņiem, ar palielinātu svāru, Svārs 180 kg, augums 175 cm; Izniegt...	3
6	14.08.2023	Komentāri: ar 4 riteņiem, svārs 84 kg, augums 174 cm; Izniegt...	3
7	29.07.2023	Komentāri: ar 4 riteņiem, Augums: 160cm, Svārs: 80kg, Saņemti var...	4
8	20.07.2023	Komentāri: Ar 4 riteņiem, Augums: 155cm, Svārs: 90kg, Nav piemērojama informācija par saņemšanu (nav norādīts personas kods)...	5
9	07.08.2023	Komentāri: Augums 165, svārs 69, rollatori ar 4 riteņiem, Saņemti var...	6
10	10.03.2023	Komentāri: Ar 4 riteņiem, Augums 170cm, svārs 70kg, Saņemti var...	7
11	13.03.2023	Komentāri: ar 4 riteņiem, augums 173 cm, svārs 86 kg, Vēstule par rollatora (ar 4 riteņiem) saņemšanu, 13.07.2023, 16-7712165, IL	8
12	30.04.2023	Komentāri: ar 4 riteņiem, Augums 170cm, svārs 60kg, Vēstule par rollatora(ar 4 riteņiem) saņemšanu 13.07.2023, 16-78435 IL Akšartota vēstule par rollatora (ar 4 riteņiem) saņemšanu, 02.10.2023, 16-7712165, IL	9
13	03.04.2023	Komentāri: ar 4 riteņiem, ar palielinātu svāra sturbi, Augums: 161cm, Svārs: 96kg, Vēstule par rollatora (ar palielinātu svāra sturbi) saņemšanu, 02.10.2023, 16-7712226, IL	10
14	18.04.2023	Komentāri: Augums: 171cm, svārs: 115kg, ar palielinātu svāra sturbi, Izņemti var...	
15	05.07.2023	Komentāri: ar 4 riteņiem, svārs 72 kg, augums 160 cm Vēstule par rollatora(ar 4 riteņiem) saņemšanu 13.07.2023, 16-78476 IL Akšartota vēstule par rollatora (ar 4 riteņiem) saņemšanu, 02.10.2023, 16-7712167, IL	

http://db.tpc.lv/db1/atskaitesRindas_2.asp 30.10.2023

Akumulatori un rinda

21	14.06.2023	Komentāri: Elektriskais riteņkrēslis ar rokas vadību pieaugušajiem 43L, 19.06.2023 sagatavota vēstule par uzņemšanu rindā, 05.08.09.2023 Sagatavota vēstule par akumulatoru saņemšanu, MV Vēstule par akumulatoru saņemšanu 08.09.2023, 16-78004 PV, akumulatori vēstule	21/22
22	26.06.2023	Komentāri: Elektriskais riteņkrēslis ar rokas vadību pieaugušajiem 43L, 29.06.2023 sagatavota vēstule par uzņemšanu rindā, 05.08.09.2023 Sagatavota vēstule par akumulatoru saņemšanu, MV Vēstule par akumulatoru saņemšanu 08.09.2023, 16-78004 PV, akumulatori vēstule	1/8
23	29.06.2023	Komentāri: Elektriskais riteņkrēslis ar rokas vadību pieaugušajiem 43L, 29.06.2023 sagatavota vēstule par uzņemšanu rindā, 05.08.09.2023 Sagatavota vēstule par akumulatoru saņemšanu, MV Vēstule par akumulatoru saņemšanu 08.09.2023, 16-78004 PV, akumulatori vēstule	3/4
24	04.07.2023	Komentāri: Elektriskais riteņkrēslis ar rokas vadību pieaugušajiem 38L, 04.07.2023, vēstule par uzņemšanu rindā, 05.08.09.2023 Sagatavota vēstule par akumulatoru saņemšanu, MV Vēstule par akumulatoru saņemšanu 08.09.2023, 16-78004 PV, akumulatori vēstule	5/6
25	18.07.2023	Komentāri: Elektriskais riteņkrēslis ar rokas vadību pieaugušajiem 38K Var saņemt var...	7/8
26	02.08.2023	Komentāri: Elektriskais riteņkrēslis ar rokas vadību pieaugušajiem 43L, 02.08.2023 Vēstule par uzņemšanu rindā, MV Vēstule par akumulatoru saņemšanu 08.09.2023, 16-78004 PV, akumulatori vēstule	9/10
27	15.08.2023	Komentāri: Elektriskais riteņkrēslis ar rokas vadību pieaugušajiem 43L, 15.08.2023 Uzrakstīta vēstule par uzņemšanu rindā, MV Vēstule par akumulatoru saņemšanu 08.09.2023, 16-78004 PV, akumulatori vēstule	11/12
28	15.08.2023	Komentāri: Elektriskais riteņkrēslis ar rokas vadību pieaugušajiem 43L, 15.08.2023 Uzrakstīta vēstule par uzņemšanu rindā, MV Vēstule par akumulatoru saņemšanu 08.09.2023, 16-78004 PV, akumulatori vēstule	13/14
29	22.08.2023	Komentāri: Elektriskais riteņkrēslis ar rokas vadību pieaugušajiem 43L, 22.08.2023 Uzrakstīta vēstule par uzņemšanu rindā, MV Vēstule par akumulatoru saņemšanu 08.09.2023, 16-78004 PV, akumulatori vēstule	15/16
30	23.08.2023	Komentāri: Elektriskais riteņkrēslis ar rokas vadību pieaugušajiem 38L, 23.08.2023 Uzrakstīta vēstule par uzņemšanu rindā, MV Vēstule par akumulatoru saņemšanu 08.09.2023, 16-78004 PV, akumulatori vēstule	17/18
31	23.08.2023	Komentāri: Elektriskais riteņkrēslis ar rokas vadību pieaugušajiem 38L, 23.08.2023 Uzrakstīta vēstule par uzņemšanu rindā, MV Vēstule par akumulatoru saņemšanu 08.09.2023, 16-78004 PV, akumulatori vēstule	19/20
32	28.09.2023	Komentāri: Elektriskais riteņkrēslis ar rokas vadību pieaugušajiem 43L, 28.09.2023 Uzrakstīta vēstule par uzņemšanu rindā, MV Vēstule par akumulatoru saņemšanu 08.09.2023, 16-78004 PV, akumulatori vēstule	21/22
33	06.10.2023	Komentāri: Elektriskais riteņkrēslis ar rokas vadību pieaugušajiem 60L, 06.10.2023 Uzrakstīta vēstule par uzņemšanu rindā, MV Vēstule par akumulatoru saņemšanu 08.09.2023, 16-78004 PV, akumulatori vēstule	23/24
34	16.10.2023	Komentāri: Elektriskais riteņkrēslis ar rokas vadību pieaugušajiem 48L, 16.10.2023 Uzrakstīta vēstule par uzņemšanu rindā, MV Vēstule par akumulatoru saņemšanu 08.09.2023, 16-78004 PV, akumulatori vēstule	25/26
35	18.10.2023	Komentāri: Elektriskais riteņkrēslis ar rokas vadību pieaugušajiem 38L, 18.10.2023 Uzrakstīta vēstule par uzņemšanu rindā, MV Vēstule par akumulatoru saņemšanu 08.09.2023, 16-78004 PV, akumulatori vēstule	27/28
36	19.10.2023	Komentāri: Elektriskais riteņkrēslis ar rokas vadību pieaugušajiem 43L, 19.10.2023 Uzrakstīta vēstule par uzņemšanu rindā, MV Vēstule par akumulatoru saņemšanu 08.09.2023, 16-78004 PV, akumulatori vēstule	29/30
37	16.11.2023	Komentāri: Elektriskais riteņkrēslis ar rokas vadību pieaugušajiem 43L, 16.11.2023 Uzrakstīta vēstule par uzņemšanu rindā, MV Vēstule par akumulatoru saņemšanu 08.09.2023, 16-78004 PV, akumulatori vēstule	31/32
38	23.11.2023	Komentāri: Elektriskais riteņkrēslis ar rokas vadību pieaugušajiem 43L, 23.11.2023 Uzrakstīta vēstule par uzņemšanu rindā, MV Vēstule par akumulatoru saņemšanu 08.09.2023, 16-78004 PV, akumulatori vēstule	33/34
39	07.11.2023	Komentāri: Elektriskais riteņkrēslis ar rokas vadību pieaugušajiem 43L, 07.11.2023 Uzrakstīta vēstule par uzņemšanu rindā, MV Vēstule par akumulatoru saņemšanu 08.09.2023, 16-78004 PV, akumulatori vēstule	35/36
40	16.11.2023	Komentāri: Elektriskais riteņkrēslis ar rokas vadību pieaugušajiem 43L, 16.11.2023 Uzrakstīta vēstule par uzņemšanu rindā, MV Vēstule par akumulatoru saņemšanu 08.09.2023, 16-78004 PV, akumulatori vēstule	37/38

3. pielikums

Laikā no 2020. līdz 2023. gadam individuāli izgatavojamo tehnisko palīglīdzekļu līgumu pārtraukumi, kas ir ilgāki par vienu mēnesi

Tehniskais palīglīdzeklis	Iepriekšējā līguma beigu datums	Iepirkuma izsludināšanas datums	Līguma datums no	Līguma datums līdz	Pārtraukums starp līgumiem (dienas)
Ādas–stieņu un koka protēzes	01.05.2023.	26.05.2023. – bez rezultāta; 21.07.2023.	15.08.2023.	14.08.2025.	106
Cietās un mīkstās ortozes	01.03.2022.	08.04.2022.	18.05.2022.	17.05.2024.	78
Gatavie ortopēdiskie apavi bērniem un pieaugušajiem, kuru izmērs ir lielāks par Nr. 35 (viegli vai vidēji smagi pēdu funkcionēšanas traucējumi)	12.12.2023.	01.11.2023.	16.02.2024.	15.02.2026.	66
Krūšu protēzes	07.09.2022.	30.09.2022.	08.11.2022.	07.11.2023.	62
Gatavie ortopēdiskie apavi bērniem un pieaugušajiem, kuru izmērs ir līdz Nr. 35 (viegli, vidēji smagi vai izteikti pēdu funkcionēšanas traucējumi)	12.12.2023.	01.11.2023.	09.02.2024.	08.02.2026.	59
Gatavie ortopēdiskie apavi bērniem un pieaugušajiem, kuru izmērs ir līdz Nr. 35 (viegli, vidēji smagi vai izteikti pēdu funkcionēšanas traucējumi)	17.10.2022.	22.09.2022.	13.12.2022.	12.12.2023.	57
Gatavie ortopēdiskie apavi bērniem un pieaugušajiem, kuru izmērs ir lielāks par Nr. 35 (viegli vai vidēji smagi pēdu funkcionēšanas traucējumi)	18.10.2022.	22.09.2022.	13.12.2022.	12.12.2023.	56
Gatavie ortopēdiskie apavi bērniem un pieaugušajiem, kuru izmērs ir lielāks par Nr. 35 (izteikti pēdu funkcionēšanas traucējumi)	18.10.2022.	22.09.2022.	13.12.2022.	12.12.2023.	56
Nepārtraukta un automātiska pozitīva spiediena elpceļos nodrošināšanas iekārta (CPAP un APAP)	14.04.2022.	27.03.2022.	17.05.2022.	16.05.2024.	33

4. pielikums

Vaivaru TPC rūpnieciski ražotu tehnisko palīglīdzekļu iepirkumi, kuri ir izsludināti novēloti

Tehniskais palīglīdzeklis	Iepirkums izsludināts (datums)	Laiks no 01.01.2022. līdz iepirkuma izsludināšanai	Līgums noslēgts (datums)	Laiks no 01.01.2022. līdz līguma noslēgšanai
Mobilais pacēlājs personu pārsēdināšanai	16.06.2022.	5,5 mēneši (166 dienas)	02.11.2022.	10,2 mēneši (305 dienas)
Vertikalizācijas galdi bērniem (daudzfunkcionālie)	16.06.2022. – bez rezultāta; 11.11.2022. – bez rezultāta; 19.12.2022.	5,5 mēneši (166 dienas)	17.04.2023.	15,7 mēneši (471 diena)
Alternatīvās komunikācijas iekārta ar skatienvadību un programmatūras komunikācijai	20.07.2022.	6,7 mēneši (200 dienas)	21.11.2022.	10,8 mēneši (324 dienas)
Gultas galds, ko izmanto gultā vai blakus gultai	19.10.2022.	9,7 mēneši (291 diena)	17.02.2023.	13,7 mēneši (412 dienas)
Tualetes poda paaugstinājumi, piestiprināmi pie tualetes poda	26.10.2022.	9,9 mēneši (298 dienas)	12.04.2023.	15,5 mēneši (466 dienas)
Dušas krēsli ar regulējamu sēdvirsmas leņķi	26.10.2022. – bez rezultāta; 12.05.2023.	9,9 mēneši (298 dienas)	07.08.2023.	19,4 mēneši (583 dienas)
Atbalsta rokturi skrūvējami pie grīdas vai sienas (paceļami)	08.02.2023.	13,4 mēneši (403 dienas)	03.05.2023.	16,2 mēneši (487 dienas)

5. pielikums

Rindā reģistrēto personu skaits, kurām ir nosūtītas uzaicinājuma vēstules saņemt tehnisko palīglīdzekļi, un Vaivaru TPC noliktavā pieejamo rūpnieciski ražoto tehnisko palīglīdzekļu skaits (informācija apkopota uz 14.12.2023.)

Tehniskā palīglīdzekļa nosaukums	Rindā reģistrēto personu skaits	TPL skaits noliktavā	TPL pārpalikums/ iztrūkums	Nosūtīts uzaicinājums	Personu skaits, kurām varēja nosūtīt uzaicinājumu	Trūkstošo TPL skaits noliktavā*
Dušas krēsli ar/bez muguras balsta	99	269	170	58	41	0
Dušas krēsli, stiprināmi pie sienas	9	34	25	5	4	0
Dušas krēsli (nav informācijas)	19			14	5	0
Kopā	127	303		77	50	0
Elektriskais skūteris	7	51	44	0	7	0
Elektriskais riteņkrēsls	14	90	76	4	10	0
Kopā	21	141		4	17	0
Atbalsta rokturis, skrūvējams pie grīdas (paceļams)**	24	63	15	5	19	0
Atbalsta rokturis, skrūvējams pie sienas (paceļams)**	87	332	158	61	26	0
Atbalsta rokturis, skrūvējams pie grīdas vai sienas (paceļams) (nav informācijas)	7			4	3	0
Kopā	118	395		70	48	0
Manuālās satveršanas stangas (īsās)	0	224	224	0	0	0
Manuālās satveršanas stangas (garās)	78	181	103	27	51	0
Kopā	78	405		27	51	0
Tualetes krēsli bez riteņiem (standarta)	113	239	126	58	55	0
Tualetes krēsli bez riteņiem (ar palielinātā svara izturību)	4	25	21	1	3	0
Tualetes krēsli bez riteņiem (nav informācijas)	9			1	8	0
Kopā	126	264		60	66	0
Dēlītis virtuvei	11	40	29	8	3	0
Pielāgots virtuves nazis	76	186	110	41	35	0
Kopā	87	226		49	38	0
Tualetes poda paaugstinājumi, piestiprināmi pie tualetes poda (10 cm)	26	288	262	18	8	0
Tualetes poda paaugstinājumi, piestiprināmi pie tualetes poda (15 cm)	47	94	47	27	20	0
Tualetes poda paaugstinājumi, piestiprināmi pie tualetes poda (nav informācijas)	25			4	21	0
Kopā	98	382		49	49	0
Kvadripodi	57	19	-38	6	13	38
Kvadripodi (ar palielinātā svara izturību)	0	17	17	0	0	0

Tehniskā palīglīdzekļa nosaukums	Rindā reģistrēto personu skaits	TPL skaits noliktavā	TPL pārpalikums/ iztrūkums	Nosūtīts uzaicinājums	Personu skaits, kurām varēja nosūtīt uzaicinājumu	Trūkstošo TPL skaits noliktavā*
Kopā	57	36		6	13	38
Mobilais pacelājs personu pārsēdināšanai	21	2	-19	2	0	19
Kopā	21	2		2	0	19
Bimanuālais riteņkrēsls ar mugurējo pedziņu pieaugušajiem (bāzes modelis) 14 izmēri	330	1076	746	105	225	0
Bimanuālais riteņkrēsls ar mugurējo pedziņu pieaugušajiem (bāzes modelis) ar palielinātu svāra izturību 5 izmēri	51	31	-20	10	21	20
Bimanuālais riteņkrēsls ar mugurējo pedziņu pieaugušajiem (bāzes modelis) (nav informācijas)	5			0		0
Kopā	386	1107		115	246	20
Rollatori ar diviem riteņiem bez sēdekļa	7	3	-4	0	3	4
Rollatori ar diviem riteņiem ar sēdekli	15	19	4	0	15	0
Rollatori ar trim riteņiem	10	43	33	4	6	0
Rollatori ar četriem riteņiem	278	83	-195	14	69	195
Rollatori ar četriem riteņiem (ar apakšdelma balstiem)	18	72	54	10	8	0
Rollatori ar četriem riteņiem (ar vieglāku svāru)	143	65	-78	28	37	78
Rollatori ar četriem riteņiem (ar palielinātu svāra izturību)	45	9	-36	4	5	36
Rollatori (nav informācijas)	38			2		0
Kopā	554	294		62	141	313
Staigāšanas rāmji (ar kustīgu rāmi)	30	5	-25	5	0	25
Staigāšanas rāmji (ar nekustīgu rāmi)	27	111	84	15	12	0
Staigāšanas rāmji (nav informācijas)	14			2		0
Kopā	71	116		22	10	25
Palīglīdzekļi zeķu uzvilšanai (cietais)	25	22	-3	2	20	3
Palīglīdzekļi zeķu uzvilšanai (mīkstais)	59	57	-2	18	39	2
Palīglīdzekļi zeķu uzvilšanai (nav informācijas)	7			2		7
Kopā	91	79		22	57	12
Vannas dēļi (70 cm)***	74	43	-31	23	20	31
Vannas dēļi (75 cm)	80	223	143	2	78	0
Vannas dēļi (nav informācijas)	136			7	0	0
Kopā	290	266		32	91	31
Pavisam kopā	2125	4016		597	877	458

* Ņemot vērā, ka ne visos gadījumos datubāzē db1 ir norādīta informācija, kāds tieši tehniskais palīglīdzeklis personai ir nepieciešams, ne visos gadījumos bija iespējams noteikt trūkstošo tehnisko palīglīdzekļu skaitu.

** Aprēķinā revidenti ņēma vērā, ka vienlaicīgi var izsniegt divus atbalsta rokturus.

*** Kopumā noliktavā 14.12.2023. bija 115 vannas dēļi (70 cm), tomēr, ņemot vērā, ka 72 bija iegādāti 12.12.2023., aprēķinā tie netika ņemti vērā.

6. pielikums

Papildus nepieciešamais finansējums 2023. gadā trūkstošajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem

Tehniskie palīglīdzekļi	Personu skaits, kurām pietrūka	Tehniskā palīglīdzekļa cena, ar PVN*	Kopā, euro
Rollatori ar diviem riteņiem bez sēdekļa	4	54	216
Rollatori ar četriem riteņiem	195	76	14 871
Rollatori ar četriem riteņiem (ar vieglāku svaru)	78	132	10 282
Rollatori ar četriem riteņiem (ar palielinātā svara izturību)	36	338	12 150
Mobilais pacelājs personu pārsēdināšanai	19	1126	21 403
Bimanuālais riteņkrēsls ar mugurējo piedziņu pieaugušajiem (bāzes modelis) ar palielinātā svara izturību 5 izmēri	20	784	15 680
Staigāšanas rāmji (ar kustīgu rāmi)	25	55	1386
Kvadripodi	38	29	1120
Palīglīdzekļi zeķu uzvilšanai (cietais/mīkstais)	12	60	719
Kopā	427		77 826

**Tehniskā palīglīdzekļa cenas, kas norādītas Vaivaru TPC 2023. gadā spēkā esošajos iepirkuma līgumos. PVN likme 12 %, bet zeķu uzvilcējiem PVN likme 21 %, jo tie nekvalificējas kā medicīnas preces.*

7. pielikums

Vaivaru TPC nodrošinātie tehniskie palīglīdzekļi, kas laikā no 2020. līdz 2023. gadam tika iegādāti ar līdzmaksājumu (skaits, īpatsvars)

Tehniskā palīglīdzekļa veids	Kopā izsniegto/ izgatavoto tehnisko palīglīdzekļu skaits	Ar līdzmaksājumu iegādāto palīglīdzekļu	
		skaits	īpatsvars
Protēzes		368	10,5 %
Ortozes (no 01.01.2022. tikai individuāli izgatavojamās)	3519	1688	8,2 %
Ortopēdiskie apavi	20 490	477	3,7 %
Palīglīdzekļi apmācību un prasmju apgūšanai: <i>vertikalizācijas galdi bērniem (daudzfunkcionālie)</i>	12 777	631	5,1 %
Palīglīdzekļi aktivitātēm un dalībai, kas saistīti ar personisko mobilitāti un transportēšanu: <i>riteņkrēsli, rollatori, autosēdekļi bērniem*, pārvietošanās krēsli bērniem, pārvietošanās galdi, kvadripodi, staigāšanas rāmj, mobilais pacēlājs personu pārsēdināšanai</i>			
Palīglīdzekļi pašaprūpes veikšanai un dalībai pašaprūpē: <i>tualetes/dušas/vannas krēsli, tualetes poda paaugstinājumi, vannas dēļi, palīglīdzekļi zeķu uzvilšanai</i>	12 358	73	0,6 %
Palīglīdzekļi māsaimniecības aktivitāšu veikšanai un dalībai sadzīvē: <i>virtuves piederumi</i>			
Palīglīdzekļi priekšmetu un ierīču vadībai, nešanai, pārvietošanai vai satveršanai: <i>manuālās satveršanas stangas</i>			
Spilveni izgulējuma profilaksei un pretizgulējumu matračī	11 291	88	6,9 %
Iekārtojums, aprīkojums un citi palīglīdzekļi aktivitāšu atvieglošanai personu iekārtotā vidē iekšējās un ārtelpās: <i>funkcionālās gultas, gultas galds, atbalsts rokturi</i>	1278	53	4,8 %
Nepārtraukta un automātiska pozitīva spiediena elpceļos nodrošināšanas terapijas iekārta un pulsa oksimetri pieaugušajiem	1110	1	0,1 %
Riteņkrēslā ievietojama individuāli izgatavojama sēdēšanas sistēma**	1444	98	96,1 %
Citi palīglīdzekļi	102	0	0 %
KOPĀ	147	3477	
Īpatsvars	64 516	5,4 %	
* "grozā" no 01.01.2022. un var saņemt tikai ar līdzmaksājumu			
** "grozā" no 01.01.2022. un no 01.12.2023. var saņemt tikai ar līdzmaksājumu			

8. pielikums

Laikā no 2020. līdz 2023. gadam patapinājumā nodoto tehnisko palīglīdzekļu aprīte

Tehniskie palīglīdzekļi	Patapinājumā nodoto tehnisko palīglīdzekļu skaits	Atkārtoti patapinājumā nodoto tehnisko palīglīdzekļu skaits		Vidējais lietošanas laiks pirms pēdējā TPL patapinājuma (gados)
		skaits	īpatsvars	
<i>Tehniskie palīglīdzekļi bērniem</i>				
Elkoņa/paduses atbalsta krukļi bērniem	25	21	84 %	3,11
Vertikalizācijas galdi bērniem (daudzfunkcionālie)	52	25	48 %	3,13
Bērnu pašaprūpes palīglīdzekļi	69	21	30 %	4,97
Aktivitāšu krēsli (bērniem)	119	28	24 %	1,97
Bērnu riteņkrēsli	386	55	14 %	2,24
Bērnu pārvietošanās palīgierīces	81	34	42 %	2,34
<i>Riteņkrēsli</i>				
Bimantuālie riteņkrēsli ar sviras piedziņu ("grozā" līdz 31.12.2021.)	6	3	50 %	0,95
Bimantuālais riteņkrēsls ar mugurējo piedziņu pieaugušajiem (ar polsterētu muguras balstu un sēdvirsmu, kuri ir regulējami noteiktā leņķī)	189	44	23 %	1,38
Bimantuālais riteņkrēsls ar mugurējo piedziņu pieaugušajiem (bāzes modelis)	2873	595	21 %	1,55
Manuālais pavadoņa vadāmais riteņkrēsls pieaugušajiem	526	97	18 %	1,22
No vienas puses vadāmais riteņkrēsls bez piedziņas. Riteņkrēsls, kuru vada ar vienu roku	295	47	16 %	1,68
Bimantuālais vertikālizācijas riteņkrēsls ar mugurējo piedziņu	54	6	11 %	1,80
Bimantuālais riteņkrēsls ar mugurējo piedziņu pieaugušajiem (personām ar abu kāju amputāciju)	219	21	10 %	1,21
Aktīvie riteņkrēsli	452	35	8 %	0,83
<i>Elektropiedziņas riteņkrēsli</i>				
Elektropiedziņas riteņkrēsls ar rokas stūrēšanas sistēmu (elektriskais skūters) / elektropiedziņas riteņkrēsls ar motorizēti vadāmu rokas stūrēšanas sistēmu	688	83	12 %	1,49
<i>Citas pārvietošanās palīgierīces pieaugušajiem</i>				
Pārvietošanās galdi pieaugušajiem	296	156	53 %	2,29
Rollatori	3088	434	14 %	1,34
<i>Citi tehniskie palīglīdzekļi</i>				
Gultu galdi ("grozā" no 01.01.2022.)	36	2	6 %	0,16
Mobilie pacēlāji ("grozā" no 01.01.2022.)	26	1	4 %	0,31
Digitālās runas palīgierīces	78	28	36 %	2,65

Funkcionālās gultas	543	350	64 %	2,38
Pretizgulējumu matracis (patapinājumā līdz 31.12.2021.)	522	85	16 %	0,93
Elpošanas tehniskie palīgīdzekļi (patapinājumā līdz 31.12.2021.)	17	3	18 %	0,77
Kopā	10 640	2174		

Atsauces

¹ Līgumorganizācijām 2023. gadā pieejamo finansējumu veido 11 081 551 *euro*, kas ir piešķirti saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2023. gadam”, avansu atlikums 5 337 317 *euro* no iepriekšējiem periodiem un vienreizējo iemaksu/līdzmaksājumu atlikums 710 544 *euro* gada beigās.

² Vaivaru TPC neizlietojamo finansējumu 2023. gadā veido 22.12.2023. samazinātais finansējums tehnisko palīglīdzekļu nodrošināšanai 1 219 176 *euro*, vienreizējo iemaksu/līdzmaksājumu atlikums 447 518 *euro* un avansu atlikums 1 477 661 *euro* 2023. gada beigās.

³ Revīzijā aplēsts, ka 28 959 *euro* bija nepieciešami, lai, izmantojot kurjera pakalpojumu, 2023. gadā nodrošinātu 3595 vienkāršo tehnisko palīglīdzekļu piegādi uz personas dzīvesvietu, un 29 175 *euro*, lai 2023. gadā piegādātu uz personas dzīvesvietu 414 lielgabarīta tehniskos palīglīdzekļus. 77 826 *euro* bija nepieciešami, lai 2023. gadā papildus iepirktu tos tehniskos palīglīdzekļus, kuru iepirkumos bija plānots nepietiekams palīglīdzekļu apjoms (skat. [5. pielikumu](#)). 30 126 *euro* bija nepieciešami, lai valsts kompensācijas apmērs 24 bērnu autokrēslīņu iegādei ar līdzmaksājumu segtu visu pirkuma maksu, bet 12 956 *euro*, – lai valsts kompensācijas apmērs segtu revīzijas pārbaūžu apjomā iekļautā 16 tehniskā palīglīdzekļa pirkuma maksu pilnā apmērā.

⁴ Vaivaru TPC līgumsaistību izpildes pārskati par 2023. gadu.

⁵ Ieskaitot avansa atlikumu 2 186 044 *euro* no 2023. gada.

⁶ Ministru kabineta 28.11.2023. noteikumu Nr. 693 “Grozījumi Ministru kabineta 2021. gada 21. decembra noteikumos Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi”” V nodaļa.

⁷ Līdz 01.12.2023. padziļinātu personu funkcionēšanas novērtēšanu veica arī Vaivaru TPC Funkcionēšanas novērtēšanas komisija.

⁸ Izņēmums bija rindas “Funkcionālās gultas” un “Pretizgulējuma matracis”, kuras tika izskatītas biežāk – attiecīgi 15 un 17 reizes.

⁹ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 10. punkts.

¹⁰ No detalizētajās pārbaudēs Vaivaru TPC nodaļās izskatītajiem 364 tehnisko palīglīdzekļu piešķiršanas un izsniegšanas gadījumiem 71 gadījumā tehniskais palīglīdzeklis bija izsniegts izbraukumā vai mājas vizītē.

¹¹ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 2. pielikums.

¹² Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 8.2. apakšpunkts un 40. punkts.

¹³ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 2. pielikuma 78.–119. punkts.

¹⁴ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 8.2. apakšpunkts un 40. punkts.

¹⁵ Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1474 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā līdz 31.12.2021.) 18.² punkts un Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 31. punkts.

¹⁶ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1. panta 26. punkts.

¹⁷ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1. panta 33. punkts.

¹⁸ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 25. panta pirmā daļa.

¹⁹ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1. panta 4. punkts.

²⁰ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 25. panta piektā daļa.

²¹ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 13. panta 2.¹ un 2.² daļa.

²² Ministru kabineta 07.07.2009. rīkojums Nr. 449 “Par valsts aģentūras “Tehnisko palīglīdzekļu centrs” likvidāciju”.

²³ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 13. panta 2.¹, 2.² un 2.³ daļa.

²⁴ Ministru kabineta 10.10.2023. rīkojums “Par nozares ministrijas noteikšanu Valsts sabiedrībā ar ierobežotu atbildību “Nacionālais rehabilitācijas centrs “Vaivari”” (sēdes protokols Nr. 50 14. §).

²⁵ Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumi Nr. 1472 “Kārtība, kādā Latvijas Neredzīgo biedrība un Latvijas Nedzirdīgo savienība sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un nodrošina tehniskos palīglīdzekļus – tiftotehniku un surdotehniku” (spēkā līdz 30.04.2021.) un Ministru kabineta 20.04.2021. noteikumi Nr. 250 “Kārtība, kādā Latvijas Neredzīgo biedrība un Latvijas Nedzirdīgo savienība sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un nodrošina tehniskos palīglīdzekļus – tiftotehniku un surdotehniku” (spēkā no 01.05.2021.), Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumi Nr. 1474

“Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā līdz 31.12.2021.) un Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumi Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.).

²⁶ Kā rezultatīvais rādītājs ir noteikts *Tehniskos palīglīdzekļus saņēmušo skaits pret pieprasījušo skaitu, %*, paredzot, ka 2024. gadā tas būs 70 %, bet 2027. gadā – 75 % (bāzes vērtība noteikta 2019. gadā – 67 %).

²⁷ Ministru kabineta 30.03.2022. rīkojums Nr. 231 “Par Sociālo pakalpojumu pilnveidošanas un attīstības plānu 2022.–2024. gadam”.

²⁸ Ministru kabineta 21.05.2024. rīkojums Nr. 396 “Plāns personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju veicināšanai 2024.–2027. gadam”.

²⁹ Līdz 01.12.2023. arī Vaivaru TPC Funkcionēšanas novērtēšanas komisija.

³⁰ Ministru kabineta 04.04.2006. noteikumu Nr. 265 “Medicīnisko dokumentu lietvedības kārtība” 89. pielikums.

³¹ Ministru kabineta 20.04.2021. noteikumu Nr. 250 “Kārtība, kādā Latvijas Neredzīgo biedrība un Latvijas Nedzirdīgo savienība sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un nodrošina tehniskos palīglīdzekļus – tiftelnieku un surdotehniku” (spēkā no 01.05.2021.) 10. un 19. punkts.

³² Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 5.1. apakšpunkts.

³³ Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1474 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (redakcijā, kas bija spēkā no 16.03.2012. līdz 31.12.2021.) 20. punkts un Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 49. punkts.

³⁴ Ministru kabineta 20.10.2015. noteikumi Nr. 601 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 9.1.4. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt diskriminācijas riskiem pakļauto iedzīvotāju integrāciju sabiedrībā un darba tirgū” 9.1.4.2. pasākuma “Funkcionēšanas novērtēšanas sistēmas izveide un ieviešana un asistīvo tehnoloģiju (tehnisko palīglīdzekļu) pieejamības un pielietojuma Latvijas izglītības iestādēs izpēte” īstenošanas noteikumi”. Projektā NRC “Vaivari” veidoja funkcionēšanas novērtēšanas sistēmu, izstrādājot funkcionēšanas novērtēšanas sistēmas aprakstu un to aprobējot jaunizveidotajā funkcionēšanas novērtēšanas laboratorijā. Lai uzlabotu tehnisko palīglīdzekļu pakalpojumu, tajā skaitā, lai tehniskie palīglīdzekļi tiktu piešķirti mērķēti un atbilstoši personas aktivitātes līmenim, projektā izveidotā sistēma fokusējas uz personas aktivitātes (funkcionēšanas) novērtēšanu, attiecīgi arī personas individuālajām vajadzībām atbilstošākā tehniskā palīglīdzekļa piešķiršanu.

³⁵ Ministru kabineta 28.11.2023. noteikumi Nr. 693 “Grozījumi Ministru kabineta 2021. gada 21. decembra noteikumos Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi””.

³⁶ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 5.1. apakšpunkts (redakcijā, kas ir spēkā no 01.12.2023.).

³⁷ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 5.4. apakšpunkts.

³⁸ Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1474 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā līdz 31.12.2021.) 5.2. apakšpunkts.

³⁹ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 5.1. apakšpunkts (redakcijā, kas spēkā no 01.01.2022. līdz 30.11.2023.).

⁴⁰ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 5.2.–5.3. apakšpunkts.

⁴¹ Pacientu tiesību likuma 1. panta otrās daļas 1. punkts.

⁴² Saskaņā ar Rīgas Stradiņa universitātes pētījumu “Situācijas izpēte par Latvijā un ārvalstīs pieejamajām funkcionēšanas novērtēšanas sistēmām, funkcionēšanas novērtēšanas sistēmas apraksta izstrāde un ieinteresēto grupu speciālistu izglītojošie pasākumi” atzinumu tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai ģimenes ārsti snieguši 51 % gadījumu (pētījuma 1. posma nodevums “Situācijas izpēte par Latvijā un ārvalstīs pieejamajām funkcionēšanas novērtēšanas sistēmām”, 03.12.2018., 36. lpp.).

⁴³ Ministru kabineta 24.03.2009. noteikumu Nr. 268 “Noteikumi par ārstniecības personu un studējošo, kuri apgūst pirmā vai otrā līmeņa profesionālās augstākās medicīniskās izglītības programmas, kompetenci ārstniecībā un šo personu teorētisko un praktisko zināšanu apjomu” (spēkā līdz 30.09.2024.) 39. punkts un Ministru kabineta 24.09.2024. noteikumu Nr. 617 “Noteikumi par ārstniecības personu un studējošo, kuri apgūst medicīniskās izglītības programmas, kompetenci ārstniecībā un šo personu teorētisko un praktisko zināšanu apjomu” (spēkā no 01.10.2024.) 49. punkts.

⁴⁴ Revīzijā veiktajās pārbaudēs informācija par to, kura ārstniecības persona ir sniegusi atzinumu tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai, ir apkopota no 67 atzinumiem.

⁴⁵ Ministru kabineta 24.03.2009. noteikumu Nr. 268 “Noteikumi par ārstniecības personu un studējošo, kuri apgūst pirmā vai otrā līmeņa profesionālās augstākās medicīniskās izglītības programmas, kompetenci ārstniecībā un šo personu teorētisko un praktisko zināšanu apjomu” (spēkā līdz 30.09.2024.) 312. punkts un Ministru kabineta 24.09.2024. noteikumu Nr. 617 “Noteikumi par ārstniecības personu un studējošo, kuri apgūst medicīniskās izglītības programmas, kompetenci ārstniecībā un šo personu teorētisko un praktisko zināšanu apjomu” (spēkā no 01.10.2024.) 349. punkts.

⁴⁶ Nacionālā veselības dienesta informācija “Ģimenes ārsti atbilstoši teritorijām”, pieejama: <https://www.vmnvd.gov.lv/lv/gimenes-arsti-atbilstosi-teritorijam> (skatīta 25.06.2024.).

⁴⁷ Ministru kabineta 24.03.2009. noteikumu Nr. 268 “Noteikumi par ārstniecības personu un studējošo, kuri apgūst pirmā vai otrā līmeņa profesionālās augstākās medicīniskās izglītības programmas, kompetenci ārstniecībā un šo personu teorētisko un praktisko zināšanu apjomu” (spēkā līdz 30.09.2024.) 311., 312., 466., 467., 474. un 475. punkts un Ministru kabineta 24.09.2024. noteikumu Nr. 617 “Noteikumi par ārstniecības personu un studējošo, kuri apgūst medicīniskās izglītības programmas, kompetenci ārstniecībā un šo personu teorētisko un praktisko zināšanu apjomu” (spēkā no 01.10.2024.) 348., 349., 521., 522., 528. un 529. punkts.

⁴⁸ Izmantoti Vaivaru TPC informācijas sistēmas dati un Nacionālā veselības dienesta dati par līgumattiecībās esošajām ārstniecības personām 10.05.2024.

⁴⁹ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 5.1. apakšpunkts (redakcijā, kas ir spēkā no 01.12.2023.).

⁵⁰ Ministru kabineta 24.03.2009. noteikumu Nr. 268 “Noteikumi par ārstniecības personu un studējošo, kuri apgūst pirmā vai otrā līmeņa profesionālās augstākās medicīniskās izglītības programmas, kompetenci ārstniecībā un šo personu teorētisko un praktisko zināšanu apjomu” (spēkā līdz 30.09.2024.) 490. punkts un Ministru kabineta 24.09.2024. noteikumu Nr. 617 “Noteikumi par ārstniecības personu un studējošo, kuri apgūst medicīniskās izglītības programmas, kompetenci ārstniecībā un šo personu teorētisko un praktisko zināšanu apjomu” (spēkā no 01.10.2024.) 543. un 544. punkts.

⁵¹ Informācija apkopota no Veselības inspekcijas Ārstniecības personu reģistra, pieejams: [Ārstniecības personas darba vietas un sertifikāti specialitātēs | Veselības inspekcijas reģistri](#) (skatīts 02.05.2024.).

⁵² Rīgā – AS “Protezēšanas un ortopēdijas centrs” (3 tehniskie ortopēdi), AS “Veselības centru apvienība” (1 tehniskais ortopēds), SIA “Rīgas 2. slimnīca” (1 tehniskais ortopēds), VSIA “Bērnu klīniskā universitātes slimnīca” (1 tehniskais ortopēds), bet Jūrmalā – valsts SIA “Nacionālais rehabilitācijas centrs “Vaivari”” (1 tehniskais ortopēds).

⁵³ Saskaņā ar Nacionālā veselības dienesta datiem 10.05.2024. valsts finansēts audiologopēds nebija pieejams Ādažu, Alūksnes, Krāslavas, Ķekavas, Līvānu, Ludzas, Madonas, Mārupes, Olaines, Salaspils, Saulkrastu, Smiltenes, Tukuma, Valkas un Varakļānu novadā.

⁵⁴ Nacionālā veselības dienesta dati par gaidīšanas laiku plānveida ārstniecībai ambulatorajās iestādēs 01.05.2024. salīdzināti ar aktuālo informāciju Nacionālā veselības dienesta tīmekļvietnē rindapiearsta.lv 01.06.2024.

⁵⁵ No 17 ārstniecības iestādēm piecas iestādes nebija sazināmas. Tāpēc informācija ir apkopota par 12 iestādēm: sešām slimnīcām, divām ārstu privātpraksēm un diviem uzņēmumiem – SIA “REHAD” un AS “Protezēšanas un ortopēdijas centrs”.

⁵⁶ SIA “Saldus medicīnas centrs” un SIA “Līgas Vaļģes ārsta prakse”.

⁵⁷ Valsts SIA “Nacionālais rehabilitācijas centrs “Vaivari”” 23.04.2015. valdes sēdes protokols Nr. 14, Eiropas Sociālā fonda projekta Nr. 9.1.4.2./16/I/001 “VSIA NRC “Vaivari” Funkcionēšanas novērtēšanas sistēmas izveide un ieviešana un asistīvo tehnoloģiju (tehnisko palīglīdzekļu) pieejamības un pielietojuma Latvijas izglītības iestādēs izpēte” pārskats par funkcionēšanas novērtēšanas sistēmas izmēģinājumu projekta īstenošanu (t. sk. rezultātu izvērtējums) (2024) un valsts SIA “Nacionālais rehabilitācijas centrs “Vaivari”” 25.07.2024. valdes sēdes protokols Nr. 1-24/30.

⁵⁸ Informācija izteikta gadījumos, jo pārskatos par Komisijas darbu norādīts izvērtēto personu skaits, bet nav informācijas par šīm personām nepieciešamo tehnisko palīglīdzekļu veidiem un skaitu. Pārskatos par Laboratorijas darbu informācija apkopota pa tehnisko palīglīdzekļu veidiem, kurus personas bija pieprasījušas.

⁵⁹ Nacionālā veselības dienesta dati par līgumattiecībās esošajām ārstniecības personām 10.05.2024.

⁶⁰ Revīzijā analizēta speciālistu pieejamība I līdz V līmeņa un specializētajās ārstniecības iestādēs, kuras sniedz valsts finansētus pakalpojumus, kas ir saistīti ar tehnisko palīglīdzekļu vajadzības novērtēšanu. Pilnais ārstniecības iestāžu saraksts pieejams [Slimnīcas | Nacionālais veselības dienests \(vmnvd.gov.lv\)](#). (skatīts 14.08.2024.).

⁶¹ Piemēram, NRC “Vaivari”, Traumatoloģijas un ortopēdijas slimnīca, Rīgas 2. slimnīca un Siguldas slimnīca.

⁶² Bērnu klīniskā universitātes slimnīca, Rīgas 2. slimnīca un NRC “Vaivari”.

⁶³ Paula Stradiņa Klīniskajā universitātes slimnīcā, Rīgas Austrumu klīniskajā universitātes slimnīcā, Ziemeļkurzemes reģionālajā slimnīcā, Liepājas reģionālajā slimnīcā, Kuldīgas slimnīcā, Bauskas slimnīcā, Ogres rajona slimnīcā, Cēsu klīnikā, Siguldas slimnīcā, Vidzemes slimnīcā, Rēzeknes slimnīcā, Preiļu slimnīcā un Jēkabpils reģionālajā slimnīcā.

⁶⁴ Traumatoloģijas un ortopēdijas slimnīcā, Madonas slimnīcā, Dobeles un apkārtnes slimnīcā, Limbažu slimnīcā un Ludzas medicīnas centrā.

⁶⁵ Ministru kabineta 20.10.2015. noteikumi Nr. 601 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 9.1.4. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt diskriminācijas riskiem pakļauto iedzīvotāju integrāciju sabiedrībā un darba tirgū” 9.1.4.2. pasākuma “Funkcionēšanas novērtēšanas sistēmas izveide un ieviešana un asistīvo tehnoloģiju (tehnisko palīglīdzekļu) pieejamības un pielietojuma Latvijas izglītības iestādēs izpēte” īstenošanas noteikumi”.

⁶⁶ Rīgas Stradiņa universitātes pētījuma “Situācijas izpēte par Latvijā un ārvalstīs pieejamajām funkcionēšanas novērtēšanas sistēmām, funkcionēšanas novērtēšanas sistēmas apraksta izstrāde un ieinteresēto grupu speciālistu

izglītošie pasākumi” 1. posma nodevums “Situācijas izpēte par Latvijā un ārvalstīs pieejamajām funkcionēšanas novērtēšanas sistēmām (03.12.2018.) un 2. posma nodevums “Funkcionēšanas novērtēšanas sistēmas apraksta izstrāde” (21.02.2020.).

⁶⁷ Valsts SIA “NRC “Vaivari”” sagatavots Eiropas Sociālā fonda projekta Nr. 9.1.4.2./16/I/001 “VSIA NRC “Vaivari” Funkcionēšanas novērtēšanas sistēmas izveide un ieviešana un asistīvo tehnoloģiju (tehnisko palīgīdzekļu) pieejamības un pielietojuma Latvijas izglītības iestādēs izpēte” pārskats par funkcionēšanas novērtēšanas sistēmas izmēģinājumu projekta īstenošanu (t. sk. rezultātu izvērtējums) (2024).

⁶⁸ SIA “Vivendo” pētījums “Tehnisko palīgīdzekļu pakalpojuma kvalitātes un efektivitātes kritēriju izstrāde” (2023).

⁶⁹ Nodibinājuma “Bērnu slimnīcas fonds” pētījums “Tehnisko palīgīdzekļu sistēmas pilnveides un rekomendāciju plāns – bērnu ar kustību traucējumiem attīstības un iekļaušanas sabiedrībā nodrošināšanai. 2024.–2027. gadam” (2023).

⁷⁰ SIA “AengCurum” pētījums “Izstrādāt uz atvērtā tirgus principiem balstītu tehnisko palīgīdzekļu (TPL) kompensācijas sistēmas noteikšanas metodiku, veicot ekspertu pētījumu par TPL reālo izmaksu noteikšanu, TPL kompensācijas sistēmas un klientu brīvās izvēles ieviešanu nozarē” (2018).

⁷¹ Ministru kabineta 04.04.2006. noteikumu Nr. 265 “Medicīnisko dokumentu lietvedības kārtība” 89. pielikums.

⁷² Ministru kabineta 04.04.2006. noteikumu Nr. 265 “Medicīnisko dokumentu lietvedības kārtība” 89. pielikums (redakcijā, kas ir spēkā no 01.01.2024.).

⁷³ Medicīniskā ierīce ir jebkurš instruments, aparāts, mehānisms, priekšmets vai materiāls (arī datorprogrammu nodrošinājums, kas nepieciešams ierīces lietošanai atbilstoši instrukcijai), kuru lieto vienu pašu vai kombinācijās, izmantojot ārstniecībā slimību diagnostikai, profilaksei, novērošanai, ārstēšanai, sāpju remdēšanai, kompensēšanai ievainojumu vai sakropļojumu gadījumos, cilvēka anatomijas vai fizioloģisko procesu pētīšanai, aizvietošanai vai pārveidošanai, vai medicīnisko koncepciju pārbaudei, un kura paredzētā pamatdarbība attiecībā uz cilvēka ķermeni netiek panākta ar farmakoloģiskiem, imunoloģiskiem vai metaboliskiem līdzekļiem, taču tos var izmantot ierīces darbībā. Definīcija pieejama: <https://www.vi.gov.lv/lv/mediciskas-ierices-un-veidi> (skatīta 17.07.2024.).

⁷⁴ Kārt Veliste prezentācija “Estonian Experience in the Field of Orthoses by Estonian Health Insurance Fund” Bērnu slimnīcas fonda organizētajā konferencē “Tehniskie palīgīdzekļi bērniem – izaicinājumi un iespējas”, 16.11.2023.

⁷⁵ Minister of Social Affairs 15.12.2019. regulation No. 69 “Procedure for taking over the list of medical devices of the Estonian Health Insurance Fund and the obligation to pay a fee for a medical device included in the list of medical devices” (entered into force on 01.01.2020.). Pieejams: <https://www.riigiteataja.ee/akt/118122019014>, skatīts 17.07.2024.

⁷⁶ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 25. panta pirmā daļa.

⁷⁷ Kārt Veliste prezentācija “Estonian Experience in the Field of Orthoses by Estonian Health Insurance Fund” Bērnu slimnīcas fonda organizētajā konferencē “Tehniskie palīgīdzekļi bērniem – izaicinājumi un iespējas”, 16.11.2023.

⁷⁸ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīgīdzekļu noteikumi” 9. un 10. punkts.

⁷⁹ Rīgas Stradiņa universitātes pētījuma “Situācijas izpēte par Latvijā un ārvalstīs pieejamajām funkcionēšanas novērtēšanas sistēmām, funkcionēšanas novērtēšanas sistēmas apraksta izstrāde un ieinteresēto grupu speciālistu izglītošie pasākumi” 1. posma nodevums “Situācijas izpēte par Latvijā un ārvalstīs pieejamajām funkcionēšanas novērtēšanas sistēmām (03.12.2018.), SIA “AengCurum” pētījums “Izstrādāt uz atvērtā tirgus principiem balstītu tehnisko palīgīdzekļu (TPL) kompensācijas sistēmas noteikšanas metodiku, veicot ekspertu pētījumu par TPL reālo izmaksu noteikšanu, TPL kompensācijas sistēmas un klientu brīvās izvēles ieviešanu nozarē” (2018) un nodibinājuma “Bērnu slimnīcas fonds” pētījums “Tehnisko palīgīdzekļu sistēmas pilnveides un rekomendāciju plāns – bērnu ar kustību traucējumiem attīstības un iekļaušanas sabiedrībā nodrošināšanai. 2024.–2027. gadam” (2023).

⁸⁰ Igaunijas tehnisko palīgīdzekļu saraksts, aktualizēts 01.11.2023. Pieejams: <https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/puue-ja-hoolekanne/abivahendid/abivahendi-vajajale>, skatīts 17.07.2023.

⁸¹ Ministru kabineta 20.10.2015. noteikumi Nr. 601 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 9.1.4. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt diskriminācijas riskiem pakļauto iedzīvotāju integrāciju sabiedrībā un darba tirgū” 9.1.4.2. pasākuma “Funkcionēšanas novērtēšanas sistēmas izveide un ieviešana un asistīvo tehnoloģiju (tehnisko palīgīdzekļu) pieejamības un pielietojuma Latvijas izglītības iestādēs izpēte” īstenošanas noteikumi”.

⁸² Valsts SIA “NRC “Vaivari”” sagatavotā Eiropas Sociālā fonda projekta Nr. 9.1.4.2./16/I/001 “VSIA NRC “Vaivari” Funkcionēšanas novērtēšanas sistēmas izveide un ieviešana un asistīvo tehnoloģiju (tehnisko palīgīdzekļu) pieejamības un pielietojuma Latvijas izglītības iestādēs izpēte” pārskata par funkcionēšanas novērtēšanas sistēmas izmēģinājumu projekta īstenošanu (t. sk. rezultātu izvērtējums) (2024) 51. lpp.

⁸³ Igaunijas tehnisko palīgīdzekļu saraksts, aktualizēts 01.11.2023. Pieejams: <https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/puue-ja-hoolekanne/abivahendid/abivahendi-vajajale>, skatīts 17.07.2023.

⁸⁴ Rīgas Stradiņa universitātes pētījuma “Situācijas izpēte par Latvijā un ārvalstīs pieejamajām funkcionēšanas novērtēšanas sistēmām, funkcionēšanas novērtēšanas sistēmas apraksta izstrāde un ieinteresēto grupu speciālistu izglītošie pasākumi” 1. posma 2. ziņojums, 27.09.2018., 22. lpp.

- ⁸⁵ Rīgas Stradiņa universitātes pētījuma "Situācijas izpēte par Latvijā un ārvalstīs pieejamajām funkcionēšanas novērtēšanas sistēmām, funkcionēšanas novērtēšanas sistēmas apraksta izstrāde un ieinteresēto grupu speciālistu izglītojošie pasākumi" 1. posma 2. ziņojums, 27.09.2018., 29. lp.
- ⁸⁶ Rīgas Stradiņa universitātes pētījuma "Situācijas izpēte par Latvijā un ārvalstīs pieejamajām funkcionēšanas novērtēšanas sistēmām, funkcionēšanas novērtēšanas sistēmas apraksta izstrāde un ieinteresēto grupu speciālistu izglītojošie pasākumi" 1. posma 2. ziņojums, 27.09.2018., 24. lp.
- ⁸⁷ SIA "Vivendo" pētījums "Tehnisko palīgīdzekļu pakalpojuma kvalitātes un efektivitātes kritēriju izstrāde", 2023, 65.–67. lp.
- ⁸⁸ Ministru kabineta 04.04.2006. noteikumu Nr. 265 "Medicīnisko dokumentu lietvedības kārtība" 89. pielikums (redakcijā, kas ir spēkā no 01.01.2024.).
- ⁸⁹ Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1472 "Kārtība, kādā Latvijas Neredzīgo biedrība un Latvijas Nedzirdīgo savienība sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un nodrošina tehniskos palīgīdzekļus – tiftotekniku un surdotekniku" (spēkā līdz 30.04.2021.) 14.¹ punkts un Ministru kabineta 20.04.2021. noteikumu Nr. 250 "Kārtība, kādā Latvijas Neredzīgo biedrība un Latvijas Nedzirdīgo savienība sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un nodrošina tehniskos palīgīdzekļus – tiftotekniku un surdotekniku" (spēkā no 01.05.2021.) 18. punkts, Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1474 "Tehnisko palīgīdzekļu noteikumi" (spēkā līdz 31.12.2021.) 13. punkts un Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 "Tehnisko palīgīdzekļu noteikumi" (spēkā no 01.01.2022.) 10. punkts.
- ⁹⁰ Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1472 "Kārtība, kādā Latvijas Neredzīgo biedrība un Latvijas Nedzirdīgo savienība sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un nodrošina tehniskos palīgīdzekļus – tiftotekniku un surdotekniku" (spēkā līdz 30.04.2021.) 15. punkts un Ministru kabineta 20.04.2021. noteikumu Nr. 250 "Kārtība, kādā Latvijas Neredzīgo biedrība un Latvijas Nedzirdīgo savienība sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un nodrošina tehniskos palīgīdzekļus – tiftotekniku un surdotekniku" (spēkā no 01.05.2021.) 26. punkts, Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1474 "Tehnisko palīgīdzekļu noteikumi" (spēkā līdz 31.12.2021.) 6. punkts un Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 "Tehnisko palīgīdzekļu noteikumi" (spēkā no 01.01.2022.) 12. punkts.
- ⁹¹ Saskaņā ar Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1474 "Tehnisko palīgīdzekļu noteikumi" (spēkā līdz 31.12.2021.) 6.4. apakšpunktu un Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 "Tehnisko palīgīdzekļu noteikumi" (spēkā no 01.01.2022.) 12.4. apakšpunktu Vaivaru TPC var pieņemt lēmumu arī par tehniskā palīgīdzekļa piešķiršanas atlikšanu līdz sešiem mēnešiem atbilstoši Vaivaru TPC speciālistu atzinumam.
- ⁹² Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1474 "Tehnisko palīgīdzekļu noteikumi" (spēkā līdz 31.12.2021.) 20. punkts un Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 "Tehnisko palīgīdzekļu noteikumi" (spēkā no 01.01.2022.) 49. punkts.
- ⁹³ Gaidīšanas laiks rindā ir dienu skaits no personas rindā reģistrēšanas datuma līdz uzaicinājuma vēstulei saņemt tehnisko palīgīdzekli.
- ⁹⁴ Ministru kabineta 20.04.2021. noteikumu Nr. 250 "Kārtība, kādā Latvijas Neredzīgo biedrība un Latvijas Nedzirdīgo savienība sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un nodrošina tehniskos palīgīdzekļus – tiftotekniku un surdotekniku" (spēkā no 01.05.2021.) pielikums.
- ⁹⁵ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 "Tehnisko palīgīdzekļu noteikumi" (spēkā no 01.01.2022.) 2. pielikums.
- ⁹⁶ Piemēram, nevienai no līgumorganizāciju pārziņā esošajām informācijas sistēmām nav nodrošināta tieša sasaiste ar tām valsts informācijas sistēmām, kuru dati ir nepieciešami pakalpojuma nodrošināšanai, piemēram, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Fizisko personu reģistru un VDEĀVK Invalīditātes informācijas sistēmu. LNB informācijas sistēmā nav iespējas sagatavot pārskatus, dati paralēli tiek ievadīti arī *Excel* datnēs. LNS informācijas sistēmā ir sarežģīta rindu administrēšana, jo nav iestrādāti atbilstoši klasifikatori un ir citas nepilnības.
- ⁹⁷ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 "Tehnisko palīgīdzekļu noteikumi" 3.1. apakšpunkts. Šī informācijas sistēma tika pārņemta 2009. gadā no likvidētās valsts aģentūras "Tehnisko palīgīdzekļu centrs".
- ⁹⁸ Personas, kuras saņēma individuāli izgatavojamu tehnisko palīgīdzekli 2023. gadā, izņemot tās personas, kuras to saņēma ar līdzmaksājumu.
- ⁹⁹ Valsts SIA "Nacionālais rehabilitācijas centrs "Vaivari" 10.01.2014. iekšējo noteikumu Nr. 1-5/1 "Valsts SIA "Nacionālais rehabilitācijas centrs "Vaivari"" Vaivaru Tehnisko palīgīdzekļu centra valsts finansēto tehnisko palīgīdzekļu nodrošināšanas kārtība" 21. punkts.
- ¹⁰⁰ Piemēram, 10.01.2014. ir apstiprināti iekšējie noteikumi Nr. 1-5/1 "Valsts SIA "Nacionālais rehabilitācijas centrs "Vaivari"" Vaivaru Tehnisko palīgīdzekļu centra valsts finansēto tehnisko palīgīdzekļu nodrošināšanas kārtība", Nr. 1-5/2 "Valsts SIA "Nacionālais rehabilitācijas centrs "Vaivari"" Vaivaru Tehnisko palīgīdzekļu centra valsts finansēto tehnisko palīgīdzekļu izsniegšanas kārtība pie pakalpojumu sniedzēja".
- ¹⁰¹ 2023. gadā rindu izdrukās tiek uzglabātas par 34 rindām no 42 aktīvajām rindām datubāzē *db1*. Netiek uzglabātas rindu izdrukās par tehniskajiem palīgīdzekļiem, kurus personas izvēlas saņemt ar līdzmaksājumu.

- ¹⁰² Analizējot informāciju par rindu izskatīšanas biežumu, ir ņemts vērā pēdējais rindu izdruku sagatavošanas datums 2022. gadā un pirmais rindu izdruku sagatavošanas datums 2024. gadā.
- ¹⁰³ Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1474 "Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi" (spēkā līdz 31.12.2021.) 13. punkts un Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 "Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi" (spēkā no 01.01.2022.) 10. punkts.
- ¹⁰⁴ Iepirkumu uzraudzības biroja Iesniegumu izskatīšanas komisijas 01.03.2021. lēmums Nr. 4-1.2/21-44.
- ¹⁰⁵ Tehnisko palīglīdzekļu "grozā" protēzes/ortozes nav ar tieši šādu nosaukumu/pazīmi, bet to izgatavošanas materiāla dēļ tiek dēvētas par "ādas-stieņu" protēzēm/ortozēm.
- ¹⁰⁶ Iepirkumu uzraudzības biroja Iesniegumu izskatīšanas komisijas 17.09.2024. lēmums Nr. 4-1.2/24-197.
- ¹⁰⁷ Eiropas Reģionālās attīstības fonda darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" prioritārā virziena "IKT pieejamība, e-pārvalde un pakalpojumi" 2.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt publisko datu atkalizmantošanas pieaugumu un efektīvu publiskās pārvaldes un privātā sektora mijiedarbību" 2.2.1.1. pasākuma "Centralizētu publiskās pārvaldes IKT platformu izveide, publiskās pārvaldes procesu optimizēšana un attīstība" projekta "Deinstitucionalizācijas procesu atbalsta informācijas sistēma (2. kārtā)" 2023. gada detalizētā projekta apraksta 3. lp.
- ¹⁰⁸ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 14. panta pirmās daļas 5. punkts.
- ¹⁰⁹ Valsts sociālās politikas monitoringa informācijas sistēmas struktūru, tajā iekļaujamo datu apjomu, datu apstrādes noteikumus un kārtību, kā arī institūciju sadarbības noteikumus nosaka Ministru kabineta 30.09.2014. noteikumi Nr. 587 "Valsts sociālās politikas monitoringa informācijas sistēmas noteikumi".
- ¹¹⁰ Eiropas Reģionālās attīstības fonda projekta "Deinstitucionalizācijas procesu atbalsta informācijas sistēma (2. kārtā)" detalizētā projekta apraksta (2020. un 2023. gada redakcija) trešā sadaļa.
- ¹¹¹ Tika izveidota Eiropas Reģionālās attīstības fonda projektā "VSIA NRC "Vaivari" infrastruktūras attīstība funkcionēšanas novērtēšanas un asistīvo tehnoloģiju apmaiņas fonda izveidei" (Nr. 9.3.1.2/16/I/001).
- ¹¹² Ministru kabineta 08.11.2022. noteikumu Nr. 696 "Grozījumi Ministru kabineta 30.09.2014. noteikumos Nr. 587 "Valsts sociālās politikas monitoringa informācijas sistēmas noteikumi"" 33. punkts.
- ¹¹³ Ministru kabineta 13.02.2024. noteikumu Nr. 96 "Grozījumi Ministru kabineta 30.09.2014. noteikumos Nr. 587 "Valsts sociālās politikas monitoringa informācijas sistēmas noteikumi"" 8. punkts.
- ¹¹⁴ Ir izveidota Eiropas Reģionālās attīstības fonda projektā "VSIA NRC "Vaivari" infrastruktūras attīstība funkcionēšanas novērtēšanas un asistīvo tehnoloģiju apmaiņas fonda izveidei" (Nr. 9.3.1.2/16/I/001).
- ¹¹⁵ Saskaņā ar Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 "Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi" 61. punktu trūcīgām mājāsaimniecībām piederīgām personām nav jāsedz 20 % no tehniskā palīglīdzekļa cenas, saņemot nepārtraukta pozitīva spiediena elpceļos nodrošināšanas terapijas iekārtu (CPAP), automātiska pozitīva spiediena elpceļos nodrošināšanas terapijas iekārtu (APAP), rehabilitācijas/profilaktiskos gatavos ortopēdiskos apavus, terapeitiskos gatavos ortopēdiskos apavus un gatavos ortopēdiskos apavus palielinātam pēdas apjomam, ja tiek lietotas arī ortozes.
- ¹¹⁶ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 "Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi" (spēkā no 01.01.2022.) 2. pielikums.
- ¹¹⁷ Ministru kabineta 20.04.2021. noteikumi Nr. 250 "Kārtība, kādā Latvijas Neredzīgo biedrība un Latvijas Nedzirdīgo savienība sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un nodrošina tehniskos palīglīdzekļus – tiftelnieku un surdotehniku" (spēkā no 01.05.2021.) un Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 "Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi" (spēkā no 01.01.2022.) 30. punkts.
- ¹¹⁸ Ministru kabineta 20.04.2021. noteikumi Nr. 250 "Kārtība, kādā Latvijas Neredzīgo biedrība un Latvijas Nedzirdīgo savienība sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un nodrošina tehniskos palīglīdzekļus – tiftelnieku un surdotehniku" (spēkā no 01.05.2021.) un Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumi Nr. 878 "Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi" (spēkā no 01.01.2022.).
- ¹¹⁹ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 4. pants.
- ¹²⁰ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1. panta 33. punkts.
- ¹²¹ Mājas vizītes Vaivaru TPC kā maksas pakalpojumu nodrošina saskaņā ar Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 "Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi" 25. punktu, bet LNS – saskaņā ar LNS Surdotehniskās palīdzības centra 17.04.2024. rīkojumu Nr. R-74-2024 "Par maksas pakalpojumu cenrādi" un LNS Surdotehniskās palīdzības centra iekšējā normatīvā akta "Nolikums par kārtību, kādā tiek izmantoti ieņēmumi no vienreizējām iemaksām" (apstiprināts 18.02.2022.) 3.6. apakšpunktu.
- ¹²² LNS Surdotehniskās palīdzības centra 17.04.2024. rīkojums Nr. R-74-2024 "Par maksas pakalpojumu cenrādi".
- ¹²³ Tā kā izbraukumi tiek organizēti uz Ventspils, Liepājas, Jelgavas, Rēzeknes un Daugavpils valstspilsētu, var uzskatīt, ka tehnisko palīglīdzekļu pakalpojums ir pieejams arī tām apkārt esošajos novados – Ventspils, Dienvidkurzemes, Jelgavas, Rēzeknes un Augšdaugavas novadā.
- ¹²⁴ Mājas vizītes izdevumi tehnisko palīglīdzekļu izsniegšanai un pielāgošanai 100 % apjomā tiek segti gulošiem klientiem un klientiem, kuriem nepieciešama īpaša aprūpe, ja viņi ir ieguvuši trūcīgas mājāsaimniecības statusu, uzturas ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā vai to dzīvesvieta ir deklarēta stacionārā ārstniecības

iestādē, vai arī izcieš sodu brīvības atņemšanas vietā. Saskaņā ar LNS Surdotehniskās palīdzības centra iekšējā normatīvā akta “Nolikums par kārtību, kādā tiek izmantoti ieņēmumi no vienreizējām iemaksām” (apstiprināts 18.02.2022.) 3.6. apakšpunktu šiem klientiem mājas vizītes izmaksas tiek segtas no vienreizējām iemaksām.

¹²⁵ Balvos – biedrība “Balvu Teritoriālā invalīdu biedrība”, Ventspilī – Ventspils invalīdu biedrība (līdz 2023. gada decembrim), Saldū – Saldus pilsētas pensionāru biedrība, Daugavpilī – Daugavpils pilsētas invalīdu biedrība.

¹²⁶ Valmierā – SIA “Valmieras veselības centrs”.

¹²⁷ Tā kā izbraukumus ir paredzēts organizēt uz Ventspils, Liepājas un Daugavpils valstspilsētu, var uzskatīt, ka tehnisko palīglīdzekļu pakalpojums ir pieejams arī tām apkārt esošajos novados – Ventspils, Dienvidkurzemes un Augšdaugavas novadā.

¹²⁸ Starp Labklājības ministriju un valsts SIA “Nacionālais rehabilitācijas centrs “Vaivari”” 28.01.2020. noslēgtā līguma Nr. LM2020/24-1-04/1e “Valsts pārvaldes deleģēto uzdevumu veikšanas līgums” 8. pielikuma 2. punkts “Ar tehnisko palīglīdzekļu nodrošināšanu un pielāgošanu personas individuālajām vajadzībām saistītie pasākumi _____gada _____ceturksnī” un 06.03.2023. noslēgtā līguma Nr. LM2023/24-1-04/20 “Valsts pārvaldes deleģēto uzdevumu veikšanas līgums” 8. pielikuma 2. punkts “Ar tehnisko palīglīdzekļu nodrošināšanu un pielāgošanu personas individuālajām vajadzībām saistītie pasākumi _____gada _____ceturksnī”.

¹²⁹ No pārbaudēs Vaivaru TPC nodaļās izskatītajiem 364 tehnisko palīglīdzekļu piešķiršanas un izsniegšanas gadījumiem 71 gadījumā tehniskais palīglīdzeklis bija izsniegts izbraukumā vai mājas vizītē.

¹³⁰ Vienkāršo tehnisko palīglīdzekļu definēšanai revidenti izmantoja pētījumos (Rīgas Stradiņa universitātes pētījuma “Situācijas izpēte par Latvijā un ārvalstīs pieejamajām funkcionēšanas novērtēšanas sistēmām, funkcionēšanas novērtēšanas sistēmas apraksta izstrāde un ieinteresēto grupu speciālistu izglītojošie pasākumi” 1. posma nodevums “Situācijas izpēte par Latvijā un ārvalstīs pieejamajām funkcionēšanas novērtēšanas sistēmām (03.12.2018.), SIA “AengCurum” pētījums “Izstrādāt uz atvērtā tirgus principiem balstītu tehnisko palīglīdzekļu (TPL) kompensācijas sistēmas noteikšanas metodiku, veicot ekspertu pētījumu par TPL reālo izmaksu noteikšanu, TPL kompensācijas sistēmas un klientu brīvās izvēles ieviešanu nozarē” (2018) un nodibinājuma “Bērnu slimnīcas fonds” pētījums “Tehnisko palīglīdzekļu sistēmas pilnveides un rekomendāciju plāns – bērnu ar kustību traucējumiem attīstības un iekļaušanas sabiedrībā nodrošināšanai. 2024.–2027. gadam” (2023)) un Valsts kontroles organizētajā ekspertu diskusijā sniegtos skaidrojumus.

¹³¹ Vaivaru TPC datubāzes *db1* dati par izsniegtajiem rūpnieciski ražotiem tehniskajiem palīglīdzekļiem.

¹³² Elektropiedziņas riteņkrēsls ar motorizēti vadāmu rokas stūrēšanas sistēmu un elektropiedziņas riteņkrēsls ar rokas stūrēšanas sistēmu (elektriskais skūteris).

¹³³ Vaivaru TPC datubāzes *db1* dati par izsniegtajiem rūpnieciski ražotiem tehniskajiem palīglīdzekļiem.

¹³⁴ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 2. pielikums.

¹³⁵ Ministru kabineta 20.04.2021. noteikumi Nr. 250 “Kārtība, kādā Latvijas Neredzīgo biedrība un Latvijas Nedzirdīgo savienība sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un nodrošina tehniskos palīglīdzekļus – tiftelnieku un surdotelnieku” (spēkā no 01.05.2021.). Iepriekš saraksts pēdējo reizi tika grozīts 2014. gada augustā un bija spēkā vairāk nekā sešus gadus – no 2015. gada janvāra.

¹³⁶ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumi Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.). Iepriekš tehnisko palīglīdzekļu saraksts pēdējo reizi tika grozīts 2021. gada jūnijā, bet pirms tam – 2018. gada martā, t. i., vairāk nekā pirms trim gadiem.

¹³⁷ SIA “AengCurum” pētījums “Izstrādāt uz atvērtā tirgus principiem balstītu tehnisko palīglīdzekļu (TPL) kompensācijas sistēmas noteikšanas metodiku, veicot ekspertu pētījumu par TPL reālo izmaksu noteikšanu, TPL kompensācijas sistēmas un klientu brīvās izvēles ieviešanu nozarē” (2018) un SIA “Vivendo” pētījums “Individuāli izgatavojamo tehnisko palīglīdzekļu (TPL) ortožu izgatavošanas tehnisko kvalitātes prasību izstrāde” un pētījums “Tehnisko palīglīdzekļu – individuāli izgatavojamo apavu izgatavošanas tehnisko kvalitātes prasību izstrāde” (2019).

¹³⁸ Ministru kabineta 20.04.2021. noteikumu Nr. 250 “Kārtība, kādā Latvijas Neredzīgo biedrība un Latvijas Nedzirdīgo savienība sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un nodrošina tehniskos palīglīdzekļus – tiftelnieku un surdotelnieku” (spēkā no 01.05.2021.) pielikums un Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 2. pielikums.

¹³⁹ *World Health Organisation “Priority Assistive Products List”*, 2016. Pieejams: [Health products policy and standards \(who.int\)](https://www.who.int/).

¹⁴⁰ Labklājības ministrijas 19.11.2024. vēstulē Nr. 21-13/1809 “Par revīzijas “Vai valsts finansētie tehniskie palīglīdzekļi tiek nodrošināti atbilstoši mērķgrupas vajadzībām un iespējami labākajā veidā?” ziņojuma projektu”.

¹⁴¹ Ministru kabineta noteikumu “Grozījumi Ministru kabineta 2021. gada 21. decembra noteikumos Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi”” projekts (24-TA-1147).

¹⁴² Ortozes, kas “grozā” nav ar tieši šādu nosaukumu/pazīmi, bet to izgatavošanas materiāla dēļ tiek dēvētas par “ādasstieņu” ortozēm.

¹⁴³ Sociālo pakalpojumu pilnveidošanas un attīstības plāna 2022.–2024. gadam (apstiprināts ar Ministru kabineta 30.03.2022. rīkojumu Nr. 231) 4.6.1. apakšpunkts.

¹⁴⁴ Revīzijā ir apkopota līgumorganizāciju valsts deleģētu uzdevumu līgumu izpildes pārskatu informācija par laiku no 2020. līdz 2023. gadam.

¹⁴⁵ Lai gan Sociālo pakalpojumu pilnveidošanas un attīstības plānā 2022.–2024. gadam Labklājības ministrija kā rezultatīvo rādītāju līdzmaksājuma mehānisma izmantošanas novērtēšanai ir noteikusi personu skaitu, kuras to izmanto, līgumorganizācijām informācija par šī mehānisma izmantošanu līguma izpildes pārskatos ir jānorāda kā tehnisko palīglīdzekļu skaits, kas iegādāts ar šo mehānismu. Tā kā šie rādītāji ir atšķirīgi un viena persona ar šo mehānismu var iegādāties vairākus tehniskos palīglīdzekļus, nav iespējams novērtēt plānošanas dokumentā noteiktā rādītāja faktisko izpildi.

¹⁴⁶ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 41. punkts un 2. pielikums.

¹⁴⁷ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 2. pielikuma 78.–119. punkts.

¹⁴⁸ Līdz 31.12.2021. maksimālais līdzmaksājuma jeb kompensācijas apmērs par šādu paaugstinātas funkcionalitātes vai īpaši aprīkota palīglīdzekli bija ne vairāk kā 2500 euro (Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1474 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā līdz 31.12.2021.) 25., 25.¹ un 25.² punkts).

¹⁴⁹ Saskaņā ar Vaivaru TPC skaidrojumu paaugstinātas funkcionalitātes ortožu grupas tehniskos palīglīdzekļus cilvēkiem nosaka stacionārā rehabilitācijas kursa laikā, kad ar cilvēku strādā multiprofesionāla speciālistu komanda, kuras sastāvā ir fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsts un dažādu profesiju funkcionālie speciālisti (fizioterapeiti, ergoterapeiti, tehniskie ortopēdi, audiologopēdi), piedaloties ārstniecības un ārstniecības atbalsta personām. Šie speciālisti arī izstrādā rehabilitācijas plānu un sagatavo atzinumu par nepieciešamajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem.

¹⁵⁰ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 8.2. apakšpunkts un 40. punkts.

¹⁵¹ Saskaņā ar Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1474 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā līdz 31.12.2021.) 25. punktu paredzēja, ka *līdzmaksājuma (jeb kompensācijas) apmērs tehniskajam palīglīdzeklim tiek noteikts atbilstoši pēdējā šāda tehniskā palīglīdzekļa iepirkuma cenai vai arī attiecīgā gada iepirkuma cenai, par kādu Vaivaru TPC bija iegādājies noteikumos paredzēto analogo tehnisko palīglīdzekli* (ar analogo tehnisko palīglīdzekli saprot tādu tehnisko palīglīdzekli, kas līdzīgā veidā kompensē vienus un tos pašus funkcionēšanas traucējumus).

¹⁵² Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 3.7. apakšpunkts.

¹⁵³ Valsts SIA “Nacionālais rehabilitācijas centrs “Vaivari”” “Kompensācijas apmēra noteikšanas metodika” (apstiprināta 11.08.2022. valdes sēdē, protokola Nr. 1-24/24, lēmums Nr. 3).

¹⁵⁴ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 3.7. apakšpunkts.

¹⁵⁵ Bāzes cenas aprēķina metodika ir izstrādāta, pamatojoties uz SIA “AengCurum” pētījumu “Izstrādāt uz atvērta tirgus principiem balstītu tehnisko palīglīdzekļu kompensācijas sistēmas noteikšanas metodiku, veicot ekspertu pētījumu par TPL reālo izmaksu noteikšanu, TPL kompensācijas sistēmas un klientu brīvās izvēles ieviešanu nozarē” (2018), SIA “Vivendo” pētījumu “Individuāli izgatavojamo tehnisko palīglīdzekļu (TPL) ortožu izgatavošanas tehnisko kvalitātes prasību izstrāde” (2019), kā arī Finanšu ministrijas metodiku “Metodika par vienības izmaksu standarta likmes piemērošanu 2014.–2020. gada plānošanas periodā” un Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrijas vadlīniju “Publisko pakalpojumu sniegšanas rekomendējamais modelis” 5. pielikumu “Pakalpojumu izmaksu noteikšanas vadlīnijas”.

¹⁵⁶ Bāzes cenas un bāzes cenu aprēķini apstiprināti ar valsts SIA “Nacionālais rehabilitācijas centrs “Vaivari”” 22.04.2021. un 23.12.2021. valdes lēmumu.

¹⁵⁷ Bāzes cenas un bāzes cenu aprēķini apstiprināti ar valsts SIA “Nacionālais rehabilitācijas centrs “Vaivari”” 10.03.2022. valdes lēmumu.

¹⁵⁸ Bāzes cenas un bāzes cenu aprēķini apstiprināti ar valsts SIA “Nacionālais rehabilitācijas centrs “Vaivari”” 31.03.2022. valdes lēmumu.

¹⁵⁹ Bāzes cenas un bāzes cenu aprēķini apstiprināti ar valsts SIA “Nacionālais rehabilitācijas centrs “Vaivari”” 01.06.2023. valdes lēmumu.

¹⁶⁰ Valsts SIA “Nacionālais rehabilitācijas centrs “Vaivari”” “Bāzes cenu individuāli izgatavojamajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem aprēķināšanas metodika” (Labklājības ministrija saskaņojusi ar 23.08.2021. vēstuli Nr. 36-1-0904/1458).

¹⁶¹ Tajā skaitā gadījumi, kad bērnam, kurš ir aktīvs – mācās, sporto u. c. –, ir nepieciešams otrs un trešais ortopēdisko apavu pāris, jo ar pašlaik valsts nodrošinātajiem diviem ortopēdisko apavu pāriem gadā bērnam nepietiek.

¹⁶² Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 2. pielikuma 185. punkts.

- ¹⁶³ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 2. pielikuma 185. punkts.
- ¹⁶⁴ Ministru kabineta noteikumu “Grozījumi Ministru kabineta 2021. gada 21. decembra noteikumos Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi”” projekts (24-TA-1147).
- ¹⁶⁵ Ministru kabineta noteikumu “Grozījumi Ministru kabineta 2021. gada 21. decembra noteikumos Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi”” projekts (24-TA-1147).
- ¹⁶⁶ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 8.2. apakšpunkts un 40. punkts.
- ¹⁶⁷ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 2. pielikuma 78.–119. punkts.
- ¹⁶⁸ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumi Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.).
- ¹⁶⁹ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 8.2. apakšpunkts, 40. un 41. punkts, 2. pielikums.
- ¹⁷⁰ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 3.7. apakšpunkts.
- ¹⁷¹ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 8.2. apakšpunkts, 40. un 41. punkts, 2. pielikums.
- ¹⁷² Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1474 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā līdz 31.12.2021.) 18.² punkts un Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 31. punkts.
- ¹⁷³ Ministru kabineta 20.04.2021. noteikumu Nr. 250 “Kārtība, kādā Latvijas Neredzīgo biedrība un Latvijas Nedzirdīgo savienība sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un nodrošina tehniskos palīglīdzekļus – tiflotehniku un surdotehniku” (spēkā no 01.05.2021.) pielikums.
- ¹⁷⁴ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 2. pielikums.
- ¹⁷⁵ Līdz 30.11.2023. nomā tika nodots arī *pulsa oksimētrs pieaugušajiem*.
- ¹⁷⁶ Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1474 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā līdz 31.12.2021.) 2. pielikumā un Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 2. pielikumā norādītais laiks gados, pēc kura beigām persona var tikt uzņemta rindā jauna tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai.
- ¹⁷⁷ Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1474 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā līdz 31.12.2021.) 18. punkts un Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 29. punkts.
- ¹⁷⁸ Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1474 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā līdz 31.12.2021.) 25.⁷ un 25.⁸ punkts un Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 63. un 64. punkts.
- ¹⁷⁹ Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1474 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā līdz 31.12.2021.) 18.¹ punkts un Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 30. punkts.
- ¹⁸⁰ Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1474 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā līdz 31.12.2021.) 18.² punkts un Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 31. punkts.
- ¹⁸¹ Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1474 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā līdz 31.12.2021.) 18.² punkts un Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 31. punkts.
- ¹⁸² Pārskatos par līgumsaistību izpildi par neatdotajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem gan no personām, gan no personu tuviniekiem atgūtās summas tiek norādītas kopā.
- ¹⁸³ Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumu Nr. 87 “Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs” 187. punkts paredz, ka *prasības, kuru piedziņa saskaņā ar tiesību aktiem ir neiespējama, jo parādnieks ir likvidēts vai miris vai ir iestājies parāda piedziņas noilgums, kā arī citos tiesību aktos noteiktajos gadījumos, izslēdz no uzskaites un atzīst pārējos izdevumus*.
- ¹⁸⁴ Ministru kabineta noteikumu “Grozījumi Ministru kabineta 2021. gada 21. decembra noteikumos Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi”” projekts (24-TA-1147).
- ¹⁸⁵ Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1474 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā līdz 31.12.2021.) 18., 18.¹ un 18.² punkts un Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 29.–31. punkts.

- ¹⁸⁶ Starp valsts SIA “Nacionālais rehabilitācijas centrs “Vaivari”” un SIA “ALAAS” 17.09.2020. noslēgtais līgums Nr. 136 (NRC “Vaivari” Nr. 1-28-20/167).
- ¹⁸⁷ SIA “EURO LOM” informācija pieejama: <https://eurolom.lv/#description> (skatīts 05.07.2024.).
- ¹⁸⁸ No 2022. gada pretizgulējumu matraču higiēnas apsvērumu dēļ vairs netiek patapināti, bet tiek nodoti personai tikai īpašumā. Savukārt atdotie pretizgulējumu matraču ar Vaivaru TPC lietošanā esošu mikroautobusu utilizācijai tiek vesti uz Rēzeknes novadā esošo atkritumu poligonu. Šādi tiek nodrošināta arī Kuldīgas nodaļai atdoto pretizgulējumu matraču utilizācija.
- ¹⁸⁹ SIA “PaperSeal” informācija pieejama: <https://www.paperseal.lv/lv/koka-euro-paletes-120x80-cm> (skatīts 05.07.2024.).
- ¹⁹⁰ Konstatēts saskaņā ar Vaivaru TPC uzskaites datiem un apsekojot noliktavas 08.12.2023. un 24.04.2024.
- ¹⁹¹ Detalizētāka informācija par tehnisko palīgīdzekļu nomu pieejama: <https://vtpc.lv/lv/tehnisko-paliglidzeklu-noma>.
- ¹⁹² Labklājības ministrijas 19.11.2024. vēstulē Nr. 21-13/1809 “Par revīzijas “Vai valsts finansētie tehniskie palīgīdzekļi tiek nodrošināti atbilstoši mērķgrupas vajadzībām un iespējami labākajā veidā?” ziņojuma projektu”.
- ¹⁹³ Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīgīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 2. pielikums.
- ¹⁹⁴ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 13. panta 2.¹ un 2.² daļa.
- ¹⁹⁵ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 25. panta piektā daļa.
- ¹⁹⁶ Sociālās integrācijas valsts aģentūras publiskie pārskati par 2020., 2021., 2022. un 2023. gadu.
- ¹⁹⁷ Revīzijā šeit un turpmāk ar atzinumu tiks saprasts ne tikai pašlaik normatīvajos aktos paredzētais ārstniecības personas atzinums, bet atkarībā no funkciju traucējuma arī līgumorganizāciju speciālistu vai Vaivaru TPC Laboratorijas atzinumi par personai nepieciešamo tehnisko palīgīdzekli.
- ¹⁹⁸ Ministru kabineta 04.04.2006. noteikumu Nr. 265 “Medicīnisko dokumentu lietvedības kārtība” 89. pielikums (redakcijā, kas ir spēkā no 01.01.2024.).
- ¹⁹⁹ Ministru kabineta 28.11.2023. noteikumu Nr. 693 “Grozījumi Ministru kabineta 2021. gada 21. decembra noteikumos Nr. 878 “Tehnisko palīgīdzekļu noteikumi”” V nodaļa.
- ²⁰⁰ Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumi Nr. 1472 “Kārtība, kādā Latvijas Neredzīgo biedrība un Latvijas Nedzirdīgo savienība sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un nodrošina tehniskos palīgīdzekļus – tiftlohtehniku un surdotehniku” (spēkā līdz 30.04.2021.) un Ministru kabineta 20.04.2021. noteikumi Nr. 250 “Kārtība, kādā Latvijas Neredzīgo biedrība un Latvijas Nedzirdīgo savienība sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un nodrošina tehniskos palīgīdzekļus – tiftlohtehniku un surdotehniku” (spēkā no 01.05.2021.), Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumi Nr. 1474 “Tehnisko palīgīdzekļu noteikumi” (spēkā līdz 31.12.2021.) un Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumi Nr. 878 “Tehnisko palīgīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.).
- ²⁰¹ Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1474 “Tehnisko palīgīdzekļu noteikumi” (spēkā līdz 31.12.2021.) 13. punkts un Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīgīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 10. punkts.
- ²⁰² Piemēram, nevienai no līgumorganizāciju pārziņā esošajām informācijas sistēmām nav nodrošināta tieša sasaiste ar tām valsts informācijas sistēmām, kuru dati ir nepieciešami pakalpojuma nodrošināšanai, piemēram, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Fizisko personu reģistru un VDEĀVK Invaliditātes informācijas sistēmu. LNB informācijas sistēmā nav iespējas sagatavot pārskatus, dati paralēli tiek ievadīti arī *Excel* datnēs. LNS informācijas sistēma ir sarežģīta rindu administrēšana, jo nav iestrādāti atbilstoši klasifikatori un ir citas nepilnības.
- ²⁰³ Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1472 “Kārtība, kādā Latvijas Neredzīgo biedrība un Latvijas Nedzirdīgo savienība sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un nodrošina tehniskos palīgīdzekļus – tiftlohtehniku un surdotehniku” (spēkā līdz 30.04.2021.) 19. punkts un Ministru kabineta 20.04.2021. noteikumu Nr. 250 “Kārtība, kādā Latvijas Neredzīgo biedrība un Latvijas Nedzirdīgo savienība sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un nodrošina tehniskos palīgīdzekļus – tiftlohtehniku un surdotehniku” (spēkā no 01.05.2021.) 31.1. apakšpunkts, Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1474 “Tehnisko palīgīdzekļu noteikumi” (spēkā līdz 31.12.2021.) 8. un 9. punkts un Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīgīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 16.–18. punkts.
- ²⁰⁴ Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1472 “Kārtība, kādā Latvijas Neredzīgo biedrība un Latvijas Nedzirdīgo savienība sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un nodrošina tehniskos palīgīdzekļus – tiftlohtehniku un surdotehniku” (spēkā līdz 30.04.2021.) 19. punkts un Ministru kabineta 20.04.2021. noteikumu Nr. 250 “Kārtība, kādā Latvijas Neredzīgo biedrība un Latvijas Nedzirdīgo savienība sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un nodrošina tehniskos palīgīdzekļus – tiftlohtehniku un surdotehniku” (spēkā no 01.05.2021.) 31.1. apakšpunkts, Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1474 “Tehnisko palīgīdzekļu noteikumi” (spēkā līdz 31.12.2021.) 8. un 9. punkts un Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīgīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 16.–18. punkts.
- ²⁰⁵ Par būtiskām tiks uzskatītas revīzijā konstatētās nepilnības, kas ietekmē personas tiesības savlaicīgi saņemt tai nepieciešamo tehnisko palīgīdzekli.

²⁰⁶ Tā kā izbraukumi tiek organizēti uz Ventspils, Liepājas, Jelgavas, Rēzeknes un Daugavpils valstspilsētu, var uzskatīt, ka tehnisko palīglīdzekļu pakalpojums ir pieejams arī tām apkārt esošajos novados – Ventspils, Dienvidkurzemes, Jelgavas, Rēzeknes un Augšdaugavas novadā.

²⁰⁷ Mājas vizītes izdevumi tehnisko palīglīdzekļu izsniegšanai un pielāgošanai 100 % apjomā tiek segti gulošiem klientiem un klientiem, kam nepieciešama īpaša aprūpe, ja viņi ir: trūcīga persona, persona, kura atrodas ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā, persona, kuras dzīvesvieta reģistrēta stacionārā ārstniecības iestādē, vai persona, kura izcieš sodu brīvības atņemšanas vietā. Saskaņā ar LNS Surdotehniskās palīdzības centra iekšējā normatīvā akta “Nolikums par kārtību, kādā tiek izmantoti ieņēmumi no vienreizējām iemaksām” (apstiprināts 18.02.2022.) 3.6. apakšpunktu šiem klientiem mājas vizītes izmaksas tiek segtas no vienreizējām iemaksām.

²⁰⁸ Tā kā izbraukumi tiek organizēti uz Ventspils, Liepājas un Daugavpils valstspilsētu, var uzskatīt, ka tehnisko palīglīdzekļu pakalpojums ir pieejams arī tām apkārt esošajos novados – Ventspils, Dienvidkurzemes un Augšdaugavas novadā.

²⁰⁹ Mājas vizītes izdevumi tehnisko palīglīdzekļu izsniegšanai un pielāgošanai 100 % apjomā tiek segti gulošiem klientiem un klientiem, kuriem nepieciešama īpaša aprūpe, ja viņi ir ieguvuši trūcīgas māsaimiecības statusu, uzturas ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā vai to dzīvesvieta ir deklarēta stacionārā ārstniecības iestādē, vai arī izcieš sodu brīvības atņemšanas vietā. Saskaņā ar LNS Surdotehniskās palīdzības centra iekšējā normatīvā akta “Nolikums par kārtību, kādā tiek izmantoti ieņēmumi no vienreizējām iemaksām” (apstiprināts 18.02.2022.) 3.6. apakšpunktu šiem klientiem mājas vizītes izmaksas tiek segtas no vienreizējām iemaksām.

²¹⁰ Funkcionālās gultas, elektriskie riteņkrēsli u. tml.

²¹¹ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1. panta 33. punkts.

²¹² Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1. panta 33. punkts.

²¹³ Vismaz tajos gadījumos, ja persona kā saziņas veidu ir norādījusi elektronisku saziņas veidu (piemēram, e-adresi, e-pasta adresi).

²¹⁴ Personai viena un tā pati vēstule vienlaikus netiek sūtīta uz vairākām adresēm.

²¹⁵ Tiks vērtēts arī līdzmaksājuma/kompensācijas apmērs.

²¹⁶ Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1474 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā līdz 31.12.2021.) 18., 18.¹ un 18.² punkts un Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 29.–31. punkts.

²¹⁷ Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr. 1474 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā līdz 31.12.2021.) 18.² punkts un Ministru kabineta 21.12.2021. noteikumu Nr. 878 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi” (spēkā no 01.01.2022.) 31. punkts.

²¹⁸ Rindas “Rollatori” 30.10.2023. izdrukā astotā no 26 lapām un rinda “Akumulatori” (pēc izdrukāšanas saraksts tiek sagriezts un daļas ar informāciju par personām, kurām tas ir nepieciešams, atkal tiek salīmētas; precīzs datums nav zināms, provizorisks – 2023. gada decembris).